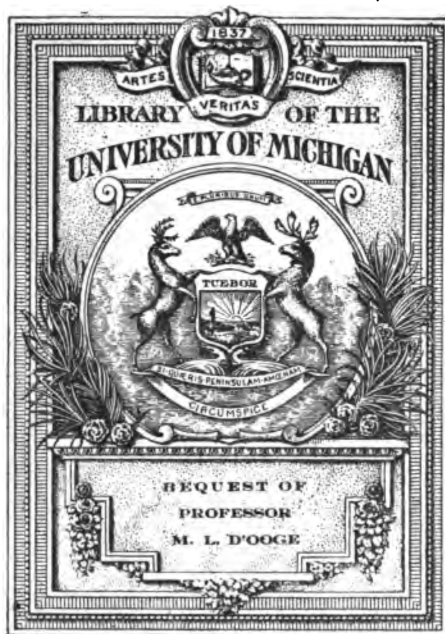

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE
BEQUEST OF
PROFESSOR
M. L. D'OOGE

Δ. ΒΙΚΕΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΑ

ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΙΚΕΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΙΚΕΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΑ

ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΥΠΟ ΤΩΝ Κ. Κ.

ΓΙΑΛΛΙΝΑ, ΓΥΖΗ, ΛΥΤΡΑ, ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ, ΡΑΛΛΗ, ΡΙΖΟΥ ΚΑΙ **ΦΩΚΑ.**

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1897

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΟΥ

Τὰ προκείμενα ὀκτὼ **Διηγήματα** *τοῦ κ. Δημητρίου Βικέλα ἐδημοσιεύθησαν κατὰ πρῶτον εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἑστία». Τὰ ἓξ πρῶτα ἀνετυπώθησαν εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος, πρὸ πολλοῦ ὁλοσχερῶς ἐξαντληθέν. Τὴν νέαν ταύτην ἔκδοσιν κοσμεῖ ἑκατοστὺς εἰκόνων, ὀφειλομένων εἰς ἐξόχους Ἕλληνας καλλιτέχνας, τοὺς κ. κ. Γιαλλινᾶν, Γύζην, Ἰακωβίδην, Λύτραν, Ῥάλλην, Ῥίζον καὶ Φωκᾶν.*

Πρῶτον ἤδη παρ' ἡμῖν συνηντήθησαν τόσα ὀνόματα τοιαύτης ἀξίας εἰς τὸν τίτλον Ἑλληνικοῦ βιβλίου. Ἡ συνεργασία τῶν μνησθέντων ἐπιφανῶν καλλιτεχνῶν καθιστᾷ τὸ τεῦχος τοῦτο λεύκωμα, τρόπον τινα, τῆς συγχρόνου Ἑλληνικῆς Ζωγραφικῆς.

Ὡς πρὸς τὰ διηγήματα αὐτὰ καθ' ἑαυτά, περιττὴ πᾶσα ἐκ μέρους τοῦ ἐκδότου σύστασις. Ἀρκούντως ἤδη

ἐξετιμήθησαν παρ' ἡμῖν, αἱ δὲ εἰς πολλὰς ξένας γλώσσας ἐπανειλημμέναι μεταφράσεις τὰ κατέστησαν, ἐφαμίλλως πρὸς τὸν Λουκῆν Λάραν, γνωστὰ καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ κατ' ἐμὲ κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως ἡ ἔκδοσις αὕτη καταστῇ ἀξία τοῦ τε κειμένου καὶ τῶν κοσμουσῶν αὐτὸ ὡραίων εἰκόνων.

ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Αἱ τοῦ κ. **Γιαλλινᾶ**	ἐν σελ.	15. 28. 81. 88. 96. 102. 117. 126. 151. 194. 202. 214. 238. 251. 284. 287.
Αἱ τοῦ κ. **Γύζη**	»	125. 128. 130. 131. 132. 134. 136. 137. 139. 141. 143. 146. 149. 150. 152. 154. 155.
Αἱ τοῦ κ. **Ἰακωβίδου**	»	5. 7. 9. 10. 13. 14. 18. 25. 26. 31. 33. 35. 37. 39. 39. 43. 48. 53. 56. 57. 60. 63. 64. 66.
Αἱ τοῦ κ. **Λύτρα**	»	71. 77. 83. 85. 89. 93. 94.
Αἱ τοῦ κ. **Ράλλη**	»	160. 161. 162. 177. 178. 180. 183. 185. 186. 191. 196. 229.
Αἱ τοῦ κ. **Ρίζου**	»	100. 104. 109. 111. 113. 114. 115. 116. 201. 207. 210. 211. 213. 218. 221. 223. 227. 229.
Αἱ τοῦ κ. **Φωκᾶ**	»	236. 243. 253. 265. 274.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΣΧΗΜΗ ΑΔΕΛΦΗ . . . . Σελ. 3

Ο ΠΑΠΠΑ ΝΑΡΚΙΣΣΟΣ . . . . » 69

Ο ΛΥΣΣΑΣΜΕΝΟΣ . . . . » 99

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΡΘΑΣ . . . . » 121

ΕΙΣ ΤΟΥ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΥ . . . . » 159

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ . . . . » 189

ΔΙΑΤΙ ΕΜΕΙΝΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ . . . . » 205

ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ . . . . » 233

Η
ΑΣΧΗΜΗ ΑΔΕΛΦΗ

Η ΑΣΧΗΜΗ ΑΔΕΛΦΗ

Α΄.

Ὁ Κύριος Πλατέας, καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν εἰς τὸ Γυμνάσιον Ἑρμουπόλεως, ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸν τακτικὸν ἀπογευματινὸν περίπατόν του. Ἄλλοτε ὁ περίπατος οὗτος ἐγίνετο εἰς *τὰ Βαπόρια*. Ἀλλ' ἀφοῦ ἤρχισεν ἡ χάραξις τῆς ὁδοῦ τῆς μελλούσης, ὡς ἐλέγετο, ν' ἀπολήξῃ εἰς Χροῦσα, ὁ Κύριος καθηγητής, ἀντὶ τοῦ τετραπλοῦ καθ' ἑκάστην γύρου του εἰς τὸν περιωρισμένον καὶ μόνον ἕως τότε περίπατον ἐκεῖνον τῶν Ἑρμουπολιτῶν, ἔφερε τὰ βήματά του εἰς τὴν νέαν ὁδόν. Παρακολουθῶν μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος τὴν γινομένην ἐργασίαν, παρεξέτεινεν ἀπὸ ἑβδομάδα εἰς ἑβδομάδα τὸν δρόμον του ἀναλόγως τῆς προοδευούσης ὁδοποιίας, οἱ δὲ συνάδελφοί του ἔλεγον περὶ αὐτοῦ ὅτι θὰ καταντήσῃ οὕτω νὰ περιπατῇ μέχρι τέλους ἕως εἰς τὰ Χροῦσα, ὅταν ἡ ὁδὸς τελειωθῇ. Ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν (δηλαδὴ περὶ τὸ ἔτος χιλιοστὸν ὀκτακοσιοστὸν καὶ πεντηκοστὸν) ἡ συντηρητικὴ τῶν δημοτῶν μερὶς ἐθεώρει ἄσκοπον

καὶ περιττὴν τὴν πρὸς κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ δαπάνην, μὴ ἐπιτρεπομένης δὲ τῆς τοιαύτης δαπάνης καὶ ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ δήμου, αἱ ἐργασίαι εἶχον πρό τινων μηνῶν διακοπῆ. Ἡ ὁδὸς ἔφθανε μέχρι τοῦ ἀνοίγματος τῆς πετρώδους φάραγγος τοῦ Μάνα, καὶ μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου περιωρίζετο ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ καθημερινὸς τοῦ Κυρίου Πλατέα περίπατος.

Τὴν ἄσκησιν ταύτην ἐπέβαλλον εἰς τὸν καθηγητὴν λόγοι ὑγιεινῆς. Ἀληθῶς ἡ ἐξωτερική του μορφὴ δὲν ἐμαρτύρει τὴν ἀνάγκην πολλῆς προσοχῆς περὶ τὰ τῆς διαίτης. Ἀλλ' αὐτὴ αὕτη ἡ πληθώρα ὑγείας, ἡ ἐκδηλουμένη διὰ τῆς αὐξανούσης πολυσαρκίας, ἦτο λόγος ἀνησυχίας δικαιῶν τὰ προφυλακτικὰ μέτρα του. Τὸ μικρὸν τοῦ σώματός του ἀνεδείκνυε μεγαλειτέραν ἴσως τῆς πραγματικότητος τὴν περιφέρειάν του περὶ τὰς ὀσφῦς, ἀλλὰ καὶ ὁ τράχηλός του ἐξήρχετο μετά τινος στενοχωρίας ἀπὸ τὰς περιπτύξεις τοῦ λαιμοδέτου του, καὶ αἱ κόκκιναι ξυρισμέναι παρειαί του προεῖχον ὁπωσοῦν στρογγύλαι ἑκατέρωθεν τοῦ δασέος μύστακός του. Ἐν συνόλῳ ὁ τεσσαρακοντούτης ἤδη Κ. Πλατέας παρετήρει μετὰ δυσαρεσκείας ὅτι τὸ σχῆμά του μετεβάλλετο βαθμηδὸν ἐπὶ τὸ σφαιρικώτερον. Ναὶ μέν, διετήρει εἰσέτι τὴν ἐλαστικότητά του, αἱ δὲ μικραί του κνῆμαι ἔφερον εὐκόλως τὸ ὑπερκείμενον βάρος, ἀλλ' οὐχ ἧττον, ὁπόταν εἶχε σύντροφον εἰς τοὺς περιπάτους του, ἐφρόντιζε νὰ φέρῃ τὴν ὁμιλίαν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὁμιλῇ ὁ σύντροφος εἰς τὸν ἀνήφορον, αὐτὸς δὲ νὰ λαμβάνῃ τὸν λόγον εἰς τὸν κατήφορον ἢ ἐπὶ ὁμαλοῦ ἐδάφους.

Μέχρις ὥρας ἡ ἄσκησις δὲν συνετέλεσεν εἰς ἐλάττωσιν τοῦ πάχους, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἔθεσε φραγμὸν εἰς τὴν αὔξησίν του. Τοῦτο ἐξηκρίβωνεν ὁ Κ. Πλατέας διὰ τῶν κατὰ

μῆνα ζυγίσεών του εἰς τὴν πλάστιγγα τοῦ τελωνείου, ὅπου ἡ φιλία ἑνὸς ἐλεγκτοῦ τοῦ παρεῖχε τὸ προνόμιον τῶν τοιούτων δοκιμῶν. Παρέκτὸς τοῦ περιπάτου, ὁ ἰατρὸς εἶχε συμ-

βουλεύσει καὶ τὰ θαλάσσια λουτρὰ ὡς μέσον ἀντιπαχυντικόν. Κατὰ τῆς τοιαύτης γνώμης ἐξανέστησαν οἱ πλεῖστοι τῶν γνωρίμων του, ἰατρῶν καὶ μή. Ἀλλ' ὁ Κ. Πλατέας ἦτο ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐμμένουν ἀκλόνητοι εἰς τὴν ἅπαξ ληφθεῖ-

σαν ἀπόφασιν καὶ εἰς τὴν ἅπαξ δοθεῖσαν ἐμπιστοσύνην. Ὥστε αἱ διαμαρτυρήσεις καὶ οἱ εἰρωνικοὶ ὑπαινιγμοὶ τῶν θεωρούντων τὰ θαλάσσια λουτρὰ ὡς δυναμωτικά, καὶ κατὰ συνέπειαν παχυντικά, δὲν ἴσχυσαν νὰ τὸν ἀποτρέψουν. Ἐξηκολούθησεν ἐπὶ δύο θερινὰς περιόδους τὴν θαλασσολουσίαν καὶ ἤθελε βεβαίως τὴν ἐξακολουθήσει ἐφ' ὅρου ζωῆς, ἐὰν φοβερὸν συμβὰν δὲν τοῦ ἐνέπνεε τοσοῦτον τρόμον, ὥστε ἐπροτίμησεν ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐκτεθῇ μᾶλλον εἰς τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ διπλασιασθῇ ἡ περιφέρειά του, ἢ εἰς τὴν ἐπανάληψιν τοῦ παθήματος ἐκ τοῦ ὁποίου διεσώθη χάρις μόνον εἰς τὴν ῥώμην καὶ τὴν γενναιότητα τοῦ πρωτοδίκου Κ. Λιάκου. Ἄνευ αὐτοῦ ὁ Κ. Πλατέας ἐπνίγετο καὶ δὲν ἐγράφετο ἡ παροῦσα ἱστορία.

Ἰδοὺ πῶς συνέβη τὸ πρᾶγμα :

Δὲν ἦτο κολυμβητὴς περίφημος ὁ Κ. Πλατέας, ἀλλ' ἠδύνατο ὅπως δήποτε νὰ πλέῃ, ἠρέσκετο δὲ προπάντων εἰς τὸ νὰ ἁπλώνῃ τὰ νῶτα ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Ἀνεπαύετο λοιπὸν οὕτω μίαν θερινὴν ἡμέραν, πλέων ἀνάσκελα. Ἦτο ὅλως ἀμέριμνος, ἡ δὲ εὐφρόσυνος ἀπόλαυσις τῆς χλιαρᾶς θαλάσσης μετετρέπετο εἰς νάρκωσιν νυσταλέαν, ὅτε αἴφνης ᾐσθάνθη κάτωθέν του τὰ ὕδατα διασχιζόμενα ὁρμητικῶς ὑπὸ σώματος ὀγκώδους, τὸ δὲ κῦμα ὠθούμενον πρὸς τὰ νῶτά του μετὰ παφλάσματος βιαίου. Ἡ λέξις Καρχαρίας ἦλθε διὰ μιᾶς εἰς τὸν νοῦν του. Περιεστράφη ἐν ἀκαρεὶ διὰ νὰ κολυμβήσῃ καὶ νὰ φύγῃ εἰ δυνατὸν τὸν κίνδυνον. Ἀλλ' εἴτε ἐκ τοῦ τρόμου, εἴτε ἐκ τῆς βίας, εἴτε ἐκ τοῦ βάρους του, ἔχασε στρεφόμενος καὶ ἰσορροπίαν καὶ δυνάμεις, ἀντὶ δὲ νὰ πλεύσῃ ἐβυθίσθη βαρὺς ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Ταῦτα πάντα ἀστραπηδόν, ἐν μιᾷ στιγμῇ. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται στιγμαὶ εἶναι ὡς αἰῶνες διὰ τὸν διερχόμενον αὐτάς, ἡ δὲ φαντασία ὑπείκουσα εἰς τοῦ αἵματος τὰς βιαίας κινήσεις

ἐργάζεται μετὰ τοσαύτης τότε ταχύτητος, ὥστε, καθὼς ἔλεγε μετέπειτα ὁ Κ. Πλατέας, ἐὰν ἐπεχείρει νὰ καταγράψῃ ὅσα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπεσωρεύθησαν εἰς τὴν ἐνθύμησίν του, ἠδύνατο νὰ συνθέσῃ τόμον ὁλόκληρον. Σκηναὶ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, ἐπεισόδια τοῦ ἀνδρικοῦ βίου του, αἱ μορφαὶ τῶν προσφιλεστέρων του μαθητῶν, ἡ κηδεία τῆς μητρός του, τὸ τελευταῖον πρόγευμά του, τὰ πάντα ἦλθον εἰς τὸν νοῦν του μὲ ἀλληλουχίαν τόσον ὁρμητικήν, ὥστε συνεχωνεύοντο ὅλα ὁμοῦ, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ συγχέωνται. Συγχρόνως δέ, ὡς ἀνάκρουσις μουσικὴ συνοδεύουσα τὰς νοερὰς ἐκείνας εἰκόνας, ἐβόυζον διαρκῶς εἰς τὰ ὦτά του αἱ λέξεις τοῦ Βαλαωρίτου

Γκλὰν γκλὰν τὸ σήμαντρον!...

Τὴν προτεραίαν εἶχεν ἀναγνώσει ὁ δυστυχὴς καθηγητὴς

τὸ *Σήμαντρον* τοῦ Λευκαδίου ποιητοῦ· ἡ ποιητικωτάτη περιγραφὴ τοῦ νέου ἐραστοῦ, ὅστις ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα ρίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ νὰ φθάσῃ ταχύτερον εἰς τὴν ἀκτήν, ὅπου ἀκούει ἀντηχοῦντα τὸν νεκρώσιμον ἦχον καὶ βλέπει τὴν κηδείαν τῆς μνηστῆς του, —ἐνῷ δὲ πλέει ἀπηλπισμένος καταβροχθίζεται ὑπὸ τοῦ θηρίου τῆς θαλάσσης, — ἡ ζωηρὰ ἀπεικόνισις τῆς φοβερᾶς ἐκείνης σκηνῆς τὸν εἶχε τοσοῦτον συγκινήσει, ὥστε εἰς τὴν ἐντύπωσιν τῶν στίχων τοῦ ποιητοῦ ἀπέδιδεν ὁ Κ. Πλατέας τὸ πάθημά του, δι᾽ ὃ καὶ διετήρησεν ἔκτοτε εἶδος μνησικακίας κατὰ τοῦ Βαλαωρίτου. Ἐὰν δὲν ἀνεγίνωσκε τὴν προτεραίαν τὸ *Σήμαντρον*, δὲν ἤθελεν ἐκλάβει ὡς καρχαρίαν τὸ ὑπ᾽ αὐτὸν νηχόμενον σῶμα. Δὲν ἦτο ἡ πρώτη αὕτη φορά, ὅτε νεαρὸς κολυμβητὴς ἐπιτηδευόμενος εἰς τὰ *μακροβούτια*, διῆλθεν οὕτω ὑπὸ τὰ εὐρέα νῶτά του. Οὐδέποτε δὲ ἄλλοτε ἐτρόμαξεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ ἐντύπωσις τῶν στίχων τοῦ Βαλαωρίτου παρ᾽ ὀλίγον ἐγίνετο αἰτία τοῦ προώρου θανάτου του.

Εὐτυχῶς ὁ Κ. Λιάκος ἐλούετο παρέκει. Ὅτε εἶδε τὸν Κ. Πλατέαν παρὰ πᾶσαν συνήθειάν του βυθιζόμενον ἐντὸς τῆς θαλάσσης, τοὺς δὲ κύκλους πλατυνομένους περὶ τὸ σημεῖον ὅπου ἐβυθίσθη, ἐνόησε τί συμβαίνει. Διασχίσας βιαίως τὴν θάλασσαν ἐπλησίασε καί, καταδυόμενος, ἥρπασε τὸν πνιγόμενον, τὸν ἀνέσυρεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ μετὰ κόπου τὸν ἐρρυμούλκησεν ἄπνουν καὶ ἀναίσθητον μέχρι τῆς ἀκτῆς. Χάρις εἰς τὰς ἐπικαίρους προσπαθείας τῶν ἐκεῖ συνδραμόντων, συνῆλθεν εἰς τὸν ἑαυτόν του ὁ Κ. Πλατέας, μετὰ πολλῆς ἀληθῶς δυσκολίας, ἀλλ᾽ ἐπὶ τέλους συνῆλθεν, ἐκεῖ δὲ εἰς τὸν αἰγιαλὸν ὡρκίσθη διπλοῦν ὅρκον, ποτὲ πλέον νὰ

μὴ κολυμβήσῃ καὶ ποτὲ νὰ μὴ λησμονήσῃ ὅτι ὀφείλει τὴν ζωὴν εἰς τὸν Κ. Λιάκον.

Τὸν ὅρκον ἐτήρησεν ἔκτοτε πιστῶς. Τὸν ἐτήρει μάλιστα ὡς πρὸς τὸν σωτῆρά του μετὰ τοσαύτης ὑπερβολῆς, ὥστε ὁ Κ. Λιάκος, χωρὶς βεβαίως νὰ μετανοήσῃ ὅτι ἔσωσε τὸν καθηγητήν, ἐλάμβανεν ὅμως συχνάκις ἀφορμὴν νὰ λυπηθῇ, διότι δὲν συνέπεσεν ἀντ' αὐτοῦ νὰ εὑρεθῇ ἄλλος τις κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν λουόμενος ἐκεῖ, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Κ. Πλα-

τέας νὰ ὀφείλῃ τὴν ζωήν του. Αἱ ἐκδηλώσεις τῆς εὐγνωμοσύνης του ἀπέβαινον ἐπὶ τέλους ὀχληραί. Πανταχοῦ ἐξύμνει τὸν σωτῆρά του· ὁπόταν τὸν συνήντα, (τὸν συνήντα δὲ πολλάκις τῆς ἡμέρας,) τὸν προσηγόρευεν ἐνθουσιωδῶς, ἐδράττετο πάσης εὐκαιρίας διὰ νὰ διακηρύξῃ ὅτι μόνη του ἐπιθυμία ἐφεξῆς εἶναι καὶ θὰ εἶναι νὰ παρουσιασθῇ περίστασις διὰ ν' ἀποδείξῃ ἐμπράκτως τὰ αἰσθήματά του. — Ἡ ζωή μου σοῦ ἀνήκει, ἔλεγε. Σοῦ τὴν ἔχω ἀφιερωμένην ! — Εἰς

μάτην ὁ Κ. Λιάκος διεμαρτύρετο προσπαθῶν νὰ τὸν πείσῃ ὅτι δὲν ἤξιζε τόσον λόγον τὸ πρᾶγμα, ὅτι πᾶς ἄλλος βλέπων ἄνθρωπον πνιγόμενον καὶ δυνάμενος νὰ κολυμβήσῃ θὰ ἔπραττεν ὅ,τι αὐτὸς ἔπραξεν. Ὁ σωθεὶς δὲν ἐπείθετο καὶ ἐξηκολούθει ἀνακηρύττων τὴν εὐγνωμοσύνην του. Ἀλλ' ἐὰν ἐβαρύνετο ἐνίοτε διὰ τοῦτο τὸν Κύριον Πλατέαν, δὲν ἠδύνατο ὅμως ὁ Λιάκος νὰ μένῃ ἀναίσθητος εἰς τοιαύτην λατρείαν. Ὁ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν προσεκολλήθη τοσοῦτον εἰς τὸν νέον πρωτοδίκην, ὥστε κατήντησε καὶ ὁ δεύτερος νὰ θεωρῇ τὸν πρῶτον ὡς μέρος ἀναπόσπαστον τῆς ὑπάρξεώς του. Ἡ καθημερινὴ σχέσις ἐπέφερε φιλίαν, ἥτις τοὺς συνέδεσε στενῶς, εἰ καὶ κατὰ πάντα ἀνομοίους.

Ἐπέστρεφε λοιπὸν ἀπὸ τὸν συνήθη περίπατόν του ὁ Κ. Πλατέας. Ἦτο μία ἐξ ἐκείνων τῶν ὡραίων ἡμερῶν τοῦ Φεβρουαρίου, προδρόμων τοῦ ἔαρος, ὅτε ὁ ἥλιος θωπεύει διὰ τῶν ἀκτίνων του τὰ πρῶτα ἄνθη τῶν πρωΐμων ἀμυγδαλεῶν, καὶ λάμπει ἡ κυανῆ θάλασσα καὶ γελᾷ ὁ αἴθριος οὐρανὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, ὁ δὲ προφυλακτικὸς καθηγητὴς δὲν ἐπεθύμει νὰ

ἐκτεθῇ εἰς τὴν δρόσον τῆς ἑσπέρας, ἐνθυμούμενος ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους ὁ χειμὼν ἀνακτᾷ τὴν κυριαρχίαν του ἅμα ὁ ἥλιος κρυφθῇ. Ἐπλησίαζεν ἤδη εἰς τὸ Ναυπηγεῖον, ὅπου τότε ἐτελείωνεν ἡ πόλις, ἐπεριπάτει δὲ εἰσέτι παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ὅτε εἶδεν αἴφνης μακρόθεν τὸν Λιάκον, τὸν ἀγαπητόν του Λιάκον, ἐξερχόμενον τῆς πόλεως. Μειδίαμα εὐχαριστήσεως ἐφαίδρυνε τὸ στρογγύλον πρόσωπον τοῦ Κ. Πλατέα. Ὕψωσε καὶ τὰς δύο χεῖρας, ἡ μία τῶν ὁποίων ἔφερε στερεὰν βακτηρίαν, καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ, διὰ ν' ἀκουσθῇ παρὰ τοῦ ἀπέχοντος εἰσέτι φίλου του, ἀνεβόησε :

Τίς δὲ σύ ἐσσι, φέριστε καταθνητῶν ἀνθρώπων ;

Διότι ὁ Κ. Πλατέας εἶχε τὴν συνήθειαν νὰ παρεισάγῃ εἰς τὴν ὁμιλίαν στίχους ὁμηρικούς. Ὑπῆρχεν ὡς ἐκ τούτου ἰδέα ἐπικρατοῦσα ὅτι ἐγνώριζεν ἐκ στήθους ὁλόκληρον τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν. Ὁ ἴδιος ἀπέκρουε μετριοφρόνως τὴν τοιαύτην περὶ τῆς Ἑλληνομαθείας του διάδοσιν, ἀλλ' οὐχ ἧττον συνέτεινον πρὸς ἐνίσχυσίν της αἱ συχναί του ὁμηρικαὶ ῥήσεις. Ἀληθῶς αἱ κακαὶ γλῶσσαι ἔλεγον ὅτι οἱ στίχοι δὲν ἐφηρμόζοντο πάντοτε ἀκριβῶς εἰς τὴν περίστασιν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐπεκύρουν τὴν κακολογίαν οἱ λοιποὶ τῆς Ἑρμουπόλεως Ἑλληνισταί, ἴσως διότι δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἐξακριβώσουν τὸ ἀληθὲς ἢ μὴ αὐτῆς. Ἐγέλων ὅμως καὶ οὗτοι μετὰ τῶν ἄλλων, ὅτε ὁ Κ. Πλατέας, ἀνυψῶν τὴν κεφαλήν, ἀπήγγελλε μεγαλοπρεπῶς ἐν μέσῳ τῆς κοινῆς ὁμιλίας τοὺς ἠχηροὺς ἑξαμέτρους τοῦ Ὁμήρου.

Ὅτε οἱ δύο φίλοι ἐπλησίασαν πρὸς ἀλλήλους, ὁ Κ. Πλατέας ἔθλιψε περιχαρὴς τὴν χεῖρα τοῦ σωτῆρός του καὶ ἐστάθη ἀπέναντί του.

— Καὶ δὲν μοῦ τὸ ἔλεγες, ἀδελφέ, εἶπεν, ὅτι εἶχες ὄρεξιν διὰ περίπατον σήμερον, ὥστε νὰ ἐξέλθωμεν μαζῆ; Ἀλλὰ πῶς ἤργησες τόσον; Τώρα εἶναι ὥρα ἐπιστροφῆς.

— Ἤργησα τῷ ὄντι. Ἐνόμιζα ὅμως ὅτι θὰ σὲ ἀπαντήσω μακρύτερα.

Καὶ μετὰ προσποιητῆς ἀδιαφορίας ὁ Κ. Λιάκος ἐπρόσθεσεν:

— Εἶναι πολὺς κόσμος ἔξω;

— Πολὺ ὀλίγος! Δὲν τοὺς γνωρίζεις τοὺς Συριανούς; Προτιμοῦν νὰ ἀλληλοτρίβουν τοὺς ἀγκῶνάς των εἰς τὴν στενήν των πλατεῖαν. Μόνοι οἱ ἐκλεκτοὶ εὑρίσκουν εὐχαρίστησιν «παρὰ θῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης».

— Καὶ τίνες ἦσαν σήμερον οἱ «ἐκλεκτοί»; ἠρώτησε μειδιῶν ὁ Κύριος Λιάκος.

— Ἔπρεπε νὰ εἴπω εἰς δυϊκὸν ἀριθμόν, «τὼ ἐκλεκτώ».

Καὶ ἐγέλασεν ὁ Κ. Πλατέας διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀστεϊσμοῦ του. Ἐγέλασε καὶ ὁ Κ. Λιάκος, ἀλλ' ἐπεθύμει σαφεστέραν ἀπόκρισιν, ὥστε ἐπανέλαβε, χαριεντιζόμενος δῆθεν καὶ αὐτός:

— Ἀλλ' ἔχομεν τοὐλάχιστον μιμητὰς ἡμεῖς οἱ δύο; Πόσους καὶ τίνας ἀπήντησες σήμερον;

— Τοὺς αὐτοὺς πάντοτε! τὸν δεῖνα, τὸν τάδε...

Καὶ ἤρχισεν ὁ Κ. Πλατέας ἀπαριθμῶν εἰς τὰ δάκτυλά του τοὺς περιπατητικοὺς φιλοσόφους, ὡς τοὺς ἀπεκάλουν οἱ θαμῶνες τῆς πλατείας, ὅσους συνήντησε, γέροντας ὅλους ἢ μεσοκόπους, ἐκτὸς ἑνὸς νεανίου ῥέποντος εἰς τὸν ῥωμαντισμὸν καὶ ἔχοντος ἀξιώσεις ποιητοῦ.

— Κυρίας δὲ διόλου; ἠρώτησε καὶ πάλιν ὁ Λιάκος.

— Καὶ βέβαια! Τὴν Κυρίαν *** μὲ τὸ κοπάδι τῶν μικρῶν της καὶ τὸν ἔμπορον . . . πῶς τὸν λέγουν; . . . τὸν Κύριον Μητροφάνην, μὲ τὸ ζευγάρι του.

Ὁ Κ. Λιάκος ἔμαθεν ὅ,τι ἐπεθύμει, χωρὶς νὰ προδώσῃ εἰς τὸν φίλον τοὺ τὸν κρύφιον σκοπὸν τῶν ἐρωτήσεών του. Ἀλλὰ τὸ κατόρθωμα δὲν ἦτο μέγα. Ὁ Κ. Πλατέας δὲν εἶχε τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ Λυγκέως, συνήθως δὲ πέρα τῆς

ἀμέσου περὶ αὐτὸν ἐπιφανείας δὲν ἔβλεπεν. Εἰς τοῦτο συνετέλει ἴσως καὶ ἡ ἔμφυτος εὐθύτης καὶ ἀφέλεια τοῦ χαρακτῆρός του. Μὴ δυνάμενος νὰ ὑποκριθῇ ἢ νὰ ὑποκρύψῃ αὐτός, ἐπίστευεν εὐκόλως ὅ,τι καὶ οἱ ἄλλοι ἔλεγον. Ἦτο παροιμιώδης ἡ εὐκολία, μὲ τὴν ὁποίαν ἐγίνετο θῦμα τῶν φίλων του καθ' ἑκάστην πρώτην Ἀπριλίου. Προητοιμάζετο ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν παραμονήν, ἀλλ' αἱ προφυλάξεις δὲν ὠφέλουν. Καὶ ἐὰν ὑπωπτεύετό τι, αἱ ὑποψίαι του οὐδέποτε ἐλάμβανον τὴν ὀρθὴν διεύθυνσιν.

— Τί λέγεις; ὑπέλαβεν ἐρωτηματικῶς ὁ Κ. Λιάκος. Μὲ συντροφεύεις νὰ περιπατήσωμεν ὀλίγον;

— Αὐτὴν τὴν ὥραν, ἀδελφέ!

— Ἕως εἰς τὴν στροφὴν τοῦ δρόμου.

— Δὲν ἔρχεσαι καλλίτερα εἰς τὴν οἰκίαν μου νὰ σοῦ προσφέρω ἓν ποτηράκι μοσχᾶτον; Χθὲς μοῦ ἦλθεν ἀπὸ τὴν Σίφνον. Σοῦ τὸ συνιστῶ.

— Ἐὰν πρόκειται διὰ κέρασμα, ἔλα νὰ καθίσωμεν ὀλίγον ἐδῶ, ν' ἀναπνεύσωμεν τὸν θαλάσσιον ἀέρα, καὶ ἔπειτα ἔρχομαι καὶ δοκιμάζω εὐχαρίστως τὸ προϊὸν τῆς πατρίδος σου.

Καὶ ἔδειξεν, ὄπισθεν τοῦ Κ. Πλατέα, τὸ ταπεινὸν καφενεῖον, τὸ ὁποῖον τολμηρὸς κερδοσκόπος εἶχε πρό τινων ἑβδομάδων αὐτοσχεδιάσει ἐκεῖ, εἰς τὴν Ἄμμον, στήσας δι' ὀλίγων σανίδων ἐλαφρὸν παράπηγμα καί τινας πρὸ αὐτοῦ τραπέζας.

Ὁ Κ. Πλατέας ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ καφενεῖον, ὕψωσε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν δύοντα ἥλιον, ἔσυρεν ἐκ τοῦ θυλακίου τὸ ὡρολόγιόν του, εἶδε τὴν ὥραν καὶ ἐστέναξεν ἐλαφρῶς.

— Ὅ,τι θέλεις μὲ κάμνεις, εἶπε.

Β΄.

Οἱ δύο φίλοι διηυθύνθησαν πρὸς τὸ ἔρημον καφενεῖον, πρὸς ἄκραν εὐχαρίστησιν τοῦ ἰδιοκτήτου, ὅστις ἔδραμε προσφέρων τὰς ὑπηρεσίας του. Ὁ πρωτοδίκης, προλαβὼν ἐπιδεξίως,

ἐκάθισεν εἰς τρόπον ὥστε νὰ βλέπῃ τὴν πρὸς τὸ Μάνα ἄγουσαν, ὁ δὲ Κ. Πλατέας ἔλαβε κατοχὴν τοῦ ἀπέναντι σκαμνίου, στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὴν ἐξοχήν, τὸ δὲ πρόσωπον πρὸς τὴν πόλιν, ὄχι ὅμως καὶ ἄνευ τινὸς ἀνησυχίας διὰ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἑσπερινοῦ ἀέρος, ἀνησυχίας ἐκδηλουμένης διὰ συνεχοῦς συστολῆς τῶν ὤμων καὶ διὰ τοῦ μέχρι τοῦ λαιμοῦ κουμβώματος τοῦ ἐπενδύτου του.

Καὶ ἤρχισαν συνομιλοῦντες περὶ ἀντικειμένων σχετιζομένων πρὸς τὰς καθημερινὰς ἀσχολίας των. Ὁ Λιάκος ἔδι-

δεν έντέχνως άφορμήν καί ὕλην όμιλίας είς τόν φίλον του, ὥστε οὗτος ἦτο ὁ ἔχων κυρίως τόν λόγον. Καί ὡμίλει ὁ Κ. Πλατέας μετ' αὔξοντος ένθουσιασμοῦ, παρεισάγων στίχους όμηρικούς. Ἀλλ' ὅμως παρετήρει ὅτι ὁ φίλος του, άντί νά τόν βλέπῃ όμιλοῦντα, εἶχε τά βλέμματα διαρκῶς έστραμμένα πρός τόν δρόμον, συχνάκις δέ κλίνων τό σῶμα ἔκυπτε διά νά ἴδῃ ἔτι μακρύτερα τήν άπό τό Μάνα κάμπτουσαν ὁδόν. Ἀκολουθῶν τήν διεύθυνσιν τῶν βλεμμάτων τοῦ Λιάκου ὁ Κ. Πλατέας έστρέφετο ένίοτε καί αὐτός πρός τά όπίσω, έστρέφετο δ' ὁλόκληρος διά νά ἴδῃ διά μέσου τῶν όμματοϋαλίων του τί έπέσυρε τήν προσοχήν τοῦ σωτῆρός του· άλλά τίποτε δέν ἔβλεπε καί έκαλοκάθητο πάλιν είς τό σκαμνίον συνεχίζων τήν όμιλίαν του.

Ἐπί τέλους ὁ Λιάκος εἶδεν ὅ,τι έπερίμενεν. Ἔλαμψαν οἱ όφθαλμοί του, μετεβλήθη ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του, οὐδ' έπροσπάθει πλέον νά φανῇ ὡς προσέχων είς τούς λόγους τοῦ φίλου του, ὅστις έκείνην τήν στιγμήν άφηγεῖτο μετά ζέσεως τά έπεισόδια προσφάτου γιγαντομαχίας μεταξύ δύο σοφῶν καθηγητῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἀλλά, βλέπων τήν προσήλωσιν τοῦ Λιάκου πρός τήν διεύθυνσιν τοῦ Μάνα, ὁ Κ. Πλατέας διέκοψε τόν λόγον, έστήριξε τήν άριστεράν έπί τῆς τραπέζης πρός διευκόλυνσιν τῆς μελετωμένης έπί τοῦ σκαμνίου περιστροφῆς του, καί ἡτοιμάζετο νά ἴδῃ πάλιν τί τό έλκύον τήν προσοχήν τοῦ Λιάκου, ὅτε οὗτος νοήσας τόν σκοπόν του θέτει όρμητικῶς τήν χεῖρα έπί τῆς παχείας χειρός τοῦ φίλου του, καί σφίγγων αὐτήν ἰσχυρῶς λέγει ταπεινῇ τῇ φωνῇ, άλλά μέ ὕφος έπιτακτικόν:

— Μή γυρίσῃς!

Ὁ Κ. Πλατέας, κεχηνώς, δὲν ἐγνώριζε τί νὰ ὑποθέσῃ. Ἀλλὰ δὲν ἐστράφη. Ἔμενεν ἀκίνητος, προσηλῶν ἐν σιωπῇ τὰ βλέμματα εἰς τοῦ Λιάκου τοὺς ὀφθαλμούς, προσηλωμένους πάντοτε πρὸς τὸν δρόμον. Ἐκ τῆς ἐκφράσεώς των ἐνόησεν ὁ Πλατέας ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς προσοχῆς των ἐπλησίαζεν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα οὔτε νὰ κινηθῇ, οὔτε νὰ ὁμιλήσῃ.

— Εἰπὲ τίποτε, ψιθυρίζει αἴφνης ὁ Λιάκος ἐπιτακτικῶς. Ἐξακολούθησε τὴν ὁμιλίαν σου!

— Τί νὰ εἰπῶ, ἀδελφέ; Μοῦ ἔκοψες τὰς ἰδέας μου.

— Λοιπὸν ἀπάγγειλε.

— Ν' ἀπαγγείλω! . . . Τί ν' ἀπαγγείλω;

— Ὅ,τι θέλεις! Τὴν Ἰλιάδα.

— Δὲν μοῦ ἔρχεται· οὔτε στίχος εἰς τὸν νοῦν.

— Εἰπὲ τὸ Πιστεύω, εἰπὲ ὅ,τι θέλεις, ἀλλὰ μὴ σιωπᾷς! Ὁ δυστυχὴς καθηγητὴς ᾐσθάνετο παραλυθεῖσαν πᾶσαν θέλησίν του, ἦτο ὡς αὐτόματον ὑπεῖκον εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Λιάκου, τοῦ ὁποίου ἡ δεξιὰ ἐξηκολούθει πιέζουσα τὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀριστεράν του. Ἤρχισε μηχανικῶς καὶ μὲ φωνὴν τραυλίζουσαν τὴν ἀπαγγελίαν. Εἶπε τὴν πρώτην περίοδον τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως. Ἀλλ' εἴτε συναισθανόμενος τὸ ἀνευλαβὲς τοῦ πράγματος, εἴτε ἁπλῶς ἕνεκα τῆς ἀσυναρτησίας καὶ τῆς συγχύσεως τῶν ἰδεῶν του, ἀπὸ τὸ Πιστεύω ἐπήδησεν ἄνευ διακοπῆς εἰς τὸ Ἄλφα τῆς Ἰλιάδος. Ἡ μνήμη του ὅμως δὲν τὸν ἐβοήθει. Τί ἤθελε πάθει μαθητής του, ἐάν ποτε διέστρεφεν οὕτως ἐνώπιόν του τὴν ἀθάνατον ῥαψῳδίαν!

Ἀπήγγελλεν ἔτι, ὅτε ὁ Λιάκος, ἀφίνων ἐλευθέραν ἐπὶ τέλους τὴν χεῖρά του, ἠγέρθη αἴφνης καὶ στρεφόμενος πρὸς

τὸν δρόμον ἐχαιρέτισεν ὑποκλινῶς. Ὁ Κ. Πλατέας ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τοὺς χαιρετιζομένους καὶ εἶδε τὰ νῶτα ἑνὸς κυρίου προβεβηκότος τὴν ἡλικίαν καὶ δύο κομψῶν κυριῶν ἑκατέρωθεν αὐτοῦ. Δὲν ἐβράδυνε ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν τριάδα καὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν.

Ὁ Λιάκος ἐκάθισε πάλιν. Ἦτο κατακόκκινος. Ὁ Κ. Πλατέας ἐσταυροκοπήθη πρὸς ἔνδειξιν τοῦ θάμβους τὸ ὁποῖον τὸν κατεῖχε.

— Κύριε ἐλέησον, εἶπε ! Διὰ τὸν Κον Μητροφάνην καὶ τὰς θυγατέρας του ἦτο ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία !

— Μὲ συγχωρεῖς, ἀπεκρίθη ὁ Λιάκος μετὰ φωνῆς προδιδούσης εἰσέτι τὴν συγκίνησίν του. Δὲν ἤθελα νὰ ὑποθέσουν ὅτι ὁμιλοῦμεν περὶ αὐτῶν.

— Μνήσθητί μου, Κύριε ! Καὶ δὲν μοῦ λέγεις ὅτι εἶσαι ἐρωτευμένος !

— Ὢ ναί ! Τὴν ἀγαπῶ μὲ ὅλην μου τὴν ψυχήν !

Ὁ Κ. Πλατέας ἤκουσε τὴν ἐξομολόγησιν μὲ ἀόριστόν τι αἴσθημα ἠθικῆς στενοχωρίας. Ἐλυπεῖτο βλέπων τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν τοῦ φίλου του, τὸν ἐζήλευεν ἴσως ὀλίγο

διὰ τὸ προξενοῦν τὴν ταραχήν του αἴσθημα, ἠπόρει πῶς δὲν τοῦ ἐξεμυστηρεύθη πρὸ τῆς σήμερον τὸν ἔρωτά του, ἠγανάκτει δὲ κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του πῶς νὰ μὴ τὸν ἐννοήσῃ καὶ ἄνευ τῆς ἐξομολογήσεως. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα τόσον συγκεχυμένα καὶ δυσδιάκριτα, ὥστε βεβαίως δὲν ἠδύνατο διὰ λόγων νὰ τὰ ἐκφράσῃ. Μετά τινων στιγμῶν σιωπήν, ἐνῷ εἰσέτι ἀντήχει εἰς τὴν ἀκοήν του ἡ πλήρης πάθους ἐκφώνησις τοῦ φίλου του «Τὴν ἀγαπῶ», ἠρώτησεν ἀφελῶς, χωρὶς νὰ σκεφθῇ τί λέγει :

— Ποίαν ἀπὸ τὰς δύο ;

Ὁ Λιάκος τὸν ἠτένισε μὲ ἀπορίαν. Δὲν εἶπε λέξιν, ἀλλὰ τὸ βλέμμα του ἔλεγε : «Καὶ θέλει ἐρώτημα ;»

Ὁ Κ. Πλατέας ἐκτύπησε τὸ μέτωπόν του διὰ τῆς ἀνοικτῆς παλάμης.

— Ποῦ ἔχω τὸν νοῦν ! ἀνέκραξε. Μὲ συγχωρεῖς, ἀδελφέ. Ἀπὸ τὰ ὀπίσω καθὼς τὰς ἔβλεπα τώρα, δὲν διακρίνονται, καὶ ἐλησμόνησα ὅτι τῆς μεγαλειτέρας τὸ πρόσωπον δὲν ἐμπνέει τὸν ἔρωτα. Ἡ μικρὰ ὅμως . . . δὲν σοῦ λέγω ! Εἶναι νοστιμωτάτη ! Ἡ ἐκλογή σου καλή !

Ὁ Λιάκος ἤκουε σιωπῶν.

— Τὸν βλέπεις ἐκεῖ ! ἐξηκολούθησεν ὁ Κ. Πλατέας, ἐκδηλῶν ἐπὶ τέλους τὸ παράπονόν του. Νὰ εἶναι ἐρωτευμένος καὶ νὰ τὸ ἔχῃ κρυφὸν ἀπὸ τὸν φίλον του ! Νὰ μὴ τοῦ ἐκμυστηρευθῇ τὸν πόνον του ! Ἂς ἤμην ἐγὼ καὶ ἔβλεπες. Ἄλλο δὲν θὰ ἤκουες παρὰ τοὺς ἀναστεναγμούς μου !

Καὶ ἐξέβαλεν ἓν Ἄχ, ἐρωτικὸν δῆθεν, ἀπὸ τὰ εὐρέα στήθη του. Ἡ διαπασῶν τοῦ στεναγμοῦ, ἢ καὶ μόνη ἴσως ἡ ἰδέα τοῦ Κ. Πλατέα πάσχοντος δεινὰ ἐρωτικά, ἔφερε τὸ μειδίαμα εἰς τὰ κατηφῆ τοῦ Λιάκου χείλη.

— Πῶς δὲν μοῦ εἶπες ποτὲ τίποτε ; ἐπανέλαβε.

— Δὲν σοῦ εἶπα, ἀπεκρίθη ὁ Λιάκος, διὰ νὰ μὴ σὲ ζαλίζω.

Ἀλλ' ἰδὼν τὴν ἔκφρασιν θλίψεως συνάμα καὶ ἐπιπλήξεως, ἡ ὁποία ἐπεχύθη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ φίλου του, ἐπρόσθεσεν ἀμέσως :

— Νὰ σοῦ τὰ εἴπω ὅλα, ἀφοῦ τὸ ἐπιθυμεῖς.

Ἀλλ' ἐσιώπησεν, ὡς διστάζων πόθεν ν' ἀρχίσῃ. Ὁ καθηγητὴς συστείλας τοὺς ὤμους καὶ πάλιν, ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν ἥλιον καὶ εἶδεν ὅτι εἶχεν ἤδη κρυφθῇ ὄπισθεν τοῦ βουνοῦ.

— Δὲν τὰ λέγομεν καλλίτερα περιπατοῦντες ; Ὥρα νὰ ἐπιστρέψωμεν πλέον.

Καὶ ἠγέρθη. Ἠγέρθη καὶ ὁ Λιάκος, καὶ οἱ δύο φίλοι ἐπορεύθησαν πρὸς τὴν πόλιν.

Ὢ ! Ποία καρδία ἐρῶσα δὲν συνῃσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ διαχύσῃ τὴν πλήμμυράν της εἰς στήθη φιλικὰ καὶ συμπαθῆ ; Ἀναχαιτίζει τὴν ἐξομολόγησιν τὸ σέβας πρὸς τὴν ἀγνότητα τοῦ αἰσθήματος, — ὁ ἀγαπῶν προκρίνει νὰ τηρήσῃ ὡς μυστικὸν ἐν παραβύστῳ τὸ μυστήριον τοῦ ἔρωτός του, ἢ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸν θησαυρόν του εἰς ὀφθαλμούς, οἱ ὁποῖοι ἴσως δὲν τὸν ἐκτιμήσουν, — διστάζει καὶ ἀναβάλλει, — ἀλλὰ τὸ ἐκχειλίζον πάθος ἐπὶ τέλους θὰ φανερωθῇ ! Ὁ Λιάκος ὅμως εἶχεν ἤδη ἐκλέξει καὶ εὕρει μυστικοσύμβουλον, ὥστε δὲν ἔσπευδε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς παρούσης εὐκαιρίας, καὶ ἐσιώπα μετανοῶν διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη νὰ εἴπῃ ὅλα εἰς τὸν φίλον του. Ὄχι ὅτι δὲν ἠγάπα καὶ δὲν ἐξετίμα τὸν Κ. Πλατέαν. Ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ δὲν τὸν ἐθεώρει

ἁρμόδιον δι' ἐρωτικὰς ἐξομολογήσεις, δὲν τὸν ἐνόμιζεν ἱκανὸν νὰ ἐννοήσῃ τὰς λεπτότητας τῶν αἰσθημάτων του. Παρεκτὸς δὲ τούτου, τοῦ ἐφαίνετο καὶ ὡς, τρόπον τινά, προδοσία τὸ νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς αὐτὸν τὰ ἀπόρρητα τῆς καρδίας του, ἀφοῦ ἅπαξ εἰς ἄλλην ψυχὴν τὰ ἐνεπιστεύθη.

Ὁ Κ. Πλατέας παρετήρησε τὸν δισταγμόν, ἀλλὰ τὸν ἀπέδωκεν εἰς τὴν συγκίνησιν τοῦ φίλου του. Μετά τινα σιωπήν, βλέπων ὅτι ἡ ἐξομολόγησις δὲν ἤρχετο ἀφ' ἑαυτῆς, ἠθέλησε νὰ τὴν προκαλέσῃ δι' ἐρωτήσεων. Ἀλλ' αἱ ἀποκρίσεις ἦσαν συνοπτικαί, ἂν καὶ εἰλικρινεῖς. Ὅπως δήποτε, ἐξ αὐτῶν ἐπληροφορήθη ὁ Κ. Πλατέας ὅτι ὁ Κ. Λιάκος ἦτο ἐρωτευμένος πρὸ τριῶν ἤδη ἐτῶν, ἀφότου δηλαδὴ ἦλθεν εἰς Σύραν, ὅτι ἔκτοτε ἀπεφάσισεν ἢ τὴν νεωτέραν θυγατέρα τοῦ Κ. Μητροφάνους ν' ἀποκτήσῃ ὡς γυναῖκα, ἢ οὐδέποτε νὰ νυμφευθῇ, ὅτι μόλις πρό τινων μηνῶν ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ὑπάρχει ἀμοιβαιότης αἰσθημάτων, ὅτε πρῶτον κατώρθωσε νὰ ἴδῃ ὑπὸ στέγην φιλικῆς οἰκίας τὴν νέαν καὶ νὰ τῆς ὁμιλήσῃ.

— Ποῦ συνέβη τοῦτο;

— Εἰς τῆς ἐξαδέλφης μου.

— Ἡ ἐξαδέλφη σου γνωρίζει τὰς θυγατέρας τοῦ Κ. Μητροφάνους;

— Ὢ ναί! Ἦτο φίλη τῆς μητρός των.

— Ἆ! τώρα καταλαμβάνω, ἀνεφώνησεν ὁ Κ. Πλατέας. Ἡ ἐξαδέλφη σου ἤκουε τοὺς ἀναστεναγμούς σου! Ἐκείνη ἐγνώριζε τὸ μυστικόν σου. Διὰ τοῦτο δὲν μοῦ εἶπες ποτὲ τίποτε ἐμέ.

Ὁ Λιάκος ἐμειδίασεν, ἀλλ' ὁ Κ. Πλατέας ὡσὰν νὰ

ᾐσθάνθη εἶδος ζηλοτυπίας διὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς τὴν ἐξαδέλφην προτίμησιν.

— Ἀφοῦ τὴν θέλεις καὶ σὲ θέλει, ἐπανέλαβε μετά τινα διακοπὴν τῶν ἐρωταποκρίσεων, διατί δὲν τὴν ζητεῖς εἰς γάμον;

— Τὴν ἐζήτησα. Πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος ἔστειλα τὴν ἐξαδέλφην μου εἰς τὸν Κ. Μητροφάνην. Ἀλλά...

— Τί ἀλλά; Ποῦ θὰ εὕρῃ καλλίτερον γαμβρόν; Δὲν ἠρνήθη!

— Ὄχι, δὲν ἠρνήθη, ἀλλ' ἔθεσεν ὅρον, ὁ ὁποῖος δὲν εἰξεύρω πότε θὰ ἐκπληρωθῇ, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ δὲν θέλει νὰ βλεπώμεθα. Πρὸ δέκα ἡμερῶν δὲν τὴν εἶδα, ἔστω καὶ μακρόθεν. Ὥστε ἐννοεῖς τώρα διατὶ σήμερον μὲ τόσην συγκίνησιν...

— Τί εἶναι ὁ ὅρος του; ὑπέλαβεν ὁ Κος Πλατέας.

— Νὰ περιμένω μέχρις οὗ ἀποκαταστήσῃ τὴν πρωτότοκον θυγατέρα του. Δὲν θέλει νὰ νυμφευθῇ ἢ ν' ἀρραβωνισθῇ ἡ νεωτέρα πρὸ τῆς μεγαλειτέρας.

— Κακὴ δουλειά, φίλε μου! Φοβοῦμαι ὅτι θὰ ἔχῃς νὰ περιμένῃς πολύ. Δύσκολα θὰ τὸν εὕρῃ ἡ μεγάλη. Ἀλλ' ὅμως ὅλα γίνονται, ὥστε μὴ ἀπελπίζεσαι.

Ὁ Λιάκος ἐσιώπησε πλήρης προφανοῦς μελαγχολίας.

— Καὶ ὅμως, ἐπανέλαβε μετ' ὀλίγον, εἶναι θησαυρὸς ἡ νέα, καὶ ἂς εἶναι ἄσχημη! Δὲν ὑπάρχει ἐπὶ γῆς ψυχὴ ἀγαθωτέρα! Παρεκάλεσε θερμῶς τὸν πατέρα της νὰ μετατρέψῃ τὴν ἀπόφασίν του, τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι δὲν θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ, ὅτι ἄλλο δὲν ἐπιθυμεῖ ἢ νὰ τὸν γηροκομήσῃ ἐκεῖνον καὶ ν' ἀναθρέψῃ τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς της. Ἀλλ' ὁ γέρων εἶναι ἀδυσώπητος. Ὅταν βάλῃ τίποτε εἰς τὸν νοῦν του, ἐτελείωσε!

Τοῦ Λιάκου ἡ γλῶσσα ἐλύθη. Μεθ' ὅσης συντομίας ἀπεκρίνετο εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ φίλου του λαλῶν περὶ τοῦ ἔρωτός του, μετὰ τοσαύτης ἤδη ἀφθονίας λόγου παρεξέτεινε τὸ ἐγκώμιον τῆς πρεσβυτέρας θυγατρὸς τοῦ Κ. Μητροφάνους. Ἴσως οὕτως ἀπεζημίωνεν αὐτὸς ἑαυτόν, καθόσον ὁμιλῶν περὶ ἐκείνης, ὡμίλει περὶ τῆς νεωτέρας ἀδελφῆς. Ἔθιγε πλαγίως τὸ ἀντικείμενον, περὶ τοῦ ὁποίου συνεστέλλετο νὰ λαλήσῃ ἀπ' εὐθείας.

— Εἶναι ἄγγελος καλοσύνης, ἐξηκολούθει λέγων. Λατρεύει τὴν ἀδελφήν της. Ἔχει δι' αὐτὴν καὶ μητρὸς τρυφερότητα. Πράγματι δὲ ἀντικατέστησε τὴν μητέρα της, ἀφότου ὠρφάνευσαν. Αὐτὴ κυβερνᾷ τὴν οἰκίαν. Καὶ πῶς τὴν κυβερνᾷ! Ἡ ἐξαδέλφη μου λέγει ὅτι δὲν εἶδε ποτὲ ἀλλοῦ τόσην τάξιν, τόσην εὐπρέπειαν . . . Καὶ μὴ ἀμελῇ τὰ ἄλλα χάριν τῶν οἰκιακῶν φροντίδων; Ὀλίγαι Ἑλληνίδες ἀνέγνωσαν καὶ γνωρίζουν ὅσα αὐτή. Ἄ, ὡς πρὸς τοῦτο ὁ Κ. Μητροφάνης εἶναι ἄξιος παντὸς ἐπαίνου! Ἀνέθρεψε λαμπρὰ τὰς θυγατέρας του. Δὲν πταίει ἐκεῖνος, ἐὰν ἡ ὡραιότης δὲν ἐμοιράσθη ἐξ ἴσου εἰς αὐτάς, ἀλλὰ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς τὸ ἔχουν ἐξ ἴσου καὶ αἱ δύο . . . Εἶναι θησαυρὸς καὶ ἡ μεγαλειτέρα! Εὐτυχὴς ὅστις τὴν ἀποκτήσῃ σύζυγον!

Ὁ Κ. Πλατέας ἤκουε κατ' ἀρχὰς μὲ ἀπορίαν τὴν αἰφνίδιον τοῦ φίλου του εὐγλωττίαν. Βαθμηδὸν ἡ ἀπορία μετεβλήθη εἰς στενοχωρίαν. Συνέλαβε τὴν ἰδέαν μήπως . . . Ἀλλὰ δὲν ἦτο ἄνθρωπος νὰ κρύπτῃ ὅ,τι ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν του. Ἐστάθη εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου διακόψας καὶ τὸν περίπατον καὶ τὴν ὁμιλίαν τοῦ Λιάκου καὶ στραφεὶς πρὸς αὐτόν,

— Τί μοῦ τὰ λέγεις αὐτά; τὸν ἠρώτησε. Τί μοῦ τὴν

ἐγκωμιάζεις; Μὴ ἔβαλες εἰς τὸν νοῦν σου νὰ μοῦ τὴν φορτώσῃς;

Ὁ Λιάκος ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος. Οὐδέποτε συνέλαβε τοιαύτην ἰδέαν. Οὐδέποτε ἐσκέφθη ὅτι ὁ Κ. Πλατέας ἠδύνατο νὰ περιληφθῇ εἰς τὸν κατάλογον τῶν διὰ γάμον ὑποψηφίων. Καὶ ὅμως διατί ὄχι; Τί ἔλειπε τοῦ ἀνθρώπου; Καὶ διατί νὰ μὴ σκεφθῇ ποτε ὅτι ἠδύνατο τῷ ὄντι, αὐτὸς νὰ γείνῃ ὁ ζητούμενος σύγγαμβρός του.

Ὅλα ταῦτα τὰ ἐσκέπτετο ὁμοῦ καὶ συγκεχυμένα, βλέπων ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν Κ. Πλατέαν καὶ μὴ εὑρίσκων τί ν' ἀποκριθῇ εἰς τὸ ἀπροσδόκητον ἐρώτημά του. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐξηκολούθησε σοβαρῶς:

— Ἄκουσε νὰ σοῦ εἰπῶ. Σοῦ χρεωστῶ τὴν ζωήν, ἡ ὕπαρξίς μου σοῦ ἀνήκει. Ἀλλ' ἐὰν ὡς δεῖγμα εὐγνωμοσύνης μοῦ ζητήσῃς νὰ νυμφευθῶ, προτιμῶ νὰ μὲ ὁδηγήσῃς εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκεῖ ὅπου μ' ἔσωσες νὰ πνιγῶ ἐμπρός σου πρὸς ἐξόφλησιν καὶ ἀπόσβεσιν τοῦ πρὸς σὲ χρέους μου.

Διατί καὶ πόθεν ἡ δριμεῖα αὕτη δήλωσις; Ἐμαρτύρει βεβαίως δυσαρέσκειαν, ἀλλὰ προήρχετο ἡ δυσαρέσκεια ἐκ τῶν πολλῶν ὅσα ὁ φίλος του εἶπε περὶ τῆς μεγάλης ἀδελφῆς, ἢ μᾶλλον ἐκ τῆς παντελοῦς πρότερον σιωπῆς καὶ ἐκ τῆς σημερινῆς του φειδωλίας εἰς τὸ νὰ ὁμιλῇ περὶ τῆς μικρᾶς; Τοῦτο ἴσως οὐδαμῶς ἐγνώριζε καὶ ὁ ἴδιος, ἀλλ' ὅπως δήποτε ἦτο δυσηρεστημένος, τὴν δὲ δυσαρέσκειαν ἐμαρτύρουν καὶ οἱ λόγοι καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον τοὺς ἔλεγε.

Τὸ ὕφος του ἐπείραξε τὸν Κ. Λιάκον.

— Κύριε Πλατέα, εἶπε ξηρὰ ξηρά. Σοῦ εἶπα πολλάκις, ἐπαναλαμβάνω δέ, —καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνω διὰ τελευταίαν,

ἐλπίζω, φοράν,—ὅτι οὐδὲν δικαίωμα ἔχω οὔτε θέλω νὰ ἔχω ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης σου. Ὅσον δὲ περὶ γάμου, ἔσο βέβαιος ὅτι ποτὲ δὲν ἐσκέφθην νὰ σὲ παρουσιάσω ὡς γαμβρόν, οὔτε νὰ σοῦ προμηθεύσω νύμφην, οὔτε ὑπέκρυπτε τοιοῦτον σκοπὸν ἡ ἐξομολόγησις τῶν ἰδικῶν μου ὑποθέσεων, μὲ τὰς ὁποίας λυποῦμαι ὅτι τόσην ὥραν σὲ ἐπονοκεφάλησα.

Οἱ δύο φίλοι ἐπανέλαβον τὸν διακοπέντα δρόμον, ἀλλ᾽ ἐν σιωπῇ καὶ οἱ δύο. Ἐβάδιζον πλησίον ὁ εἷς τοῦ ἄλλου, μὴ βλέποντες ἀμφότεροι τὴν ὥραν νὰ χωρισθοῦν εὐσχήμως. Εὐτυχῶς ἐπλησίαζον εἰς τὴν γωνίαν, ὅπου ἔπρεπε ν᾽ ἀποχαιρετισθοῦν, διευθυνόμενοι ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐκεῖ ὁ Κ. Πλατέας ἐπανέλαβε τὴν πρόκλησίν του.

— Δὲν θὰ ἔλθῃς νὰ δοκιμάσῃς τὸ μοσχᾶτόν μου ;

— Εὐχαριστῶ. Εἶναι ἀργά, ἔχω δὲ καὶ κάπου νὰ ὑπάγω.

— Εἰς τῆς ἐξαδέλφης σου ;

— Ἴσως.

Καὶ ἐπροσπάθησεν ὁ Λιάκος νὰ μειδιάσῃ.

— Ἐλπίζω ὅτι δὲν ἐθύμωσες, ὑπέλαβε συνδιαλλακτικῶς ὁ Κ. Πλατέας.

— Διατί νὰ θυμώσω ;

— Ἦσαν περιττὰ ἴσως ὅσα σοῦ εἶπα, ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἐπεβουλεύθης ποτὲ τὴν ἐλευθερίαν μου (καὶ ἐκάγχασεν ὁ ἀγαθὸς καθηγητής), ἀλλὰ καλλίτερα νὰ εἶναι καθαρὰ τὰ πράγματα.

— Βέβαια, βέβαια!

Καὶ θλίψας τὴν παχεῖαν χεῖρα, τὴν ὁποίαν ὁ Κ. Πλατέας ἔτεινε φιλικῶς, ἐξηκολούθησεν ὁ Κ. Λιάκος τὸν δρόμον του ταχύνας τὸ βῆμα, ἐνῷ ὁ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν ἐπορεύετο βραδέως πρὸς τὴν οἰκίαν του.

Γ'.

Ἡ οἰκία τοῦ Κ. Πλατέα ἔκειτο ὑψηλά, εἰς τὴν συνοικίαν τὴν ὁποίαν σήμερον στολίζει τὸ ὀρφανοτροφεῖον. Ὀλίγιστοι τότε οἰκίσκοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ἀπόκεντρον ὕψωμα. Ἡ θέα ἐκεῖθεν εἶναι ἐκτεταμένη καὶ ὡραία, ἀλλὰ δὲν εἵλκυσε τοῦτο τὸν Κύριον καθηγητήν· τὸν εἵλκυσεν ἡ σχετικὴ εὐθηνία τῶν οἰκοπέδων. Διότι αὐτὸς ἔκτισε τὴν οἰκίαν. Οἱ τοῖχοί της ἀντεπροσώπευον πολυετεῖς κόπους του. Ἦτο μικρὰ καὶ ταπεινὴ ἡ οἰκοδομή, ἀλλ' ἦτο ἰδιοκτησία του, δὲν τὴν ἐχρεώστει εἰς οὐδένα, δὲν ὤφειλε πλέον νὰ πληρώνῃ ἐνοίκιον εἰς ξένον οἰκοδεσπότην. Τὸ δὲ γλυκὺ αἴσθημα τῆς ἀνεξαρτησίας ἦτο ἀντιστάθμισις ἐπαρκὴς τοῦ κόπου, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ εὐτραφὴς ἰδιοκτήτης διεσκέλιζε δὶς τῆς ἡμέρας τὸν ἀνήφορον τοῦ Ποταμοῦ διὰ ν' ἀνέλθῃ μέχρι τῆς οἰκίας του.

Ἡ ὁδὸς ἐκείνη, καθὼς γνωρίζουν οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν Ἑρμούπολιν, λέγεται Ποταμός, διότι ἦτο ἡ κοίτη τοῦ χειμάρρου, διὰ τοῦ ὁποίου τὰ ὄμβρια ὕδατα κατήρχοντο ἐκ τοῦ βουνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄλλως δέ, καὶ σήμερον ἔτι ἐκεῖθεν διοχετεύονται τὰ νερά. Ἐν καιρῷ ῥαγδαίας βροχῆς ἡ ὁδὸς γίνεται καὶ πάλιν χείμαρρος, ἀλλ' ἀντὶ κρημνῶν καὶ πετρῶν περιορίζεται ἑκατέρωθεν ὑπὸ οἰκοδομῶν, τῶν ὁποίων αἱ θύραι

ὑπέρκεινται ἱκανῶς τοῦ ἐδάφους διὰ τὸν φόβον τῆς πλημμύρας. Ὥστε ἡ ὀνομασία τῆς ὁδοῦ ἔχει εἰσέτι τὸν λόγον της. Εὐτυχῶς δὲν βρέχει συχνάκις εἰς Σύραν, ἀλλ' ὅταν τοῦτο συμβαίνῃ ὁ Ποταμὸς ἐνίοτε εἶναι ἀδιάβατος. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ὁ Κ. Πλατέας ἠναγκάζετο νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν

ἑστίαν του ἑλικοειδῶς δι' ἄλλων πλαγίων ὁδῶν. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ ἡμέραι, ὅτε ἐκλείετο ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν οἰκίαν του, διακοπτομένης ἐντελῶς τῆς συγκοινωνίας.

Ἡ μεγαλειτέρα ἡδονή, τὴν ὁποίαν διὰ τῆς οἰκοδομῆς ἐκείνης ἀπέκτησεν ὁ Κ. Πλατέας, ἦτο ἡ δοθεῖσα εἰς τὴν γραῖαν μητέρα του εὐχαρίστησις τοῦ νὰ διέλθῃ ἐν ἀνέσει τὰς

τελευταίας ἡμέρας της, μετὰ τὰς μακρὰς στερήσεις καὶ δοκιμασίας ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἀνέθρεψε τὸν υἱόν της καὶ τὸν εἶδε βαθμηδὸν ὑπερνικῶντα τὰς πρώτας δυσχερείας τοῦ διδασκαλικοῦ σταδίου. Ἐντὸς τῆς οἰκίας ταύτης ἀπέθανεν ἡ γραῖα ἐν εἰρήνῃ. Ἔτος εἶχεν ἤδη παρέλθει ἔκτοτε, ἀλλὰ τὸ δωμάτιόν της ἔμενεν εἰσέτι ἀνέπαφον. Εἶχεν ἀνάγκην αὐτοῦ ὁ καθηγητὴς πρὸς ἀνετωτέραν κατάταξιν τῆς αὐξανούσης βιβλιοθήκης του, ἀλλὰ τὸ ἐσέβετο καὶ τὸ ἠγάπα καὶ τὸ ἤθελεν οὕτω κενόν, ὡς ἐνδιαίτημα τῆς μνήμης... τῆς σκιᾶς τῆς μητρός του.

Μόνην ἐξ αὐτῆς κληρονομίαν παρέλαβε τὴν γραῖαν ὑπηρέτριάν της, τὴν ὀλιγόλογον Φλουροῦν, τῆς ὁποίας ὑπέφερεν ὑπομονητικῶς τὰς γεροντικὰς ἰδιοτροπίας, ἀρκούμενος εἰς τὴν ἀτελῆ ὑπηρεσίαν της καὶ εἰς τὴν ὄχι συνήθως ἐπιτυχῆ μαγειρικήν της. Ἀλλὰ τῆς Φλουροῦς ἡ κυριαρχία περιωρίζετο εἰς τὸ ἰσόγαιον τῆς οἰκίας. Ὁ καθηγητὴς εὕρισκε τὴν ἡσυχίαν του εἰς τὸ ἀνώγαιον, ἐντὸς τοῦ κοιτῶνός του. Ἐντὸς αὐτοῦ εἶχε καὶ τὸ γραφεῖόν του. Ἐκεῖ ἐπὶ τῆς παρὰ τὸ παράθυρον τραπέζης εἰργάζετο, ἐκεῖ προητοίμαζε τὰς παραδόσεις του, ἐκεῖ ἀνεγίνωσκε τοὺς προσφιλεῖς του συγγραφεῖς, ἐκεῖ συχνάκις μὲ τὸν κάλαμον εἰς τὴν χεῖρα, ἢ τὸ βιβλίον ἀνοικτὸν ἐνώπιόν του, ἐκάθητο βλέπων ἀφῃρημένος, ὑπεράνω τῶν δωμάτων τῶν λοιπῶν Ἑρμουπολιτῶν, τὴν θάλασσαν καὶ τὰς κυανᾶς γραμμὰς τῶν πέριξ νήσων, — ἢ κλίνων τὴν κεφαλὴν καὶ κλείων τὰ βλέφαρα δὲν ἔβλεπε τίποτε, διότι ἀπεκοιμᾶτο.

Ἠγάπα τὴν οἰκίαν του ὁ Κ. Πλατέας. Ἀφότου τὴν ἀπέκτησε, σπανίως ἐξήρχετο, παρεκτὸς διὰ τὰς παραδόσεις

καὶ διὰ τὸν τακτικὸν περίπατόν του. Μετὰ νέας δὲ πάντοτε εὐχαριστήσεως ἔβλεπεν ἐπιστρέφων τοὺς τοίχους καὶ ἤνοιγε τὴν θύραν της.

Τὴν ἑσπέραν ταύτην ἐπέστρεψε μὲ μεγαλειτέραν εὐχαρίστησιν τῆς συνήθους, ὡς εἰς καταφύγιον μετὰ τὸν κίνδυνον τοῦ ὁποίου τὴν ὑποψίαν ὑπέκρυπτε τὸ ἐγκώμιον τῆς ἐπιδόξου γυναικαδέλφης τοῦ Λιάκου.

— Ὡσὰν νὰ εἶναι καὶ ἀλήθεια, ἔλεγε μονολογῶν, ἀφοῦ ἐδίπλωσε τὸν ἐπενδύτην του, καὶ περιεβλήθη τὸν παλαιὸν κοιτωνίτην του, ἐνῷ περιέδεε τὴν κεφαλὴν μὲ μεταξωτὸν μανδήλιον, ἀντὶ σκούφου, καθὼς συνήθιζε τακτικῶς καθ' ἑκάστην ἑσπέραν.

— Ὡσὰν νὰ εἶναι καὶ ἀλήθεια! Νὰ φέρω ἐδῶ μέσα κυρίαν, νὰ μοῦ ἀναποδογυρίσῃ τὰ πάντα, νὰ μὲ ἀναγκάζῃ νὰ ἐξέρχωμαι ὅταν θέλω νὰ μένω, καὶ νὰ μένω ὅταν θέλω νὰ ἐξέλθω, νὰ ἀκούω τὴν φλυαρίαν της ὅταν ἐπιθυμῶ σιωπήν, νὰ ἀνοίγω τὸ παράθυρον ἐνῷ κρυώνω, διότι ἐκείνη ζεσταίνεται, ἢ νὰ τὸ κλείω ἐνῷ ζεσταίνομαι διὰ νὰ μὴ κρυώσῃ!

Καὶ ταῦτα λέγων ἔκλεισε τὸ παράθυρον.

— Ὁ γάμος εἶναι ἀνοησία, εἰς τὴν ὁποίαν ἠμπορεῖ τις νὰ ὑποπέσῃ ἐνόσῳ εἶναι νέος. Ἀφοῦ πήξῃ ὁ νοῦς, δὲν συγχωρεῖται πλέον. Ἐγὼ εἰς τὴν νεότητά μου διέφυγα τὴν δουλείαν τῆς συζυγίας, καὶ θὰ χάσω τώρα τὴν ἐλευθερίαν μου!

Αὐτίκα δούλιον ἦμαρ ἐμοὶ περιμηχανόωντο.

Ἐνῷ δ' ἀπήγγελλε τὸν στίχον τοῦτον, ἔβλεπε διὰ τῆς φαντασίας ἐνώπιόν του τὴν νύμφην, ἥτις πρὸ ἐτῶν πολλῶν τοῦ ἐπροξενολογήθη, καθὼς τὴν ἐπανεῖδε πέρυσιν, ὅτε ἐπε-

σκέφθη τὴν πατρίδα του, μὲ πρωίμους λευκὰς τρίχας καὶ ῥυτίδας, ἐν τῷ μέσῳ μικρᾶς ἀγέλης τέκνων φωναζόντων, παιζόντων καὶ ἐριζόντων.

— Δόξα τῷ Θεῷ, ἐξηκολούθησε, σκεπτόμενος μεγαλοφώνως, δὲν τὰ ἔχω ἐγὼ εἰς βάρος μου. Ἂς τὰ χαίρεται ὁ ἀντικαταστάτης μου!

Ἡ Φλουροῦ τὸν διέκοψεν ἀνοίξασα τὴν θύραν ἄνευ τινὸς προειδοποιήσεως. Ἔρριψε μετ' ἀπορίας τὸ βλέμμα εἰς ὅλας τοῦ δωματίου τὰς γωνίας, ἀλλ' ἰδοῦσα ὅτι ὁ κύριός της ἦτο μόνος καὶ συνωμίλει μὲ τὸν ἑαυτόν του, ἔσεισε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε λακωνικῶς:

— Ἕτοιμο!

— Καλά, καλά, ἔρχομαι, ἀπεκρίθη ὁ καθηγητής, καὶ κα-

τέθη εἰς τὸ ἰσόγαιον, ὅπου παρὰ τὸ μαγειρεῖον ὑπῆρχε δωμάτιον χρησιμεῦον καὶ ὡς αἴθουσα καὶ ὡς τραπεζαρία.

Ὁ Κ. Πλατέας ἤρχισε νὰ τρώγῃ μὲ ὄρεξιν, ἀλλὰ καθόσον ἱκανοποιεῖτο ἡ πεῖνά του, αἱ σκέψεις του ἐπανήρχοντο εἰς τὰ ἐπεισόδια τοῦ σημερινοῦ περιπάτου του. Ἀφοῦ αὐταρέσκως ἐνετρύφησε καὶ πάλιν εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἐλευθερίας του, ἐσκέφθη περὶ τοῦ Λιάκου καὶ ἐλεεινολόγησεν ἀπὸ καρδίας τὸν σωτῆρά του.

— Τὴν ἔπαθεν ὁ δυστυχής, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὰ αἰσθήματά του. Δὲν τὸ ἤθελε νὰ ἐρωτευθῇ. Τώρα εὑρίσκεται ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἔρωτος καὶ νομίζει ὅτι θὰ εὕρῃ τὴν εὐτυχίαν ὅπου τὴν ζητεῖ. Εἴθε νὰ τὴν εὕρῃ καὶ νὰ μὴ μεταμεληθῇ! Ὁ καθεὶς ὅμως ἔχει ὅ,τι ἀξίζει, τοῦ δὲ καθενὸς ἡ εὐτυχία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν τρόπον του τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ τοῦ σκέπτεσθαι.

Ταῦτα σκεπτόμενος ὁ Κ. Πλατέας ἐνόμιζεν ὅτι φιλοσοφεῖ. Ἀλλ' ἡ δῆθεν φιλοσοφία του αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἀπόπειρα αὐτόματος πρὸς ἀποδίωξιν σκέψεων ὀχληρῶν. Διότι ἀνελογίζετο τὸν Λιάκον συγκινημένον, κατεχόμενον ὑπὸ ἀνεκλαλήτου ἀδημονίας, προσπαθοῦντα νὰ ὑποκρύψῃ τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς του, πάσχοντα, καὶ ἐνταυτῷ ἐβασάνιζε τὸν νοῦν του ἡ ὑποψία μὴ ὁ ἐρωτευμένος φίλος του συνέλαβε τῷ ὄντι τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ τὸν νυμφεύσῃ μὲ τὴν μέλλουσαν γυναικαδέλφην του καὶ ἐκ λεπτότητος δὲν ἐτόλμα κατ' ἀρχὰς νὰ τὸ εἴπῃ καθαρῶς, ἔπειτα δέ, δυσαρεστηθεὶς ὡς ἐκ τῶν τρόπων τοῦ Πλατέα, ἠρνήθη ὅτι ποτὲ ἐσκέφθη τοιοῦτό τι.

Καὶ μὴ δὲν εἶχεν ὁ Λιάκος τὸ δικαίωμα τοῦ ν' ἀπαιτήσῃ

τοιαύτην ἔστω καὶ θυσίαν παρ' ἐκείνου τοῦ ὁποίου ἔσωσε τὴν ζωήν; Πῶς δὲ οὗτος ἀντήμειψε τὸν σωτῆρά του; — Ὄχι μόνον ὑπεξέφυγεν ἐκ προκαταβολῆς τὴν θυσίαν παρανοήσας τὴν ἀβρότητα τοῦ φίλου του, ἀλλὰ καὶ ὑπέδειξεν ὅτι τὸν βαρύνει ἡ εὐγνωμοσύνη, ἀφοῦ ἐπρότεινε νὰ τὴν ἐξοφλήσῃ πνιγόμενος μᾶλλον ἢ νυμφευόμενος πρὸς χάριν τοῦ Λιάκου! Ἡ τοιαύτη διαγωγὴ τοῦ ἐφαίνετο ἤδη ἀδικαιολόγητος, ἀσύγγνωστος! Ἠδύνατο τοὐλάχιστον καὶ

ἐχρεώστει νὰ μεταχειρισθῇ ἄλλην γλῶσσαν πρὸς τὸν σωτῆρά του, ἀντὶ νὰ τὸν δυσαρεστήσῃ τοιουτοτρόπως.

Ὅσον ἐσκέπτετο ταῦτα ὁ Κ. Πλατέας, τόσον ἐστενοχωρεῖτο. Τὸ αἷμα ἀνέβαινεν εἰς τὰς παρειάς του καὶ ἀνετρέπετο ἡ σειρὰ τῶν φιλοσοφημάτων του. Ἐπὶ τέλους, ἔσπρωξε βιαίως τὸ πινάκιον, ἀφοῦ ἀπέφαγε τὰς τελευταίας σταφίδας του, ἐπέταξεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ χειρόμακτρόν του, καὶ ἀνῆλθε συγχυσμένος εἰς τὸ δωμάτιόν του.

— Ἄσχημα ἔκαμα, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Διατί νὰ τὸν πειράξω μὲ τὰ ἀσυλλόγιστα λόγια μου; Καὶ τίς ἡ ἀνάγκη νὰ τὰ εἴπω; Ἀλλὰ πάντοτε ἀργὰ μοῦ ἔρχεται ἡ σκέψις!

Καὶ δώσας ἓν γρονθοκόπημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἤρχισε νὰ περιπατῇ ἄνω καὶ κάτω ἐντὸς τοῦ δωματίου ἐν μέσῳ τοῦ αὐξάνοντος σκότους, μέχρις οὗ ἡ Φλουροῦ εἰσελθοῦσα ἀπέθεσε τὸν λύχνον ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἐξῆλθε πάλιν ἐν σιωπῇ.

Ὁ καθηγητὴς ἐστάθη προσηλῶν τὰ βλέμματα εἰς τὸ φῶς τοῦ λύχνου. Τὸ φῶς ἐκεῖνο τοῦ ὑπεδείκνυε τὸ καθῆκόν του, τὸν προσεκάλει εἰς μελέτην, τοῦ ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ προετοιμάσῃ κατὰ τὸ σύνηθες τὸ αὔριον μάθημά του. Ἀλλὰ διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωήν του ᾐσθάνετο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν εἰς τὰ βιβλία του. Ἐδίστασεν, ἤρχισε καὶ πάλιν τὸν ἐντὸς τοῦ δωματίου περίπατον συλλογιζόμενος συγχρόνως καὶ τὸν Λιάκον, καὶ τοὺς μαθητάς του, καὶ τὰς δύο θυγατέρας τοῦ Κ. Μητροφάνους, καὶ τὸν γυμνασιάρχην. Ἀλλ' ὅμως εἰς τὴν σύγχυσιν ἐκείνην τῶν ἰδεῶν ὑπερίσχυσε τὸ διδασκαλικὸν ἔμφυτον. καὶ καθίσας ἐνώπιον τῆς τραπέζης κατέταξεν ἐπ' αὐτῆς τοὺς τρεῖς τόμους τοῦ λεξικοῦ τοῦ Γαζῆ, τὸ συντακτικὸν τοῦ Ἀσωπίου καὶ τὰ ἄλλα συνήθη του βοηθήματα, ἡτοίμασε τὸ μελανοδοχεῖον καὶ τὸ σημειωματάριόν του, ἤνοιξε τὴν Ἰλιάδα, εὗρε τὴν σελίδα τῆς αὐρινῆς παραδόσεως καὶ ἤρχισε τὴν μελέτην, σημειῶν ἑκάστης λέξεως τὴν ἐτυμολογίαν, ἑκάστης φράσεως τὴν σύνταξιν, καὶ ἑκάστου ἑξαμέτρου τὰς ῥυθμικὰς ἰδιοτροπίας. Παρέδιδε τότε τὸ Ζ τῆς Ἰλιάδος.

Ἀλλὰ παραιτῶν ἐντὸς ὀλίγου καὶ σύνταξιν καὶ ἐτυμολογίαν καὶ μετρικήν, λησμονῶν καὶ τοὺς μαθητάς του καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς σχολαστικῆς ἀνατομίας τοῦ Ὁμήρου, ἀνέγνωσεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸ ἐνώπιόν του χωρίον τῶν

ἀποχαιρετισμῶν τοῦ Ἕκτορος καὶ τῆς Ἀνδρομάχης. Ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶδεν εἰς τὸ ἐπεισόδιον ἐκεῖνο ὅσας καλλονὰς ἤδη ἀνεκάλυπτεν! Ἡ ἀπαράμιλλος ἀπεικόνισις συζυγικῆς ἀγάπης καὶ πατρικῆς στοργῆς, ἡ ἐξ ἔρωτος ἀμοιβαίου πηγάζουσα εὐτυχία, ἡ συμφορὰ τοῦ χωρισμοῦ, ταῦτα πάντα οὐδέποτε τοσοῦτον τὸν συνεκίνησαν. Ποτὲ ἄλλοτε ὁ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν οὔτε ἀνέγνωσεν οὔτε ἀπεστήθισεν ὑπὸ τοιοῦτο πνεῦμα στίχους τῆς Ἰλιάδος! Ἐνῷ δὲ ἀνεγίνωσκεν, ὁ Ἕκτωρ ἐνεσαρκοῦτο εἰς τὴν φαντασίαν του ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ Λιάκου. Τὸν Λιάκον ἐσυλλογίζετο. Ὁ Λιάκος δοκιμάζει τὴν πικρίαν τοῦ χωρισμοῦ, προτοῦ γευθῇ τὴν γλυκύτητα τῆς συζυγικῆς εὐδαιμονίας τοῦ Ἕκτορος!

Ὁ Κ. Πλατέας ἔκλεισε τὸ βιβλίον καὶ ἠγέρθη ἐκ νέου. Μυρίαι σκέψεις τὸν ἐβασάνιζον, ἐνῷ ἐπεριπάτει ἀπὸ τὴν τράπεζαν εἰς τὴν κλίνην καὶ ἀπὸ τὴν κλίνην εἰς τὴν τράπεζαν.

— Διατί, ἀνεφώνησε, διατί νὰ μὴ πιστεύσω τὸν Λιάκον ὅτι δὲν ἐσκέφθη ποτὲ νὰ μὲ νυμφεύσῃ; Ἀνόητος ἐγὼ νὰ τὸ ὑποθέσω! Μοῦτρα διὰ γαμβρός!

Καὶ ἐστάθη ἀπέναντι τοῦ καθρέπτου πλαγίως φωτιζομένου ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου, καὶ εἶδεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸ ἥμισυ τοῦ προσώπου μὲ τὸ μανδήλιον ἐπὶ κορυφῆς, ἐνῷ τὸ ἄλλο ἥμισυ ἔμενεν εἰς τὸ σκότος, ὁ δὲ κόμβος τοῦ

μανδηλίου ὠρθοῦτο διακλαδιζόμενος ἐπὶ τοῦ μετώπου του.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἶπε γελάσας, ὡραῖον Ἀστυάνακτα ἤθελα καταφέρει, ἐὰν τὴν ἐνυμφευόμην.

Ἡσυχώτερος ἤδη ἐκάθισε πάλιν ἐνώπιον τοῦ γραφείου του. Ἀλλ' ἐκ νέου μεταξὺ τοῦ γραφείου καὶ τῶν ὀφθαλμῶν του ἤρχισαν νὰ πλανῶνται σκηναὶ καὶ μορφαὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὴν αὐρινὴν παράδοσιν. Ἐννοήσας ὅτι ἀδύνατον νὰ ἐργασθῇ σπουδαίως, ὁ καθηγητὴς ἔκρινε φρονιμώτερον νὰ πλαγιάσῃ καὶ νὰ κοιμηθῇ. Ὁ ὕπνος θὰ τὸν καθησυχάσῃ, αὔριον δὲ ἐξυπνῶν ἐνωρίτερον θὰ προετοιμάσῃ μὲ νοῦν καθαρὸν τὸ μάθημά του. Κατεκλίθη λοιπὸν καὶ ἔσβυσε τὸ φῶς.

Ἀλλ' ὁ ὕπνος δὲν ἤρχετο. Περιεστρέφετο ἄϋπνος ἐπὶ τῆς κλίνης ὁ Κ. Πλατέας, ἐν μέσῳ δὲ τοῦ σκότους καὶ τῆς σιωπῆς ἡ ἔντασις τοῦ νευρικοῦ του συστήματος μετέτρεπεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς σκέψεις του εἰς τύψεις συνειδήσεως. Καὶ παρήρχοντο οὕτω αἱ μακραὶ ὧραι τῆς νυκτός. Ἐπὶ τέλους πρὸς τὰ ἐξημερώματα ἀπεκοιμήθη. Ἀλλ' αἱ ἰδέαι του, μετασχηματισθεῖσαι εἰς ὄνειρον φοβερόν, τὸν ἀφύπνισαν κατάτρομον. Ὠνειρεύθη ὅτι τὸ στρῶμά του μετεβάλλετο εἰς θάλασσαν, τὸ προσκέφαλόν του εἰς καρχαρίαν, ὅτι ἐβυθίζετο ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τοῦ στόματος τοῦ θηρίου, ὅτι ὁ καρχαρίας ἐλάμβανε βαθμηδὸν τὴν μορφὴν τῆς πρωτοτόκου θυγατρὸς τοῦ Κ. Μητροφάνους καὶ μία φωνή, ἡ φωνὴ τοῦ Λιάκου, ἐβόυζε καθ' ὅλον τὸ μεταξὺ εἰς τὴν ἀκοήν του « Γκλὰν γκλάν, ἀχάριστε, γκλὰν γκλάν, ἀχάριστε ! »

Ἀνεκάθισεν ἱδρωμένος εἰς τὸ στρῶμά του, ἐνῷ δ' ἔσφιγγε

περὶ τὸ μέτωπον τὸ ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τοῦ ὀνείρου λυθὲν μανδήλιον, ἔλαβεν ἀπόφασιν ἡρωϊκήν.

— Θὰ τὴν πάρω, ἀνέκραξε! Τὸ χρεωστῶ εἰς τὸν σωτῆρά μου. Πρέπει νὰ ἐκτελέσω τὸ καθῆκόν μου, νὰ καθησυχάσω τὴν συνείδησίν μου!

Καὶ ἐξηπλώθη πάλιν ὑπὸ τὰ σκεπάσματά του μὲ τὴν καρδίαν ἐλαφρὰν καὶ τὸν νοῦν ἥσυχον, ἐλεύθερος ὑποψιῶν καὶ δισταγμῶν καὶ τύψεων συνειδήσεως.

Ὁ ἥλιος εἰσερχόμενος ἀπλέτως εἰς τὸ δωμάτιον τὸν ἐξύπνισε μίαν ὅλην ὥραν βραδύτερον τοῦ συνήθους. Πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς του συνέβαινε τοῦτο εἰς τὸν τυπικὸν καθηγητήν, πρὸς ἄκραν ἀπορίαν τῆς Φλουροῦς. Ἡ κεφαλή του ἦτο βαρεῖα, — ἔκαιον οἱ ὀφθαλμοί του. Ἐν βίᾳ ἐπλύθη, ἐνεδύθη, ἔπιε τὸν μαῦρον καφέν του καὶ ἐπανέλαβε τὴν χθὲς τὴν νύκτα διακοπεῖσαν μελέτην. Ὁ νοῦς του ὅμως ἦτο καὶ σήμερον ἀλλαχοῦ. Ὅπως δήποτε, κατὰ τὴν τακτικὴν ὥραν εὑρέθη εἰς τὸ γυμνάσιον καὶ παρέδωκε τὸ μάθημά του. Ἀλλὰ τί μάθημα! Οἱ μαθηταὶ ἠπόρουν κατ' ἀρχὰς βλέποντες χαλαρωθεῖσαν τὴν συνήθη τοῦ καθηγητοῦ αὐστηρότητα, ἀλλὰ δὲν ἤργησαν νὰ ἐννοήσουν ὅτι ἡ ἐπιείκειά του ὠφείλετο εἰς τὴν παντελῆ ἐκείνου ἀπροσεξίαν, ὄχι δὲ ποσῶς εἰς τὴν ἰδικήν των ἀκρίβειαν περὶ τὴν ἐξήγησιν τοῦ κειμένου. Ἦτο ἀφῃρημένος, ὢ τοῦ θαύματος, ὁ Κ. Πλατέας! Τότε ἐνθαρ-

ρυνθέντες ἐφιλοτιμήθησαν νὰ ἐπισωρεύσουν ἀνοησίας ἐπὶ ἀνοησιῶν. Τὸ Ζ τῆς Ἰλιάδος κατεστράφη τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὑπὸ ἐτυμολογικήν, συντακτικὴν καὶ ῥυθμικὴν ἔποψιν. Ὁ καθηγητὴς ἔμενεν ἀνάλγητος μέχρις οὗ, παρελθούσης τῆς κανονισμένης ὥρας, οἱ μὲν μαθηταὶ ἀπελύθησαν σχολιάζοντες ἀντὶ τοῦ Ὁμήρου τὸ ἔκτακτον φαινόμενον τῆς μακροθυμίας τοῦ Κ. Πλατέα, αὐτὸς δὲ ἐξελθὼν τοῦ Γυμνασίου ἐπανέλαβε τὸ νῆμα τῶν σκέψεών του.

Ἀφότου ἐξύπνησεν ἐσκέπτετο χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ εὕρῃ τὸν καταλληλότερον τρόπον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο τόσον ἁπλοῦν, ὅσον χθὲς τὴν νύκτα ἐφαντάζετο. Δὲν ἤρκει ἡ ἀπόφασις μόνη τοῦ νὰ νυμφευθῇ τὴν πρωτότοκον θυγατέρα τοῦ Κ. Μητροφάνους, πρέπει πρὸς τοῦτο νὰ γίνωσι διαβήματά τινα. Ἀλλ᾽ ὁποῖα; —Νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν φίλον του; Ἀλλά, ὕστερον μάλιστα ἀπὸ τὰ χθὲς μεταξύ των διαμειφθέντα, δὲν τοῦ ἤρχετο νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ εἴπῃ . . . τί; «Ἰδού, θυσιάζομαι πρὸς χάριν σου.» — Ὄχι! —Νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν μεσολάβησιν τῆς ἐξαδέλφης τοῦ Διάκου; Δύσκολον καὶ τοῦτο. Ἐγνώριζε μὲν καὶ αὐτὴν καὶ τὸν σύζυγόν της, ἐχαιρετῶντο καθ᾽ ὁδόν, ἀλλ᾽ οὐδέποτε συνωμίλησε μετ᾽ αὐτῆς, ὥστε δὲν εἶχεν οὔτε τὸ δικαίωμα οὔτε τὸ θάρρος νὰ τὴν μεταχειρισθῇ ὡς προξενήτριαν.

Ταῦτα ἐσκέπτετο, ἐνῷ διήρχετο τὴν πλατεῖαν πορευόμενος πρὸς τὴν οἰκίαν του, διότι ἐπλησίαζεν ἡ μεσημβρία, ὥρα φαγητοῦ, ὅτε εἶδεν αἴφνης ἀπέναντί του ἐρχόμενον τὸν Κ. Μητροφάνην. Ἡ ἐμφάνισίς του ἔλυσε διὰ μιᾶς τὰς ἀπορίας τοῦ καθηγητοῦ. Ὡς ἔμπνευσις ἀκαριαία τοῦ ἦλθεν ἡ ἰδέα

νὰ ἀποταθῇ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν πατέρα τῆς νύμφης. Τί ἁπλούστερον ;

Χωρὶς νὰ ζυγίσῃ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ τοῦ διαβήματος, μὴ ἔχων ἄλλως τε τὸν καιρὸν νὰ πολυσκεφθῇ περὶ τούτου, ὑπείκων εἰς τῆς στιγμῆς τὴν ὤθησιν, περιχαρὴς διὰ τὴν παρουσιαζομένην διέξοδον ἐκ τῶν δισταγμῶν ὅσοι τὸν ἐβασάνιζον, ἐχαιρέτησε τὸν γέροντα καὶ ἐστάθη κατάντικρύ του.

— Κύριε Μητροφάνη, χαίρω ὅτι σᾶς ἀπήντησα, διότι ἔχω νὰ σᾶς εἴπω δύο λέξεις.

— Ὁ Κύριος Πλατέας, νομίζω, εἶπεν ὁ γέρων ἀντιχαιρετῶν εὐγενῶς.

— Ὅλος καὶ ὅλος.

— Καὶ τί ἀγαπᾶτε, Κύριε Πλατέα ;

Ὁ Κ. Πλατέας ᾐσθάνθη τότε πρῶτον δειλίαν τινά, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον καιρὸς ὑποχωρήσεως. Ἀνέλαβε τὸ θάρρος του καὶ ἐξηκολούθησε:

— Κύριε Μητροφάνη, χωρὶς περιφράσεις, ἰδού. Ἐπιθυμῶ νὰ γείνω γαμβρός σας.

Ἡ ἀπότομος καὶ ἄνευ οἱαςδήποτε προεισαγωγῆς ἔκφρασις τῆς ἐπιθυμίας ταύτης τοῦ καθηγητοῦ ἐξέπληξε δυσαρέστως μᾶλλον τὸν γέροντα. Ἡ αἴτησις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν τὸν ἐξέπληξε, καθόσον ἡ ὡραιότης τῆς νεωτέρας τῶν θυγατέρων του τὸν εἶχε πολλάκις ἤδη ἐκθέσει εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀπορρίψῃ τοιούτου εἴδους προτάσεις, οὐδέποτε ὅμως οὕτω ἀπ' εὐθείας ὑποβληθείσας. Ἀληθῶς, ἐξ ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε παρουσιασθέντων μνηστήρων ὁ Κ. Πλατέας ἐφαίνετο ὁ ὀλιγώτερον *γαμβροπρεπὴς* καὶ ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ προσόντα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐβάρυνε πολὺ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰς τὰς σκέψεις τοῦ γέροντος. Ἐσκέφθη μόνον καθ' ἑαυτόν: «Καὶ αὐτὸς ἀκόμη!» Ἀναβλέψας δὲ πρὸς τὸν Κ. Πλατέαν,

— Ἡ ἐπιθυμία σας αὕτη, εἶπε, μὲ τιμᾷ πολύ, ἀλλ' εἶναι ἀκόμη νέα ἡ μικρά μου καὶ δὲν σκέπτομαι περὶ ὑπανδρείας της.

— Τί μικρά; Δὲν ἐζήτησα τὴν μικράν. Σᾶς ζητῶ τήν...

Ἤθελε νὰ εἴπῃ τὸ ὄνομά της, ἀλλ' ἀνελογίσθη ὅτι δὲν τὸ ἐγνώριζε.

— Σᾶς ζητῶ τὴν μεγάλην, ἐπανέλαβε.

Εἰς τοῦτο ὁ Κ. Μητροφάνης δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ ὑποκρύψῃ τὴν ἔκπληξίν του. Πρώτην φορὰν ἐζητεῖτο εἰς γάμον ἡ πρωτότοκός του.

Ἐπί τινας στιγμὰς παρετήρει ἐν σιωπῇ τὸν Κ. Πλατέαν, ὅστις ἤρχισε ν' ἀνυπομονῇ.

— Κύριε καθηγητά, εἶπεν ἐπὶ τέλους. Ὁμολογῶ ὅτι ἡ πρότασίς μου ἔρχεται ὀλίγον ἀπροσδοκήτως καὶ κατὰ τρόπον

ἀσυνήθη. Δὲν νομίζετε ὅτι τὰ παλαιὰ καὶ πατροπαράδοτα ἔθιμα ἔχουν τὸ καλόν των, καὶ ὅτι τοιούτου εἴδους ὑποθέσεις συζητοῦνται καλλίτερα διὰ τρίτων ;

Τοῦτο ὁ Κ. Πλατέας δὲν τὸ ἐπερίμενεν. Ἐφαντάζετο ὅτι ὁ πενθερὸς ἤθελε τὸν ἐναγκαλισθῇ ἐκεῖ εἰς τὸν δρόμον, περιχαρὴς διότι εὑρέθη ἐπὶ τέλους ὁ ζητούμενος γαμβρός.

— Ἐνόμισα, ἐτραύλισεν, ὅτι μὲ γνωρίζετε ἀρκούντως καὶ ὅτι τὸ ἁπλούστερον ἦτο νὰ σᾶς ὁμιλήσω μόνος μου.

— Βεβαίως, βεβαίως ! Ἀλλ' ἐὰν ἠθέλατε νὰ ἀναθέσετε εἰς φίλον σάς τινα τὴν ἐντολὴν νὰ μὲ ὁμιλήσῃ . . . Ἐὰν μοῦ δώσετε ὀλίγον καιρὸν νὰ σκεφθῶ, θὰ μὲ ὑποχρεώσετε.

— Πολὺ καλά. Νὰ σᾶς στείλω τὸν Κ. Λιάκον.

Ὁ γέρων συνωφρυώθη.

— Ἆ ! ὁ Κ. Λιάκος γνωρίζει τὴν ὑπόθεσιν ;

Ὁ δυστυχὴς καθηγητὴς ἐνόησεν ὅτι ἔσφαλεν ἀναμίξας τὸ ὄνομα τοῦ φίλου του εἰς τὴν διαπραγμάτευσιν. Ἡτοιμάζετο νὰ εἴπῃ τι, καὶ αὐτὸς ὅμως δὲν ἐγνώριζε τί, ἀλλ' ὁ Κ. Μητροφάνης προλαβὼν τὸν ἀπήλλαξε τῆς δυσκολίας.

— Καλά, εἶπε. Στείλατέ μου τὸν Κ. Λιάκον.

Καὶ χαιρετήσας ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

Ποτὲ ἄλλοτε ὁ Κ. Πλατέας δὲν ὑπέστη τοσαύτην ἠθικὴν στενοχωρίαν ὅσην ἀπὸ χθὲς τὸ ἑσπέρας διήρχετο. Οὐδ' αὐτὸ τὸ πάθημά του, ὅτε ἐκινδύνευσε νὰ πνιγῇ, παρεβάλλετο πρὸς τὰς παρούσας βασάνους. Τότε ὁ κίνδυνος ἐπῆλθεν ἀπροσδόκητος, μόνον δὲ μετὰ τὴν παρέλευσίν του συνῃσθάνθη ὁ παθὼν τὸ μέγεθός του. Σήμερον ἡ ἀβεβαιότης τοῦ μέλλοντος ἐπιτείνει τὴν ἀγωνίαν, ἡ δὲ διέξοδος, ἐνῷ ἐφαίνετο ἐξευρεθεῖσα, ἰδοὺ πάλιν ἐξαφανίζεται ! Ἔμενεν ἐκεῖ εἰς τὸ μέσον

τῆς πλατείας μὲ τὰς χεῖρας κρεμαμένας, βλέπων τὰ νῶτα τοῦ ἀπομακρυνομένου Κ. Μητροφάνους.

— Πρέπει νὰ ἴδω τὸν Λιάκον, εἶπε καθ᾽ ἑαυτόν. Ἀλλὰ ποῦ νὰ τὸν εὕρω τώρα;

Κατ᾽ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ κώδων τῆς Μεταμορφώσεως ἐσήμανε τὰς δώδεκα, καὶ ὁ καθηγητὴς ἐνθυμήθη πρῶτον μὲν ὅτι τὸν ἐπερίμενε τὸ πρόγευμα εἰς τὴν οἰκίαν του, δεύτερον δὲ ὅτι ὁ Λιάκος ἔτρωγε συνήθως εἰς ξενοδοχεῖον ὄπισθεν τῆς πλατείας κείμενον. Ἐπορεύθη λοιπὸν πρὸς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ πράγματι συνηντήθη πρὸ τῆς θύρας τοῦ ξενοδοχείου μὲ τὸν πρωτοδίκην.

— Ὦ ἀδελφέ, ἀνεφώνησεν, ὦ ἀδελφέ!

— Τί συμβαίνει; ἠρώτησεν ὁ Λιάκος ἀνήσυχος. Τί ἔπαθες:

— Τί ἔπαθα; Ὅ,τι ποτὲ δὲν ἐπερίμενα! Ἐζήτησα τὸν Μητροφάνην νὰ μοῦ δώσῃ τὴν κόρην του καὶ ἀντὶ νὰ μοῦ...

— Ἐζήτησες τὴν κόρην του!

— Μάλιστα. Τί θαυμάζεις;

— Δὲν μοῦ ἔλεγες χθὲς ὅτι ποτέ...

— Αἴ, καὶ τί μὲ τοῦτο; Ἐσκέφθην τὴν νύκτα καὶ ἐπείσθην ὅτι πρέπει νὰ νυμφευθῶ καὶ οὔτε θὰ εὕρω ποτὲ καλλιτέραν γυναῖκα.

— Ἄκουσε, Πλατέα, εἶπεν ὁ Λιάκος μετὰ προφανοῦς συγκινήσεως. Τί ἐσκέφθης τὸ ἐννοῶ, διότι σὲ γνωρίζω. Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ δεχθῶ ἐκ μέρους σου τοιαύτην θυσίαν.

— Τί θυσίαν; καὶ ποῖος σ᾽ ἐρωτᾷ νὰ δεχθῇς ἢ νὰ μὴ δεχθῇς; Ἀπεφάσισα νὰ τὴν πάρω, διότι θέλω νὰ νυμφευθῶ,

καὶ θὰ τὴν πάρω! Καὶ ἂν δὲν εἶναι μὲ τὸ θέλημα τοῦ πατρός της, θὰ τὴν κλέψω! Ἰδού!

Καὶ ἐξηκολούθησε διηγούμενος μετὰ ζωηρότητος τὸν μετὰ τοῦ Κ. Μητροφάνους διάλογον. Ὁ Λιάκος ἤκουε μειδιῶν. Ἀπὸ χθὲς ἐσκέπτετο περὶ τοῦ συνοικεσίου τούτου, ὅσον δ' ἐσκέπτετο τόσον τὸ εὕρισκε καλὸν καὶ ἁρμοστόν. Ἐξετάζων δὲ τὸν ἑαυτόν του ἐπείθετο ὅτι δὲν ἐπηρεάζετο ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ὑπερνικηθῇ τὸ ἐμποδίζον τὴν ἰδικήν του εὐτυχίαν πρόσκομμα, ἀλλ' ὅτι πραγματικῶς καὶ ὁ φίλος του καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς ἐρωμένης του δὲν ἠδύναντο ἢ νὰ ζήσουν εὐτυχεῖς συνενούμενοι. Περὶ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Κ. Μητροφάνους δὲν εἶχεν ἀμφιβολίαν. Τὸ ζήτημα τῆς πρεσβείας τὸν ἐφόβιζεν ὀλίγον, ὕστερον μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀπαρέσκειαν μὲ τὴν ὁποίαν παρεδέχθη τὴν ἀνάμιξίν του ὁ πατὴρ τῆς νύμφης. Ἀλλὰ πῶς ἠδύνατο νὰ μὴ ἀναδεχθῇ τὴν ἐντολήν; Ὑπεσχέθη νὰ ἐπισκεφθῇ αὐθημερὸν τὸν Κ. Μητροφάνην, τὸ δ' ἑσπέρας νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Πλατέα διὰ νὰ κοινοποιήσῃ τὸ αἴσιον ἀποτέλεσμα τῶν διαπραγματεύσεων.

Δ'.

Εἶχεν ἀληθῶς τὰς δυσκολίας της ἡ ἀποστολὴ τοῦ Λιάκου. Τὰς ἀνελογίζετο μετ' ἀνησυχίας, ὅτε ἔμεινε μόνος, ἀναχωρήσαντος τοῦ Κ. Πλατέα. Εἶχε πολὺ ὁ ἴδιος συμφέρον εἰς τὴν καλὴν ἔκβασιν τῆς ὑποθέσεως, ὥστε ἐφοβεῖτο μὴ δὲν θεωρηθῇ ὡς ἀμερόληπτος ἡ μεσολάβησίς του, μὴ δὲν ἐκληφθῇ ὡς πάντη εἰλικρινὴς ὁ ἐκ μέρους του ἔπαινος τοῦ ὑποψηφίου γαμβροῦ. Ἔπρεπε νὰ ἀνατεθῇ εἰς ἁρμοδιώτερον πρόσωπον ἡ διαπραγμάτευσις. Ἐὰν δὲν ἔσπευδεν ὁ ἀσυλλόγιστος καθηγητὴς νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸν ὡς ἀντιπρόσωπον, ἠδύναντο νὰ συμβουλευθοῦν περὶ τοῦ πρακτέου τὴν ἐξαδέλφην του, καὶ μάλιστα νὰ ἐμπιστευθοῦν εἰς ἐκείνην τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πράγματος. Τώρα ὅμως ἡ ἀνάμιξίς της ἠδύνατο νὰ δώσῃ νέαν ἀφορμὴν δυσαρεσκείας εἰς τὸν Κ. Μητροφάνην. Διατί ἐν τούτοις νὰ μὴ ζητηθῇ ἡ συμβουλή της; Ἦτο ἄνθρωπος μὲ νοῦν καὶ πεῖραν, καὶ ἱκανὴ νὰ ἐξεύρῃ τρόπον πρὸς ἀντιμετώπισιν πάσης δυσκολίας. Πρὸς στιγμὴν ὁ Λιάκος ἀπεφάσισε νὰ προστρέξῃ εἰς αὐτήν. Ἀλλὰ μετὰ δευτέραν σκέψιν ἐθεώρησεν, ἐν πρώτοις, ὡς ἄτοπον τὸ νὰ διακοινώσῃ εἰς τρίτον τὸ μυστικὸν τοῦ φίλου του, ἐν ἀγνοίᾳ του, καὶ δεύτερον, ὡς ἄνανδρον τὸ νὰ μὴ ἐκτελέσῃ μετὰ θάρρους τὴν εἰς αὐτὸν ἀνατεθεῖσαν ἐντολήν, ἀφοῦ ἅπαξ

τὴν ἀνεδέχθη. Ἐμπρὸς λοιπόν! Ἀπόφασις! Καὶ ἐπορεύθη ὁ Λιάκος, ὄχι ὅμως ἄνευ ἐνδομύχου τινὸς ταραχῆς, πρὸς τὸ ἐμπορικὸν κατάστημα τοῦ πατρὸς τῆς ἐρωμένης του.

Ὁ Κ. Μητροφάνης παρελάμβανε κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν μερίδα καφέδων. Τὰ κάρρα ἤρχοντο κατὰ σειρὰν ἐκ τοῦ τελωνείου, οἱ δὲ ἀχθοφόροι μετέφερον τοὺς σάκκους ἀπὸ τὰ κάρρα ἐντὸς τῆς ἀποθήκης. Μετὰ δυσκολίας ὁ Λιάκος ἐπροχώρησε μέχρι τῆς θύρας.

Ἡ τετράγωνος ἀποθήκη ἦτο εὐρεῖα. Ἡ μία ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ γωνιῶν της, χωριζομένη διὰ φραγῆς ἐκ σανίδων, ἐχρησίμευεν ὡς γραφεῖον. Τοῦτο ἐφωτίζετο δι' ἑνὸς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ σιδηροφράκτου παραθύρου. Ἀλλὰ τὸ ἐκεῖθεν καὶ ἐκ τῆς ἀνοικτῆς θύρας εἰσερχόμενον εἰς τὴν ἀποθήκην φῶς δὲν ἦτο ἀρκετὸν ὅπως διακρίνῃ εὐκόλως τὰ ἐντὸς αὐτῆς ὁ ἔξωθεν ἐρχόμενος. Ὁ Λιάκος, ἱστάμενος ἐπὶ τῆς εἰσόδου, δὲν ἔβλεπε τὰ ἐντὸς τῆς ἀποθήκης, ἀλλ' ὅμως ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι δὲν ἦλθεν εἰς στιγμὴν κατάλληλον. Ζωηρὰ διένεξις ἐγίνετο ἐκεῖ. Τὸ ἀντικείμενόν της οὔτε ἠδυνήθη, οὔτε ἐφρόντιζε νὰ ἐξακριβώσῃ. Λόγοι δριμεῖς ἀντηλλάσσοντο καὶ ὑψοῦντο φωναὶ ὀργίλαι, μεταξὺ δ' αὐτῶν ἀντήχει ἐπιβλητικὴ καὶ βροντώδης ἡ φωνὴ τοῦ γέροντος ἐμπόρου.

Ὁ Λιάκος ἔμενεν ἔκπληκτος ἐπὶ τῆς εἰσόδου. Ἐγνώριζεν ἐκ φήμης τὴν αὐστηρότητα τοῦ Κ. Μητροφάνους, ἀλλὰ δὲν ἐφαντάζετο ὅτι ἡ ὀργὴ ἠδύνατο νὰ ἐπιτείνῃ ἐπὶ τοσοῦτον τὴν σοβαρὰν καὶ συνήθως ἥσυχον φωνήν του. Ἐφοβήθη καὶ ἠθέλησε ν' ἀποσυρθῇ ἀπαρατήρητος, ἀλλ' αἴφνης ὁ γέρων, διακόψας τὴν λογομαχίαν, τὸν ἠρώτησεν ἀποτόμως ἐκ τοῦ βάθους τῆς ἀποθήκης:

— Τί ἀγαπᾶτε, Κύριε Λιάκε ;

— Ἐπεθύμουν νὰ σᾶς εἴπω δύο λέξεις, ἀλλὰ σᾶς ἀπασχολῶ. Ἔρχομαι ἄλλην ὥραν.

— Περάσετε εἰς τὸ γραφεῖόν μου. Ἔρχομαι ἀμέσως.

Ὁ Λιάκος διασκελίσας διαφόρους σάκκους εἰσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς μόνης ἐκεῖ διαθεσίμου καθέκλας, παρὰ τὴν τράπεζαν τοῦ διευθυντοῦ. Ὁ περὶ αὐτὸν ἀὴρ ἀπέπνεε βαρὺ ἄρωμα συμμίκτων ἀποικιακῶν εἰδῶν, ἀντήχει δὲ ἡ ἐπαναληφθεῖσα εἰς τὴν ἀποθήκην βοὴ τῆς ἔριδος, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας διέκρινε τὰς λέξεις «βάρος, σάκκοι, τελωνεῖον,» συχνάκις ἐπανερχομένας εἰς τὴν συζήτησιν. Καὶ ἤκουεν ὁ Λιάκος, ἀναλογιζόμενος τὸν γέροντα καθὼς τὸν εἶδε χθὲς εἰς τὸν περίπατον, μὲ τὰς δύο του θυγατέρας ἑκατέρωθεν, ἥρεμον καὶ γαληνιαῖον, ἐνῷ σήμερον...

Μετά τινα λεπτὰ ἐκόπασεν ὁ θόρυβος, ἀνεχώρησαν οἱ φιλονεικοῦντες, καὶ ὁ Κ. Μητροφάνης εἰσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον σύνοφρυς εἰσέτι.

— Εἰς κακὴν ὥραν ἦλθα, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Λιάκος.

— Ἔρχεσθε ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Κ. Πλατέα, ὑποθέτω, εἶπεν ὁ γέρων μὲ ὕφος μᾶλλον εἰρωνικόν.

— Μοῦ εἶπε τὴν ὁμιλίαν τὴν ὁποίαν εἴχατε τὸ πρωΐ.

— Ὁμολογῶ, Κύριε Λιάκε, ὅτι ἡ αὐτόκλητος μέριμνά σας περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς θυγατρός μου μοῦ ἐφάνη ὀλίγον παράδοξος.

— Κύριε Μητροφάνη, πιστεύσατε παρακαλῶ ὅτι ἡ πρότασις τοῦ Κ. Πλατέα ἦτο αὐθόρμητος καὶ ὅτι δὲν τὴν ὑπεκίνησα ἐγώ.

Ὁ γέρων ἐμειδίασεν εἰς ἔνδειξιν δυσπιστίας.

— Ὡς μόνον πταῖσμα, ἐξηκολούθησεν ὁ Λιάκος, δύναται νὰ μοῦ προσαφθῇ ὅτι χθές, εἰς στιγμὴν διαχύσεως, διεκοίνωσα εἰς αὐτὸν τὸ μυστικόν μου. Ἀλλὰ ποτέ, βεβαιωθῆτε, ποτὲ δὲν μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν νὰ τὸν προτρέψω εἰς τὸ σημερινόν του διάβημα, καὶ μὲ ἀδικεῖτε μεγάλως ἀποδίδων αὐτὸ εἰς ἰδικήν μου ἰδιοτελῆ ὑποκίνησιν.

— Σᾶς πιστεύω, ἀφοῦ τὸ λέγετε, καὶ δὲν θέλω νὰ ἐξετάσω πῶς συνέπεσε νὰ μοῦ ζητήσῃ τὴν κόρην μου, χωρὶς νὰ τὴν γνωρίζῃ, ἴσα ἴσα σήμερον, ὕστερον ἀπὸ τὴν χθεσινήν σας ἐξομολόγησιν . . . Ὁπωσδήποτε, ἐξηκολούθησε διακόπτων τὸν Λιάκον, ὅστις ἡτοιμάζετο νὰ εἴπῃ τι, ὅπως δήποτε, δὲν δύναμαι νὰ σᾶς δώσω ἀμέσως ἀπόκρισιν. Δώσατέ μου τὸν καιρὸν νὰ σκεφθῶ. Καὶ μὴ λάβετε τὸν κόπον νὰ ἔλθετε. Θὰ σᾶς μηνύσω.

Τὰς τελευταίας λέξεις ἐπρόφερεν ὁ γέρων πολὺ ξηρά. Ὁ Λιάκος ἀνεχώρησεν ἀποσβολωμένος. Δὲν ἦτο ἄρνησις καθ' ἑαυτό, ἀλλὰ βεβαίως συγκατάθεσις δὲν ἦτο ἡ ζητηθεῖσα ἀναβολή. Τὸ δὲ χειρότερον ἦτο τὸ ὕφος, ὁ τρόπος τοῦ Κ. Μητροφάνους. Τοῦτο ἠδύνατο ἴσως νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν προγενεστέραν δυσαρέσκειάν του, ὡς ἐκ τῆς διενέξεως περὶ τῶν καφέδων, ἀλλ' οὐχ ἧττον, ἰδού, καθὼς ἐφοβεῖτο, τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς διαπραγματεύσεως ἐπροκάλει τὴν ὑποψίαν τοῦ πενθεροῦ καὶ ταυτοχρόνως τοῦ ἔφρασσε τὸ στόμα. Πόσα ἠδύνατο νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν Κ. Μητροφάνην, καὶ ἐντούτοις δὲν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ τίποτε! Συνῃσθάνετο ὅτι ἡ μεσολάβησίς του ἔβλαψεν ἤδη, καὶ ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ μέχρι τέλους βλάβην ἀνεπανόρθωτον. Ἀπῃτεῖτο διπλωμάτης ἐπιδεξιώτερος πρὸς διεκπεραίωσιν

τῆς ὑποθέσεως. Διατί νὰ μὴ ἀκολουθήσῃ τὴν πρώτην του ἔμπνευσιν καὶ νὰ μὴ προστρέξῃ εἰς τὴν ἐξαδέλφην του; Διατί καὶ τώρα ἔτι νὰ μὴ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειάν της; Ὁ Πλατέας δὲν θὰ δυσανασχετήσῃ διὰ τοῦτο, ἐὰν μάλιστα ἐπέλθῃ οὕτω ἡ ἐπιτυχία.

Ἐν μέσῳ τῆς παρούσης ἀμηχανίας ὁ ἄνθρωπος εἶχε τὴν ἀνάγκην ἐνθαρρύνσεώς τινος καὶ ὑποστηρίξεως, ἐνῷ δ' ἐξ ἑνὸς ἐδίσταζε σκεπτόμενος καθ' ἑαυτὸν νὰ ὑπάγῃ, νὰ μὴ ὑπάγῃ, ἐξ ἄλλου οἱ πόδες του τὸν ἔφερον αὐτομάτως πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς ἐξαδέλφης του. Ἐνώπιον τῆς θύρας ἔπαυσε πᾶσα πλέον ἀμφιβολία.

Ὁ Λιάκος εὗρε τὴν ἐξαδέλφην του καταγινομένην εἰς τὸ νὰ μετασχηματίσῃ τὸ περυσινὸν φόρεμα τοῦ πρωτοτόκου της, πολὺ στενὸν ἤδη δι' ἐκεῖνον, εἰς νέον ἔνδυμα διὰ τὸν ὑστερότοκον, διὰ τὸν ὁποῖον τὸ κατεσκεύαζεν, ἐκ προθέσεως, ἱκανῶς καὶ πάλιν πλατύ. Καὶ οἱ δύο ἔλειπον εἰς τὸ σχολεῖον, αἱ δὲ μετα

ξὺ τῶν δύο ἐκείνων ἀποκτηθεῖσαι τρεῖς θυγατέρες ἐμελέτων τὰ μαθήματά των ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς μητρός, λαμβάνουσαι συγχρόνως ἐκ τοῦ μητρικοῦ παραδείγματος μάθημα πρακτικὸν οἰκιακῆς οἰκονομίας.

Ἡ ὀξυδερκὴς μήτηρ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐννοήσῃ ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Κ. Λιάκου, ὅτι δὲν τὸν ηὐχαρίστει μεγάλως ἡ παρουσία τῶν κορασίων καὶ τὰ ἔστειλε νὰ παίξουν, ἐπισπεύδουσα τὴν ἀμοιβὴν τῆς ἐπιμελείας των.

—Τί ἔχομεν πάλιν; ἠρώτησεν ἅμα ἔμειναν μόνοι. Τί τρέχει;

— Ποῖος εἶπεν ὅτι τρέχει τίποτε;

— Αἴ δά, ὡσὰν νὰ μὴ σὲ γνωρίζω! Φαίνεται ἀπ' ἐδῶ ἕως ἐκεῖ, ὅτι ἔχεις νὰ μοῦ εἴπῃς κἄτι σπουδαῖον.

Τὸν ἐγνώριζεν ἀληθῶς, ὄχι μόνον καθὸ παιδιόθεν μεγαλώσαντα ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ γυναικεῖον διορατικόν της ἐνεβάθυνεν εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς ἐρώσης καρδίας του. Ἐνόμιζε καὶ ὁ Λιάκος ὅτι γνωρίζει κατὰ βάθος τὴν ἐξαδέλφην του. Ἀλλὰ πῶς λοιπὸν δὲν ἐσκέφθη ὅτι δὲν θὰ ἀπελάμβανεν εὐκόλως τὴν ἐπικουρίαν της πρὸς τελεσφόρησιν διαπραγματεύσεως, τῆς ὁποίας τὴν πρωτοβουλίαν δὲν ἐφρόντισεν ἐγκαίρως νὰ συμμερισθῇ μετ' αὐτῆς; Ἠγάπα ἡ ἐξαδέλφη του ν' ἀναμιγνύηται εἰς ὑπανδρολογήματα ἐν γένει, ἰδίως δὲ προκειμένου περὶ προσώπων προσφιλῶν, ἀλλ' εἶχε τὴν ἀξίωσιν, οὐδόλως ἀδικαιολόγητον, (δοθείσης τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα ἱκανότητός της,) νὰ λαμβάνῃ μέρος πρωταγωνιστοῦ κατὰ τὴν σύλληψιν καὶ τὴν διεξαγωγὴν γαμηλίων συνδυασμῶν. Ἀλλέως, οὔτε τοὺς ἐνέκρινεν εὐκόλως, οὔτε ἐστερεῖτο διαθέσεως πρὸς ἀνατροπήν των.

Ἄνευ τῆς ταραχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἔρριψε τὸν Λιάκον ἡ

ἀποτυχία του εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Κ. Μητροφάνους, θὰ ἐλάμβανεν ἴσως τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως ἐξευμενίσῃ τὴν ἐξαδέλφην. Ἀλλὰ δὲν ἐσκέφθη περὶ τούτου, δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ ἐννοήσῃ τὸ λάθος του.

Ὅτε, ἄνευ προοιμίων, εἶπεν ὅτι εὗρε τὸν γαμβρὸν διὰ τὴν ἀδελφὴν τῆς ἐρωμένης του, ἀντὶ τοῦ νὰ ἐκφράσῃ ἡ ἀκούουσα τὴν εὐχαρίστησιν ἢ τοὐλάχιστον τὴν περιέργειάν της, ἐξηκολούθησε τὸ ράψιμον μετὰ προσποιητῆς ἀδιαφορίας, καὶ μόνον ἓν Ἆ! ἐξῆλθε τῶν χειλέων της, ἓν Ἆ! μεταξὺ ἐρωτήματος καὶ ἐπιφωνήματος. Ἀλλ' εἴτε ἀπορίαν ἐξέφραζεν εἴτε εἰρωνείαν, τὸ Ἆ! ἐκεῖνο ἐπάγωσε τὸν Λιάκον.

—Ὅλα λοιπόν, εἶπε καθ' ἑαυτόν, ὅλα θὰ μοῦ ἔρχωνται ἀνάποδα!

— Καὶ ποῖος εἶναι αὐτός σου ὁ γαμβρός; ὑπέλαβεν ἡ ἐξαδέλφη μετά τινας στιγμὰς σιωπῆς, χωρὶς νὰ διακόψῃ τὴν ἐργασίαν της.

— Ὁ Κύριος Πλατέας.

Ἡ ἐξαδέλφη ἔπαυσε διὰ μιᾶς τὸ ράψιμον καὶ ὕψωσε πρὸς τὸν Λιάκον τοὺς ὀφθαλμούς, πλήρεις φαιδρᾶς ἐκπλήξεως.

— Ὁ Κύριος Πλατέας! ἀνέκραξε.

Καὶ ἤρχισε νὰ γελᾷ, νὰ γελᾷ! Ποτὲ ὁ Λιάκος δὲν τὴν εἶδε τόσον εὔθυμον.

— Δὲν τὸ βλέπω τόσον ἀστεῖον τὸ πρᾶγμα, εἶπε μετὰ πολλῆς σοβαρότητος.

— Μὲ συγχωρεῖς, ἀπεκρίθη ἐκείνη, προσπαθοῦσα νὰ συγκρατήσῃ τὸν γέλωτα. Μὲ συγχωρεῖς ἂν σὲ προσβάλλω εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ φίλου σου, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸν φαντασθῶ ὡς γαμβρὸν καὶ νὰ μὴ γελάσω.

Καὶ ἤρχισε πάλιν φαιδρυνομένη. Ἀλλὰ βλέπουσα τὴν μεγάλην τοῦ Λιάκου δυσαρέσκειαν, ἐπανέλαβε σοβαρώτερον·

— Πῶς τὸ ἐσοφίσθης αὐτὸ τὸ συνοικέσιον;

— Ὄχι, ὑπέλαβεν ἐκεῖνος, χωρὶς ν' ἀποκριθῇ εἰς τὴν ἐρώτησιν. Ἐπιθυμῶ νὰ μοῦ εἴπῃς τί τοῦ εὑρίσκεις τὸ ἐπιλήψιμον.

— Ἐπιλήψιμον! ἀνέκραξεν ἡ ἐξαδέλφη μιμουμένη τὴν φωνήν του. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἐπιλήψιμος, εἶνε ἁπλῶς γελοῖος.

— Ὁμολογῶ ὅτι τὸ ἐξωτερικόν του δὲν εἶναι ἐπιβλητικόν..

— Ἐπιβλητικόν! Ὅλον μεγάλας λέξεις μοῦ λέγεις! Τώρα θὰ μοῦ ἀπαγγείλῃς καὶ κανένα στίχον τοῦ Ὁμήρου.

— Ἄκουσέ με, ἐπανέλαβεν ὁ Λιάκος μεταβαλὼν ὕφος. Κ' ἐγὼ κατὰ πρῶτον ἐθεώρησα τὸ πρᾶγμα καθὼς σύ. Ἀλλ' ἀφοῦ ἐσκέφθην καλλίτερα, ἐπείσθην ὅτι ἡ πρώτη μου ἐντύπωσις δὲν ἦτο ἡ ὀρθή. Ὁ Πλατέας ἔχει ὅλα τὰ προσόντα καλοῦ συζύγου. Θὰ εἶναι γελοῖος, ἂν θέλῃς, ὡς μνηστήρ, θὰ εἶναι γελοῖος τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου του μὲ τὰ στέφανα ἐπὶ κεφαλῆς. . .

Ἡ ἐξαδέλφη ἐξεκαρδίσθη, ἐπεχύθη δ' ἐπὶ τέλους ἱλαρότης καὶ εἰς τοῦ Λιάκου τὸ πρόσωπον. Ἀλλ' ἀφοῦ παρῆλθε τῆς εὐθυμίας ἡ ἔκχυσις, ἐπανελήφθη σπουδαιότερον ἡ ὁμιλία, καὶ ἀφηγήθη καταλεπτῶς ὁ Λιάκος ὅλας τὰς περιπετείας τῆς ὑποθέσεως. Καθόσον δ' ἐπροχώρει εἰς τὴν διήγησιν, ἔβλεπεν ὅτι διεσκεδάζοντο βαθμηδὸν αἱ προκαταλήψεις τῆς ἐξαδέλφης του, μολονότι ἐξηκολούθει ἀντιλέγουσα, ὅτε ὁ λόγος κατέληξεν εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ὑποψηφίου γαμβροῦ.

— Εἶναι ὑποχονδριακός, ἔλεγε.

— Φροντίζει περὶ τῆς ὑγείας του, ἀντέλεγεν ὁ Λιάκος,

διότι δὲν ἔχει περὶ ἄλλου νὰ φροντίσῃ. Φροντίς του μεθαύριον θὰ εἶναι ἡ σύζυγός του, καθὼς ἦτο ἡ μήτηρ του ἐνόσῳ ἔζη, καὶ θὰ λησμονήσῃ τὸ ὑποχόνδριόν του.

— Εἶναι σχολαστικός.

— Μικρὸν τὸ ἐλάττωμα διὰ διδάσκαλον.

Βλέπων τὰς ἀντιρρήσεις περιοριζομένας εἰς τὰ ἠθικὰ μόνον προσόντα τοῦ γαμβροῦ, ὁ Λιάκος ἐθεώρει τὴν νίκην ἐξασφαλισθεῖσαν ὡς πρὸς τὴν ἐξαδέλφην του. Τὸ ζήτημα ἦτο ἐὰν θὰ φέρῃ δυσκολίας ἡ νύμφη.

— Ἐκείνη! ἀνέκραξεν ἡ ἐξαδέλφη ἀποκρινομένη εἰς τὴν περὶ τούτου ἐρώτησίν του. Ὄχι τὸν Πλατέαν, ἀλλὰ δὲν ἠξεύρω ποῖον νὰ τῆς προτείνουν, θὰ τὸν δεχθῇ! Ἀφοῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ μεταπείσῃ τὸν πατέρα της καὶ νὰ μείνῃ ἐλευθέρα, θὰ ὑπανδρευθῇ τὸν πρῶτον ὁ ὁποῖος τὴν ζητήσῃ, διὰ νὰ μὴ εἶναι πρόσκομμα εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς ἀδελφῆς της. Ἔχει ψυχὴν ἀγγελικήν, ἐξηκολούθησε μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Δὲν γνωρίζει τὴν ἀξίαν της ἡ ἰδία, γνωρίζει μόνον ὅτι δὲν εἶναι ὡραία, καὶ ἐν τῇ μετριοφροσύνῃ της μεγαλοποιεῖ τὴν ἀσχημίαν της. Εἶναι ἡ αὐταπάρνησις προσωποποιημένη. Δὲν πρέπει ὅμως διὰ τοῦτο καὶ νὰ θυσιασθῇ!

— Ἀλλὰ νομίζεις ὅτι θὰ θυσιασθῇ ὑπανδρευομένη τὸν Πλατέαν;

— Ἠξεύρω κ' ἐγώ;

Ἡ ἐπιφυλακτικὴ αὕτη ἔκφρασις, ἀντὶ τοῦ προτέρου γέλωτος, ἐνεθάρρυνεν ἔτι μᾶλλον τὸν Λιάκον.

— Ἐὰν ἦτο ἀδελφή σου, ὑπέλαβεν, ἢ κόρη σου, θὰ τὴν ἀπέτρεπες;

Η ἐρώτησις τὴν ἤγγισε βαθύτερον ἢ ὅσον ἐνόμιζεν ὁ

Λιάκος. Ἡ μία τῶν θυγατέρων της, ἀδικηθεῖσα ἀπὸ τὴν φύσιν, παρεῖχεν ἀπὸ τοῦδε εἰς τὴν μητρικὴν καρδίαν της ἀνησυχίας διὰ τὴν μέλλουσαν ἀποκατάστασίν της. Δὲν ἐγέλα πλέον. Οἱ ὀφθαλμοί της ὑγράνθησαν, καὶ δὲν ἀπεκρίθη.

Ὁ Λιάκος χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὰ προκαλέσαντα τὴν συγκίνησίν της αἴτια, ἠρκέσθη θεωρῶν ὡς συγκατάθεσιν τὴν σιωπήν της.

— Λοιπόν, ἐξηκολούθησε, βοήθησέ με νὰ τὰ καταφέρωμεν.

Καὶ διὰ νὰ τὴν ἐξάψῃ πρὸς τὴν πάλην παρέστησε τὰς μεγάλας δυσκολίας τὰς ὁποίας παρεῖχεν ὁ χαρακτὴρ τοῦ Κ. Μητροφάνους, ὡμολόγησε τὴν ἰδικήν του ἀνικανότητα, ἀνεκήρυξεν ὅτι ἡ ἀνάμιξίς του ἠλάττωσε τὰς πιθανότητας ἐπιτυχίας, ὅτι ἡ διαπραγμάτευσις ἀποβαίνει ἤδη δυσχερεστέρα ἢ ἐὰν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀνελάμβανε μόνη ἐκείνη, καὶ διεβεβαίωσεν ὅτι καὶ πάλιν ἐκείνη μόνη ἠδύνατο νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ πράγματα καὶ νὰ φέρῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς αἴσιον πέρας. Αἱ ὑπεκφυγαὶ καὶ αἱ ἀντιρρήσεις της ἐξησθενοῦντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Ἐπὶ τέλους ὁ Λιάκος ἐθριάμβευσε. Μετὰ τριῶν ὡρῶν ἀδιάκοπον συνομιλίαν κατώρθωσεν ὥστε ἡ ἐξαδέλφη παρήτησε τὴν ἐργασίαν, πρὸς ζημίαν πρόσκαιρον τοῦ ὑστεροτόκου υἱοῦ της, ἡτοιμάσθη, καὶ ἐξῆλθον οἱ δύο ὁμοῦ τῆς οἰκίας της, ἐκείνη μὲν διὰ νὰ συνδιαλεχθῇ μετὰ τοῦ Κ. Μητροφάνους, ὁ δὲ Λιάκος πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ Κ. Πλατέα.

Ε΄.

Ὁ πτωχὸς καθηγητὴς ἐπερίμενε τὸν σωτῆρά του ἐναγωνίως.

Ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του, εὗρε τὸ πρόγευμα ἕτοιμον, τὴν δὲ Φλουροῦν ἀνησυχοῦσαν διὰ τὴν ὅλως ἀσυνήθη βραδύτητά του. Αἱ δώδεκα εἶχον σημάνει πρὸ εἴκοσι λεπτῶν!

Ἐπείνα ὁ Κ. Πλατέας καὶ ἔφαγε μὲ ὄρεξιν. Ἐν τούτοις ὁ νοῦς του ἦτο πλήρης σκέψεων καὶ ἀνησυχιῶν. Ἠσθάνετο δὲ τὴν ἀνάγκην νὰ ὁμιλῇ περὶ αὐτῶν καὶ ἐστενοχωρεῖτο μὴ ἔχων πρὸς τίνα νὰ ὁμιλήσῃ. Ἤθελε νὰ διακοινώσῃ εἰς τὴν Φλουροῦν τὰ διατρέχοντα, ἀλλ' ἡ γραῖα ὑπηρέτρια οὔτε νὰ λέγῃ οὔτε ν' ἀκούῃ πολλὰ ἠρέσκετο. Δὲν ἦτο αὕτη πρόσωπον κατάλληλον πρὸς διάλογον. Ἄλλως δὲ συνεστέλλετο ὁ κύριός της νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτὴν ὅτι ἀπεφάσισε νὰ νυμφευθῇ. Τὸ ἄκουσμα θὰ ἦτο ἰσοδύναμον πρὸς ἀγγελίαν ἐκθρονίσεως. Μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός του ἡ Φλουροῦ ἐξήσκει ἐντὸς τῆς οἰκίας δικαιώματα μονοκρατορίας. Πρὸς τί νὰ τὴν λυπήσῃ προτοῦ τελεσθῇ τὸ γεγονός;

Καὶ ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ κρατηθῇ ὁ Κ. Πλατέας. Ἔπρεπε νὰ ὁμιλήσῃ διὰ νὰ μὴ σκάσῃ. Ἀλλὰ μὴ τολμῶν νὰ ἐκφράσῃ ἀπ' εὐθείας τὸ ἀντικείμενον τῶν διαλογισμῶν του, προσέ-

φυγεν ἐπὶ τὸ διπλωματικώτερον εἰς σχέδιον περιφραστικὸν καὶ ἐσκέφθη νὰ φέρῃ ἐντέχνως τὸν λόγον ἐκ τοῦ φαγητοῦ εἰς τὸν γάμον.

— Φλουροῦ, εἶπεν, ἐπαράβρασες τὸ βραστόν.

Ἡ Φλουροῦ δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ὕψωσε τὸ βλέμμα ἐκ τοῦ παραθύρου πρὸς τὸν ἥλιον, πρὸς ὑπόδειξιν ὅτι τὸ λάθος δὲν ἦτο ἰδικόν της, ἀλλὰ τοῦ κυρίου της, ὅστις ἤργησε νὰ ἔλθῃ. Ἡ σιωπηλὴ αὕτη ἀπολογία δὲν ἀπεθάρρυνε τὸν καθηγητήν.

— Ἐπὶ τοῦ ὅλου, ἐπανέλαβε, δὲν τρώγεται σήμερον τὸ φαγητόν σου.

— Νὰ ποῦ τὸ ἔφαγες !

Εἰς τὸ ἀκαταμάχητον τοῦτο ἐπιχείρημα προσέφευγε συνήθως ἡ Φλουροῦ. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐγέλα ὁ κύριός της λέγων ὅτι τὸ ἔφαγε διότι ἐπείνα, ὄχι διότι ἦτο νόστιμον· σήμερον ὅμως ἐθύμωσε, ἐθύμωσε δὲ ὄχι διὰ τὴν ἀπόκρισιν αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ διότι σήμερον ἴσα ἴσα δὲν εἶχε λόγον αἰτιάσεως κατὰ τῆς μαγειρικῆς τέχνης τῆς Φλουροῦς. Ὁπωσδήποτε ὁ θυμὸς ἔκοψε τὸ νῆμα διὰ τοῦ ὁποίου ἐσχεδίαζε νὰ ἔλθῃ ἐκ τοῦ φαγητοῦ εἰς τὰ περὶ τοῦ συνοικεσίου του, ὥστε ἀπετελείωσε τὸ πρόγευμά του ἐν σιωπῇ.

Ἀλλ' ὅτε ἡ Φλουροῦ ἐσήκωσεν ἀπὸ τὴν τράπεζαν τὰ πινάκια, ἀνεκάλυψεν αἴφνης νέαν ἀφετηρίαν πρὸς ἔναρξιν τῶν ἐκμυστηρεύσεών του. Παρετήρησε διὰ πρώτην φορὰν μίαν παλαιὰν τρῦπαν εἰς τὸ τραπεζομάνδηλον.

— Κύτταξε, εἶπε, θέσας ἐπὶ τῆς τρύπας τὸν δάκτυλον. Τοῦ κάκου ! Χρειάζεται νοικοκυρὰ ἐδῶ. Δὲν ἔχει ἄλλο ! Πρέπει νὰ 'πανδρευθῶ.

Ἡ Φλουροῦ συνέστειλε τοὺς ὤμους ὡσὰν ἔλεγε : Παραλογίζεται ὁ κύριός μου.

— Ἐκατάλαβες τί εἶπα ; Σκοπεύω νὰ 'πανδρευθῶ.

Ἡ Φλουροῦ ἐμειδίασε.

— Τί γελᾷς ; Τὸ ἀπεφάσισα ! Θὰ 'πανδρευθῶ.

Ἡ γραῖα τὸν ἠτένισεν ἀποροῦσα.

— Μάλιστα ! Θὰ 'πανδρευθῶ! Θὰ πάρω γυναῖκα !

—Ποιὰ σὲ παίρνει , ὑπέλαβεν ἡ Φλουροῦ.

— Ποιὰ μὲ παίρνει ! ἀνέκραξεν ὁ καθηγητής. Ποιὰ μὲ παίρνει !

Πλήρης ἀγανακτήσεως διὰ τὴν προσβλητικὴν παρατήρησιν, ἠθέλησε νὰ κατασυντρίψῃ διὰ τῆς εὐγλωττίας του τὴν γραῖαν, ἀλλ' ἡ ἀπάθειά της ἔδεσε τὴν γλῶσσάν του. Ἐγερθεὶς ἀνῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του χωρὶς νὰ εἴπῃ τι ἐπὶ πλέον. Ἐκεῖ ἡ ὀργή του κατεπραΰνθη, ἀλλ' ἐξηκολούθει ἐπαναλαμβάνων καθ' ἑαυτὸν τὰς σκληρὰς λέξεις τῆς Φλουροῦς, καθόσον δὲ τὰς ἐπανελάμβανε, τοῦ ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἔχει ὅλως ἄδικον ἡ ὑπηρέτριά του. Καὶ ἀνελογίζετο τὴν πρώτην διαβεβαίωσιν τοῦ Λιάκου, ὅτι οὐδέποτε τὸν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ὡς γαμβρόν, καὶ τὰς ὑπεκφυγὰς τοῦ Κ. Μητροφάνους. Καὶ τώρα, ἰδού, ὁ Λιάκος δὲν ἐπέστρε-

ψεν εἰσέτι. Διατί; Ἐὰν ἡ πρότασις ἔγεινε δεκτή, θὰ ἤρχετο ἀμέσως νὰ φέρῃ τὴν ἀπόκρισιν. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἤθελε πολλὴν θεολογίαν. Ναὶ ἢ ὄχι. Βεβαίως ἡ ἀπόκρισις εἶναι Ὄχι, καὶ συστέλλεται ὁ Λιάκος νὰ τὴν διακοινώσῃ. Ἀνόητος αὐτὸς νὰ ἐκτεθῇ δωρεὰν εἰς ἄρνησιν! Ἀνόητος! Τί ἤθελε νὰ ἔμβῃ εἰς τοιοῦτον χορόν; Ἀλλ' ὄχι! Ἐξετέλεσε τὸ καθῆκόν του, ἀπέδειξεν εἰς τὸν σωτῆρά του τὴν εἰλικρίνειαν τῆς φιλίας του καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς εὐγνωμοσύνης του. . . . . Διατί ὅμως ἀργεῖ τόσον ὁ Λιάκος; Διατί δὲν ἐπιστρέφει τὸ ταχύτερον, ὥστε νὰ παύσῃ ἡ ἀβεβαιότης ὑπὸ τῆς ὁποίας βασανίζεται; . . . Καὶ ἔβλεπεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸ ὡρολόγιόν του, καὶ ἠπόρει διὰ τὴν βραδύτητα τοῦ ὡροδείκτου. Ἡ ὥρα δὲν παρήρχετο! Ἐσηκώνετο, ἐκάθητο, ἔβλεπεν ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἀλλὰ δὲν ἐφαίνετο ὁ Λιάκος. Ἐπροσπάθει ν' ἀναγνώσῃ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ προσηλώσῃ τὴν προσοχήν του εἰς τὸ βιβλίον καὶ τὸ ἔκλειε πάλιν. Τί μαρτύριον!

Ἐν τούτοις ἦλθεν ἡ συνήθης ὥρα τοῦ περιπάτου. Ὁ Κ. Πλατέας ἐκάθητο ἐπὶ ἀκανθῶν. Δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ πλέον ἐντὸς τῆς οἰκίας περιμένων τὸν Λιάκον. Ἀπεφάσισε νὰ ἐξέλθῃ. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῇ, θὰ περιορισθῇ σήμερον εἰς τὸν παλαιόν του περίπατον. Θὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ Βαπόρια.

Ἔκραξε λοιπὸν τὴν Φλουροῦν καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὅτι

δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀλλ' ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ ἔλθῃ ὁ Κ. Λιάκος, νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὰ Βαπόρια. Ἐξήγησε δὲ λεπτομερῶς διὰ τίνος ὁδοῦ θὰ ὑπάγῃ καὶ διὰ τίνος ὁδοῦ θὰ ἐπιστρέψῃ, ὥστε ἀναλόγως νὰ ὁδηγήσῃ ἡ Φλουροῦ τὸν Κ. Λιάκον, μὴ τυχὸν δὲν συναντηθῶσι. Ταῦτα πάντα περιττά, καθόσον μεταξὺ τῆς οἰκίας του καὶ τῶν Βαπορίων ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ γείνῃ ἡ συνάντησις, ἐκτὸς ἐὰν ἐκ προθέσεως ἐκρύπτοντο οἱ συναντηθησόμενοι. Οὐχ ἧττον, ἐπέμενε τοσοῦτον εἰς τὴν τοπογραφικὴν ἐξήγησιν, καὶ τοσάκις ἐπανέλαβε τὰς ὁδηγίας του, ὥστε βαρυνθεῖσα ἡ γραῖα ἀνέκραξε μετ' ἀνυπομονησίας, «Καλά, καλά!» Ἦτο δὲ πρᾶγμα ἀσύνηθες δι' αὐτὴν νὰ ἐπαναλάβῃ δὶς τὴν αὐτὴν λέξιν.

Εἰς τὰ Βαπόρια δὲν ὑπῆρχε ψυχὴ γεννητή, ὥστε ὁ Κ. Πλατέας ἠδυνήθη νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀτάραχος τὴν σειρὰν τῶν σκέψεών του. Ἀληθῶς πολλὴν σειρὰν δὲν εἶχον. Τὰ αὐτὰ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς πάντοτε! Τοσοῦτον κατείχετο ὑπὸ τῶν σκέψεων τούτων, ὥστε οὔτε ἓν ἡμίστιχον ὁμηρικὸν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπεστήθισεν! Ἐὰν ἐπέπρωτο νὰ διαρκέσῃ ἡ ἠθικὴ ἐκείνη στενοχωρία, θὰ ἐπέφερεν ἀποτελέσματα δραστικώτερα καὶ τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς ψυχρολουσίας. Θὰ ἐλίγνευεν οὕτω βεβαίως ὁ πολύσαρκος καθηγητής.

Ὁ Λιάκος δὲν ἐφαίνετο! Πρὸς στιγμὴν ἀπεφάσισεν ὁ Κ. Πλατέας νὰ ὑπάγῃ πρὸς ἀνεύρεσίν του. Ἀλλὰ ποῦ; Ἔπειτα, ὑπεσχέθη ἐκεῖνος ὅτι θὰ ἔλθῃ, ἡ δὲ Φλουροῦ διετάχθη νὰ προετοιμάσῃ ἀναλόγως τὸ δεῖπνον. Ἀδύνατον νὰ μὴ ἔλθῃ! — Ἀλλὰ πῶς δὲν ἔρχεται; — Εἰκοσάκις ἀνῆλθε καὶ κατῆλθε τὰ Βαπόρια, στρέφων ἀενάως τὰ βλέμματα πρὸς τὴν διεύ-

θυνσιν τῆς οἰκίας του, ἀλλ' οὔτε ὁ Λιάκος ἐφαίνετο οὔτε ἡ σκιά του.

Ἐπὶ τέλους, ἐπὶ τέλους τὸν εἶδε μακρόθεν ἐρχόμενον!

— Αἴ; Ναὶ ἢ ὄχι; ἠρώτησεν ἅμα ἐπλησίασαν πρὸς ἀλλήλους.

— Στάσου, ἀδελφέ, νὰ πάρω τὴν ἀναπνοήν μου!

Ἐκ τῆς ἐκφράσεως τοῦ φίλου του ἐφοβήθη ὁ Λιάκος ὅτι θὰ ηὐχαριστεῖτο περισσότερον ἀκούων τὸ Ὄχι, ἢ τὸ Ναί.

— Μὴ μετενόησεν; ἐσκέφθη καθ' ἑαυτὸν πλήρης νέας ἀνησυχίας.

Θέσας φιλικῶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ καθηγητοῦ, τὸν ἔστρεψε πάλιν ὀπίσω, πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ περιπάτου, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ τὸν δυσωπήσῃ κολακεύων τὴν φιλοτιμίαν του.

— Μὴ φοβεῖσαι καὶ δὲν εἶναι καμμία ἀνόητη ἡ νέα. Ἔχει κρίσιν καὶ νοῦν, ὥστε νὰ θεωρήσῃ τιμήν της τὴν αἴτησίν σου καὶ εὐτυχίαν της τὸ ν' ἀποκτήσῃ τοιοῦτον σύζυγον.

— Ἄφησέ τα αὐτά, ὑπέλαβε μὲ ὕφος ἡμερώτερον ὁ Κ. Πλατέας, καὶ εἰπέ μου ποῦ εὑρίσκεται ἡ ὑπόθεσις; Τί ἔκαμες τόσην ὥραν;

Ὁ Λιάκος ἤρχισε τὴν διήγησιν, ἀλλὰ δὲν εἶπε τὰ πάντα εἰς τὸν γαμβρόν. Ἀπεσιώπησε καὶ τοῦ Κ. Μητροφάνους τὴν τραχύτητα καὶ τῆς ἐξαδέλφης του τὴν φαιδρότητα, παρέστησε δ' ἐπιδεξίως τὴν ἀνάγκην τῆς μεσολαβήσεώς της, εἰς τρόπον ὥστε οὐδεμίαν ὡς πρὸς τοῦτο ἀντίρρησιν ἐπέφερεν ὁ Κ. Πλατέας. Τώρα ἡ ὑπόθεσις ἔμενεν εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἐξαδέλφης, ἡ ὁποία ὑπεσχέθη νὰ μηνύσῃ πρὸς τὸν Λιάκον,

εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Πλατέα, τὸ όριστικὸν ἀποτέλεσμα τῶν διαπραγματεύσεων.

Ταῦτα ἀπετέλουν τὴν οὐσίαν τῆς συνομιλίας, ἀλλ' αἱ ἐρωτήσεις τοῦ Πλατέα καὶ αἱ λεπτομέρειαι τοῦ Λιάκου ἐπαναλαμβανόμεναι ἀποκατέστησαν μακρὸν τὸν διάλογον, ὁ δὲ ἥλιος ἔδυεν, ὅτε οἱ δύο φίλοι ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν διὰ νὰ τιμήσωσι τὸ δεῖπνον τῆς Φλουροῦς.

Μόλις εἶχον ἀπογευθῆ ὅτε ἡ θύρα ἐκρούσθη, ἡ δὲ Φλουροῦ εἰσελθοῦσα ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Λιάκον ἐπιστολήν. Ὁ Κ. Πλατέας ἠγέρθη καὶ μὲ τὸ χειρόμακτρον εἰς χεῖρας, ὄρθιος ὄπισθεν τοῦ καθημένου φίλου του, ἔβλεπε τὰς λέξεις, τὰς ὁποίας ὁ Λιάκος μεγαλοφώνως ἀνεγίνωσκε.

«*Φίλτατε ἐξάδελφε,*

« Φέρε μου ἀπόψε τὸν φίλον σου. Θὰ εἶναι καὶ ἡ λεγά-
» μενη εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ἐλᾶτε ἐνωρίς.

Ἡ ἐξαδέλφη σου.»

— Αἴ, δὲν σοῦ τὸ ἔλεγα ; ἀνέκραξε περιχαρὴς ὁ Λιάκος. Ἑτοιμάσου νὰ πηγαίνωμεν ! Ἑτοιμάσου !

Ἀλλ' ὁ Κ. Πλατέας ἦτο κατηφής. Τὸν ἐφόβιζεν ἡ ἰδέα τοῦ νὰ συναντηθῇ μὲ τὴν νύμφην. Τί νὰ εἴπῃ ; Πῶς νὰ

φερθῇ: Καὶ ἔπειτα δὲν ἦτο εἰσέτι βέβαιος περὶ τῆς συγκαταθέσεως. —Διατὶ ἡ ἐξαδέλφη δὲν ἔγραψε καθαρὰ Ναὶ ἢ ὄχι; Κοντὸς ψαλμὸς ἀλληλούϊα!

Μετὰ κόπου πολλοῦ κατώρθωσεν ὁ Λιάκος νὰ τὸν πείσῃ ὅτι ἡ πρόσκλησις ἐσήμαινε Ναί, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐξαδέλφη θὰ διευκολύνωσι κατὰ πάντα τὰ τῆς συνεντεύξεως. Ἐντούτοις ἀναλαβὼν χρέη θαλαμηπόλου τὸν ἐστόλισε, τὸν ἐκτένισε, τὸν ἐκαλλώπισεν ὅσον ἦτο δυνατόν, καὶ τὸν ἔσυρε σχεδὸν ἔξω τῆς οἰκίας. Τί ἔδιδεν ὁ πτωχὸς καθηγητὴς διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ ποτήριον τοῦτο!

Καθ' ὁδὸν ὁ Λιάκος ἐπροσπάθει νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν Κ. Πλατέαν τὴν εὐθυμίαν του, ἀλλ' ἄνευ ἐπιτυχίας. Ἦτο πλήρης φαιδρῶν ἰδεῶν ἐκεῖνος, διότι ὁ γάμος τοῦ φίλου του ἐξησφάλιζε τὴν ἰδικήν του εὐτυχίαν, διότι ἀπόψε εἰς τῆς ἐξαδέλφης του, μετὰ τοσούτων ἡμερῶν χωρισμόν, ἔμελλε νὰ ἴδῃ τὴν ἐρωμένην του συνοδεύουσαν βεβαίως τὴν ἀδελφήν της. Ἀλλ' ὁ καθηγητὴς δὲν εἶχε τοὺς αὐτοὺς λόγους εὐχαριστήσεως καὶ ἐβάδιζε σιωπηλός, μόλις προσέχων εἰς τὰς ἀστειότητας τοῦ φίλου του. Ἐσκέπτετο τί θὰ εἴπῃ πρὸς τὴν νύμφην, καὶ δὲν τὸ εὕρισκε.

— Ἆ! ἀνέκραξεν αἴφνης, διακόπτων τὸν Λιάκον. Πῶς τὴν λέγουν;

— Ποίαν;

— Τὴν νύμφην. Χθὲς ἐπροδόθην εἰς τὸν πατέρα της ὅτι δὲν ἐγνώριζα τὸ ὄνομά της. Νὰ μὴ τὴν πάθω καὶ ἀπόψε.

Ὁ Λιάκος ἐξεκαρδίσθη γελῶν διὰ τὸ ἀστεῖον τοῦ πράγματος. Εὑρίσκετο εἰς καλὴν διάθεσιν ὁ φίλος καὶ τὰ πάντα ἦσαν ἀφορμὴ εὐθυμίας δι' αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Κ. Πλατέας δὲν ἐγέλα.

— Πῶς τὴν λέγουν ; ἐπανέλαβε.

Ὁ Λιάκος ἡτοιμάζετο ν' ἀποκριθῇ, ὅτε αἴφνης ἐν μέσῳ τοῦ σκότους ἤκουσε τὸ ὄνομά του προφερόμενον ἀπὸ ἄνθρωπον ἐρχόμενον πρὸς αὐτούς.

— Λιάκε, σὺ εἶσαι;

Ἦτο ὁ σύζυγος τῆς ἐξαδέλφης φέρων μήνυμα νὰ μὴ ἔλθῃ ὁ Κ. Λιάκος εἰς τὴν συνέντευξιν. Ἡ προνοητικὴ προξενήτρια ἐσκέφθη ὅτι ἦτο καλλίτερον νὰ εἶναι μόνοι μετ' αὐτῆς ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη. Ἄλλως δὲ ἡ νεωτέρα ἀδελφὴ δὲν θὰ παρευρίσκεται εἰς τὴν συνέντευξιν, ὥστε ὅλως περιττὴ ἡ παρουσία τοῦ Λιάκου. Ἡ διαταγὴ ἦτο νὰ συνοδεύσῃ οὗτος τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν λέσχην.

Ἐκόπησαν τὰ ἥπατα τοῦ Πλατέα! Νὰ ὑπάγῃ μόνος! Καὶ πῶς θὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τῶν δύο Κυριῶν; Ὄχι. Τοῦτο δὲν γίνεται! Ἀλλ' ἐξ ἑνὸς μέρους ὁ Λιάκος, ἐξ ἄλλου ὁ σύζυγος τῆς ἐξαδέλφης, συνενοῦντες τὰς προτροπὰς καὶ τὰς ἐνθαρρύνσεις των, συνώδευσαν τὸν δυστυχῆ γαμβρόν, μέχρις οὗ ἔφθασαν ἐνώπιον τῆς οἰκίας, ἐκεῖ δὲ ἀνοιχθείσης τῆς θύρας τὸν ὤθησαν ἐντὸς αὐτῆς, τραυλίζοντα εἰσέτι διαμαρτυρήσεις, καὶ ἐπορεύθησαν ἐκεῖνοι πρὸς τὴν λέσχην.

Ὁ Λιάκος ὑπέμεινε στωϊκῶς τὴν ἀποπομπήν του, ἀφοῦ ἡ ἐρωμένη του δὲν συμμετεῖχε τῆς συνεντεύξεως, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἡ ἑσπέρα τοῦ ἐφάνη ἀτελείωτος εἰς τὴν λέσχην. Περὶ τὴν δεκάτην ὥραν ὁ ὑπηρέτης τὸν εἰδοποίησεν ὅτι ὁ κύριος καθηγητὴς τὸν περιμένει κάτω. Κατέβη δρομαῖος τὴν κλίμακα καὶ εὗρε τὸν φίλον του περιμένοντα ἔξω, εἰς τὴν ὁδόν. Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ φανοῦ εἶδεν ἀμέσως ὅτι τὰ πράγματα ἔβαινον κατ' εὐχήν. Ἐφαίνετο ἄλλος ἄνθρωπος ὁ Κ. Πλατέας.

— Τὰ ἐτελείωσες; ἠρώτησε μετ' ἀνυπομονησίας.

— Δὲν εἶναι διόλου ἄσχημη, ἀπήντησεν ὁ καθηγητής, μετ' ἐμφάσεως μὴ προχαλουμένης ἐκ τῆς ἐρωτήσεως τοῦ φίλου του. Ὅταν ὁμιλῇ, ἡ φωνή της εἶναι μουσική, ἡ ἔκφρασίς της γλυκυτάτη! Τὸ δὲ χεράκι της... Ὤ, τὸ χεράκι της εἶναι ἐντέλεια!

— Τὸ ἐφίλησες; ἠρώτησεν ὁ Λιάκος.

—Καὶ βέβαια, τὸ ἐφίλησα!

—Καὶ τί σοῦ εἶπε, τί τῆς εἶπες;

—Ποῦ νὰ σοῦ τὰ λέγω τώρα ὅλα! Τί δὲν τῆς εἶπα καὶ τί δὲν μοῦ εἶπε!

Καὶ ταπεινώσας τὴν φωνήν.

— Ἠξεύρεις τί μοῦ εἶπεν; ἐπρόσθεσεν. Ὅτι εἶναι εὐγνώμων καὶ εὐτυχής, διότι τὴν ζητῶ εἰς γάμον ἀπὸ αἴσθημα φιλίας πρὸς σέ, διότι ὁ καλὸς φίλος θὰ εἶναι καὶ καλὸς σύζυγος. Τὴν παρεκάλεσα νὰ μὴ τὸ λέγῃ τοῦτο, διότι τότε κ' ἐγὼ θὰ λέγω ὅτι μὲ παίρνει μόνον ἀπὸ αἴσθημα ἀγάπης πρὸς τὴν ἀδελφήν της. — Καὶ διατὶ ὄχι; μοῦ ἀπεκρίθη. Ποῦ καλλίτερα ἠμποροῦμεν νὰ βασίσωμεν τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς μας;

Ὁ Λιάκος ᾐσθάνθη τὴν συγκίνησιν ἀναβαίνουσαν εἰς τὸν λάρυγγα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς του.

— Ποῦ νὰ σοῦ τὰ μακρολογῶ τώρα, ἐξηκολούθησεν ὁ Κ. Πλατέας. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἀποκτῶ θησαυρόν !

— Δὲν σοῦ τὸ ἔλεγα ;

— Ναί, ἀλλὰ δὲν μοῦ εἶπες τὸ ὄνομά της, καὶ δὲν ἐτόλμησα νὰ ἐρωτήσω τὴν ἰδίαν, πῶς τὴν λέγουν.

Ὁ Λιάκος ἐπλησίασε τὰ χείλη πρὸς τὸ αὐτίον τοῦ καθηγητοῦ καὶ ἐψιθύρισε μυστηριωδῶς τὸ ζητούμενον ὄνομα.

— Ἰδοὺ ὁποῦ τὸ ἔμαθες.

— Ἐπὶ τέλους ! ἀνέκραξεν ὁ Κ. Πλατέας.

Καὶ οἱ δύο φίλοι ἀπεχωρίσθησαν. Ὁ καθηγητὴς ἀναβαίνων τὸν ἀνήφορον ἐπανελάμβανε καθ᾽ ἑαυτὸν τὸ νεωστὶ γνωσθὲν ὄνομα, ἐπανελάμβανε δὲ καὶ ὁ Λιάκος περιπαθῶς τὸ πρὸ πολλοῦ λατρευόμενον ὄνομα τῆς ἐρωμένης του.

Μετά τινας έβδομάδας, τὴν πρώτην μετὰ τὸ Πάσχα Κυριακήν, ἦτο ἑορτὴ καὶ πανήγυρις εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Μητροφάνους. Ἐτελοῦντο συγχρόνως τῶν δύο θυγατέρων του οἱ γάμοι.

Ἐκ τῶν δύο γαμβρῶν ὁ φαιδρότερος κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἦτο ὁ Λιάκος. Ἡ πραγματοποίησις τῶν πόθων του, ἡ ἀπόλαυσις τῆς εὐτυχίας, ἐπλήρουν γλυκείας ταραχῆς τὴν ψυχήν του καὶ ἐδέσμευον τὴν γλῶσσαν του. Τοῦ Κ. Πλατέα ἡ χαρά, ἀπ' ἐναντίας, ἐξεχείλιζεν. Ἡ δ' εὐθυμία του ἦτο, ὡς φαίνεται, μεταδοτική. Οἱ προσκεκλημένοι ὅλοι ἐγέλων μετ' αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ Σεβασμιώτατος Σύρου καὶ Τήνου, ὁ εὐλογήσας τὸν διπλοῦν γάμον, συμμετέχων τῆς γενικῆς φαιδρότητος, ἠθέλησε ν' ἀστεϊσθῇ καὶ ἐπηυχήθη ὁμηρικῶς εἰς τὸν γαμβρόν,

Σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν, ὅσα φρεσὶ σῇσι μενοινᾷς.

Εἰς ταῦτα ὁ Κ. Πλατέας ἀπήντησε μεγαλοπρεπῶς,

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης !

Ἀλλὰ τὸ μὴ εὔστοχον τῆς ῥήσεως ἐπροκάλεσεν ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου Γυμνασιάρχου τὴν παρατήρησιν, μυστικῶς ψιθυρισθεῖσαν πρὸς τὸν σύζυγον τῆς ἐξαδέλφης τοῦ Λιάκου, ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος εἶναι ἀπειράκις βαθύτερος Ὁμηριστὴς τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ τῶν Ἑλληνικῶν.

Μετὰ τὸν γάμον ὁ Λιάκος, λαϐὼν τρίμηνον ἄδειαν ἀπουσίας, μετέϐη εἰς τὴν πατρίδα του διὰ νὰ παρουσιάσῃ τὴν νύμφην εἰς τοὺς γονεῖς του. Μετὰ πόσης ἀνυπομονησίας ἀνέμενον τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ νεαροῦ ζεύγους ὁ Κ. Μητροφάνης καὶ ὁ Κ. καὶ ἡ Κυρία Πλατέα! Ὅτε δὲ ἐπὶ τέλους ἐπανῆλθον, μετὰ πόσης χαρᾶς ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλας αἱ δύο ἀδελφαί, καὶ πῶς ἔτρεμεν ἐκ τῆς συγκινήσεως ὁ γέρων πατήρ των!

Ἅμα οἱ δύο σύγγαμϐροι ἔμειναν μόνοι, εἶδον ὁ εἷς τὸν ἄλλον κατὰ πρόσωπον μὲ βλέμματα ἐκφράζοντα ἀμιγῆ εὐχαρίστησιν.

— Σὲ ἠπάτησα λοιπόν, ὅτε σοῦ τὴν ἐγκωμίαζα; ἠρώτησεν ὁ Λιάκος.

— Θησαυρός, ἀδελφέ, ἀνεφώνησεν ὁ Πλατέας. Θησαυρός! Μετὰ ἓξ μῆνας, ἐξηκολούθησε, θὰ σοῦ ζητήσω νέαν ἐκδούλευσιν. Σὲ θέλω ἀνάδοχον τοῦ ἀνεψιοῦ σου.

— Καὶ σεῖς; ὑπέλαϐεν ὁ Λιάκος.

— Ἆ! Καὶ σεῖς λοιπόν!

Καὶ οἱ δύο φίλοι ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλους πλήρεις χαρᾶς.

Ο
ΠΑΠΠΑ ΝΑΡΚΙΣΣΟΣ

Ο ΠΑΠΠΑ ΝΑΡΚΙΣΣΟΣ

Α΄.

— Παππαδιά μου, εἶπεν ὁ παππᾶ Νάρκισσος, ἀφοῦ ἀπέφαγε καὶ ἔκαμε τὸν σταυρόν του, παππαδιά μου, μοῦ καταιβαίνει ὁ ὕπνος γλυκὰ γλυκά. Μὲ τὴν ἄδειάν σου θὰ τὸν πάρω.

— Νὰ τὸν πάρῃς καὶ νὰ τὸν καλοπάρῃς, παππᾶ μου. Σοῦ ἀξίζει νὰ ἡσυχάσῃς ὕστερα ἀπὸ τόσην κούρασιν σήμερον. Καὶ οὔτε θὰ ἔλθῃ κανεὶς νὰ σὲ ταράξῃ μὲ αὐτὸ τὸ ἡλιοπύρι.

Καὶ ἤρχισεν ἡ παππαδιὰ νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ τὴν τράπεζαν εἰς τὸν νεροχύτην τὰ ὀλίγα πινάκια καὶ τὰ δύο μαχαιροπήρουνα, διὰ νὰ τὰ καθαρίσῃ προτοῦ τὰ τοποθετήσῃ εἰς τὴν ἐξέχουσαν ἐπὶ τοῦ τοίχου σανίδα, μεταξὺ τοῦ νεροχύτου καὶ τῆς ἑστίας. Διότι τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἦτο συγχρόνως καὶ μαγειρεῖον καὶ ἑστιατόριον καὶ αἴθουσα. Ἡ τράπεζα ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔφαγον τὸ λιτὸν γεῦμά των, τέσσαρες ξύλιναι καθέκλαι καὶ εἷς ψάθινος καναπὲς ἦσαν τὰ μόνα ἔπιπλά του. Ὁ

καναπὲς ἦτο ἄντικρυ τῆς ἑστίας. Ἄνωθεν αὐτοῦ ἐκρέματο ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἐντὸς μαύρου ξυλίνου πλαισίου (χωρὶς ὅμως ὕαλον), λιθογραφία, κιτρίνη ἐκ τῆς πολυκαιρίας, παριστῶσα τὴν ἄφιξιν τοῦ βασιλέως Ὄθωνος εἰς Ναύπλιον. Ἀπέναντι τῆς εἰσόδου, εἰς μὲν τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ γωνίαν τοῦ τοίχου ἦτο ἡ θύρα τοῦ κοιτῶνος, εἰς δὲ τὴν πρὸς τἀριστερὰ ἡ θύρα τοῦ κήπου. Μεταξὺ τῶν δύο θυρῶν ἔκειτο κιβώτιον ὀγκῶδες πρασίνου χρώματος, ἐπ' αὐτοῦ δὲ τάπης μικρὸς διπλωμένος εἰς τέσσαρα. Τὸν τοῖχον, ἄνωθεν τοῦ κιβωτίου, ἐστόλιζεν ἑτέρα λιθογραφία, ἄνευ πλαισίου αὕτη, προσηλωμένη ἐπὶ τοῦ τοίχου διὰ τεσσάρων μικρῶν καρφίων, καὶ παριστῶσα, ὄχι πολὺ ἐντέχνως, τὴν ἄποψιν τοῦ ἐν Τήνῳ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας· ἐνθύμημα τοῦτο, προδήλως, εὐλαβοῦς τοῦ οἰκοδεσπότου ἀποδημίας εἰς τὸ προσκυνητήριον ἐκεῖνο.

Κατάντικρυ τοῦ κιβωτίου ἦτο ἡ θύρα τῆς οἰκίας, ἑκατέρωθεν δὲ αὐτῆς δύο παράθυρα, τῶν ὁποίων τὰ φύλλα ἦσαν κλειστά. Ἡ θύρα ἐχωρίζετο ὁριζοντίως εἰς δύο φύλλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν κάτω ἦτο κλειστόν, τὸ δὲ ἄνω ἀνοικτὸν πρὸς τὸν στενὸν ἔξω δρομίσκον, καὶ εἰσήρχετο δι' αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ δωματίου τὸ ἄφθονον φῶς τοῦ μεσημβρινοῦ ἡλίου.

Ἐν τούτοις ὁ παππᾶ Νάρκισσος ἐγερθεὶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα, ἔφερεν ἐκεῖθεν τὸ προσκέφαλόν του, τὸ ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ καναπέ, ἔκλεισε καὶ τὸ ἄνω φύλλον τῆς θύρας διὰ νὰ γείνῃ τὸ δωμάτιον σκοτεινὸν καὶ δροσερόν, καὶ ἐξηπλώθη εἰς τὸν καναπέν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγα λεπτὰ ἠγέρθη πάλιν, ἐπῆρε τὸν ἐπὶ τοῦ κιβωτίου τάπητα, τὸν ἐξεδίπλωσε, τὸν ἥπλωσε μετὰ προσοχῆς ἐπὶ τοῦ καναπὲ καὶ ἐστρώθη μετὰ μεγαλειτέρας ἢ πρότερον εὐχαριστήσεως, ἐνῷ ἡ παππαδιὰ

ἐξηκολούθει ἐν σιωπῇ τὴν παρὰ τὸν νεροχύτην ἐργασίαν της.

Ἐδικαιοῦτο πράγματι ὁ παππᾶ Νάρκισσος νὰ θέλῃ ἀνάπαυσιν τὴν μεσημβρίαν τῆς Κυριακῆς ἐκείνης. Ἦτο ἐπὶ ποδὸς ἀπὸ τὰ ἐξημερώματα. Ἐν ἐλλείψει ἄλλου ἱερέως, ἢ διακόνου, ἢ καὶ ἀναγνώστου, αὐτὸς ἀνέγνωσε κατὰ τὸ σύνηθες τὸν ὄρθρον καὶ ἐτέλεσε τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν μόνην ἐκκλησίαν τοῦ μικροῦ χωρίου του. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας μετέβη πεζὸς εἰς ἀπομεμακρυσμένον

μέρος τῆς νήσου, μετὰ τοῦ εἰρηνοδίκου καὶ μαρτύρων, πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν ὁρίων ἑνὸς ἐκεῖ ἀγροῦ του, τοῦ ὁποίου ὁ γείτων ἀντεποιεῖτο μίαν λωρίδα. Καὶ ἐπέστρεψε μὲν ἱκανοποιηθείς, διότι ἀνεγνωρίσθη τὸ δίκαιόν του ἐπισήμως, ἀλλ' ὅμως ὁ δρόμος ἦτο μακρός, ὁ δὲ καύσων ὑπερβολικός. Εἶχε παρέλθει ἡ συνήθης τοῦ γεύματος ὥρα ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς

τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἡ παππαδιὰ ἐπερίμενεν ἀνησυχοῦσα μὴ χαλάσῃ τὸ φαγητόν. Ἀλλ' ὁ πεινασμένος παππᾶς τὸ εὗρεν ἐξαίρετον καὶ τὸ ἐτίμησε κατὰ κόρον, πρὸς ἄκραν τῆς συζύγου του εὐχαρίστησιν. Συνετέλεσε δὲ καὶ τοῦτο ἴσως πρὸς αὔξησιν τοῦ βάρους τῶν βλεφάρων του.

Ὁ μεσημβρινὸς καύσων, εὐαρέστως μετριαζόμενος ἀπὸ τὸ σκότος τοῦ δωματίου, ἡ ἄκρα σιωπή, διακοπτομένη ἀπὸ μόνην ἔξω τῶν τεττίγων τὴν μονότονον μουσικήν, ἐντὸς δὲ τῆς οἰκίας ἀπὸ τὰς ἐλαφρὰς κινήσεις τῆς παππαδιᾶς τοποθετούσης τὰ πινάκια εἰς τὴν θέσιν των, —ὁ κάματος τοῦ χορτασθέντος παππᾶ, —ὁ ἁπαλὸς ἐπὶ τοῦ καναπὲ τάπης, τὰ πάντα προσεκάλουν τὸν ὕπνον.

Μὲ ἡμίκλειστα τὰ βλέφαρα ὁ ἱερεὺς παρηκολούθει τὴν ἐργασίαν τῆς συζύγου του, ἡ δὲ ξανθή του γενειὰς μόλις ὑπέκρυπτε μειδίαμα ἀφάτου ἀγαλλιάσεως. Ἐσκέπτετο ὅτι ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν θὰ προστεθῇ κοιτὶς βρέφους εἰς τὸν κοιτῶνά των. Χθὲς μόνον ἔμαθε τὸ χαρμόσυνον μυστικόν. Ἡ παππαδιὰ τὸ ἐξεμυστηρεύθη τὴν νύκτα, εἰς τὰ σκοτεινά, συστελλομένη νὰ τὸ εἴπῃ εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Καὶ ἐνῷ ἐστήριζε τρυφερῶς τὰ νυσταλέα βλέμματα εἰς τὴν νεαράν του γυναῖκα, διέβαινον ταυτοχρόνως ἐνώπιον τῆς φαντασίας του σκηναὶ διάφοροι τοῦ παρελθόντος βίου, προσλαμβάνουσαι βαθμηδὸν μορφὴν ὀνείρου καὶ συναρμολογούμεναι ἐν τῇ ταχείᾳ αὐτῶν καὶ νεφελώδει διελίξει μὲ τὴν εὐφρόσυνον συναίσθησιν τῆς παρούσης εὐτυχίας.

Β'.

Πρὸ τριῶν μόνον μηνῶν ἀπήλαυσεν ὁ παππᾶ Νάρκισσος

τὴν διπλῆν τιμὴν τοῦ νὰ γείνῃ ἱερεὺς καὶ σύζυγος. Παιδιόθεν ἐφόρει τὸ ράσον, ταχθεὶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν προτοῦ εἰσέτι γεννηθῇ. Ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων οἱ πρωτότοκοι τῆς μητρικῆς οἰκογενείας του ἐγίνοντο ἱερεῖς, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἰδιοκτήτου μικρᾶς ἐκκλησίας τῆς Ὑπαπαντῆς, ἥτις ἦτο τὸ στόλισμα, τὸ καύχημα καὶ τὸ προσκυνητήριον τῆς νήσου. Ἀλλ' ὁ προκάτοχος τοῦ Ναρκίσσου, καὶ θεῖος του, ἦτο κατ' ἐξαίρεσιν ἄτεκνος. Διὰ τοῦτο, ὅτε ἐνύμφευσε τὴν νεωτέραν αὐτοῦ καὶ μόνην ἀδελφήν, ἐτέθη ὅρος ρητὸς εἰς τὸ προικοσύμφωνον, ὅτι ὁ πρῶτος υἱός της θὰ γείνῃ ἱερεὺς καὶ κληρονόμος του.

Ἡ χαρὰ τῆς οἰκογενείας, ὅτε ἐγεννήθη ἄρρεν, ὑπερέβη τὴν συνήθως ἐκδηλουμένην εἰς τοιαύτας περιστάσεις, πρὸς ἀδικαιολόγητον ὑποτίμησιν τῆς ἀξίας τῶν θηλέων. Ὁ μικρὸς Νάρκισσος ἐθηλάσθη μετὰ σεβασμοῦ, καθὸ μέλλων ἱερεύς, παιγνίδιά του ἦσαν κομβολόγια καὶ σταυροί, ὅτε δὲ ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ, πρώτας λέξεις, μετὰ τὰ παγκόσμια *παπᾶ* καὶ *μαμᾶ*, ἐδιδάχθη νὰ ψελλίζῃ τὸ *Κύριε Ἐλέησον*. Μόλις ἠδύνατο νὰ περιπατῇ στερεῶς, ὅτε ἔλαβε τὸ προνόμιον τοῦ νὰ κρατῇ τὴν λαμπάδα ἐνώπιον τοῦ θείου του ἱερουργοῦντος. Οὗτος ἐδίδαξεν εἰς τὸν μικρὸν ἀνεψιόν του τὸ ἀλφάβητον διὰ τῶν ἐρυθρῶν ψηφίων τοῦ Ὡρολογίου, βραδύτερον δὲ τὴν ἀνάγνωσιν διὰ τῆς Ὀκτωήχου. Ἀλλ' ὅμως ταῦτα πάντα δὲν περιέστελλον τὰς πρὸς τὸ παίζειν ὁρμὰς τοῦ μικροῦ ἱερωμένου, οὐδὲ τὸν ἀπήλλασσον χειροτονίας ἄλλου εἴδους, ὅτε ἤρχετο μὲ τὸ ράσον κατεσχισμένον ἀπὸ τὰς ἀναρριχήσεις εἰς βράχους, ἢ ἀπὸ διαπληκτισμοὺς ὑπὲρ τὸ δέον ζωηροὺς μετὰ τῶν συνηλικιωτῶν του.

Ἅμα εἰσελθὼν εἰς τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας του ὁ μικρὸς ρασοφόρος ἐξενιτεύθη, διὰ νὰ μὴ ἐξαμβλύνῃ ἡ πολλὴ σχέσις τὸ σέβας τοῦ ποιμνίου πρὸς τὸν ἐπίδοξον ποιμένα του. Εἰς Ἄνδρον ἰδιώτευε γέρων θεῖος τῆς μητρός του, ὅστις, χρηματίσας ἐπίσκοπος Σαλμαθοῦντος, παρῃτήθη τοῦ ἱεροῦ ἀξιώματος, ἀφοῦ ἀπεθησαύρισε τὰ ἀρκοῦντα ὅπως ζήσῃ ἐν ἀνέσει τὸ λοιπὸν τοῦ βίου. Πρὸς τοῦτον ἀπεστάλη ὁ Νάρκισσος. Ὁ Δεσπότης τὸν προσεδέχθη εὐχαρίστως, παραχωρήσας εἰς αὐτὸν τὴν θέσιν καὶ τὸν τίτλον ἀναγνώστου. Πρὸς δικαίωσιν δὲ τοῦ πρώτου τούτου βαθμοῦ τῆς ἱερωσύνης, ὁ Νάρκισσος ἐξηκολούθησε τὰ μαθήματά του ὄχι μόνον εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ἄνδρου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸν πρωτοσύγκελλον τοῦ πρώην Σαλμαθοῦντος, ὅστις ἰδίως τὸν προήλειφεν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά.

Ἐντὸς τοιαύτης προσφυοῦς ἀτμοσφαίρας προητοιμάζετο ὁ νέος διὰ τὸ στάδιόν του. Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινων ὁ ἀναγνώστης ἐπρόκειτο νὰ προχειρισθῇ εἰς διάκονον, ὅτε ἦλθεν εἰς Ἄνδρον ἡ εἴδησις ὅτι ἀπεβίωσεν ὁ θεῖός του, οἱ δὲ συμπολῖταί του τὸν προσεκάλουν πρὸς παραλαβὴν τῆς ἱερᾶς διαδοχῆς. Ἦτο νέος εἰσέτι διὰ τὰ καθήκοντα ἱερέως, ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ περιπέσῃ εἰς ξένας χεῖρας τὸ οἰκογενειακὸν προνόμιον. Ὁ πρώην Σαλμαθοῦντος, καίτοι φέρων βαρέως τὴν στέρησιν τοῦ ἀναγνώστου καὶ μέλλοντος διακόνου του, τὸν ἔστειλε μὲ τὴν εὐχήν του εἰς τὴν πατρίδα πρὸς εὕρεσιν νύμφης πρὸ τοῦ τὸν χειροτονήσῃ.

Τοῦτο οὐδαμῶς δυσηρέστει οὔτε ἐδυσκόλευε τὸν Νάρκισσον, καθόσον ἡ ἐκλογὴ ἦτο ἐκ τῶν προτέρων ὡρισμένη. Ἐκ βρεφικῆς σχεδὸν ἡλικίας ἐθεώρει τὴν Ἀρετοῦλαν ὡς μέλ-

λουσαν γυναῖκά του. Οἱ γονεῖς τῶν δύο παιδίων ἐπεκύρωσαν παιδιόθεν τὸ συνοικέσιον, κατὰ τὸ ἥμισυ παίζοντες καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ σπουδάζοντες, ἀλλ' ὁ μικρὸς Νάρκισσος παρεδέχθη ἐξ ἀρχῆς τὸ σπουδαῖον μόνον μέρος τῆς ὑποθέσεως, ὅτε δὲ ἀνεχώρησεν εἰς Ἄνδρον, ἀντήλλαξε μετὰ τῆς μικρᾶς συμπαικτρίας του ὑπόσχεσιν ἀμοιβαίας πίστεως.

Μετὰ ὀκτὼ ἐτῶν ἀπουσίαν εὗρε τὴν Ἀρετοῦλαν μεταβληθεῖσαν εἰς νέαν κομψὴν καὶ ὡραίαν, ἀλλὰ καὶ ἡ ξανθὴ κεφαλὴ τοῦ Ναρκίσσου δὲν ἠλαττοῦτο ὡραιότητος ὑπὸ τὸν μαῦρον σκοῦφον τοῦ ἀναγνώστου. Ὁ συνοδεύσας τὸν γαμβρὸν Δεσπότης ηὐλόγησε τὸν γάμον, ἐχειροτόνησε τὸν νεανίαν διάκονον καὶ πρεσβύτερον, καὶ ἐπέστρεψε πάλιν εἰς Ἄνδρον.

Γ'.

Πρὸ τριῶν ἤδη μηνῶν ὁ Νάρκισσος ἦτο ἱερεύς, τὰ πάντα δ' ἔβαινον κατ' εὐχήν. Οἱ χωρικοὶ ἐφέροντο πρὸς τὸν ἐφημέριόν των μὲ σέβας ἀνώτερον τοῦ ὀφειλομένου εἰς τὴν ἡλικίαν του, ἡ σύζυγός του προητοίμαζε τὸν διάδοχον, οἱ ἀγροί του προεμήνυον εὐκαρπίαν, αἱ πρόσοδοι τῆς ἐκκλησίας δὲν ἠλαττώθησαν. Τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ; Καὶ ὅμως ἡ εὐτυχία του δὲν ἦτο ἐντελής. Τὴν ἐπεσκίαζε μία μεγάλη καὶ διαρκὴς ἀνησυχία. Ὁ ἱερεὺς παραμυθεῖ τοὺς ψυχορραγοῦντας καὶ κηδεύει τοὺς νεκρούς. Τοὺς νεκρούς! Ἰδοὺ ἡ σκέψις ἡ ὁποία τὸν ἐβασάνιζε, τὸ νέφος τοῦ ὁποίου ἡ σκιὰ ἐμαύριζε τὸν φαιδρὸν ἄλλως ὁρίζοντα τοῦ βίου του.

Ὁ τρόμος τοῦ θανάτου τὸν κατεῖχεν ἀφότου τὸν ἔφερον, μικρὸν ἔτι, ν' ἀσπασθῇ τὰ κλειστὰ ψυχρὰ βλέφαρα τοῦ νε-

κροῦ πατρός του. Ἀληθῶς παρευρέθη εἰς πολλὰς κηδείας ἔκτοτε. Ζῶν πλησίον ἱερέων πάντοτε, ἀνατραφεὶς οὕτως εἰπεῖν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, πῶς ἠδύνατο νὰ μὴ παρακολουθῇ καὶ νὰ μὴ λαμβάνῃ καὶ οὗτος τὸ μέρος του εἰς τὰς νεκρωσίμους τελετάς; Ἀλλ' ὅμως εὕρισκε πάντοτε τὸν τρόπον νὰ ὑπεκφεύγῃ τὴν θέαν τοῦ θανάτου. Προσηλῶν τὰ ὄμματα εἰς τὴν λαμπάδα ἢ εἰς τὸ ψαλτήριον τὸ ὁποῖον ἐκράτει, κρυπτόμενος τὸ κατὰ δύναμιν ὄπισθεν τῶν ὑψηλοτέρων ὁμηλίκων του, ποτὲ δὲν ἀνύψωσε τὸ βλέμμα πρὸς τὸ ἄπνουν τοῦ νεκροκραββάτου φορτίον, ποτὲ δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὴν σπαραξικάρδιον πρὸς τοὺς ἐπιζῶντας πρόσκλησιν τοῦ νὰ δώσουν τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν εἰς τὴν σάρκα, ἐξ ἧς ἀπεχωρίσθη ἡ ψυχή.

Ἀλλ' ὅμως πῶς ἠδύνατο, γενόμενος ἱερεύς, νὰ ἀποφύγῃ ἐφεξῆς τῆς ἀποσυνθέσεως τὴν ἐπαφήν; Ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξοικειωθῇ πρὸς τὸ ἀπαίσιον θέαμα. Ἐξωμολόγησεν εἰς τὸν Δεσπότην τοὺς φόβους του, ἐξεμυστηρεύθη τοὺς ἐνδοιασμούς του, ἀπεκάλυψε τὴν ἀδυναμίαν του, ἀλλ' ὁ γέρων τὸν ἐνουθέτησε, τὸν ἐπέπληξε, τὸν ἐνεθάρρυνε, τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι θὰ συνηθίσῃ καὶ αὐτὸς καθὼς τόσοι ἄλλοι εἰς τὴν φρίκην τοῦ θανάτου, ἀνύψωσε τὸ φρόνημά του ὑποδεικνύων τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἱερέως παρὰ τὴν κοίτην τοῦ ἀποθνήσκοντος καὶ τὸν λάκκον τοῦ τεθνεῶτος. Ὁ Νάρκισσος ἐπείσθη. Ἐπείσθη, ἀλλ' ὁ φόβος δὲν ἐξέλιπεν. Ἐπὶ τρεῖς ἤδη μῆνας, ὀψέποτε ἤρχετό τις πρὸς ἐπίσκεψίν του, ἔτρεμε μὴ ἔρχεται φέρων ἀγγελίαν θανάτου. Μέχρι τοῦδε διέφυγε τὴν τρομερὰν δοκιμασίαν, ἀλλ' ἐσκέπτετο ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παραταθῇ ἐπὶ πολὺ ἡ μὴ ἐμ-

φάνισις τοῦ θανάτου εἰς τὴν νῆσόν του. Καὶ τώρα, ἐνῷ κατέβαινε γλυκὺς ὁ ὕπνος εἰς τὰ βλέφαρά του, μεταξὺ τῶν εὐαρέστων εἰκόνων ὅσαι ἐπλανῶντο ὡς σκιαὶ ὀνείρων ἐνώπιόν του, ἀνεμιγνύοντο καὶ σκηναὶ ὀδυνηραὶ ἐπιθανάτου ἐξομολογήσεως.

Ἀλλὰ βαθμηδὸν αἱ εἰκόνες αὗται ἐθολώθησαν πᾶσαι καὶ ἀπεσβέσθησαν, τὰ ἡμίκλειστα βλέφαρά του ἐκλείσθησαν ἐντελῶς, ἡ χεὶρ ἔπεσε βαρεῖα ἐπὶ τοῦ τάπητος, ἡ παρειὰ ἐβυθίσθη εἰς τὸ προσκέφαλον, καὶ ἐντὸς τοῦ σκιεροῦ καὶ ἡσύχου δωματίου ἀντήχησεν ἰσχυρὰ καὶ ἰσόχρονος ἡ ὑγιὴς ἀναπνοὴ τοῦ ἀποκοιμηθέντος ἱερέως.

Ἡ παππαδιὰ ἐντούτοις ἀπετελείωσε τὴν ἐργασίαν της καί, βαίνουσα ἀκροποδητὶ διὰ νὰ μὴ ταράξῃ τὸν ἄνδρα της, μετέβη εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθε φέρουσα μικρὸν δέμα. Ἐκάθισεν εἰς τὸ παρὰ τὴν σβεστὴν ἑστίαν σκαμνίον, ἤνοιξε τὸ δέμα καὶ ἥπλωσεν ἐπὶ τῶν γονάτων της τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ περιεχόμενα.

Ἦσαν βρεφικὰ ἐνδύματα, δανεισθέντα ὡς δεῖγμα διὰ τὰ ἐργόχειρα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐσκόπευε ν' ἀφοσιωθῇ ἐφεξῆς. Καὶ τὰ ἔβλεπεν ἡ παππαδιὰ μετὰ πόθου, καὶ τὰ παρετήρει μετὰ βραδύτητος εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεκρύπτετο ἄλλο αἴσθημα ἢ ἡ περὶ τὴν ἐπεξεργασίαν των προσοχή. Καὶ διακόπτουσα τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐνδυμάτων, ἔστρεφεν ἐν τῷ μεταξὺ τὸ βλέμμα καὶ ἔβλεπε ῥεμβάζουσα τὸν ἡσύχως κοιμώμενον σύζυγόν της.

Δʹ.

Ἦχος βημάτων βαρέων προχωρούντων πρὸς τὴν οἰκίαν διέκοψεν αἴφνης τὴν ἔξω ἡσυχίαν. Τὰ βήματα διεκόπησαν πρὸ τῆς θύρας, καὶ τὸ ἄνω φύλλον αὐτῆς, ὑπεῖκον εἰς πίεσιν χειρὸς ὠθούσης ἔξωθεν, ἔτριξεν ἐλαφρῶς καὶ ἠνοίχθη κατὰ τὸ ἥμισυ. Τὸ φῶς εἰσῆλθεν ἄφθονον ἐντὸς τοῦ δωματίου, ἡ ἀναπνοὴ τοῦ ἱερέως μετέβαλε ῥυθμόν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔπαυσεν ἀντηχοῦσα, ἡ δὲ παππαδιὰ στρέψασα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἀνοιχθὲν θυρόφυλλον, ἔθεσε τὸν δάκτυλον εἰς τὰ χείλη διὰ νὰ ἐπιβάλῃ σιωπὴν εἰς τὸν ἀνοίξαντα.

Ἐντὸς τοῦ φωτεροῦ τετραγώνου, τοῦ σχηματισθέντος διὰ τοῦ ἀνοίγματος τοῦ ἄνω μέρους τῆς θύρας, προέκυπτε τὸ στῆθος καὶ ἡ κεφαλὴ γέροντος χωρικοῦ. Τὸ παλαιὸν φέσι του περιέδεε μανδήλιον βαμβακερόν, τοῦ ὁποίου αἱ λευκαὶ ἄκραι ἐκρέμαντο ὄπισθεν πρὸς προφύλαξιν τοῦ ῥυτιδωμένου αὐχένος του. Ὑπὸ τὸ φέσι ἔλαμπον οἱ ζωηροὶ ὀφθαλμοί του σκιαζόμενοι ἀπὸ δασείας πολιᾶς ὀφρῦς. Ὁ ἱδρὼς ἔσταζεν ἀπὸ τοὺς κροτάφους του. Διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐκράτει ῥάβδον στηριζομένην ἐπὶ τοῦ ὤμου του, ἀπὸ δὲ τὴν ἄκραν τῆς ῥάβδου ἐκρέματο ἐπὶ τῶν νώτων του καλάθιον σκεπασμένον μὲ φύλλα λαχάνων.

Ἡ παππαδιὰ ἐγερθεῖσα ἐπλησίασεν ἀψοφητὶ πρὸς τὴν θύραν.

— Καλὴ 'μέρα, Γεροθανάση, ἐψιθύρισεν. Ὁ παππᾶς κοιμᾶται.

— Τὸ βλέπω, παππαδιά μου, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, προσ-

παθῶν ἀνεπιτυχῶς νὰ καταβιβάσῃ εἰς ψιθυρισμὸν καὶ οὗτος τὸν ἦχον τῆς βραγχώδους φωνῆς του. Τὸ βλέπω, ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ 'ξυπνήσῃ.

— Τί τρέχει; Τί τὸν θέλεις;

— Δὲν τὸν θέλω ἐγώ, δόξα σοι ὁ Θεός! Ὁ λεπρὸς τὸν θέλει.

— Κύριε ἐλέησον! Ὁ λεπρός! ἐπανέλαβεν ἡ παππαδιά.

Καὶ ἀνελογίσθη διὰ μιᾶς τοὺς φόβους τοῦ συζύγου της,— τὴν φρίκην τοῦ ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὸν λεπρὸν τὴν ἐξάσκησιν τῶν δυσχερῶν καθηκόντων του,—καὶ τὴν ἀπόστασιν ἕως εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς νήσου, ὅπου ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος διήρχετο τὸν ἔρημον βίον,—καὶ τὸν πολὺν καύσωνα τῆς θερινῆς ἐκείνης ἡμέρας.

— Ἐτελείωσαν, μοῦ φαίνεται, τὰ ψωμιά του, ὑπέλαβεν ὁ χωρικός.

— Κύριε ἐλέησον, ἐπανέλαβεν ἡ παππαδιά, μὴ εὑρίσκουσα ἄλλας λέξεις πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἀδημονίας της, καὶ στρέφουσα τὰ ἀνήσυχα βλέμματα πρὸς τὸν καναπέν.

Ὁ ἱερεὺς ἤκουσε τὰ πάντα, ἀλλὰ τὰ ἤκουσεν ὡς εἰς ὄνειρον. Τὸ ἄνοιγμα τῆς θύρας διέκοψε τὸν ὕπνον του, ἀλλ' αἱ αἰσθήσεις του ἔμενον εἰσέτι εἰς νάρκωσιν, αἱ δὲ ἰδέαι συνωθοῦντο συγκεχυμέναι καὶ ἄνευ σειρᾶς ἐντὸς τῆς κεφαλῆς του. Εἶδε διὰ τῶν κλειστῶν βλεφάρων τὸ χυθὲν ἐντὸς τοῦ δωματίου φῶς, ἤκουσε τὴν γυναῖκά του προσαγορεύουσαν τὸν Γεροθανάσην, ἤκουσεν ὅτι ὁ λεπρὸς τὸν θέλει . . . Ἀλλ' ἡ τελευταία τοῦ γέροντος φράσις καὶ τὸ δεύτερον τῆς συζύγου του «Κύριε ἐλέησον» τὸν ἀφύπνισαν ἐντελῶς.

Ἀνέκυψε τὴν κεφαλήν, κατεβίβασε τοὺς πόδας, καὶ κα–

θήμενος ἐπὶ τοῦ χαναπέ, μὲ τὰς δύο χεῖρας στηριζομένας ἐπὶ τοῦ τάπητος, μὲ τὰ βλέμματα προσηλωμένα πρὸς τὴν θύραν καὶ τὰ χείλη ἡμιανοικτά, ἔμενεν ἀκίνητος καὶ σιωπηλός. Ἐσκέπτετο ἀρά γε; Ὄχι, δὲν ἐσκέπτετο, ἀλλ᾽ ἐφαντάζετο ὅτι βλέπει ἐνώπιόν του τὴν ἐλεεινὴν καλύβην ἐπὶ τῶν βράχων, ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ὅπου πρὸ ἐτῶν πολλῶν, ὠθούμενος ὑπὸ παιδικῆς περιεργείας, ἐπλησίασε διὰ νὰ ἴδῃ τί ἐστι λεπρός. Ἐφαντάζετο ὅτι βλέπει τὸν δυστυχῆ τῆς καλύβης κάτοικον, καθὼς τὸν εἶδε τότε καθήμενον κατὰ γῆς εἰς τὴν σκιὰν μιᾶς κέδρου, καθαρίζοντα χόρτα ἄγρια ἐντὸς τῆς πηλίνης χύτρας του καὶ στρέφοντα μετ᾽ ἀπορίας τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν μικρὸν ῥασοφόρον. Ἀνεπόλει πῶς, ὅτε εἶδε τὴν ἀποτρόπαιον ἐκείνην μορφήν, ῥῖγος φρίκης τὸν κατέλαβε καὶ ἔφυγε δρομαῖος πρὸς τοὺς συντρόφους του, οἵτινες ἀτολμότεροι τὸν ἐπερίμενον μακρὰν τῆς καλύβης . . .

— Νὰ μὲ συμπαθήσῃς, παππᾶ μου, εἶπεν ὁ Γεροθανάσης. Σ᾽ ἐξύπνησα. Ἀλλὰ ψυχομαχεῖ ὁ λεπρὸς καὶ σὲ θέλει, καὶ εἶναι πολὺς ὁ δρόμος ἕως ἐκεῖ. Ἴσως δὲν τὸν προφθάσῃς.

Ὁ παππᾶ Νάρκισσος ἠγέρθη.

— Παππαδιά, εἶπεν, ἡ δὲ φωνή του ἔτρεμεν ὀλίγον. Τὸ καλυμμαῦχι καὶ τὸ ῥάσον μου.

Ὑπήκουσεν ἐκείνη σιωπῶσα καὶ ἔφερεν ἐκ τοῦ κοιτῶνος τὰ ζητηθέντα.

— Δὲν θὰ κάμῃς πεζὸς τόσον δρόμον, παππᾶ μου, ὑπέλαβε θωπευτικῶς.

— Ὄχι, ὄχι, εἶπεν ὁ Γεροθανάσης. Πηγαίνω νὰ εὕρω κτῆμα, κ᾽ ἔρχομαι ἀμέσως νὰ τὸν πάρω.

— Θὰ ἔλθῃς μαζή μου; ἠρώτησεν ὁ ἱερεύς.

— Καὶ βέβαια!

Ὁ γέρων ἀνεχώρησεν ἐσπευσμένως πρὸς εὕρεσιν κτήματος, ὡς ὀνομάζουν εὐφήμως τὰ κτήνη των οἱ νησιῶται.

— Ἰδέ, ἔλεγεν ὁ ἱερεὺς πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἐνῷ ἔνιπτε τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον εἰς τὸν νεροχύτην. Ἰδέ, ὁ Γεροθανάσης εἶδε τὸν λεπρὸν καὶ τὸν ἐβοήθησεν, ἔρχεται πεζὸς ἀπ' ἐκεῖ, καὶ εἶναι πρόθυμος νὰ κάμῃ πάλιν τὸν δρόμον μαζῆ μου. Διατί; Χάριν φιλανθρωπίας. Κ' ἐγὼ συλλογίζομαι τὴν φρίκην τοῦ νὰ παρασταθῶ εἰς τὸ ψυχομαχητὸν ἑνὸς χριστιανοῦ; Θὰ διστάσω ἐνῷ πρόκειται περὶ ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντός μου;

Ἡ παππαδιὰ τὸν ἤκουε προσπαθοῦντα διὰ τῶν λόγων τούτων νὰ ἀνυψώσῃ τὸ θάρρος του, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ προσθέσῃ τι καὶ αὕτη πρὸς ἐνίσχυσίν του. Ἐπρόσφερεν ἐν

σιωπῇ τὸ προσόψιον εἰς τὸν ἄνδρα της, ἐκεῖνος δὲ ἐσπογγίσθη, ἐφόρεσε τὸ ράσον, ἔθεσεν ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καλυμμαύχιον, ἐφίλησε τὴν σύζυγόν του εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἐξῆλθε κρατῶν εἰς χεῖρας τὰ κλειδία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ οἰκία τοῦ ἱερέως ἔκειτο, τελευταία καὶ ἀπομονωμένη, εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ἀποτόμου κορυφῆς, τῆς ὁποίας τὰ πλευρὰ κατεῖχον αἱ λοιπαὶ οἰκοδομαὶ τοῦ χωρίου, ὑπερκείμεναι ἀλλήλων. Εἰς τὸ μέσον περίπου αὐτῶν ἦτο ἡ μικρὰ ἐκκλησία τῆς Ὑπαπαντῆς, κτίριον παλαιὸν Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, μὲ τροῦλον πυργοειδῆ ὑψούμενον ὑπεράνω τῶν πέριξ ταπεινῶν οἰκιῶν. Ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως μέχρι τῆς ἐκκλησίας ἡ στενὴ λιθόστρωτος ὁδὸς ἀνέβαινεν ἑλικοειδῶς, ὁ δὲ ἥλιος, ἀκτινοβολῶν κατὰ κάθετον, ἀποκαθίστα κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν κοπιωδεστέραν τοῦ συνήθους.

Τὰ παράθυρα τῶν ἑκατέρωθεν οἰκίσκων ἦσαν κλειστά, ποῦ καὶ ποῦ ὅμως τὸ ἄνω φύλλον τῆς θύρας ἦτο ἀνοικτόν, ὁ δὲ οἰκοδεσπότης, ἢ καὶ ἡ σύζυγός του, στηρίζοντες τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ κλειστοῦ κάτω φύλλου ἐφαίνοντο περιμένοντες τὴν διάβασιν τοῦ ἱερέως. Ὁ Γεροθανάσης διαβαίνων διέδωκε τὴν εἴδησιν ὅτι ὁ λεπρὸς ἀποθνήσκει. Καὶ ἐχαιρέτα ὁ ἱερεὺς τοὺς χωρικούς. «—Καλὴ 'μέρα, Κὺρ Γιάννη.—Ὥρα καλή, κυρὰ Θάναινα.—Ἡ εὐχή σου, παππᾶ μου.»

Προφανῶς εἶχον πάντες διάθεσιν δι' ἐκτενεστέραν συνδιάλεξιν, ἀλλ' ὁ παππᾶς ἐβιάζετο. Ἀνῆλθεν ἱδρωμένος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἤνοιξε τὴν θύραν, εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ δροσεροῦ ναοῦ, ἔλαβεν εὐλαβῶς ἐκ τοῦ ἀναιμάκτου θυσιαστηρίου τὸ ἱερὸν τῆς θείας μεταλήψεως σκεῦος καὶ τὸ εὐχολόγιόν του, τὰ ἐτύλιξεν ἐντὸς τοῦ περιτραχηλίου του, περιέδεσε τὸ περιτραχήλιον ἐντὸς μαύρης λινῆς ὀθόνης καὶ ἐξῆλθεν.

Ἔκλειε μόλις τὴν θύραν τῆς Ἐκκλησίας, ὅτε ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Γεροθανάση παροτρύνοντος τὸ κτῆμα. Τὸ ζῷον δὲν ἐφαίνετο πρόθυμον εἰς ἐκδρομὴν ἐντὸς τοῦ καύσωνος. Ὁ

ἱερεὺς προέβη εἰς προϋπάντησίν του, τὸ ἐθώπευσεν, ἀνέβη εἰς τὴν ῥάχιν του, ἀφοῦ ἐναπέθεσεν ἀσφαλῶς τὸ δέμα ἐντὸς τοῦ κόλπου του, καὶ ἤρχισεν ἡ πορεία. Ὁ γέρων χωρικὸς παρηκολούθει πεζός.

Πλειότεραι θύραι ἦσαν ἤδη ἀνοικταί, οἱ δὲ εὐσεβεῖς χωρικοί, γνωρίζοντες τί ἔφερεν ἐντὸς τοῦ κόλπου ὁ ἱερεύς, ἐσταυροκοποῦντο, ἐνῷ διήρχετο. Εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας του ἐπερίμενεν ἡ παππαδιά, σκιάζουσα διὰ τῆς χειρὸς τοὺς ὀφθαλμούς της. Μειδίαμα εὐφρόσυνον ἐπέλαμψεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἱερέως. Ἐκράτησε τὸ ζῷον πρὸ τῆς θύρας καὶ ἠθέλησε ν' ἀποτείνῃ τὸν λόγον πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἀλλὰ δὲν ἀνήρχοντο αἱ λέξεις εἰς τὰ χείλη του. Οὔτε ἐκείνη ἐπρόφερε λέξιν, ἐνῷ τὸν ἠτένιζε τρυφερῶς προσπαθοῦσα νὰ μειδιάσῃ. Ὁ παππᾶ Νάρκισσος ἐκίνησε τὴν κε-

Ἅμα εἰσελθὼν εἰς τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας του ὁ μικρὸς ῥασοφόρος ἐξενιτεύθη, διὰ νὰ μὴ ἐξαμβλύνῃ ἡ πολλὴ σχέσις τὸ σέβας τοῦ ποιμνίου πρὸς τὸν ἐπίδοξον ποιμένα του. Εἰς Ἄνδρον ἰδιώτευε γέρων θεῖος τῆς μητρός του, ὅστις, χρηματίσας ἐπίσκοπος Σαλμαθοῦντος, παρῃτήθη τοῦ ἱεροῦ ἀξιώματος, ἀφοῦ ἀπεθησαύρισε τὰ ἀρκοῦντα ὅπως ζήσῃ ἐν ἀνέσει τὸ λοιπὸν τοῦ βίου. Πρὸς τοῦτον ἀπεστάλη ὁ Νάρκισσος. Ὁ Δεσπότης τὸν προσεδέχθη εὐχαρίστως, παραχωρήσας εἰς αὐτὸν τὴν θέσιν καὶ τὸν τίτλον ἀναγνώστου. Πρὸς δικαίωσιν δὲ τοῦ πρώτου τούτου βαθμοῦ τῆς ἱερωσύνης, ὁ Νάρκισσος ἐξηκολούθησε τὰ μαθήματά του ὄχι μόνον εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ἄνδρου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸν πρωτοσύγκελλον τοῦ πρώην Σαλμαθοῦντος, ὅστις ἰδίως τὸν προήλειφεν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά.

Ἐντὸς τοιαύτης προσφυοῦς ἀτμοσφαίρας προητοιμάζετο ὁ νέος διὰ τὸ στάδιόν του. Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινων ὁ ἀναγνώστης ἐπρόκειτο νὰ προχειρισθῇ εἰς διάκονον, ὅτε ἦλθεν εἰς Ἄνδρον ἡ εἴδησις ὅτι ἀπεβίωσεν ὁ θεῖός του, οἱ δὲ συμπολῖταί του τὸν προσεκάλουν πρὸς παραλαβὴν τῆς ἱερᾶς διαδοχῆς. Ἦτο νέος εἰσέτι διὰ τὰ καθήκοντα ἱερέως, ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ περιπέσῃ εἰς ξένας χεῖρας τὸ οἰκογενειακὸν προνόμιον. Ὁ πρώην Σαλμαθοῦντος, καίτοι φέρων βαρέως τὴν στέρησιν τοῦ ἀναγνώστου καὶ μέλλοντος διακόνου του, τὸν ἔστειλε μὲ τὴν εὐχήν του εἰς τὴν πατρίδα πρὸς εὕρεσιν νύμφης πρὸ τοῦ τὸν χειροτονήσῃ.

Τοῦτο οὐδαμῶς δυσηρέστει οὔτε ἐδυσκόλευε τὸν Νάρκισσον, καθόσον ἡ ἐκλογὴ ἦτο ἐκ τῶν προτέρων ὡρισμένη. Ἐκ βρεφικῆς σχεδὸν ἡλικίας ἐθεώρει τὴν Ἀρετοῦλαν ὡς μέλ-

λουσαν γυναῖκά του. Οἱ γονεῖς τῶν δύο παιδίων ἐπεκύρωσαν παιδιόθεν τὸ συνοικέσιον, κατὰ τὸ ἥμισυ παίζοντες καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ σπουδάζοντες, ἀλλ' ὁ μικρὸς Νάρκισσος παρεδέχθη ἐξ ἀρχῆς τὸ σπουδαῖον μόνον μέρος τῆς ὑποθέσεως, ὅτε δὲ ἀνεχώρησεν εἰς Ἄνδρον, ἀντήλλαξε μετὰ τῆς μικρᾶς συμπαικτρίας του ὑπόσχεσιν ἀμοιβαίας πίστεως.

Μετὰ ὀκτὼ ἐτῶν ἀπουσίαν εὗρε τὴν Ἀρετοῦλαν μεταβληθεῖσαν εἰς νέαν κομψὴν καὶ ὡραίαν, ἀλλὰ καὶ ἡ ξανθὴ κεφαλὴ τοῦ Ναρκίσσου δὲν ἠλαττοῦτο ὡραιότητος ὑπὸ τὸν μαῦρον σκοῦφον τοῦ ἀναγνώστου. Ὁ συνοδεύσας τὸν γαμβρὸν Δεσπότης ηὐλόγησε τὸν γάμον, ἐχειροτόνησε τὸν νεανίαν διάκονον καὶ πρεσβύτερον, καὶ ἐπέστρεψε πάλιν εἰς Ἄνδρον.

Γ'.

Πρὸ τριῶν ἤδη μηνῶν ὁ Νάρκισσος ἦτο ἱερεύς, τὰ πάντα δ' ἔβαινον κατ' εὐχήν. Οἱ χωρικοὶ ἐφέροντο πρὸς τὸν ἐφημέριόν των μὲ σέβας ἀνώτερον τοῦ ὀφειλομένου εἰς τὴν ἡλικίαν του, ἡ σύζυγός του προητοίμαζε τὸν διάδοχον, οἱ ἀγροί του προεμήνυον εὐκαρπίαν, αἱ πρόσοδοι τῆς ἐκκλησίας δὲν ἠλαττώθησαν. Τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ; Καὶ ὅμως ἡ εὐτυχία του δὲν ἦτο ἐντελής. Τὴν ἐπεσκίαζε μία μεγάλη καὶ διαρκὴς ἀνησυχία. Ὁ ἱερεὺς παραμυθεῖ τοὺς ψυχορραγοῦντας καὶ κηδεύει τοὺς νεκρούς. Τοὺς νεκρούς! Ἰδοὺ ἡ σκέψις ἡ ὁποία τὸν ἐβασάνιζε, τὸ νέφος τοῦ ὁποίου ἡ σκιὰ ἐμαύριζε τὸν φαιδρὸν ἄλλως ὁρίζοντα τοῦ βίου του.

Ὁ τρόμος τοῦ θανάτου τὸν κατεῖχεν ἀφότου τὸν ἔφερον, μικρὸν ἔτι, ν' ἀσπασθῇ τὰ κλειστὰ ψυχρὰ βλέφαρα τοῦ νε-

κροῦ πατρός του. Ἀληθῶς παρευρέθη εἰς πολλὰς κηδείας ἔκτοτε. Ζῶν πλησίον ἱερέων πάντοτε, ἀνατραφεὶς οὕτως εἰπεῖν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, πῶς ἠδύνατο νὰ μὴ παρακολουθῇ καὶ νὰ μὴ λαμβάνῃ καὶ οὗτος τὸ μέρος του εἰς τὰς νεκρωσίμους τελετάς; Ἀλλ' ὅμως εὕρισκε πάντοτε τὸν τρόπον νὰ ὑπεκφεύγῃ τὴν θέαν τοῦ θανάτου. Προσηλῶν τὰ ὄμματα εἰς τὴν λαμπάδα ἢ εἰς τὸ ψαλτήριον τὸ ὁποῖον ἐκράτει, κρυπτόμενος τὸ κατὰ δύναμιν ὄπισθεν τῶν ὑψηλοτέρων ὁμηλίκων του, ποτὲ δὲν ἀνύψωσε τὸ βλέμμα πρὸς τὸ ἄπνουν τοῦ νεκροκραββάτου φορτίον, ποτὲ δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὴν σπαραξικάρδιον πρὸς τοὺς ἐπιζῶντας πρόσκλησιν τοῦ νὰ δώσουν τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν εἰς τὴν σάρκα, ἐξ ἧς ἀπεχωρίσθη ἡ ψυχή.

Ἀλλ' ὅμως πῶς ἠδύνατο, γενόμενος ἱερεύς, νὰ ἀποφύγῃ ἐφεξῆς τῆς ἀποσυνθέσεως τὴν ἐπαφήν; Ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξοικειωθῇ πρὸς τὸ ἀπαίσιον θέαμα. Ἐξωμολόγησεν εἰς τὸν Δεσπότην τοὺς φόβους του, ἐξεμυστηρεύθη τοὺς ἐνδοιασμούς του, ἀπεκάλυψε τὴν ἀδυναμίαν του, ἀλλ' ὁ γέρων τὸν ἐνουθέτησε, τὸν ἐπέπληξε, τὸν ἐνεθάρρυνε, τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι θὰ συνηθίσῃ καὶ αὐτὸς καθὼς τόσοι ἄλλοι εἰς τὴν φρίκην τοῦ θανάτου, ἀνύψωσε τὸ φρόνημά του ὑποδεικνύων τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἱερέως παρὰ τὴν κοίτην τοῦ ἀποθνήσκοντος καὶ τὸν λάκκον τοῦ τεθνεῶτος. Ὁ Νάρκισσος ἐπείσθη. Ἐπείσθη, ἀλλ' ὁ φόβος δὲν ἐξέλιπεν. Ἐπὶ τρεῖς ἤδη μῆνας, ὀψέποτε ἤρχετό τις πρὸς ἐπίσκεψίν του, ἔτρεμε μὴ ἔρχεται φέρων ἀγγελίαν θανάτου. Μέχρι τοῦδε διέφυγε τὴν τρομερὰν δοκιμασίαν, ἀλλ' ἐσκέπτετο ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παραταθῇ ἐπὶ πολὺ ἡ μὴ ἐμ-

φάνισις τοῦ θανάτου εἰς τὴν νῆσόν του. Καὶ τώρα, ἐνῷ κατέβαινε γλυκὺς ὁ ὕπνος εἰς τὰ βλέφαρά του, μεταξὺ τῶν εὐαρέστων εἰκόνων ὅσαι ἐπλανῶντο ὡς σκιαὶ ὀνείρων ἐνώπιόν του, ἀνεμιγνύοντο καὶ σκηναὶ ὀδυνηραὶ ἐπιθανάτου ἐξομολογήσεως.

Ἀλλὰ βαθμηδὸν αἱ εἰκόνες αὗται ἐθολώθησαν πᾶσαι καὶ ἀπεσβέσθησαν, τὰ ἡμίκλειστα βλέφαρά του ἐκλείσθησαν ἐντελῶς, ἡ χεὶρ ἔπεσε βαρεῖα ἐπὶ τοῦ τάπητος, ἡ παρειὰ ἐβυθίσθη εἰς τὸ προσκέφαλον, καὶ ἐντὸς τοῦ σκιεροῦ καὶ ἡσύχου δωματίου ἀντήχησεν ἰσχυρὰ καὶ ἰσόχρονος ἡ ὑγιὴς ἀναπνοὴ τοῦ ἀποκοιμηθέντος ἱερέως.

Ἡ παππαδιὰ ἐντούτοις ἀπετελείωσε τὴν ἐργασίαν της καί, βαίνουσα ἀκροποδητὶ διὰ νὰ μὴ ταράξῃ τὸν ἄνδρα της, μετέβη εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἐπανῆλθε φέρουσα μικρὸν δέμα. Ἐκάθισεν εἰς τὸ παρὰ τὴν σβεστὴν ἑστίαν σκαμνίον, ἤνοιξε τὸ δέμα καὶ ἥπλωσεν ἐπὶ τῶν γονάτων της τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ περιεχόμενα.

Ἦσαν βρεφικὰ ἐνδύματα, δανεισθέντα ὡς δεῖγμα διὰ τὰ ἐργόχειρα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐσκόπευε ν᾽ ἀφοσιωθῇ ἐφεξῆς. Καὶ τὰ ἔβλεπεν ἡ παππαδιὰ μετὰ πόθου, καὶ τὰ παρετήρει μετὰ βραδύτητος εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεκρύπτετο ἄλλο αἴσθημα ἢ ἡ περὶ τὴν ἐπεξεργασίαν των προσοχή. Καὶ διακόπτουσα τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐνδυμάτων, ἔστρεφεν ἐν τῷ μεταξὺ τὸ βλέμμα καὶ ἔβλεπε ρεμβάζουσα τὸν ἡσύχως κοιμώμενον σύζυγόν της.

Δ'.

Ἦχος βημάτων βαρέων προχωρούντων πρὸς τὴν οἰκίαν διέκοψεν αἴφνης τὴν ἔξω ἡσυχίαν. Τὰ βήματα διεκόπησαν πρὸ τῆς θύρας, καὶ τὸ ἄνω φύλλον αὐτῆς, ὑπεῖκον εἰς πίεσιν χειρὸς ὠθούσης ἔξωθεν, ἔτριξεν ἐλαφρῶς καὶ ἠνοίχθη κατὰ τὸ ἥμισυ. Τὸ φῶς εἰσῆλθεν ἄφθονον ἐντὸς τοῦ δωματίου, ἡ ἀναπνοὴ τοῦ ἱερέως μετέβαλε ῥυθμόν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔπαυσεν ἀντηχοῦσα, ἡ δὲ παππαδιὰ στρέψασα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἀνοιχθὲν θυρόφυλλον, ἔθεσε τὸν δάκτυλον εἰς τὰ χείλη διὰ νὰ ἐπιβάλῃ σιωπὴν εἰς τὸν ἀνοίξαντα.

Ἐντὸς τοῦ φωτεροῦ τετραγώνου, τοῦ σχηματισθέντος διὰ τοῦ ἀνοίγματος τοῦ ἄνω μέρους τῆς θύρας, προέκυπτε τὸ στῆθος καὶ ἡ κεφαλὴ γέροντος χωρικοῦ. Τὸ παλαιὸν φέσι του περιέδεε μανδήλιον βαμβακερόν, τοῦ ὁποίου αἱ λευκαὶ ἄκραι ἐκρέμαντο ὄπισθεν πρὸς προφύλαξιν τοῦ ῥυτιδωμένου αὐχένος του. Ὑπὸ τὸ φέσι ἔλαμπον οἱ ζωηροὶ ὀφθαλμοί του σκιαζόμενοι ἀπὸ δασείας πολιὰς ὀφρῦς. Ὁ ἱδρὼς ἔσταζεν ἀπὸ τοὺς κροτάφους του. Διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐκράτει ῥάβδον στηριζομένην ἐπὶ τοῦ ὤμου του, ἀπὸ δὲ τὴν ἄκραν τῆς ῥάβδου ἐκρέματο ἐπὶ τῶν νώτων του καλάθιον σκεπασμένον μὲ φύλλα λαχάνων.

Ἡ παππαδιὰ ἐγερθεῖσα ἐπλησίασεν ἀψοφητὶ πρὸς τὴν θύραν.

— Καλὴ 'μέρα, Γεροθανάση, ἐψιθύρισεν. Ὁ παππᾶς κοιμᾶται.

— Τὸ βλέπω, παππαδιά μου, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, προσ-

παθῶν ἀνεπιτυχῶς νὰ καταβιβάσῃ εἰς ψιθυρισμὸν καὶ οὗτος τὸν ἦχον τῆς βραγχώδους φωνῆς του. Τὸ βλέπω, ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ 'ξυπνήσῃ.

— Τί τρέχει; Τί τὸν θέλεις;

— Δὲν τὸν θέλω ἐγώ, δόξα σοι ὁ Θεός! Ὁ λεπρὸς τὸν θέλει.

— Κύριε ἐλέησον! Ὁ λεπρός! ἐπανέλαβεν ἡ παππαδιά.

Καὶ ἀνελογίσθη διὰ μιᾶς τοὺς φόβους τοῦ συζύγου της,— τὴν φρίκην τοῦ ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὸν λεπρὸν τὴν ἐξάσκησιν τῶν δυσχερῶν καθηκόντων του,—καὶ τὴν ἀπόστασιν ἕως εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς νήσου, ὅπου ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος διήρχετο τὸν ἔρημον βίον,—καὶ τὸν πολὺν καύσωνα τῆς θερινῆς ἐκείνης ἡμέρας.

— Ἐτελείωσαν, μοῦ φαίνεται, τὰ ψωμιά του, ὑπέλαβεν ὁ χωρικός.

— Κύριε ἐλέησον, ἐπανέλαβεν ἡ παππαδιά, μὴ εὑρίσκουσα ἄλλας λέξεις πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἀδημονίας της, καὶ στρέφουσα τὰ ἀνήσυχα βλέμματα πρὸς τὸν καναπέν.

Ὁ ἱερεὺς ἤκουσε τὰ πάντα, ἀλλὰ τὰ ἤκουσεν ὡς εἰς ὄνειρον. Τὸ ἄνοιγμα τῆς θύρας διέκοψε τὸν ὕπνον του, ἀλλ' αἱ αἰσθήσεις του ἔμενον εἰσέτι εἰς νάρκωσιν, αἱ δὲ ἰδέαι συνωθοῦντο συγκεχυμέναι καὶ ἄνευ σειρᾶς ἐντὸς τῆς κεφαλῆς του. Εἶδε διὰ τῶν κλειστῶν βλεφάρων τὸ χυθὲν ἐντὸς τοῦ δωματίου φῶς, ἤκουσε τὴν γυναῖκά του προσαγορεύουσαν τὸν Γεροθανάσην, ἤκουσεν ὅτι ὁ λεπρὸς τὸν θέλει . . . Ἀλλ' ἡ τελευταία τοῦ γέροντος φράσις καὶ τὸ δεύτερον τῆς συζύγου του «Κύριε ἐλέησον» τὸν ἀφύπνισαν ἐντελῶς.

Ἀνέκυψε τὴν κεφαλήν, κατεβίβασε τοὺς πόδας, καὶ κα–

θήμενος ἐπὶ τοῦ καναπέ, μὲ τὰς δύο χεῖρας στηριζομένας ἐπὶ τοῦ τάπητος, μὲ τὰ βλέμματα προσηλωμένα πρὸς τὴν θύραν καὶ τὰ χείλη ἡμιανοικτά, ἔμενεν ἀκίνητος καὶ σιωπηλός. Ἐσκέπτετο ἆρά γε; Ὄχι, δὲν ἐσκέπτετο, ἀλλ' ἐφαντάζετο ὅτι βλέπει ἐνώπιόν του τὴν ἐλεεινὴν καλύβην ἐπὶ τῶν βράχων, ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ὅπου πρὸ ἐτῶν πολλῶν, ὠθούμενος ὑπὸ παιδικῆς περιεργείας, ἐπλησίασε διὰ νὰ ἴδῃ τί ἐστι λεπρός. Ἐφαντάζετο ὅτι βλέπει τὸν δυστυχῆ τῆς καλύβης κάτοικον, καθὼς τὸν εἶδε τότε καθήμενον κατὰ γῆς εἰς τὴν σκιὰν μιᾶς κέδρου, καθαρίζοντα χόρτα ἄγρια ἐντὸς τῆς πηλίνης χύτρας του καὶ στρέφοντα μετ' ἀπορίας τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν μικρὸν ῥασοφόρον. Ἀνεπόλει πῶς, ὅτε εἶδε τὴν ἀποτρόπαιον ἐκείνην μορφήν, ῥῖγος φρίκης τὸν κατέλαβε καὶ ἔφυγε δρομαῖος πρὸς τοὺς συντρόφους του, οἵτινες ἀτολμότεροι τὸν ἐπερίμενον μακρὰν τῆς καλύβης...

— Νὰ μὲ συμπαθήσῃς, παππᾶ μου, εἶπεν ὁ Γεροθανάσης. Σ' ἐξύπνησα. Ἀλλὰ ψυχομαχεῖ ὁ λεπρὸς καὶ σὲ θέλει, καὶ εἶναι πολὺς ὁ δρόμος ἕως ἐκεῖ. Ἴσως δὲν τὸν προφθάσῃς.

Ὁ παππᾶ Νάρκισσος ἠγέρθη.

— Παππαδιά, εἶπεν, ἡ δὲ φωνή του ἔτρεμεν ὀλίγον. Τὸ καλυμμαῦχι καὶ τὸ ῥάσον μου.

Ὑπήκουσεν ἐκείνη σιωπῶσα καὶ ἔφερεν ἐκ τοῦ κοιτῶνος τὰ ζητηθέντα.

— Δὲν θὰ κάμῃς πεζὸς τόσον δρόμον, παππᾶ μου, ὑπέλαβε θωπευτικῶς.

— Ὄχι, ὄχι, εἶπεν ὁ Γεροθανάσης. Πηγαίνω νὰ εὕρω *κτῆμα*, κ' ἔρχομαι ἀμέσως νὰ τὸν πάρω.

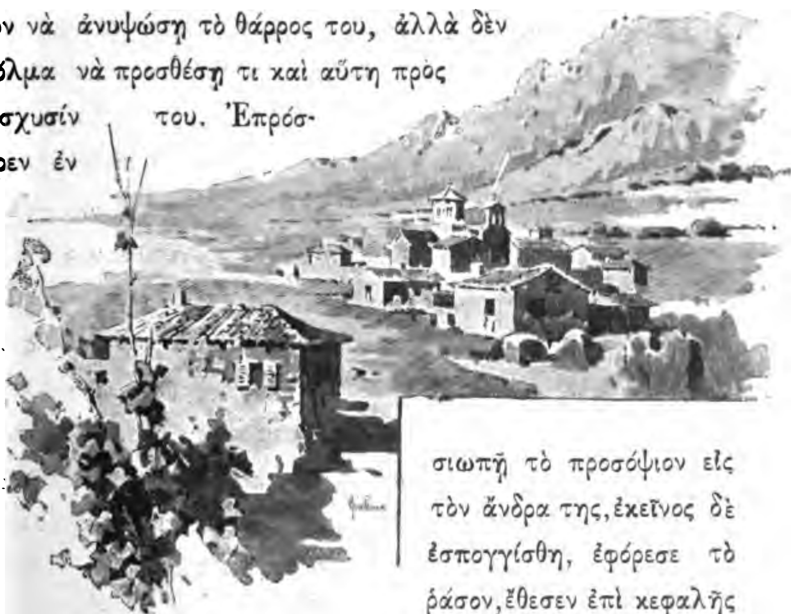
— Θὰ ἔλθῃς μαζή μου; ἠρώτησεν ὁ ἱερεύς.

— Καὶ βέβαια!

Ὁ γέρων ἀνεχώρησεν ἐσπευσμένως πρὸς εὕρεσιν κτήματος, ὡς ὀνομάζουν εὐφήμως τὰ κτήνη των οἱ νησιῶται.

— Ἰδέ, ἔλεγεν ὁ ἱερεὺς πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἐνῷ ἔνιπτε τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον εἰς τὸν νεροχύτην. Ἰδέ, ὁ Γεροθανάσης εἶδε τὸν λεπρὸν καὶ τὸν ἐβοήθησεν, ἔρχεται πεζὸς ἀπ᾽ ἐκεῖ, καὶ εἶναι πρόθυμος νὰ κάμῃ πάλιν τὸν δρόμον μαζῆ μου. Διατί; Χάριν φιλανθρωπίας. Κ᾽ ἐγὼ συλλογίζομαι τὴν φρίκην τοῦ νὰ παρασταθῶ εἰς τὸ ψυχομαχητὸν ἑνὸς χριστιανοῦ; Θὰ διστάσω ἐνῷ πρόκειται περὶ ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντός μου;

Ἡ παππαδιὰ τὸν ἤκουε προσπαθοῦντα διὰ τῶν λόγων τούτων νὰ ἀνυψώσῃ τὸ θάρρος του, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ προσθέσῃ τι καὶ αὐτὴ πρὸς ἐνίσχυσίν του. Ἐπρόσφερεν ἐν

σιωπῇ τὸ προσόψιον εἰς τὸν ἄνδρα της, ἐκεῖνος δὲ ἐσπογγίσθη, ἐφόρεσε τὸ ράσον, ἔθεσεν ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καλυμμαύχιον, ἐφίλησε τὴν σύζυγόν του εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἐξῆλθε κρατῶν εἰς χεῖρας τὰ κλειδία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ οἰκία τοῦ ἱερέως ἔκειτο, τελευταία καὶ ἀπομονωμένη, εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ἀποτόμου κορυφῆς, τῆς ὁποίας τὰ πλευρὰ κατεῖχον αἱ λοιπαὶ οἰκοδομαὶ τοῦ χωρίου, ὑπερκείμεναι ἀλλήλων. Εἰς τὸ μέσον περίπου αὐτῶν ἦτο ἡ μικρὰ ἐκκλησία τῆς Ὑπαπαντῆς, κτίριον παλαιὸν Βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ, μὲ τροῦλον πυργοειδῆ ὑψούμενον ὑπεράνω τῶν πέριξ ταπεινῶν οἰκιῶν. Ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως μέχρι τῆς ἐκκλησίας ἡ στενὴ λιθόστρωτος ὁδὸς ἀνέβαινεν ἑλικοειδῶς, ὁ δὲ ἥλιος, ἀκτινοβολῶν κατὰ κάθετον, ἀποκαθίστα κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν κοπιωδεστέραν τοῦ συνήθους.

Τὰ παράθυρα τῶν ἑκατέρωθεν οἰκίσκων ἦσαν κλειστά, ποῦ καὶ ποῦ ὅμως τὸ ἄνω φύλλον τῆς θύρας ἦτο ἀνοικτόν, ὁ δὲ οἰκοδεσπότης, ἢ καὶ ἡ σύζυγός του, στηρίζοντες τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ κλειστοῦ κάτω φύλλου ἐφαίνοντο περιμένοντες τὴν διάβασιν τοῦ ἱερέως. Ὁ Γεροθανάσης διαβαίνων διέδωκε τὴν εἴδησιν ὅτι ὁ λεπρὸς ἀποθνήσκει. Καὶ ἐχαιρέτα ὁ ἱερεὺς τοὺς χωρικούς. «—Καλὴ 'μέρα, Κὺρ Γιάννη.—Ὥρα καλή, κυρὰ Θάναινα.—Ἡ εὐχή σου, παππᾶ μου.»

Προφανῶς εἶχον πάντες διάθεσιν δι' ἐκτενεστέραν συνδιάλεξιν, ἀλλ' ὁ παππᾶς ἐβιάζετο. Ἀνῆλθεν ἱδρωμένος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἤνοιξε τὴν θύραν, εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ δροσεροῦ ναοῦ, ἔλαβεν εὐλαβῶς ἐκ τοῦ ἀναιμάκτου θυσιαστηρίου τὸ ἱερὸν τῆς θείας μεταλήψεως σκεῦος καὶ τὸ εὐχολόγιόν του, τὰ ἐτύλιξεν ἐντὸς τοῦ περιτραχηλίου του, περιέδεσε τὸ περιτραχήλιον ἐντὸς μαύρης λινῆς ὀθόνης καὶ ἐξῆλθεν.

Ἔκλειε μόλις τὴν θύραν τῆς Ἐκκλησίας, ὅτε ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Γεροθανάση παροτρύνοντος τὸ κτῆμα. Τὸ ζῶον δὲν ἐφαίνετο πρόθυμον εἰς ἐκδρομὴν ἐντὸς τοῦ καύσωνος. Ὁ

ἱερεὺς προέβη εἰς προϋπάντησίν του, τὸ ἐθώπευσεν, ἀνέβη εἰς τὴν ῥάχιν του, ἀφοῦ ἐναπέθεσεν ἀσφαλῶς τὸ δέμα ἐντὸς τοῦ κόλπου του, καὶ ἤρχισεν ἡ πορεία. Ὁ γέρων χωρικὸς παρηκολούθει πεζός.

Πλειότεραι θύραι ἦσαν ἤδη ἀνοικταί, οἱ δὲ εὐσεβεῖς χωρικοί, γνωρίζοντες τί ἔφερεν ἐντὸς τοῦ κόλπου ὁ ἱερεύς, ἐσταυροκοποῦντο, ἐνῷ διήρχετο. Εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας του ἐπερίμενεν ἡ παππαδιά, σκιάζουσα διὰ τῆς χειρὸς τοὺς ὀφθαλμούς της. Μειδίαμα εὐφρόσυνον ἐπέλαμψεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἱερέως. Ἐκράτησε τὸ ζῷον πρὸ τῆς θύρας καὶ ἠθέλησε ν' ἀποτείνῃ τὸν λόγον πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἀλλὰ δὲν ἀνήρχοντο αἱ λέξεις εἰς τὰ χείλη του. Οὔτε ἐκείνη ἐπρόφερε λέξιν, ἐνῷ τὸν ἠτένιζε τρυφερῶς προσπαθοῦσα νὰ μειδιάσῃ. Ὁ παππᾶ Νάρκισσος ἐκίνησε τὴν κε-

φαλὴν πρὸς ἀποχαιρετισμόν, ἐκτύπησε τὸν λαιμὸν τοῦ ὄνου διὰ τοῦ σχοινίου, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ἀντὶ χαλινοῦ, καὶ ἐπροχώρησε μετὰ τοῦ γέροντος. Τὸ βεβιασμένον μειδίαμα τῆς παππαδιᾶς ἐσβέσθη, ἅμα εἶδε τὴν συνοδίαν ἀπομακρυνομένην, καὶ διὰ τοῦ ἀντίχειρος ἀπέμαξεν ἓν δάκρυ ἐκ τῶν βλεφαρίδων της.

Ε΄.

Ὁ δρόμος ἐξηκολούθει καταβαίνων ἀνὰ μέσον τῶν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ χωρίου ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων, ἔπειτα ἀνέβαινε πάλιν, διασχίζων πυκνὸν ἐλαιῶνα, μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ἀπέναντι λόφου, ὅπου τρεῖς ἀνεμόμυλοι ἐπερίμενον πνοὴν ἀέρος νὰ κινήσῃ τοὺς ἤδη ἀργοὺς ἱστιοφόρους τροχούς των. Ἐκεῖθεν ἡπλοῦτο εὐρὺ ὀροπέδιον κατωφερές, ἀπολῆγον εἰς βράχους ἀποκρήμνους πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς νήσου. Ἡ ὁδὸς ἦτο τραχεῖα καὶ ἀπεριποίητος, ἀλλὰ καὶ ὁ Γεροθανάσης καὶ τὸ κτῆμά του ἐφαίνοντο συνηθισμένοι εἰς τὰς πέτρας, αἵτινες ἐπηύξανον τὸ δύσβατον τοῦ ἐδάφους. Τοῖχοι χαμηλοί, ξηροτρόχαλοι, ἄνευ πηλοῦ ἢ ἀσβέστου, ἐχώριζον ἑκατέρωθεν τοὺς ἀμπελῶνας. Καθ᾽ ὅσον δὲ ἡ ὁδὸς ἀπεμακρύνετο, διεδέχοντο τοὺς ἀμπελῶνας ἀγροὶ θερισθέντες ἤδη. Πέρα τῆς καλλιεργημένης ἐκτάσεως, ἀριστερόθεν μὲν τὸ ὀροπέδιον ἀνυψούμενον ἐσχημάτιζε σειρὰν λόφων θαμνοσκεπῶν, δεξιόθεν δὲ ἔκλινε βαθμιαίως πρὸς τὴν παραλίαν, καὶ ἡ κυανῆ τοῦ Αἰγαίου θάλασσα ἐξηπλοῦτο ἐκεῖθεν ἀπέραντος, ποικιλλομένη ἀπὸ τὰ ἀπέχοντα βουνὰ τῶν ἄλλων νήσων.

Ἦτο ἀληθῶς ὡραῖον τὸ θέαμα, ἀλλ᾽ ὁ ἱερεὺς δὲν τὸ

ἔβλεπεν. Ὁ νοῦς του ἦτο ἀλλαχοῦ προσηλωμένος. Οἱ φόβοι τοὺς ὁποίους ἡ συναίσθησις τοῦ καθήκοντος καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Γεροθανάση εἶχον κατ᾽ ἀρχὰς περιστείλει, ἐπανήρχοντο καὶ πάλιν ἐντὸς τῆς ψυχῆς του. Αἱ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως προετοιμασίαι, ἡ παρουσία τῶν χωρικῶν εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν των, ἡ θέα τῆς συζύγου του, εἶχον ὁπωσδήποτε ἀναστηλώσει τὴν

κλονιζομένην καρδίαν του. Ἀλλὰ τώρα εἰς τὴν ἐρημίαν τῆς ἐξοχῆς, ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιωπῆς, τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο ἐπιτείνων ὁ διπλοῦς κρότος τῶν πετάλων τοῦ ζῴου καὶ τῶν βημάτων τοῦ γέροντος χωρικοῦ, ἐνῷ ὁ ἥλιος ἔκαιε τοὺς ὤμους του, εἰκόνες ἀπαίσιοι ἐξετυλίσσοντο καὶ πάλιν ἐνώπιον τῶν ἀφηρημένων ὀφθαλμῶν του. Ἐπροσπάθει διὰ τῆς σκέψεως νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν φαντασίαν του, ἀλλ᾽ ἡ σκέψις δὲν ἴσχυεν. Ἐφοβεῖτο, ἐφοβεῖτο ὁ δυστυχής!

Δὲν εἶχεν εἰσέτι ὁμιλήσει, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὁ συνοδοιπόρος του

διέκοψε τὴν σιωπήν. Ὅτε περιπατεῖ τις ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἐπὶ ἐδάφους δυσκόλου, ἀκολουθῶν μάλιστα τὸ βάδισμα ζώου εὐρώστου, δὲν θεωρεῖ συνήθως τὴν περίστασιν ἁρμοδίαν πρὸς συνομιλίαν, καὶ ἂν ἔτι δὲν ἔχῃ τὴν ἡλικίαν τοῦ Γεροθανάση. Ἐπὶ τέλους ὁ ἱερεὺς ἀνέκυψεν ἐκ τῶν ζοφερῶν ῥεμβασμῶν του. Ἤκουσε τὸν γέροντα ὄπισθέν του ἀσθμαίνοντα καί, σύρας πρὸς τὸ στῆθός του τὸ σχοινίον, ἐκράτησε τὸν ὄνον. Ὁ χωρικὸς ἔσπευσε τὸ βῆμα καὶ ἦλθε πλησίον του.

— Τί ἔπαθες, παππᾶ μου; Τί στέκεις;

— Θὰ καταίβω ν' ἀναίβῃς σύ, καὶ ὅταν κουρασθῶ, ἀλλάζομεν.

— Καλέ, τί λόγος! Νὰ καθίσω ἐγὼ καὶ νὰ περιπατῇς ἐσύ!

— Εἶσαι κουρασμένος, γέρο μου.

— Ἐγὼ κουρασμένος! Βαστοῦν ἀκόμη τὰ κόκκαλά μου κ' ἔννοια σου! Ποῦ ἠκούσθη νὰ περιπατῇ ὁ παππᾶς μὲ τὰ ἅγια καὶ νὰ πηγαίνῃ ἐμπρὸς ὁ ἀγωγιάτης μὲ τὸ κτῆμα! Ἐμπρός!

Τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπεδέχετο περαιτέρω συζήτησιν. Ὁ ὄνος ὑπείκων καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν πίεσιν τῆς φωνῆς τοῦ γέροντος καὶ εἰς τὴν διὰ τοῦ γρόνθου του ἐπικύρωσιν τοῦ ἐκφωνηθέντος *Ἐμπρός*, ἐπανέλαβε ζωηρῶς τὴν πορείαν. Ἀλλ' ὁ ἱερεὺς ἐχαλίνωσε τὴν ὁρμήν του διὰ ν' ἀκολουθῇ μετὰ πλειοτέρας ἀνέσεως ὁ πεζὸς γέρων καὶ διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν μετ' αὐτοῦ συνομιλίαν.

— Θὰ τὸν προφθάσωμεν ζωντανόν; Τί λέγεις;

— Τί νὰ σοῦ 'πῶ; Ὁ ἄνθρωπος εἶνε εἰς τὰ ἔσχατά του.

— Πῶς τὸν ἄφησες; Πῶς ἦτο;

— Πῶς νὰ εἶναι; Ὡσὰν ἄνθρωπος ὁποῦ ψυχομαχεῖ.

Τοῦτο ἤθελε νὰ μάθῃ; Πῶς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὅτε ψυχομαχεῖ, ἀλλ' ἡ ἀπόκρισις τοῦ χωρικοῦ δὲν τὸν ἐφώτισεν. Ἐπεθύμει ν' ἀκούσῃ περιγραφόμενον τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον ἀπετροπιάζετο προτοῦ τὸ ἴδῃ. Ἤλπιζεν ὅτι ἡ ἐκ τῶν προτέρων περιγραφὴ ἤθελεν ἐξοικειώσει αὐτὸν πρὸς ὅ,τι παιδιόθεν ἐφαντάζετο μετὰ φρίκης. Καὶ ἐπάλαιεν ἐντὸς τῆς ψυχῆς του τὸ ταπεινὸν αἴσθημα τοῦ φόβου πρὸς τὸ εὐγενὲς αἴσθημα τοῦ καθήκοντος. Ἡ ἀδιαφορία μὲ τὴν ὁποίαν ὁ γέρων ὡμίλει περὶ τῆς ἀγωνίας τοῦ θανάτου, ἡ προθυμία του νὰ ἐπανέλθῃ πρὸς τὸν ψυχορραγοῦντα λεπρόν, ἐπηύξανον τὴν ἐνδόμυχον τοῦ ἱερέως ἐντροπὴν διὰ τὴν ἀτολμίαν του.

— Διατί ἦλθες μαζῆ μου, ἠρώτησε μετά τινα σιωπήν. Διὰ νὰ μὲ συντροφεύσῃς;

— Καὶ διὰ τοῦτο. Ἀλλ' ὄχι τόσον διὰ τοῦτο, ὅσον διὰ νὰ τὸν παρασταθῶ εἰς τὰ τέλη του. Ἐσύ, παππᾶ μου, νὰ τὸν μεταλάβῃς καὶ ἔπειτα νὰ φύγῃς. Ἐγὼ θὰ μείνω. Ὅλην του τὴν ζωὴν τὴν ἐπέρασεν ἔρημος καὶ μόνος, ἂς ἔχῃ ἕνα χριστιανὸν εἰς τὸ πλευρόν του, ἐνῷ ἀποθνήσκει, ὁ κακόμοιρος!

— Εἶσαι ἀλήθεια καλὸς χριστιανός, Γεροθανάση. Ὁ Θεὸς νὰ σ' εὐλογήσῃ! Ἀλλὰ τὸ χρέος τοῦτο εἶναι ἰδικόν μου, καὶ θὰ τὸ ἐκτελέσω ἐγώ. Ἐγὼ θὰ τοῦ κλείσω τὰ βλέφαρα.

Καὶ ᾐσθάνθη τὸν λάρυγγά του στενούμενον ὑπὸ συγκινήσεως.

Ἐξηκολούθησαν ἐν σιωπῇ τὴν ὁδοιπορίαν. Ἡ ὁδὸς δὲν

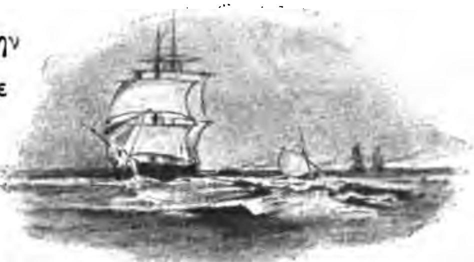
ἐφράσσετο πλέον ἑκατέρωθεν ὑπὸ τοίχων, ἀλλὰ διέσχιζε θάμνους σχοίνων καὶ κομάρων καταβαίνουσα πρὸς τὰ ἀπόκρημνα τῆς νήσου παράλια. Ἐντὸς ὀλίγου ἔκαμψε πρὸς τἀριστερά, παρὰ τὰς ὑπωρείας γυμνοῦ λοφίσκου, καὶ εἶδε μακρόθεν ὁ ἱερεὺς μίαν κέδρον ἐκεῖ μονήρη, ὑπὸ δὲ τὴν σκιάν της τοὺς τοίχους τῆς καλύβης τοῦ λεπροῦ.

Πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν ὑπὸ τοὺς κλῶνας τῆς κέδρου ἐκείνης εἶδεν ὁ Νάρκισσος τὸν δυστυχῆ ἐρημίτην, ὅστις πρὸ πολλῶν καὶ τότε ἐτῶν κατῴκει ἐκεῖ. Εἰς τὴν ἐσχατιὰν ἐκείνην τῆς νήσου, μόνος, ἔρημος, μακρὰν πάσης κοινωνίας ἀνθρώπων, διῆλθε τὸν βίον φέ-

ρων τὸ βάρος προγονικῆς συμφορᾶς, ἀνεύθυνος αὐτός, ζῶν ἄνευ ἐλπίδος, ἄνευ παρηγορίας, ἄνευ σκοποῦ. Ὀρφανός, ἄκληρος, ἄπορος, κατελήφθη νεώτατος ἔτι ὑπὸ τῆς βδελυρᾶς νόσου. Οἱ ὁμόχωροί του τὸν ἠνάγκασαν νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἀπομόνωσιν, ἀναλαβόντες τὴν ὑποχρέωσιν τῆς συντηρήσεώς του. Δὲν ἦτο βεβαίως ὑπέρογκον τὸ βάρος διὰ τὴν κοινότητα τῆς νήσου. Ὁ Γεροθανάσης, τοῦ ὁποίου οἱ ὀλίγοι ἀγροὶ ἔκειντο πέρα τῆς καλύβης τοῦ λεπροῦ, ἀνεδέχθη

τὴν μεταφορὰν τῆς ἑβδομαδιαίας προμηθείας ἄρτου. Ἀλλὰ δὲν περιωρίσθη εἰς τοῦτο ἡ ἀγαθότης τοῦ φιλανθρώπου χωρικοῦ. Ἐβοήθει τὸν ἄθλιον ἐρημίτην εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ μικροῦ κήπου του, ἐπισκευάζων τὰ ἐργαλεῖά του, προμηθεύων σπόρους, δίδων συμβουλάς. Ἔμενε συνομιλῶν μὲ τὸν ἀσθενῆ, ἐξοικειωθεὶς ἐκ τῆς μακρᾶς συνηθείας πρὸς τὸ ἀπεχθὲς νόσημά του. Καὶ τὸν ἐπερίμενεν ὁ λεπρός, μετρῶν τὰς ἡμέρας καὶ τὰς ὥρας μέχρι τῆς προσεχοῦς ἐπισκέψεως. Ὁ Γεροθανάσης ἦτο ὁ μόνος σύνδεσμος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου. Οὐδεὶς ἄλλος τὸν ἐπλησίαζεν. Ἐὰν χωρικός τις διέβαινεν ἐκεῖθεν, τὸν προσηγόρευεν ἐνίοτε μακρόθεν, ἐναπέθετεν ἴσως ἐπὶ βράχου ἀπέχοντος τὴν ἐλεημοσύνην του, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τὸν ἴδῃ καὶ νὰ τὸν ὁμιλήσῃ ἐκ τοῦ πλησίον.

Ὁ περὶ τὴν καλύβην κῆπος τοῦ λεπροῦ περιεκλείετο διὰ φραγῆς ἐκ σπάρτων καὶ κομάρων καὶ ῥοδοδαφνῶν. Ἀπέναντι τῆς θαλάσσης ἡ φραγὴ διεκόπτετο, δύο δὲ λίθοι ὀγκώδεις, ἐν εἴδει παραστάδων, ἐσχημάτιζον τὴν εἴσοδον, ἀλλὰ θύρα μεταξὺ τῶν λίθων δὲν ὑπῆρχεν.

Ποσάκις ἐπὶ τῶν λίθων ἐκείνων καθήμενος, ἀπέναντι τῆς ἀπεράντου ἐκτάσεως τοῦ πελάγους, ἔβλεπε τὰ κύματα πλήττοντα τοὺς βράχους ἀγρίως, ἢ θωπεύοντα ἡσύχως τὴν παραλίαν ὑπὸ τοὺς πόδας του! Ποσάκις, βλέπων ἐκεῖθεν τὰς λευκὰς πτέρυγας τῶν ἀπεχόντων πλοίων, ἐζήλευε τοὺς

ναύτας, οἱ ὁποῖοι, εὔρωστοι καὶ ῥωμαλέοι, ἐπάλαιον κατὰ τῶν στοιχείων, περιφερόμενοι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ποθοῦντες τὴν παραλίαν τῆς πατρίδος, ὅπου ὄντα προσφιλῆ τοὺς ἐπερίμενον, ἐνῷ αὐτός, δέσμιος ἐπὶ τοῦ βράχου του, ἔρημος καὶ ἐλεεινός, ἐπερίμενε τὸν θάνατον !

ΣΤ΄.

Ἐκεῖ, ἔμπροσθεν τῶν δύο λίθων, ἐπέζευσεν ὁ παππᾶ Νάρκισσος. Ὁ Γεροθανάσης ἔδεσε διὰ τοῦ σχοινίου τοὺς δύο ἐμπροσθίους πόδας τοῦ ὄνου, πρὸς περιορισμὸν τῆς ἐλευθερίας του, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν μικρὸν καλλιεργημένον περίβολον, προχωρῶν πρὸς τὴν καλύβην. Ὁ ἱερεὺς τὸν παρηκολούθει. Μετ' ὀλίγα βήματα ὁ χωρικὸς ἐστράφη.

— Κάθισε ὀλίγον ἔξω ἐκεῖ εἰς τὴν πέτραν, παππᾶ μου, νὰ ἰδῶ πρῶτα τί γίνεται μέσα ὁ ἄμοιρος αὐτός.

Ὁ ἱερεὺς ὑπήκουσε σιωπῶν. Ἔλαβε τὸ δέμα ἐκ τοῦ κόλπου του, τὸ ἔλυσε μὲ τὰς χεῖρας τρεμούσας ὀλίγον, ἔθεσε τὸ περιτραχήλιον μὲ τὰ ἐν αὐτῷ ἐπὶ τῆς πέτρας, ἀπέθεσεν ἐκεῖ καὶ τὸ καλυμμαύχιόν του, καὶ μὲ γυμνὴν τὴν κεφαλήν, τὰς χεῖρας σταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους, ἐπερίμενεν ὄρθιος τὸν γέροντα. Ἦτο κάτωχρος. Μία ἀκούσιος εὐχή, μία ἁμαρτωλὴ ἐπιθυμία εἰσέδυσεν αἴφνης εἰς τὴν ψυχήν του. — Ὦ ! Ἐὰν ὁ γέρων ἐπανερχόμενος ἔλεγε : Τετέλεσται ! — Ἀλλ' ἀπεδίωξε μετὰ ῥίγους τὸν πονηρὸν στοχασμόν, ἐπεκαλέσθη τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν, ἔκαμε τὸν σταυρόν του, καὶ λαβὼν ἐκ τοῦ διπλωμένου περιτραχηλίου τὸ εὐχολόγιον ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ τὰς ὡραίας προσευχὰς τῆς νεκρωσίμου ἀκολου-

θίας. Ἀνεγίνωσκε, καὶ ὅμως ὁ νοῦς του ἦτο εἰς τὴν καλύβην.—Διατί ἀργεῖ ὁ Γεροθανάσης;— Ἠθέλησε νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν θύραν τῆς καλύβης, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον τοῦ περιβόλου ἐστάθη διστάζων. Ἠθέλησε νὰ ἐρωτήσῃ ἐκεῖθεν τὸν γέροντα, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνήν.

Ἐπὶ τέλους ὁ γέρων ἐξῆλθε τῆς καλύβης. Ὁ ἱερεὺς τὸν ἠτένισε μὲ βλέμμα ἐρωτηματικόν.

—Ἦτον εἰς βύθος. Τὸν ἐξύπνησα μὲ κόπον. Μόλις ἀκούεται ἡ φωνή του. Ἔλαμψαν τὰ σβυσμένα του 'μάτια, ὅταν ἤκουσε ὅτι εἶσαι ἐδῶ. Ἔλα, παππᾶ, ἔλα νὰ τὸν μεταλάβῃς.

Ὁ ἱερεὺς ἐπέστρεψε πρὸς τὴν εἴσοδον, περιεβλήθη τὸ περιτραχήλιον, ἔλαβεν εὐλαβῶς εἰς χεῖρας τὰ ἅγια καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὴν καλύβην. Ἡ ὠχρότης του μόνη ἐμαρτύρει τὴν ταραχήν του. Τὸ βῆμά του ἦτο στερεόν, αἱ χεῖρές του δὲν ἔτρεμον καθὼς πρίν, δὲν ἐδίσταζε πλέον. Ἐνίκησε τοὺς τελευταίους ἐνδοιασμοὺς τῆς δειλίας ἡ συναίσθησις τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς του.

Ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν θύραν, ὁ γέρων, ὅστις τὸν ἠκολούθει παρὰ πόδας, ἔθιξεν ἐλαφρῶς τὸ ῥάσον του. Ὁ ἱερεύς, μὲ τὸν ἕνα πόδα ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, ἐστάθη καὶ ἔστρεψε τὴν κεφαλήν. Ἡ ξανθή του κόμη ἐκυμάτιζε λυτὴ ἐπὶ τοῦ αὐχένος του.

— Παππᾶ μου, μὴ ἐγγίσῃς τὸ μανδήλι εἰς τὸ πρόσωπόν του. Ἐκεῖνος μοῦ παρήγγειλε νὰ τὸν σκεπάσω διὰ νὰ μὴ τὸν ἰδῇς.

— Καλά, εἶπεν ὁ ἱερεὺς σοβαρῶς. Μὴ ἔλθῃς μέσα, ἐὰν δὲν σὲ κράξω.

Καὶ εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς καλύβης.

Ὁ Γεροθανάσης ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς πέτρας παρὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἐπερίμενεν. Ἔμεινεν ἐπὶ ὥραν πολλὴν καθήμενος ἐκεῖ. Ἠπόρει πῶς ὁ ἱερεὺς οὔτε φαίνεται οὔτε ἀκούεται. Εἶχε τὴν περιέργειαν νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὴν καλύϐην, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ παρακούσῃ τὴν διαταγήν. Ἐπερίμενε λοιπόν, βλέπων τὴν κυανῆν θάλασσαν ῥυτιδουμένην ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ὅστις ἐγειρόμενος ἤρχιζε νὰ δροσίζῃ τὴν ἀτμοσφαίραν. Οἱ πέριξ θάμνοι ἀνέδιδον εὐωδίαν ζωογόνον, αἱ σιταρῆθραι πετῶσαι ὁρμητικῶς πρὸς τὰ ὕψη ἐπλήρουν τὸν ἀέρα μὲ τὸ κελάδημά των, ἡ φύσις ἐφαίνετο φαιδρὰ ὅλη καὶ εὐτυχής, ἐνῷ ὁ λεπρὸς ἀπέθνησκεν ἐντὸς τῆς καλύϐης του.

Αἴφνης ὁ γέρων χωρικὸς ἤκουσε βηματισμὸν πλησίον του ἐλαφρόν. Ἐστράφη ἀπορῶν καὶ εἶδεν ἐρχομένην πρὸς τὴν καλύϐην τὴν γυναῖκα τοῦ ἱερέως. Ἠγέρθη ἀμέσως καὶ προέϐη εἰς προϋπάντησίν της.

— Τί σοῦ ἦλθε νὰ κάμῃς τόσον δρόμον πεζή, παππαδιά ;

— Ἐνόμιζα ὅτι θὰ σᾶς ἀπαντήσω εἰς τὰ μισὰ τοῦ δρόμου καὶ ὀλίγ' ὀλίγον ἦλθα ἕως ἐδῶ. Ποῦ εἶνε ὁ παππᾶς ;

— Μέσα, μὲ τὸν λεπρόν.

— Ζῇ ἢ ἀπέθανε ;

— Ὅ,τι καὶ ἂν σοῦ 'πῶ, σὲ γελῶ.

— Δὲν πηγαίνεις νὰ ἰδῇς ;

— Μοῦ τὸ ἔχει ἐμποδισμένον ὁ παππᾶς.

Ἡ παππαδιὰ ἐσιώπησεν ἐπ' ὀλίγον καὶ ἔπειτα ἐπανέλαϐε μετά τινος ἀνησυχίας :

— Θὰ νυχτωθῆτε ἐδῶ.

— Δὲν πειράζει. Ἔχει φεγγάρι. Μόνον ἐσύ, τί ἤθελες νὰ ἔλθῃς ;

— Ἔφερα τὸ ῥάσον.

Καὶ ἔδειξε κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ βραχίονός της, ἐπιμελῶς διπλωμένον, τὸ καλὸν ῥάσον τοῦ παππᾶ Ναρκίσσου.

— Τί τὸ ἔφερες ; Μὴ εἶναι χρύον νὰ τὰ φορέσῃ ἐπανωτά ;

— Ἴσως χρειασθῇ, εἶπεν ἡ παππαδιά.

Καὶ λέγοντες ταῦτα ἔφθασαν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ περιβόλου.

— Κάθισ' ἐδῶ παππαδιά, εἰς τὴν πέτραν. Θὰ εἶσαι κουρασμένη.

— Ὄχι, δὲν ἐκουράσθηκα. Νὰ 'πάγω μέσα, Γεροθανάση ;

— Νὰ μὴ θυμώσῃ ὁ παππᾶς !

Ἡ παππαδιὰ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς πέτρας. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἔστρεφε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν καλύβην. Ἡ ἀνησυχία ἐζωγραφίζετο εἰς τὸ πρόσωπόν της. Ὁ γέρων τὴν ἐλυπήθη, ἢ συνεμερίζετο ἴσως καὶ αὐτὸς τὴν ἀνυπομονησίαν της.

— Μὴ χολοσκάνῃς, εἶπε. Πηγαίνω σιγὰ σιγὰ νὰ ἰδῶ.

Ἐπροχώρησε βραδέως πρὸς τὴν καλύβην τείνων τὰ ὦτα ἀνὰ πᾶν βῆμα. Δὲν ἤκουε τίποτε. Ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν θύραν, ἐστάθη. Ὁ ἱερεὺς ἔλεγέ τι ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Μόλις ἠδύνατο ν' ἀκούσῃ ὁ γέρων. Ἔκυψε τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῆς

καλύβης. Τοῦ λεπροῦ ἡ κεφαλὴ δὲν ἐφαίνετο. Τὴν ἀπέκρυπτον τὰ νῶτα τοῦ ἱερέως, ὅστις γονατιστὸς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κλίνων τὸν αὐχένα πρὸς τὸν λεπρόν, προσηύχετο. Ἡ λευκὴ

ὀθόνη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Γεροθανάσης εἶχε καλύψει τὸ πρόσωπον τοῦ ἀσθενοῦς, ἔκειτο ἐκεῖ ἐρριμμένη παρὰ τοὺς πόδας του.

Ὁ χωρικὸς ἀπεσύρθη ἡσύχως καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὴν εἴσοδον. Ἡ παππαδιὰ ἀκίνητος ἐπὶ τῆς πέτρας, ἀκολουθοῦσα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς κινήσεις του, ἐπερίμενε τὴν ἐπιστροφήν του.

— Τί εἶδες; ἠρώτησε.

— Τίποτε.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ ἱερεὺς ἐξῆλθε τῆς καλύβης καὶ μὲ βήματα ἀργὰ διέσχισε τὸν κῆπον. Δὲν ἐφόρει τὸ ράσον του. Εἰς τὰς ἀνυψωμένας χεῖρας ἐκράτει τὸ εὐχολόγιον καὶ τὸ ἀρτοφόριον. Ἐβάδιζε μὲ ὀρθίαν καὶ ἀκίνητον τὴν κεφαλήν, μὲ τὸ βλέμμα ἤρεμον, ἐνῷ ἔσειεν ὁ ἄνεμος τὴν λυτὴν κόμην του. Ἐφαίνετο ἄλλος ἤδη ἄνθρωπος!

Ἐπλησίασε πρὸς τὸν γέροντα καὶ πρὸς τὴν σύζυγόν του χωρὶς οὐδεμίαν νὰ ἐκφράσῃ ἀπορίαν διὰ τὴν ἔλευσίν της. Ἀμφότεροι ἐκεῖνοι δὲν ἐκινήθησαν πρὸς προϋπάντησίν του. Τὸν ἐπερίμενον νὰ ἔλθῃ. Δὲν ἀπηύθυναν ἐρώτησιν πρὸς αὐτόν. Ἐπερίμενον νὰ ὁμιλήσῃ.

— Ἀνεπαύθη, εἶπεν ὁ ἱερεύς.

Ὁ Γεροθανάσης καὶ ἡ παππαδιὰ ἔκαμαν ἐν σιωπῇ τὸν σταυρόν των.

— Αὔριον τὸ πρωὶ θὰ ἔλθωμεν νὰ τὸν θάψωμεν, ἐξηκολούθησεν.

Ἡ φωνή του εἶχέ τι τὸ σοβαρόν, τὸ ἐπιβάλλον. Οὐδέποτε ἡ σύζυγός του τὸν ἤκουσεν ὁμιλοῦντα οὕτω. Τὸν ἤκουε καὶ τὰ δάκρυα ἀνέβαινον ἡσύχως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἠσθάνετο ὅτι ἡ δοκιμασία αὕτη ἐνίσχυσε διὰ παντὸς τὴν ψυχήν του.

— Νὰ μείνω ἐδῶ τὴν νύκτα; ἠρώτησεν ὁ Γεροθανάσης.

— Μεῖνε. Θὰ ἔλθω πολὺ πρωΐ.

Καὶ βλέπων τὴν σύζυγόν του, ἥτις ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὸ ράσον,

— Καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ ἔφερες, εἶπεν. Ἐσκέπασα μὲ τὸ ἄλλο τὸν νεκρόν.

Καὶ βαδίζοντες ὁ εἷς παρὰ τὸν ἄλλον ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν των πεζοὶ ὁ ἱερεὺς καὶ ἡ σύζυγός του.

Ο
ΛΥΣΣΑΣΜΕΝΟΣ

Ο ΛΥΣΣΑΣΜΕΝΟΣ

Ὁ λόγος ἦτο περὶ σκύλων.

Τὸ δεῖπνον εἶχε τελειώσει. Αἱ κυρίαι εἰς τὸν ἐξώστην ἐθαύμαζον τὰ φλόγινα νέφη τῆς δύσεως, ἡμεῖς δὲ περὶ τὴν τράπεζαν ἐπίνομεν τὸν καφὲν καπνίζοντες. Ὁ Ἀνδρέας μόνος, ὁ ἀνεψιός μου, ὅστις δὲν καπνίζει ἀκόμη ἢ καπνίζει ἐν τῷ κρυπτῷ, ἔπαιζεν εἰς μίαν γωνίαν μὲ τὸν σκύλον του. Ἀλλ' ἡ θορυβώδης ἐκδήλωσις τῆς ἀμοιβαίας τῶν δύο τούτων ἀγάπης δὲν συνετέλει οὔτε πρὸς διασκέδασιν, οὔτε πρὸς τὴν καλὴν χώνευσιν ἡμῶν τῶν περὶ τὴν τράπεζαν πρεσβυτέρων. Οὐδεὶς παρεπονεῖτο, διότι ὁ μὲν Ἀνδρέας ἦτο τοῦ οἰκοδεσπότου ὁ μονογενὴς υἱός, ὁ δὲ σκύλος ἦτο ὁ ἀγαπητὸς τοῦ Ἀνδρέα σύντροφος· δὲν ἐχρειάζετο ὅμως μεγάλη εὐφυΐας δόσις διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις, ὅτι οἱ πλεῖστοι ἠθέλομεν εὐχαριστηθῆ ἐπὶ τῇ ἀποπομπῇ τοῦ ζωηροῦ τετραπόδου. Ὁ γαμβρός μου, ὅστις δὲν ἐννοεῖ δυσκόλως, ἔσπευσε νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ τῆς παρουσίας του, πρὸς προφανῆ τοῦ υἱοῦ του δυσαρέσκειαν.

Ἐπανελθούσης τῆς ἡσυχίας, ἐπανελήφθη ζωηροτέρα περὶ τὴν τράπεζαν ἡ συνομιλία, φυσικῷ δὲ τῷ λόγῳ, ἠρχίσαμεν

ναύτας, οἱ ὁποῖοι, εὔρωστοι καὶ ῥωμαλέοι, ἐπάλαιον κατὰ τῶν στοιχείων, περιφερόμενοι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ποθοῦντες τὴν παραλίαν τῆς πατρίδος, ὅπου ὄντα προσφιλῆ τοὺς ἐπερίμενον, ἐνῷ αὐτός, δέσμιος ἐπὶ τοῦ βράχου του, ἔρημος καὶ ἐλεεινός, ἐπερίμενε τὸν θάνατον!

ΣΤ΄.

Ἐκεῖ, ἔμπροσθεν τῶν δύο λίθων, ἐπέζευσεν ὁ παππᾶ Νάρκισσος. Ὁ Γεροθανάσης ἔδεσε διὰ τοῦ σχοινίου τοὺς δύο ἐμπροσθίους πόδας τοῦ ὄνου, πρὸς περιορισμὸν τῆς ἐλευθερίας του, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν μικρὸν καλλιεργημένον περίβολον, προχωρῶν πρὸς τὴν καλύβην. Ὁ ἱερεὺς τὸν παρηκολούθει. Μετ' ὀλίγα βήματα ὁ χωρικὸς ἐστράφη.

— Κάθισε ὀλίγον ἔξω ἐκεῖ εἰς τὴν πέτραν, παππᾶ μου, νὰ ἰδῶ πρῶτα τί γίνεται μέσα ὁ ἄμοιρος αὐτός.

Ὁ ἱερεὺς ὑπήκουσε σιωπῶν. Ἔλαβε τὸ δέμα ἐκ τοῦ κόλπου του, τὸ ἔλυσε μὲ τὰς χεῖρας τρεμούσας ὀλίγον, ἔθεσε τὸ περιτραχήλιον μὲ τὰ ἐν αὐτῷ ἐπὶ τῆς πέτρας, ἀπέθεσεν ἐκεῖ καὶ τὸ καλυμμαύχιόν του, καὶ μὲ γυμνὴν τὴν κεφαλήν, τὰς χεῖρας σταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους, ἐπερίμενεν ὄρθιος τὸν γέροντα. Ἦτο κάτωχρος. Μία ἀκούσιος εὐχή, μία ἁμαρτωλὴ ἐπιθυμία εἰσέδυσεν αἴφνης εἰς τὴν ψυχήν του. — Ὢ! Ἐὰν ὁ γέρων ἐπανερχόμενος ἔλεγε: Τετέλεσται! — Ἀλλ' ἀπεδίωξε μετὰ ῥίγους τὸν πονηρὸν στοχασμόν, ἐπεκαλέσθη τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν, ἔκαμε τὸν σταυρόν του, καὶ λαβὼν ἐκ τοῦ διπλωμένου περιτραχηλίου τὸ εὐχολόγιον ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ τὰς ὡραίας προσευχὰς τῆς νεκρωσίμου ἀκολου-

θίας. Ἀνεγίνωσκε, καὶ ὅμως ὁ νοῦς του ἦτο εἰς τὴν καλύβην. —Διατί ἀργεῖ ὁ Γεροθανάσης; — Ἠθέλησε νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν θύραν τῆς καλύβης, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον τοῦ περιβόλου ἐστάθη διστάζων. Ἠθέλησε νὰ ἐρωτήσῃ ἐκεῖθεν τὸν γέροντα, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνήν.

Ἐπὶ τέλους ὁ γέρων ἐξῆλθε τῆς καλύβης. Ὁ ἱερεὺς τὸν ἠτένισε μὲ βλέμμα ἐρωτηματικόν.

—Ἦτον εἰς βύθος. Τὸν ἐξύπνησα μὲ κόπον. Μόλις ἀκούεται ἡ φωνή του. Ἔλαμψαν τὰ σβυσμένα του 'μάτια, ὅταν ἤκουσε ὅτι εἶσαι ἐδῶ. Ἔλα, παππᾶ, ἔλα νὰ τὸν μεταλάβῃς.

Ὁ ἱερεὺς ἐπέστρεψε πρὸς τὴν εἴσοδον, περιεβλήθη τὸ περιτραχήλιον, ἔλαβεν εὐλαβῶς εἰς χεῖρας τὰ ἅγια καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὴν καλύβην. Ἡ ὠχρότης του μόνη ἐμαρτύρει τὴν ταραχήν του. Τὸ βῆμά του ἦτο στερεόν, αἱ χεῖρές του δὲν ἔτρεμον καθὼς πρίν, δὲν ἐδίσταζε πλέον. Ἐνίκησε τοὺς τελευταίους ἐνδοιασμοὺς τῆς δειλίας ἡ συναίσθησις τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς του.

Ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν θύραν, ὁ γέρων, ὅστις τὸν ἠκολούθει παρὰ πόδας, ἔθιξεν ἐλαφρῶς τὸ ράσον του. Ὁ ἱερεύς, μὲ τὸν ἕνα πόδα ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, ἐστάθη καὶ ἔστρεψε τὴν κεφαλήν. Ἡ ξανθή του κόμη ἐκυμάτιζε λυτὴ ἐπὶ τοῦ αὐχένος του.

— Παππᾶ μου, μὴ ἐγγίσῃς τὸ μανδῆλι εἰς τὸ πρόσωπόν του. Ἐκεῖνος μοῦ παρήγγειλε νὰ τὸν σκεπάσω διὰ νὰ μὴ τὸν ἰδῇς.

— Καλά, εἶπεν ὁ ἱερεὺς σοβαρῶς. Μὴ ἔλθῃς μέσα, ἐὰν δὲν σὲ κράξω.

Καὶ εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς καλύβης.

Ὁ Γεροθανάσης ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς πέτρας παρὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἐπερίμενεν. Ἔμεινεν ἐπὶ ὥραν πολλὴν καθήμενος ἐκεῖ. Ἠπόρει πῶς ὁ ἱερεὺς οὔτε φαίνεται οὔτε ἀκούεται. Εἶχε τὴν περιέργειαν νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὴν καλύβην, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ παρακούσῃ τὴν διαταγήν. Ἐπερίμενε λοιπόν, βλέπων τὴν κυανῆν θάλασσαν ῥυτιδουμένην ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ὅστις ἐγειρόμενος ἤρχιζε νὰ δροσίζῃ τὴν ἀτμοσφαίραν. Οἱ πέριξ θάμνοι ἀνέδιδον εὐωδίαν ζωογόνον, αἱ σιταρῆθραι πετῶσαι ὁρμητικῶς πρὸς τὰ ὕψη ἐπλήρουν τὸν ἀέρα μὲ τὸ κελάδημά των, ἡ φύσις ἐφαίνετο φαιδρὰ ὅλη καὶ εὐτυχής, ἐνῷ ὁ λεπρὸς ἀπέθνησκεν ἐντὸς τῆς καλύβης του.

Αἴφνης ὁ γέρων χωρικὸς ἤκουσε βηματισμὸν πλησίον του ἐλαφρόν. Ἐστράφη ἀπορῶν καὶ εἶδεν ἐρχομένην πρὸς τὴν καλύβην τὴν γυναῖκα τοῦ ἱερέως. Ἠγέρθη ἀμέσως καὶ προέβη εἰς προϋπάντησίν της.

— Τί σοῦ ἦλθε νὰ κάμῃς τόσον δρόμον πεζή, παππαδιά;

— Ἐνόμιζα ὅτι θὰ σᾶς ἀπαντήσω εἰς τὰ μισὰ τοῦ δρόμου καὶ ὀλίγ' ὀλίγον ἦλθα ἕως ἐδῶ. Ποῦ εἶνε ὁ παππᾶς;

— Μέσα, μὲ τὸν λεπρόν.

— Ζῇ ἢ ἀπέθανε;

— Ὅ,τι καὶ ἂν σοῦ 'πῶ, σὲ γελῶ.

— Δὲν πηγαίνεις νὰ ἰδῇς;

— Μοῦ τὸ ἔχει ἐμποδισμένον ὁ παππᾶς.

Ἡ παππαδιὰ ἐσιώπησεν ἐπ' ὀλίγον καὶ ἔπειτα ἐπανέλαβε μετά τινος ἀνησυχίας:

— Θὰ νυχτωθῆτε ἐδῶ.

— Δὲν πειράζει. Ἔχει φεγγάρι. Μόνον ἐσύ, τί ἤθελες νὰ ἔλθῃς;

— Ἔφερα τὸ ῥάσον.

Καὶ ἔδειξε κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ βραχίονός της, ἐπιμελῶς διπλωμένον, τὸ καλὸν ῥάσον τοῦ παππᾶ Ναρκίσσου.

— Τί τὸ ἔφερες; Μὴ εἶναι κρύον νὰ τὰ φορέσῃ ἐπανωτά;

— Ἴσως χρειασθῇ, εἶπεν ἡ παππαδιά.

Καὶ λέγοντες ταῦτα ἔφθασαν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ περιβόλου.

— Κάθισ' ἐδῶ παππαδιά, εἰς τὴν πέτραν. Θὰ εἶσαι κουρασμένη.

— Ὄχι, δὲν ἐκουράσθηκα. Νὰ 'πάγω μέσα, Γεροθανάση;

— Νὰ μὴ θυμώσῃ ὁ παππᾶς!

Ἡ παππαδιὰ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς πέτρας. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἔστρεφε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν καλύβην. Ἡ ἀνησυχία ἐζωγραφίζετο εἰς τὸ πρόσωπόν της. Ὁ γέρων τὴν ἐλυπήθη, ἢ συνεμερίζετο ἴσως καὶ αὐτὸς τὴν ἀνυπομονησίαν της.

— Μὴ χολοσκάνῃς, εἶπε. Πηγαίνω σιγὰ σιγὰ νὰ ἰδῶ.

Ἐπροχώρησε βραδέως πρὸς τὴν καλύβην τείνων τὰ ὦτα ἀνὰ πᾶν βῆμα. Δὲν ἤκουε τίποτε. Ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν θύραν, ἐστάθη. Ὁ ἱερεὺς ἔλεγέ τι ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Μόλις ἠδύνατο ν' ἀκούσῃ ὁ γέρων. Ἔκυψε τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῆς

καλύβης. Τοῦ λεπροῦ ἡ κεφαλὴ δὲν ἐφαίνετο. Τὴν ἀπέκρυπτον τὰ νῶτα τοῦ ἱερέως, ὅστις γονατιστὸς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κλίνων τὸν αὐχένα πρὸς τὸν λεπρόν, προσηύχετο. Ἡ λευκὴ

ὀθόνη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Γεροθανάσης εἶχε καλύψει τὸ πρόσωπον τοῦ ἀσθενοῦς, ἔκειτο ἐκεῖ ἐρριμμένη παρὰ τοὺς πόδας του.

Ὁ χωρικὸς ἀπεσύρθη ἡσύχως καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὴν εἴσοδον. Ἡ παππαδιὰ ἀκίνητος ἐπὶ τῆς πέτρας, ἀκολουθοῦσα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς κινήσεις του, ἐπερίμενε τὴν ἐπιστροφήν του.

— Τί εἶδες; ἠρώτησε.

— Τίποτε.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ ἱερεὺς ἐξῆλθε τῆς καλύβης καὶ μὲ βήματα ἀργὰ διέσχισε τὸν κῆπον. Δὲν ἐφόρει τὸ ράσον του. Εἰς τὰς ἀνυψωμένας χεῖρας ἐκράτει τὸ εὐχολόγιον καὶ τὸ ἀρτοφόριον. Ἐβάδιζε μὲ ὀρθίαν καὶ ἀκίνητον τὴν κεφαλήν, μὲ τὸ βλέμμα ἤρεμον, ἐνῷ ἔσειεν ὁ ἄνεμος τὴν λυτὴν κόμην του. Ἐφαίνετο ἄλλος ἤδη ἄνθρωπος!

Ἐπλησίασε πρὸς τὸν γέροντα καὶ πρὸς τὴν σύζυγόν του χωρὶς οὐδεμίαν νὰ ἐκφράσῃ ἀπορίαν διὰ τὴν ἔλευσίν της. Ἀμφότεροι ἐκεῖνοι δὲν ἐκινήθησαν πρὸς προϋπάντησίν του. Τὸν ἐπερίμενον νὰ ἔλθῃ. Δὲν ἀπηύθυναν ἐρώτησιν πρὸς αὐτόν. Ἐπερίμενον νὰ ὁμιλήσῃ.

— Ἀνεπαύθη, εἶπεν ὁ ἱερεύς.

Ὁ Γεροθανάσης καὶ ἡ παππαδιὰ ἔκαμαν ἐν σιωπῇ τὸν σταυρόν των.

— Αὔριον τὸ πρωὶ θὰ ἔλθωμεν νὰ τὸν θάψωμεν, ἐξηκολούθησεν.

Ἡ φωνή του εἶχέ τι τὸ σοβαρόν, τὸ ἐπιβάλλον. Οὐδέποτε ἡ σύζυγός του τὸν ἤκουσεν ὁμιλοῦντα οὕτω. Τὸν ἤκουε καὶ τὰ δάκρυα ἀνέβαινον ἡσύχως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἠσθάνετο ὅτι ἡ δοκιμασία αὕτη ἐνίσχυσε διὰ παντὸς τὴν ψυχήν του.

— Νὰ μείνω ἐδῶ τὴν νύκτα; ἠρώτησεν ὁ Γεροθανάσης.

— Μεῖνε. Θὰ ἔλθω πολὺ πρωΐ.

Καὶ βλέπων τὴν σύζυγόν του, ἥτις ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὸ ράσον,

— Καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ ἔφερες, εἶπεν. Ἐσκέπασα μὲ τὸ ἄλλο τὸν νεκρόν.

Καὶ βαδίζοντες ὁ εἷς παρὰ τὸν ἄλλον ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν των πεζοὶ ὁ ἱερεὺς καὶ ἡ σύζυγός του.

Ο
ΛΥΣΣΑΣΜΕΝΟΣ

Ο ΛΥΣΣΑΣΜΕΝΟΣ

Ὁ λόγος ἦτο περὶ σκύλων.

Τὸ δεῖπνον εἶχε τελειώσει. Αἱ κυρίαι εἰς τὸν ἐξώστην ἐθαύμαζον τὰ φλόγινα νέφη τῆς δύσεως, ἡμεῖς δὲ περὶ τὴν τράπεζαν ἐπίνομεν τὸν καφὲν καπνίζοντες. Ὁ Ἀνδρέας μόνος, ὁ ἀνεψιός μου, ὅστις δὲν καπνίζει ἀκόμη ἢ καπνίζει ἐν τῷ κρυπτῷ, ἔπαιζεν εἰς μίαν γωνίαν μὲ τὸν σκύλον του. Ἀλλ' ἡ θορυβώδης ἐκδήλωσις τῆς ἀμοιβαίας τῶν δύο τούτων ἀγάπης δὲν συνετέλει οὔτε πρὸς διασκέδασιν, οὔτε πρὸς τὴν καλὴν χώνευσιν ἡμῶν τῶν περὶ τὴν τράπεζαν πρεσβυτέρων. Οὐδεὶς παρεπονεῖτο, διότι ὁ μὲν Ἀνδρέας ἦτο τοῦ οἰκοδεσπότου ὁ μονογενὴς υἱός, ὁ δὲ σκύλος ἦτο ὁ ἀγαπητὸς τοῦ Ἀνδρέα σύντροφος· δὲν ἐχρειάζετο ὅμως μεγάλη εὐφυΐας δόσις διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις, ὅτι οἱ πλεῖστοι ἠθέλομεν εὐχαριστηθῆ ἐπὶ τῇ ἀποπομπῇ τοῦ ζωηροῦ τετραπόδου. Ὁ γαμβρός μου, ὅστις δὲν ἐννοεῖ δυσκόλως, ἔσπευσε νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ τῆς παρουσίας του, πρὸς προφανῆ τοῦ υἱοῦ του δυσαρέσκειαν.

Ἐπανελθούσης τῆς ἡσυχίας, ἐπανελήφθη ζωηροτέρα περὶ τὴν τράπεζαν ἡ συνομιλία, φυσικῷ δὲ τῷ λόγῳ, ἠρχίσαμεν

λαλοῦντες περὶ τοῦ ἀποπεμφθέντος, περὶ τῶν ποικίλων ἀρετῶν του, περὶ τῆς καταγωγῆς του καὶ ἐν γένει περὶ σκύλων. Προκειμένου περὶ σκύλων κατηντήσαμεν ἀπὸ ἓν εἰς ἄλλο εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς λύσσης. Ὁ δὲ Ἀνδρέας, ὅστις ἐφαίνετο πλέον παντὸς ἄλλου ἐνδιαφερόμενος εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ἠρώτησε τὸν ἱερέα τοῦ χωρίου, μετὰ τοῦ ὁποίου εἴχομεν συνδειπνήσει, ἐὰν ἦτο συνήθης ἡ λύσσα εἰς τὸ χωρίον.

— Συνήθης ὄχι, ἀλλ' ὄχι καὶ ἄγνωστος, ἀπεκρίθη ὁ Παππᾶ-Σεραφεὶμ καὶ μᾶς διηγήθη, μεταξὺ ἄλλων, τὰ τῆς ἀσθενείας ἑνὸς καλοῦ σκύλου του, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀναγκασθῇ πρό τινων ἐτῶν νὰ φονεύσῃ, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη ὅτι ἀσθένειά του ἦτο ἡ λύσσα.

Τὴν διήγησιν τοῦ ἱερέως διέκοπτεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ὁ Ἀνδρέας μὲ τὰς ἐρωτήσεις του: Πῶς ἐνόησεν ὁ Παππᾶ-Σεραφεὶμ ὅτι ὁ σκύλος ἦτο λυσσασμένος, τί τὸν ἔκαμε, ποῦ τὸν ἔδεσε, πῶς τὸν ἐφόνευσε; Ὁ ἱερεὺς ἀπεκρίνετο λεπτομερῶς, ἐκ δὲ τῶν ἐρωταποκρίσεων ἐκείνων ὁμολογῶ ὅτι ἔμαθα οὐκ ὀλίγα περὶ λύσσης τὴν ἑσπέραν ἐκείνην.

— Ὁμιλοῦμεν περὶ σκύλων, εἶπεν ὁ γαμβρός μου διακόψας τελευταίαν τινὰ τοῦ υἱοῦ του ἐρώτησιν. Ἀλλὰ τί θὰ ἔλεγες, Ἀνδρέα, ἐὰν ἤκουες τὸν Παππᾶ-Σεραφεὶμ νὰ σοῦ διηγηθῇ ὅτι εἶδε καὶ ἄνθρωπον λυσσασμένον;

— Ἄνθρωπον λυσσασμένον! ἀνεφώνησεν ὁ Ἀνδρέας. Ὅλοι δὲ μετ' αὐτοῦ ἠρχίσαμεν ἀπευθύνοντες ἐρωτήσεις πρὸς τὸν ἱερέα. Πῶς, ποῦ, πότε, τί συνέβη, τί ἀπέγεινε;

Αἱ δασεῖαι ὀφρύες τοῦ Παππᾶ-Σεραφεὶμ εἶχον συσταλῇ ἅμα ἤκουσε τὰς τελευταίας τοῦ γαμβροῦ μου λέξεις. Δὲν ἀπεκρίθη εἰς οὐδεμίαν τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐρωτήσεών μας· ἡ σιωπὴ καὶ ἡ κατήφειά του ἐμαρτύρουν, ὅτι ἀναμνήσεις θλιβεραὶ ἐπίεζον τὴν καρδίαν του, ὅτι δὲν τοῦ ἦτο ἀρεστὸν νὰ τὰς ἀναξαίνῃ. Ἀλλὰ βλέπων ὅλους ἡμᾶς περιέργους καὶ ἀνυπομόνους νὰ τὸν ἀκούσωμεν, ἐνίκησε τὸν δισταγμόν του, ἀνεκάθισεν ἐπὶ τῆς καθέκλας του, ἐσήκωσεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ καλυμμαύχιόν του, τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἔτριψε δὶς ἢ τρὶς τὸ μέτωπον μὲ τὴν δεξιὰν παλάμην του, καὶ στηρίξας τὸ ἤρεμον βλέμμα κατὰ σειρὰν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅλων ἡμῶν, ἤρχισεν ὡς ἑξῆς τὴν διήγησίν του:

— Γνωρίζετε ὅλοι τὰ Παλαιὰ Ἁλώνια ἐδῶ ἔξω, πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου. Τὸ νεκροταφεῖόν μας, καθὼς ἐνθυμεῖσθε, κεῖται ὀλίγον μακρύτερα, πρὸς δυσμάς. Ἀμπέλια δεξιά, τὸ βουνὸν ἀριστερά, καὶ ἀνάμεσα ὁ δρόμος ἀπὸ τ' Ἁλώνια εἰς τὸ νεκροταφεῖον. Εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ δρόμου, πρὸς τοῦ βουνοῦ τὸ μέρος, ἴσως παρετηρήσατε ἓν μεγάλον πεῦκον· τὰ γηρασμένα του κλωνάρια σχηματίζουν μικρὰν βάσιν σκιᾶς, ὅταν ὁ ἥλιος φλογίζῃ τὴν ἄδενδρον ἐκείνην ἔκτασιν. Ὁπόταν διαβαίνω ἐκεῖθεν καὶ βλέπω τὸ πεῦκον, ἡ καρδία

μου σφίγγεται, ὁ δὲ ἦχός του μοῦ φαίνεται ὡσὰν νὰ συλλαβίζῃ τὸ ὄνομα τοῦ δυστυχοῦς Χρήστου.

Δεκατρία ἔτη ἐπέρασαν ἔκτοτε. Ἦτο περὶ τὰ μέσα Αὐγούστου. Πρό τινων ἡμερῶν εἶχεν ἀκουσθῆ ὅτι ἐφάνη λύκος γύρῳ τοῦ χωρίου. Ὁ Γερομῆτρος, ὁ ὁποῖος εἶχε κτίσει κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος τὴν καλύβην του πλησίον εἰς τ' Ἀλώνια, διηγεῖτο ὅτι αἱ φωναὶ τοῦ σκύλου του τὸν ἐξύπνησαν μίαν

νύκτα, ὅτι ἤνοιξε τὸ παράθυρον καὶ εἶδεν ἔξω ἀπὸ τὸν τοῖχον τοῦ αὐλογύρου του ἕνα φοβερὸν λύκον, ὅτι ἥρπασε τὸ ὅπλον του καὶ ἐτουφέκισεν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐπέτυχε, καὶ τὸν εἶδεν εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης ἀποσυρόμενον μὲ τὴν οὐρὰν χαμηλὰ καὶ μὲ βήματα ὡσὰν μεθυσμένου ἀνθρώπου, καὶ ὅτι τόσον ἐτρόμαξεν, ὥστε δὲν ἐσκέφθη νὰ γεμίσῃ καὶ πάλιν τὸ μονόκαννον ὅπλον του διὰ νὰ πυροβολήσῃ ἐκ δευτέρου. Καὶ ἀπὸ ποιμένας ἠκούσθησαν ἄλλα παραπλήσια, ὥστε διέτρεχε φήμη εἰς τὸ χωρίον, ὅτι λύκος ἐπικίνδυνος ἦτο πλησίον μας, οἱ δὲ

χωρικοὶ τὴν νύκτα ἐκοιμῶντο μὲ τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν ἀνοικτόν, ἔχοντες τὸν νοῦν εἰς τὰ ζῷά των.

Ὁ κίνδυνος ἦτο μεγαλείτερος παρ' ὅσον ἐφαντάζοντο, διότι ὁ ἐχθρὸς δὲν ἦτο λύκος πεινασμένος, ἀλλὰ λυσσασμένη λύκαινα.

Ἓν ἀπόγευμα—ἦτο Δευτέρα—ὁ Χρῆστος ἔβοσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατρός του πλησίον εἰς τὸ πεῦκον, περὶ τοῦ ὁποίου σᾶς ἔλεγα. Ἐκάθητο εἰς τὴν σκιὰν καὶ διώρθωνε μίαν παλαιὰν καρδάραν, ὅτε ἔξαφνα βλέπει τὰ πρόβατά του καὶ ἔφευγαν καταφοβισμένα, τὸ ἓν ἐπάνω εἰς τὸ ἄλλο. Στρέφει πρὸς τὸ νεκροταφεῖον, καὶ τί νὰ ἰδῇ; Εἰς εἴκοσι βημάτων ἀπόστασιν ἡ λύκαινα ἀγριευμένη, ἑτοίμη εἰς ἐπίθεσιν, ἐδείκνυε τοὺς φοβεροὺς ὀδόντας της. Σηκώνεται ἀμέσως ὁ Χρῆστος καὶ ἁρπάζει μίαν πέτραν. Ὁ λύκος συνήθως φοβεῖται τὸν ἄνθρωπον καὶ φεύγει. Ἀλλ' ὁ Θεὸς νὰ φυλάγῃ ἀπὸ λυσσασμένον ζῶον!

Ὁ Παππᾶ-Σεραφεὶμ ἐπῆρε μηχανικῶς ἀπὸ τὴν τράπεζαν τὸ καλυμμαύχιόν του καὶ τὸ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Μετά τινων στιγμῶν σιωπὴν ἐπανέλαβεν·

— Συγχωρήσατέ με, φίλοι μου, νὰ σᾶς δώσω μίαν συμβουλήν, τῆς ὁποίας εὔχομαι νὰ μὴ λάβετε ποτὲ ἀνάγκην. Λύκον λυσσασμένον δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ ἴδῆτε ποτέ. Ἀλλ' ἐάν, ὃ μὴ γένοιτο, τύχῃ νὰ ὁρμήσῃ ἐπάνω σας σκύλος λυσσασμένος καὶ δὲν κρατῆτε ἢ ὅπλον ἢ ξύλον ἀρκετὰ δυνατὸν διὰ νὰ τοῦ σπάσῃ τὸ καύκαλον, προσέχετε πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ προφυλάξετε τὰς χεῖράς σας. Ἂν ζητήσετε μὲ τὰς χεῖρας να παλαίσετε πρὸς τὸ ζῷον, θὰ σᾶς τὰς δαγκάσῃ. Σεῖς οἱ φραγκοφορεμένοι ἔχετε τὸ καπέλον, ἐγὼ τὸ καλυμ-

μαύχιόν μου, ὁ φουστανελλᾶς τὸ φέσι του. Ὁπωσδήποτε, ἔχετε τὸν νοῦν σας πῶς νὰ ὑπερασπίσετε τὰς γυμνὰς χεῖράς σας, μεταχειριζόμενοι τὸ προφύλαγμά των ὡς ἀσπίδα κατὰ τοῦ ζώου.

Ὁ Χρῆστος δὲν ἦτο οὔτε εἰς θέσιν οὔτε εἰς καιρὸν νὰ προφυλαχθῇ. Ἀντὶ νὰ στρέψῃ τὰ νῶτα ἡ λύκαινα καὶ νὰ φύγῃ, ἐξ ἐναντίας, ἅμα εἶδε τὸν νέον ἐγειρόμενον, χύνεται ἐπάνω του, καὶ πρὶν κἂν προφθάσῃ ὁ Χρῆστος νὰ ρίψῃ τὴν πέτραν, οἱ ἐμπρόσθιοι πόδες τοῦ θηρίου ἔσφιγγον τὸ δεξιὸν πλευρόν του καὶ οἱ ὀδόντες του ἐξέσχιζον τὸ στῆθός του.

Ἡ πέτρα ἔπεσεν ἀπὸ τὰ δάκτυλά του· ἀλλ' ἔμειναν καὶ αἱ δύο του χεῖρες ἐλεύθεραι.

Ὁ Χρῆστος ἦτο ὁ ὑψηλότερος νέος τοῦ χωρίου μας, εὔρωστος καὶ γενναῖος, σωστὸν παλληκάρι. Ἀλλ' ὁ κίνδυνος κάμνει καὶ τὸν δειλὸν γενναῖον. Καταιβάζει διὰ μιᾶς τὸν δεξιόν του βραχίονα καὶ σφίγγει κάτω ἀπὸ τὴν μασχάλην τὸν

λαιμὸν τῆς λυκαίνης, ἁρπάζει μὲ τὴν ἀριστερὰν τὴν κεφαλήν της καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν πνίξῃ! Τότε ἤρχισε πάλη φοβερά. Οἱ ὄνυχες καὶ οἱ ὀδόντες τοῦ λυσσασμένου θηρίου κατεξέσχιζαν ὅλον τὸ δεξιὸν πλευρὸν τοῦ δυστυχοῦς νέου. Δὲν ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ τὴν μάχαιράν του, διότι διὰ νὰ τὴν ἐκβάλῃ ἀπὸ τὴν ζώνην του ἔπρεπε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν κεφαλὴν τῆς λυκαίνης, τὴν ὁποίαν ἐκράτει πάντοτε μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα του. Δὲν ἠδύνατο νὰ κινήσῃ τὴν δεξιὰν καὶ νὰ χαλαρώσῃ τὴν λαβίδα, ὅπου ἔμενε σφιγμένος ὁ λαιμὸς τοῦ ζῴου. Νὰ φωνάξῃ δὲν ἐτόλμα. Ἀλλοίμονον εἰς ὅποιον παλαίῃ, ἐὰν ἀρχίσῃ νὰ ἐξοδεύῃ τὰς δυνάμεις του φωνάζων! Ἐπὶ τέλους πίπτουν κατὰ γῆς καὶ οἱ δύο, χωρὶς νὰ διασπασθῇ ὁ φρικτὸς ἐκεῖνος ἐναγκαλισμός. Ὁ Χρῆστος ἀπ' ἐπάνω, ἡ λύκαινα ἀπὸ κάτω· ἀλλ' ἡ κεφαλή της ἀπλάκωτος ἄντικρυ τοῦ στήθους τοῦ Χρήστου, τὸ ὁποῖον κατεσπάρασσε πάντοτε, ἀγωνιζομένη ν' ἀπαλλαγῇ.

Ὁ Χρῆστος ᾐσθάνετο τὰς δυνάμεις του ἐκλειπούσας καὶ ἤρχιζε ν' ἀπελπίζεται, ὅτε ἔξαφνα ἀκούει μακρόθεν μίαν φωνήν, τὴν φωνὴν τοῦ Γερομήτρου.

— Βάστα, Χρῆστε, ἔφθασα!

Τὰ πρόβατα τοῦ Χρήστου φεύγοντα εἶχον φθάσει μέχρι τῆς καλύβης τοῦ Γερομήτρου. Ἐκπλαγεὶς ὁ γέρων ἤνοιξε τὴν θύραν του καὶ εἶδε μακρόθεν τὸν Χρῆστον παλαίοντα μὲ τὸ θηρίον. Ἁρπάζει ἀμέσως τὸ ὅπλον του ἀπὸ τὸν τοῖχον καὶ τρέχει δρομαῖος, ὅσον τὸ ἐσυγχώρουν οἱ γεροντικοὶ πόδες του.

Ὅτε ἐπὶ τέλους ἔφθασεν ὑπὸ τὸ πεῦκον καὶ ἐστάθη ἄνω τοῦ συμπλέγματος ἐκείνου, εὑρέθη εἰς ἀμηχανίαν. Πῶς νὰ

πυροβολήσῃ τὸ ζῷον χωρὶς νὰ βλάψῃ τὸν ἄνθρωπον; Ὁ Χρῆστος, νέας λαβὼν δυνάμεις ὡς ἐκ τῆς ἐπελθούσης ἐπικουρίας, σφίγγει τὴν κεφαλὴν τῆς λυκαίνης, τὴν κρατεῖ ὅσον ἠδύνατο μακρὰν τοῦ στήθους του καὶ φωνάζει: Φωτιά! Ὁ γέρων, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν, στηρίζει τὴν κάνναν εἰς τὸ αὐτίον τοῦ ζῴου καὶ πυροβολεῖ. Ἡ λύκαινα ἔμεινεν εἰς τὸν τόπον.

Ὁ Παππᾶ-Σεραφεὶμ ἐσιώπησεν ἐπ' ὀλίγον. Οὐδεὶς ἡμῶν διετάραξε τὴν σιωπήν του. Ἐβλέπομεν ὅτι εἶχε καὶ ἄλλα νὰ μᾶς εἴπῃ καὶ ἐπεριμένομεν.

Ὁ ἥλιος ἐν τούτοις εἶχε δύσει· ἐντὸς τοῦ θαλάμου αἱ γωνίαι ἤρχισαν νὰ μαυρίζουν· αἱ κυρίαι ἔμενον εἰσέτι εἰς τὸν ἐξώστην καὶ ἠκούομεν τὰς ζωηρὰς ὁμιλίας καὶ τὸν εὔθυμον γέλωτά των.

— Ἠξεύρετε, φίλοι μου,ἐξηκολούθησεν ὁ ἱερεύς, τί ἐσκεπτόμην τώρα καὶ τί συχνάκις σκέπτομαι; Ἐσκεπτόμην πόσον ἡ ἀμάθεια μᾶς ζημιώνει. πόσα δεινὰ ἠθέλομεν ἀποφεύγει ἢ μετριάζει, ἐὰν ἐγνωρίζαμεν πλειότερα πράγματα. Ἀλλὰ ποῖος νὰ μᾶς τὰ διδάξῃ; Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι καλλιτερευόμεν βαθμηδὸν καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον· ἀλλ' εἴμεθα ἀκόμη πολὺ ὀπίσω. Ἠξεύρετε ὅτι εἰς ὅλα ἐδῶ τὰ χωρία τῆς περιφερείας μας οὔτε ἰατρὸς ὑπάρχει, οὔτε φαρμακεῖον. Δὲν γνωρίζω ἐὰν ἐτυπώθη ποτὲ εἰς Ἀθήνας, ἕως ἐδῶ ὅμως δὲν ἔφθασε ποτὲ οὔτε βιβλίον, οὔτε φυλλάδιον μὲ ὁδηγίας περὶ τοῦ πῶς ν' ἀποφεύγωμεν ἢ νὰ θεραπεύωμεν τὰς κοινοτέρας νόσους, δὲν λέγω τὴν λύσσαν, ἀλλὰ τὰς ἀσθενείας αἱ ὁποῖαι θερίζουν ἀδίκως τὰ τέκνα μας! Ἂς εἶναι! Θὰ γείνουν ὅλα μὲ τὸν καιρόν.

Ὅτε ἐπέστρεψεν εἰς τὸ χωρίον ὁ Χρῆστος, στηριζόμενος εἰς τὸν ὦμον τοῦ Γερομήτρου, αἱματωμένος, πληγωμένος, μὲ τὰ φορέματα σχισμένα, τὸ χωρίον ὁλόκληρον κατεταράχθη. Τὸ ἔμαθα ἀμέσως καὶ ἔτρεξα νὰ τὸν ἴδω. Ἔζη εἰς τοῦ πατρός του, εἰς ἐκείνην τὴν δίπατον οἰκίαν παρέκει ἀπὸ τὸ καφενεῖον, εἰς τὸν δρόμον τῆς ἐκκλησίας. Κάτω ἀποθήκη καὶ ἐλαιοτριβεῖα, ἐπάνω δύο μικρὰ δωμάτια, ἡ δὲ εἴσοδός των ἀπὸ μίαν ἐξωτερικὴν κλίμακα εἰς τὸ πρόσωπον τῆς οἰκίας, ἐπὶ τοῦ δρόμου.

— Ἐκεῖ ὅπου κατοικεῖ τώρα ὁ δημοδιδάσκαλος ; ἠρώτησεν ὁ Ἀνδρέας.

— Ἐκεῖ. Ὅτε ἀνέβην, μόλις καὶ μετὰ βίας κατώρθωσα νὰ φθάσω μέχρι τοῦ Χρήστου. Αἱ γειτόνισσαι εἶχον πλημμυρήσει καὶ τὰ δύο δωμάτια καὶ περιεκύκλωναν τὸν νέον, συμπαθεῖς ἀλλ' ἄχρηστοι, ἀντὶ βοηθείας φέρουσαι σύγχυσιν. Ἡ πρώτη ἀνάγκη δὲν ἦτο νὰ πλυθοῦν τὰ αἵματα ἢ νὰ διορθωθοῦν τὰ φορέματα τοῦ Χρήστου, ἀλλὰ νὰ καυτηριασθοῦν αἱ πληγαί του. Οὐδεὶς ὅμως ἐκεῖ ἐσκέπτετο περὶ τούτου. Ἡ σκέψις καὶ ἡ συλλογὴ ἦτο πῶς νὰ προμηθευθοῦν λυσσόχορτον. Τί δὲν εἶπα διὰ νὰ τοὺς πείσω νὰ τὸν στείλουν ἀμέσως εἰς Ἀθήνας, εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Δὲν ἤθελαν νὰ τὸ ἀκούσουν· Λυσσόχορτον καὶ πάλιν λυσσόχορτον! Αὐτὸ ἦτο ἡ ἐπιθυμητὴ πανάκεια, ἀλλὰ κανεὶς εἰς τὸ χωρίον δὲν εἶχε λυσσόχορτον.

— Τί χόρτον εἶναι τοῦτο ; ἠρώτησα διακόψας τὸν ἱερέα.

Οἱ ὀφθαλμοὶ ὅλων τῶν περὶ τὴν τράπεζαν ἐστράφησαν διὰ μιᾶς πρὸς ἐμὲ καὶ ᾐσθάνθην ὅτι ἠρυθρίασα ὑπὸ τὰ βλέμματά των. Εἶδα ὅτι ἡ διακοπή μου δυσηρέστησε τὸ ἀκροατήριον καὶ μετενόησα διὰ τὴν ἄκαιρον ἐρώτησίν μου. Δὲν

ἦτο κατάλληλος ἡ στιγμὴ διὰ βοτανικὰς ἐρεύνας, ἀλλ' ἀργὰ τὸ ἐνόησα.

— Δὲν ἠξεύρω πῶς νὰ τὸ περιγράψω, διότι δὲν τὸ γνωρίζω, ἀπεκρίθη ὁ ἱερεύς. Ὑποθέτω ὅτι βλαστάνει εἰς Σαλαμῖνα. Εἶναι μυστικὸν καὶ εἰσόδημα τῶν καλογήρων τῆς Φανερωμένης. (1)

Δὲν ἐζήτησα πλειοτέρας διασαφήσεις, ἀλλ' ἔκυψα σιωπηλῶς τὴν κεφαλήν. Ὁ Παππᾶ-Σεραφεὶμ ἐνόησε τὴν στενοχωρίαν μου καὶ ἐξηκολούθησεν ὡς ἑξῆς·

— Ἐπὶ τέλους καὶ μετὰ πολλὰ ἔπεισα καὶ τὸν Χρῆστον καὶ τοὺς — ἢ μᾶλλον τὰς — περὶ αὐτόν, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἀθήνας. Ἤθελε ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον. Ἐπέμεινα καὶ ἐπὶ τέλους κατώρθωσα νὰ φύγῃ ἀμέσως, ὑποσχεθεὶς νὰ τὸν συνοδεύσω. Ἀνέβημεν εἰς τὰ ζῷά μας καὶ ἐξεκινήσαμεν. Αἱ γειτόνισσαι μᾶς ἔδιδον εὐχὰς ἐν ἀφθονίᾳ, χωρὶς ὅμως νὰ φαίνωνται πεπεισμέναι ὅτι τὸ νοσοκομεῖον θ' ἀντικαταστήσῃ τοῦ λυσσοχόρτου τὴν ἔλλειψιν. Ἐφθάσαμεν εἰς Ἀθήνας πολὺ ἀργά· ἀφῆκα τὸν Χρῆστον εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ ἐπέστρεψα νύκτα βαθεῖαν εἰς τὸ κελλίον μου.

Ταῦτα συνέβησαν, καθὼς σᾶς εἶπα, τὴν Δευτέραν. Τὴν Πέμπτην ὁ Χρῆστος ἐπέστρεψεν. Ὑπέφερεν ἀκόμη ἀπὸ τῆς

---

1) Τὸ διήγημα τοῦτο ἐγράφη πρὸ τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ **Pasteur**. Τὸ ἀναφερόμενον δὲ φάρμακον τῶν μοναχῶν τῆς Σαλαμῖνος κατὰ τῶν λυσσοδήκτων εἶναι μῖγμα κόνεων ἐκ τῶν κολεοπτέρων ἐντόμων μ υ λ α β ρ ι δ ῶ ν (**Mylabris**) καὶ τῆς ῥίζης τοῦ φυτοῦ **C y n a n c h u m e r e c t u m**, ἀνήκοντος εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἀ σ κ λ η π ι α δ ῶ ν. Κατὰ **Fraas**, τὸ φυτὸν τοῦτο εἶνε τὸ ἀ π ό κ υ ν ο ν τῶν ἀρχαίων, ὀνομαζόμενον καὶ κ υ ν ό μ ο ρ ο ν καὶ π α ρ δ α λ ι α γ χ έ ς. (**Synops. plant. fl. Classicae**, σ. **160**). Ἄλλο ὄνομα τοῦ **Cynanchum erectum** εἶνε τὸ **Marsdenia erecta**. Κοινῶς λέγεται ψ ό φ ι ο ς, ἢ λ υ σ σ ό χ ο ρ τ ο ν.

καυτηριάσεως τοὺς πόνους, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἄλλα ἐφαίνετο καλῶς ἔχων. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας αἱ πληγαί του οὐλώθησαν ἐντελῶς. Ἀλλ' οἱ χωρικοὶ δὲν εἶχον ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ νοσοκομείου. Ἡ ὑποψία των δὲν προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι ἐβράδυνεν ἡ καυτηρίασις, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι ἔλειψε τὸ λυσσόχορτον. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ προληφθῇ ἡ λύσσα χωρὶς λυσσόχορτον; Ὅπου λοιπὸν ἐφαίνετο ὁ Χρῆστος, ἐξεδηλοῦτο γύρω του μυστηριώδης φόβος. Αἱ

μητέρες ἐφρόντιζον ἀμέσως νὰ συμμαζεύσουν τὰ τέκνα των διὰ νὰ μὴ εὑρίσκωνται πλησίον του. Οἱ ἄνδρες ἐφέροντο περιποιητικῶς ὡς ἂν νὰ ἐπροφυλάττοντο μὴ τυχὸν λάβῃ ἀφορμὴν νὰ θυμώσῃ. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, τὸ χωρίον ὅλον ἦτο εἰς προσοχήν. Συνεμερίζετο ἆρά γε καὶ αὐτὸς τοὺς φόβους τῶν συγχωρικῶν

του περὶ τῆς θεραπείας του; Ἡ συστολὴ μὲ τὴν ὁποίαν ἀπεκρίνετο, ὁπόταν συνέβαινε νὰ τὸν συναντήσω, τὸ λοξὸν βλέμμα μὲ τὸ ὁποῖον ἐκύτταζε τοὺς διαβαίνοντας, ἐνῷ συνωμίλουν μετ' αὐτοῦ, ταῦτα καὶ ἄλλα ἐμαρτύρουν ὅτι ὁ δυστυχὴς εἶχε τὰς ὑποψίας του. Τὸν ἐλυπούμην κατάκαρδα. Φαντασθῆτε, φίλοι μου, ὁποία βάσανος, ὁποία ἀγωνία νὰ φοβῆταί τις ὅτι κρύπτει ἐντὸς αὐτοῦ τοιαύτην ἀσθένειαν καὶ νὰ περιμένῃ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν ἔκρηξίν της!

— Τὸ χειρότερον εἶναι, ὑπέλαβεν ὁ γαμβρός μου, ὅτι ὁ τοιοῦτος φόβος ὑποτρέφει τὴν ἀσθένειαν. Ἀνεγίνωσκα ἐσχάτως τοιοῦτόν τι εἰς ἐπιστημονικὸν περιοδικόν. Ὁ φόβος ὅστις κατακυριεύει πολλούς, ὅταν τοὺς δαγκάσῃ σκύλος, φόβος τὸν ὁποῖον κρύπτουν, εἴτε ἀπὸ ἐντροπὴν εἴτε διὰ νὰ μὴ τὸν μεταδώσουν εἰς τοὺς συγγενεῖς των, ἀποτελεῖ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀσθένειαν. Ἡ δὲ τοιαύτη παθολογικὴ κατάστασις ἐπιβαρύνει τὰς συνεπείας τῆς πληγῆς καὶ τῆς καυτηριάσεως. Ταῦτα καὶ μόνα δύνανται νὰ προξενήσουν τέτανον. Ἡ δὲ ὑδροφοβία καὶ ὁ τέτανος ὁμοιάζουν εἰς πολλά. Αὐτὰ λέγουν οἱ ἰατροί. Πρὸς τί ὅμως μᾶς τὰ λέγουν, ἐνόσῳ δὲν μᾶς διδάσκουν καὶ τὸ μυστικόν, πῶς νὰ κυριεύωμεν καὶ νὰ ἐκριζώνωμεν τοὺς μυστικοὺς φόβους μας; Ἐδῶ τοὺς θέλω! Ἀλλὰ μὲ συγχωρεῖτε, πάτερ, σᾶς διέκοψα.

— Χωρὶς ν' ἀναγνώσω τι περὶ τούτου, μοῦ ἤρχοντο ὑποψίαι τοιαῦται, ἐπανέλαβεν ὁ ἱερεύς. Ἐν τούτοις αἱ ἑβδομάδες παρήρχοντο καὶ ἤρχιζαν οἱ χωρικοὶ νὰ λησμονοῦν τὴν ἱστορίαν αὐτήν, ἢ τοὐλάχιστον νὰ μὴ ὁμιλοῦν περὶ αὐτῆς, ὅτε, περὶ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου, ἔρχεται μίαν αὐγὴν ὁ πατὴρ τοῦ Χρήστου καὶ μοῦ λέγει ὅτι ὁ υἱός του δὲν εἶναι καλά.

— Τί ἔχει; — Δὲν ἠξεύρω. Ἔχει θέρμην· δὲν ἔχει ὄρεξιν.

Ὑπῆγα ἀμέσως νὰ τὸν ἴδω. Τὸν ηὗρα ἐξηπλωμένον κατὰ γῆς εἰς τὴν κάππαν του ἐπάνω. Ἦτο ἥσυχος, ἀλλ' ὠχρὸς καὶ φοβισμένος. Μοῦ εἶπεν ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοήν του, ὅτι τοῦ ἔρχεται κἄποτε ὡσὰν πνίξιμον εἰς τὸν λαιμόν, ὅτι στενοχωρεῖται ὑπερβολικά. Τοῦ ἔδωκα ὀλίγον γάλα καὶ τὸν παρεκίνησα νὰ τὸ πίῃ. Ἀνεσηκώθη, ἐπῆρε τὸ ἀγγεῖον ἀπὸ τὰς χεῖράς μου καὶ ἡτοιμάσθη νὰ τὸ γευθῇ. Ἀλλ' ἅμα τὸ ἐπλησίασεν εἰς τὰ χείλη του, κατελήφθη ὑπὸ

ῥίγους καὶ ἀηδίας. Μόλις ἐπρόφθασα νὰ πάρω ὀπίσω τὸ ἀγγεῖον. Τὸν κατέλαβον σπασμοὶ φοβεροί. Ἐνόμιζα ὅτι τελειώνει. Μετ' ὀλίγον συνῆλθεν.

— Ἄχ, εἶπεν, ὁ γέρος μου τὰ πταίει. Ἂν ἐφρόντιζε νὰ μοῦ φέρῃ τὸ λυσσόχορτον, δὲν θ' ἀπέθνησκα λυσσασμένος!

Ἐπροσπάθησα νὰ τὸν πείσω ὅτι ἡ ἀσθένειά του ἦτο ἁπλῆ

τοῦ στομάχου ταραχή, εἶπα ὅσα ἠδυνάμην χωρὶς δυστυχῶς νὰ τὰ πιστεύω, καὶ τὸν ἀφῆκα ὑποσχεθεὶς νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ πάλιν τὸ ἑσπέρας, διότι εἶχα τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ τελέσω γάμον εἰς τὸ πλέον ἀπόκεντρον χωρίον τῆς περιφερείας μου. Τοιαύτη ἡ ζωὴ τοῦ ἱερέως: Ἀπὸ τὴν λύπην εἰς τὴν χαράν, ἀπὸ τὰ στεφανώματα εἰς τὴν κηδείαν. Ἂς εἶναι!

Τὸ ἑσπέρας, πρὶν ἔτι εἰσέλθω εἰς τὸ χωρίον, ἔμαθα ὅτι ὁ Χρῆστος ἦτο μανιώδης. Ὁ πατήρ του μ' ἐπερίμενεν εἰς τὸ κελλίον μου. Ἤθελε τὴν βοήθειάν μου διὰ νὰ μεταφέρωμεν τὸν πάσχοντα εἰς ἄλλο οἴκημα ἰσόγειον. Τὸ ἀπήτουν οἱ γείτονες. Ἐφοβοῦντο μὴ ἐξέλθῃ εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἀρχίσῃ νὰ δαγκάνῃ δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Εἰς τὸ ἀνώγαιον ὅπου εὑρίσκετο δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐμποδισθῇ, ἐὰν ἤθελε νὰ ἐξέλθῃ. Ἠδύνατο νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὰ παράθυρα. Τὸν ἤθελαν εἰς τὸ ἰσόγειον διὰ νὰ τὸν φρουρήσουν εὐκολώτερον. Οἱ χωρικοὶ ἦσαν φοβισμένοι, ὁ δὲ φόβος εἶναι ἄγριος καὶ σκληρός, καὶ ἐνόησα ὅτι, ἐὰν ὁ δυστυχὴς Χρῆστος ἐγίνετο ἀπειλητικὸς καὶ ἐπικίνδυνος, θὰ ἐτουφεκίζετο.

Χωρὶς νὰ χάσω καιρὸν μετέβην εἰς τὸ ἀνώγαιον. Εὐτυχῶς ηὗρα τὸν ἀσθενῆ εἰς περίοδον ἡσυχίας. Ἐκάθητο κατὰ γῆς μὲ τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν. Τὰ ὀλίγα ἔπιπλα τοῦ δωματίου ἦσαν ἄνω κάτω, καὶ σπασμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ τρίμματα πηλίνων ἀγγείων. Σᾶς ἐξομολογοῦμαι ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην μὲ κατέλαβεν αἴσθημα φόβου. Ἐσκέφθην ὅτι ἦτο ἀνοησία μου νὰ ὑπάγω μόνος ἐκεῖ. Ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην πλέον, καὶ ἂν τὸ ἤθελα, νὰ ὀπισθοχωρήσω. Ἐπλησίασα, ἔθεσα τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καὶ εἶπα μίαν εὐχὴν μεγαλοφώνως.

Ὅτε ἐτελείωσα, ἔκαμε τὸν σταυρόν του καὶ μοῦ ἐφίλησε τὴν χεῖρα.

— Δὲν εἶσαι καλὰ ἐδῶ, Χρῆστέ μου, τῷ εἶπα. Ἔλα νὰ ὑπάγωμεν εἰς τοῦ θείου σου. Δὲν κατοικεῖ κανεὶς ἐκεῖ καὶ θὰ εἶσαι καλ-

λίτερα καὶ ἡσυχώτερος. Ἀκολούθει με.

Ἠγέρθη ἐν σιωπῇ.

— Δὲν θέλω νὰ μὲ ἴδῃ κανείς, εἶπεν ἡσύχως. Εἰπέ τους ὅλους νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν δρόμον μας.

Ἤνοιξε τὴν θύραν καί, μολονότι δὲν ἦτο κανεὶς ἔξω ἐκεῖ, ἐφώναξα δυνατά : Φύγετε ὅλοι, πηγαίνετε εἰς τὰ σπίτια σας.

— Δὲν ἔμεινε κανεὶς ἔξω, Χρῆστε. Πηγαίνωμεν.

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ βλέπω τὸ φῶς, πάτερ. Μὲ πειράζει.

Ὁ ἥλιος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν δύσιν του καὶ αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνές του ἐχύνοντο διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας ἐντὸς τοῦ πε-

νιχροῦ δωματίου. Ἐπῆρεν ὁ Χρῆστος τὴν κάππαν του, τὴν ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, τὴν ἐχαμήλωσεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του καὶ μοὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα. Ἐγὼ ἐμπρός, ἐκεῖνος κατόπιν, μετέβημεν ἀπὸ τὸ ἓν οἴκημα εἰς τὸ ἄλλο. Ἐκεῖ ἔμεινα ἀρκετὴν ὥραν πλησίον του, ἐπροσπάθησα ὅπως ἠδυνάμην νὰ τὸν παρηγορήσω, καὶ ἀνεχώρησα ἀφοῦ ἐνύκτωσεν. Ὅτε ἤνοιξα τὴν θύραν διὰ νὰ ἐξέλθω, μοῦ ἐφάνη ὅτι εἶδα εἰς τὸ σκότος ἀνθρώπους ὡπλισμένους. Ἔκλεισα τὴν θύραν. Ἡ κλεὶς ἦτο ἔξωθεν. Τὴν ἐκλείδωσα καὶ ἐπροχώρησα.

Οἱ χωρικοὶ μὲ περιεκύκλωσαν ἀμέσως ἐρωτῶντες περὶ τοῦ ἀσθενοῦς. Εἶπα ὅτι ἀποθνήσκει καὶ τοὺς παρεκάλεσα ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἐλέους νὰ τὸν ἀφήσουν ν' ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ. Οἱ δυστυχεῖς δὲν ἦσαν ἀναίσθητοι. Ἐλυποῦντο ἐξ ὅλης καρδίας τὸν φίλον, τὸν σύντροφόν των. Ἀλλὰ τὸ αἴ-

σθημα τῆς αὐτοσυντηρήσεως εἶναι ἀνώτερον τοῦ ἐλέους, ὁ δὲ φόβος ἐξεγείρει εἰς τοῦ ἀμαθοῦς τὴν καρδίαν τοῦ θηρίου τὰς ὁρμάς . . .

Ἐκεῖ μᾶς διέκοψαν αἱ Κυρίαι. Ἡ ἑσπερινὴ δρόσος τὰς ἐδίωξεν ἀπὸ τὸν ἐξώστην.

— Ἀκόμη εἰς τὰ σκοτεινὰ κάθησθε, ἀνέκραξεν ἡ ἀδελφή

μου. Ὁ Παππᾶ-Σεραφεὶμ θὰ σᾶς λέγῃ κανὲν νόστιμον παραμύθι. Δὲν μᾶς τὸ λέγετε καὶ ἡμᾶς, νὰ διασκεδάσωμεν ;

Καὶ διέταξε τὴν ὑπηρέτριαν νὰ φέρῃ φῶτα.

— Τί ἀπέγεινεν ὁ Χρῆστος ; ἠρώτησε σιγὰ ὁ Ἀνδρέας.

Ὁ ἱερεὺς ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐκίνησεν ὁριζοντίως τὴν χεῖρα.

Δὲν ἐνόησα, καὶ οὔτε ἠθέλησα πλέον νὰ ἐξετάσω, τί ἐσήμαινεν ἡ χειρονομία ἐκείνη. Ἀπέθανε; τὸν ἐφόνευσαν; . . . .

Ἡ ὑπηρέτρια εἰσῆλθε μὲ τὰ κηρία ἀναμμένα καὶ ἠλλάξαμεν ὁμιλίαν.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΡΘΑΣ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΡΘΑΣ

Οἱ σημερινοὶ νέοι δυσκόλως φαντάζονται ὁποῖαι ἦσαν, προτοῦ αὐτοὶ γεννηθοῦν, αἱ ἤδη ἀκμάζουσαι πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Οὕτως ἡ Σύρα ἔχει σήμερον ἁμαξιτοὺς ὁδούς, εἰς δὲ τὴν πλατεῖαν Λεωτσάκου, τὴν κοινῶς *Πλαταῖαν*, εὑρίσκει τις σταθμευούσας ἁμάξας μὲ δύο ἵππους, καὶ μάλιστα (ὢ τοῦ θαύματος,) γίνεται λόγος περὶ κατασκευῆς σιδηροδρόμου μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἐξοχῶν τῆς νήσου! Καὶ ὅμως δύο ἀδελφοὶ γνωστοί μου, πρεσβῦται τὴν σήμερον καὶ οἱ δύο, ἐνθυμοῦνται τὸν θαυμασμόν των ὅτε, κατὰ τὴν παιδικήν των ἡλικίαν, μεταβάντες ἐξ Ἑρμουπόλεως εἰς Ἀθήνας, συνήντησαν εἰς τὸν πρῶτον ἐκεῖ περίπατόν των τὴν βασίλισσαν Ἀμαλίαν ἔφιππον.

— Μητέρα, ἀνεφώνησεν ὁ νεώτερος, ὅτε ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν, μητέρα, εἶδα τὴν βασίλισσαν ἐπάνω εἰς ἕνα ὡραῖον γάϊδαρον!

— Δὲν ἦτο γάϊδαρος, ὑπέλαβε περιφρονητικῶς ὁ μεγαλείτερος· ἦτο μουλάρι.

Δὲν ἦσαν ὅλως ἀξιόμεμπτοι καὶ οἱ δύο διὰ τὴν ἀτέλειαν

τῶν γνώσεών των περὶ τὴν ζῳολογίαν. Ἵππος δὲν ὑπῆρχε τότε εἰς Σύραν, δὲν εἶχον δὲ ἴδει οὔτε ζωγραφιστὸν τοιοῦτον, καθόσον οἱ παῖδες τότε δὲν ἐλάμβανον ὡς δῶρα οὔτε βιβλία μὲ εἰκονογραφίας οὔτε παίγνια καλλιτεχνικά, καθὼς σήμερον.

Ἀλλ' ἐὰν ὑπελείπετο τῆς πρωτευούσης ὡς πρὸς ἵππους καὶ ἁμάξας, νομίζω ὅμως ὅτι οὐδεμίαν τῆς Ἑλλάδος πόλιν ἀδικῶ λέγων ὅτι ἡ Ἑρμούπολις προηγήθη τῶν λοιπῶν εἰς τὸν ἐξευρωπαϊσμόν. Αἱ Ἀθῆναι ἦσαν πλήρεις ἔτι φουστανελλοφόρων, ὅτε πάντες σχεδὸν οἱ Ἑρμουπολῖται, οἱ ὁπωσδήποτε διασκελίσαντες τὰς πρώτας βαθμίδας τῆς κοινωνικῆς κλίμακος, ἐφόρουν φραγκικά. Τὸ ἱστορικὸν καφενεῖον τῆς Ὡραίας Ἑλλάδος ἦτο τὸ μόνον συνεντευκτήριον τῶν κατοίκων τῆς πρωτευούσης, (ἐκτὸς τῶν λογίων, οἵτινες κατὰ προτίμησιν ἀντήλλασσον τὰς ἰδέας των ἐντὸς προνομιούχων τινῶν φαρμακείων,) ἐνῷ οἱ ἔμποροι τῆς Ἑρμουπόλεως εἶχον ὄχι μίαν μόνην, ἀλλὰ δύο λέσχας ἀξιολόγους, εἰς τὰς ὁποίας μάλιστα ἔδιδον καὶ χοροὺς πολυκρότους κατὰ τὰς ἀποκρέω. Ὥστε ὁ ἐρχόμενος ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος εἰς Σύραν, ἔβλεπεν ἐκεῖ ἐξωτερικὰ σημεῖα φραγκισμοῦ, τὰ ὁποῖα εἰς μάτην ἤθελε τότε ἀναζητήσει ἀλλαχοῦ.

Τοῦτο ἐξηγεῖται εὐκόλως. Οἱ συνοικισταὶ τῆς Ἑρμουπόλεως, ἐκριζωθέντες τῶν ἑστιῶν των ἀπὸ τὸν ἀνεμοστρόβιλον τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ μεταφερθέντες ἐπὶ νέου ἐδάφους, ἠδύναντο δι' αὐτὸ τοῦτο νὰ μεταβάλωσιν, εὐκολώτερον τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, τὰ προγονικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα. Ἄλλως δὲ οἱ πλεῖστοι ἀνῆκον εἰς τὰς ἐμπορικὰς τάξεις, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἢ ἐπεσκέφθησαν οἱ ἴδιοι τὰ ξένα ἢ εἶχον συγγενεῖς ἐκεῖ ἀποκατασταθέντας, ὥστε δὲν ἤργησαν νὰ συγκεντρώσουν εἰς

τὴν νῆσον ἐκείνην τὸ ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος, καὶ ν' ἀποκαταστήσουν τὴν Ἑρμούπολιν τὸ πρῶτον σημεῖον ἑνώσεως μεταξὺ τοῦ ἀρτισυστάτου κράτους καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης.

Ἀληθῶς ὁ ἀποκτηθεὶς οὕτως ἐξευρωπαϊσμὸς ἔφερε τὸν διπλοῦν τύπον καὶ τῆς βίας μὲ τὴν ὁποίαν μετηνέχθη ἔξωθεν, καὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν μέσων διὰ τῶν ὁποίων ἐπραγματοποιεῖτο ἡ ἐφαρμογή του. Οἱ νέοι ἐκεῖνοι Εὐρωπαῖοι ἐφαίνοντο μὴ λαβόντες εἰσέτι τὸν καιρὸν νὰ συνηθίσουν εἰς τὰ ξένα ἤθη καὶ εἰς τὰ νέα φορέματά των. Ἡ φραγκικὴ των ἐνδυμασία δὲν ἦτο πάντοτε οὔτε τοῦ νεωτέρου, ἀλλ' οὔτε κἂν ὁμοιορρύθμου συρμοῦ· ἀποτέλεσμα τοῦτο εἴτε τῆς ποικίλης ἔξωθεν προελεύσεως τῶν ἐνδυμάτων, εἴτε τῆς καλλιτεχνικῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ἐγχωρίων ῥαπτῶν, εἴτε ἐπὶ τέλους τῆς μὴ ἐντελοῦς εἰσέτι λήθης τῶν ἀρχαίων ἕξεων. Οὕτω καὶ εἰς τὰς λέσχας ἐπεκράτει, ἔστω καὶ κατὰ τοὺς χορούς, δόσις ἁπλοϊκότητος μεγαλειτέρας ὁπωσδήποτε τῆς συμβιβαζομένης μὲ τὴν ἐθιμοτυπίαν τοῦ παρεισάκτου πολιτισμοῦ. Ἐν συνόλῳ, εἰς τὴν κοινωνίαν ἐκείνην, τῆς ὁποίας τὰ συστατικὰ ἦσαν ἑτερογενῆ καὶ ποικίλα, αἱ δὲ περιστάσεις ἀνώμαλοι καὶ εἰσέτι δυσχερεῖς, ὑπῆρχέ τι τὸ ἀσυνάρτητον, τὸ ἰδιόρρυθμον, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ τὸ ἀλλόκοτον.

Τὸ ἀλλόκοτον τοῦτο διεφαίνετο κατ' ἐξοχὴν εἴς τινας τύπους τῶν τότε Ἑρμουπολιτῶν, οἵτινες ἠδύναντο νὰ δώσουν ἀφορμὴν εἰς ἠθογράφον ἢ καὶ εἰς γελοιογράφου τὴν γραφίδα, ἐὰν δὲν ἐξημβλύνετο ἡ συναίσθησις τοῦ γελοίου ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἀκαταστασίας καὶ τῆς προσφάτου ἔτι μνήμης τῆς πανωλεθρίας, ἐκ τῆς ὁποίας προέκυψεν ὁ συνοικισμὸς τῆς Ἑρμουπόλεως. Παρεκτὸς δὲ τούτου, ἡ συνήθεια ἐξοικειοῖ

πρὸς πᾶν τὸ ἔκτακτον. Οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἰδιότροποι τύποι κατήντησαν νὰ θεωρῶνται ὡς φυσικοὶ καὶ νὰ μὴ ἐξεγείρουν οὐδόλως τὴν κοινὴν περιέργειαν.

Μεταξὺ τῶν προσώπων ὅσα αἱ νύξεις μου αὗται θ' ἀνακαλέσουν εἰς τὴν μνήμην παλαιῶν Ἑρμουπολιτῶν, θὰ συγκαταλεχθῇ, πιστεύω, καὶ τὸ τοῦ Φιλίππου Μάρθα. Πολλοὶ ἐλησμόνησαν ἴσως τὸ ὄνομα, ἀλλὰ δύσκολον οἱ ἰδόντες αὐτὸν ἅπαξ νὰ ἐλησμόνησαν τὸν ἄνθρωπον. Εἶχε χαρακτηριστικὰ μοναδικὰ καὶ ἐντυπούμενα διὰ παντὸς εἰς τὴν μνήμην. Αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς του ἦσαν μαῦραι εἰσέτι, ἀλλ' ἡ μία του ὀφρύς, ἡ δεξιά, ἦτο λευκή, ὁ δὲ δασύς του μύσταξ διῃρεῖτο ἐπίσης εἰς δύο διακεκριμένα χρώματα, ἀλλ' ἀντιστρόφως τῶν ὀφρύων ἦτο λευκὸς ἀριστερόθεν καὶ μαῦρος δεξιόθεν. Ἡ χιαστὴ αὕτη διασταύρωσις τῶν δύο χρωμάτων ἔδιδεν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του ἔκφρασιν παράδοξον. Ἐὰν ἔβαφε τὰς λευκὰς τρίχας, ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς εὔμορφος μᾶλλον, ἀλλ' ὅτε πρῶτον ἦλθεν εἰς Σύραν, τίς ἐκεῖ ἐσκέπτετο περὶ κομψότητος! Μετέπειτα, καθόσον ἡσύχαζον τὰ πράγματα καὶ ἐλάμβανον σημασίαν ὑπερτέραν τῆς ἀληθοῦς ἀξίας των αἱ μικραὶ μέριμναι τοῦ βίου, ἀνεφάνησαν καὶ πωληταὶ καὶ ἀγορασταὶ βαφῆς εἰς Ἑρμούπολιν. Ἀλλὰ τότε θὰ ἐπέσυρε τὴν ἔκπληξιν καὶ τὴν εἰρωνείαν τοῦ κόσμου ὁ Μάρθας, ἐὰν ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν του νὰ ἐπιδιώξῃ διὰ τοιούτων μέσων τὸ ὁμόχρουν τῶν τριχῶν του. Τὸν εἶχον συνηθίσει ὅπως ἦτο καὶ οὐδεὶς πλέον τὸν παρετήρει. Ναὶ μέν, τινὲς τῶν ἄκραν φιλοσκωμμόνων ἐπέμενον ἐπαναλαμβάνοντες πότε καὶ πότε χαριεντισμὸν ἐγκαινισθέντα πρὸ ἐτῶν ὑπὸ Χίου ἐντριβοῦς περὶ τὰς Γραφὰς καὶ ἐμπνευσθέντος ἀπὸ τὸ ἐπώνυμον τοῦ

Φιλίππου. Ἀλλ' οὔτε κἂν ἐμειδία οὗτος ἢ ἐπρόσεχεν ὅτε, κατὰ τὴν διάβασίν του, οἱ τοιοῦτοι εὐφυολόγοι ἐψιθύριζον τὸ τοῦ Εὐαγγελίου: «Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά, ἑνὸς δὲ ἐστι χρεία.» Καὶ προφέροντες τὴν λέξιν *Ἑνὸς* ἔστρηβον τὸν μύστακα ἢ ἔτριβον τὰς ὀφρῦς.

Τὸ ῥητὸν ἠδύνατο πράγματι νὰ λεχθῇ πρὸς τὸν ὁμώνυμον τῆς Μάρθας, καθόσον ὑπῆρχε χρεία *ἑνὸς χρώματος*, ἀλλὰ τὸ πρῶτον μέρος τῆς φράσεως βεβαίως δὲν προσηρμόζετο εἰς αὐτόν. Οὔτε ἐμερίμνα, οὔτε ἐτύρβαζε περὶ πολλὰ ὁ δυστυχής! Ἀπ' ἐναντίας, μόνη του μέριμνα ἐφαίνετο ἡ ἐπιμελὴς ἐξάσκησις τοῦ ἔργου του, καὶ τοῦτο δὲ τόσον μόνον, ὅσον ἐξήρκει πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Ἄλλως, οὔτε φίλους εἶχεν οὔτε σχέσεις, οὔτε εἰς καφενεῖον τὸν εἶδε τίς ποτε νὰ καθίσῃ, οὔτε εἰς ξένην οἰκίαν εἰσήρχετο. Ἥσυχος, ὀλιγόλογος, κατηφής, μετέβαινε τακτικῶς ἐκ τῆς οἰκίας του εἰς τὰ γραφεῖα τῶν πελατῶν του καὶ ἐκεῖθεν πάλιν ὀπίσω, πενιχρῶς ἀλλὰ κοσμίως καὶ καθαρῶς πάντοτε ἐνδεδυμένος.

Κατῴκει ἀνέκαθεν εἰς τὴν παρὰ τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν

στενὴν ὁδόν, ἥτις ἀγνοῶ ἐὰν ἀπέκτησε τὴν σήμερον ἰδίαν ὀνομασίαν. Ὁ ἔκτοτε κατεδαφισθεὶς οἰκίσκος του περιεῖχε δύο μικρὰ δωμάτια καὶ μαγειρεῖον, ἐκ τῆς καπνοδόχης ὅμως τοῦ ὁποίου αἱ γειτόνισσαι ἐβεβαίουν ὅτι οὐδέποτε ἀνῆλθε καπνός. Κατ' ἀρχὰς τινὲς ἐξ αὐτῶν ἠθέλησαν ἐκ συμπαθείας νὰ προσφέρουν φαγητά, προφασιζόμεναι ποτὲ μὲν ὅτι ἐπεθύμουν νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἐπιτυχοῦσαν πήτταν των, ἄλλοτε δὲ

ὅτι ἦτο ἡ ἑορτὴ τοῦ συζύγου ἢ τοῦ υἱοῦ των. Ἀλλ' ἐκεῖνος εὐγενῶς μέν, διὰ τρόπου ὅμως μὴ ἐπιδεχομένου ἀντίρρησιν, ἀπεποιεῖτο τὴν προσφοράν, ὥστε αἱ γειτόνισσαι ἔπαυσαν ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην τὰς καλοκαγάθους ἀποπείρας των. Καὶ ἐξηκολούθει ὁ Φίλιππος φέρων ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἐντὸς χάρτου χονδροῦ ἢ ἐντὸς λαχανοφύλλου τὴν λιτὴν ἀμαγείρευτον τροφήν του.

Ἡ σειρὰ τῶν πρὸς τὴν θάλασσαν οἰκιῶν τῆς ὁδοῦ ἐκείνης, καθὼς ἐνθυμοῦνται οἱ γνωρίσαντες τὴν Ἑρμούπολιν, ἐκτίσθη

ἐπὶ βράχων ἀποτόμων. Ὁ οἰκίσκος τοῦ Μάρθα, χωριζόμενος ἀπὸ τὴν ὁδὸν διὰ μικροῦ προαυλίου περιτειχισμένου, προεῖχε περισσότερον τῶν ἄλλων πρὸς τὰ ὄπισθεν, ὁ δὲ ξύλινος ἐξώστης του ἐφαίνετο κρεμάμενος, τρόπον τινά, ὑπεράνω τῶν ἀποκρήμνων ἐκεῖ πετρῶν. Ὅτε ὁ ἄνεμος ἔπνεε σφοδρός, οἱ ἀφροὶ τῶν ὑπὸ τὸν κρημνὸν μαινομένων κυμάτων ἀνήρχοντο ἐνίοτε μέχρι τῆς οἰκίας αὐτῆς.

Τὸν ἐξώστην του εἶχε περικλείσει ὁ Φίλιππος ἄνωθεν καὶ ἐξ ἑκατέρων τῶν πλευρῶν διὰ σανίδων. Καὶ τῶν παρακειμένων οἰκιῶν οἱ ἐξῶσται περιεκλείοντο κατὰ τὸν αὐτὸν ἢ ἄλλον τρόπον, μετασχηματιζόμενοι εἰς κλίνας εὐαέρους καὶ δροσερὰς κατὰ τὰς θερμὰς τοῦ θέρους νύκτας. Ἀλλ' ἐνῷ τῶν λοιπῶν ἐξωστῶν ἡ σκέπη ἀφηρεῖτο κατὰ τὸν χειμῶνα, ὁ τοῦ Φιλίππου ἔμενε διαρκῶς σκεπαστός, αἱ δὲ γειτόνισσαι διετείνοντο ὅτι ἐκοιμᾶτο ἐκεῖ καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος.

Ἐντὸς τῆς οἰκίας ἐκείνης διήρχετο ὅσας ὥρας δὲν ἀπησχόλει ἡ ἐργασία του. Τὰς Κυριακὰς ἐλειτουργεῖτο τακτικῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μεταμορφώσεως, ἐνίοτε δὲ μετὰ τὴν ἀκολουθίαν οἱ χωρικοί, ἢ κυνηγοὶ ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς ἄγρας, τὸν συνήντων περιπλανώμενον εἰς τὰ πετρώδη τῆς νήσου βουνά, ἢ καθήμενον ἐπὶ βράχου μὲ τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Τῆνον. Ἀλλ' οὐδέποτε τὸν εἶδέ τις τὸ ἑσπέρας ἔξω τῆς οἰκίας του.

Τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπορίζετο ἐπαγγελλόμενος τὸν διερμηνέα καὶ τὸν γραμματέα τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης. Δι' αὐτοῦ ἐγίνετο πᾶσα συνεννόησις μεταξὺ τῶν Ἄγγλων πλοιάρχων καὶ τῶν παραληπτῶν τῶν φορτίων των. Ἐὰν ἔμπορός τις ἐλάμβανεν ἐπιστολὴν Ἀγγλικήν, εἰς τὸν Φίλιππον προσέφευγε

πρὸς μετάφρασίν της· ὅτε ἐπρόκειτο περὶ συντάξεως ναυλοσυμφώνων ἢ περὶ ἐκδόσεως συναλλάγματος Ἀγγλιστί, διὰ τῶν καλλιγραφικῶν χαρακτήρων του ἐπληροῦντο τὰ κενὰ τῶν σχετικῶν ἐντύπων.

Δὲν ἐπληρώνετο ἁδρῶς διὰ ταῦτα, ἀλλ' αἱ μετὰ τῆς Ἀγγλίας ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ἑρμουπόλεως ἦσαν τοσαῦται,

ὥστε δὲν ἀπέλιπεν ἐργασία, ἐξ ἄλλου δὲ αἱ ἀνάγκαι του ἦσαν τόσον περιωρισμέναι, ὥστε ἐξήρκουν ὅσα ἐκέρδιζεν.

Ἀλλὰ ποῦ καὶ πῶς ἐξέμαθε τὴν Ἀγγλικὴν ὁ Φίλιππος; Ἦτο γνωστὸν περὶ αὐτοῦ ὅτι κατὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Κύπρου περιεσώθη ὀρφανὸς εἰς πλοῖον Ἀμερικανικὸν καὶ ὅτι μετεφέρθη εἰς Ἀμερικὴν ὅπου ἐξεπαιδεύθη, ἀνδρωθεὶς δὲ ἐπέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Κατ' ἀρχὰς μάλιστα ἐλέγετο ὅτι ἐσπούδασεν ἐκεῖ τὴν ἰατρικήν, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν τὴν μετήρχετο, ἔπαυσε βαθμηδὸν νὰ λέγεται τοῦτο καὶ ἐλησμονήθη.

Ὅτε κατὰ πρῶτον ἦλθεν εἰς Σύραν, ἐλέγοντο καὶ ἄλλα

περὶ αὐτοῦ πολλὰ καὶ διάφορα. Ἐπί τινα καιρὸν διεδίδετο ὅτι εἶχε πάθει τὰς φρένας. Τήνιοι δέ τινες ἐκυκλοφόρησαν ἐπεισόδια ποικίλα τῆς φημιζομένης παραφροσύνης του. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐφαίνετο ὑγιέστατος τὸν νοῦν, ἡ δὲ κατήφεια καὶ ἡ ἀπομόνωσίς του δὲν ἦσαν βεβαίως ἀνεξήγητοι ὑπὸ τὰς γενικὰς τότε τῶν Ἑλλήνων περιστάσεις, ὥστε διεσκεδάσθησαν ἐντὸς ὀλίγου πᾶσαι αἱ περὶ διαταράξεως τῶν φρενῶν του ὑπόνοιαι. Ἐν συνόλῳ, οἱ Ἑρμουπολῖται δὲν ἐνησχολοῦντο πλέον περὶ αὐτοῦ. Οὐδένα ἐπείραζεν, οὐδένα ἐβάρυνεν, ἄλλο δὲν ἐπεθύμει καὶ δὲν ἐπεδίωκεν ἢ νὰ διέλθῃ ἀπαρατήρητος ἡ ὕπαρξίς του, τοῦτο δ' ἐπὶ τέλους καὶ ἐπέτυχε.

Καὶ ὅμως ἡ μονήρης καὶ ἄσημος ἐκείνη ὕπαρξις ὑπέκρυπτεν ἱστορίαν θλιβεράν, ὑπέκρυπτε πάλην μακράν, πάλην καθημερινὴν μεταξὺ τῆς καρδίας καὶ τῆς διανοίας του. Οἱ βλέποντες αὐτὸν παραγεμίζοντα ἡσύχως τὰς ἐντύπους συναλλαγματικὰς καὶ φορτωτικάς του δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποπτεύσουν ὁποίας τρικυμίας περιέκλειεν ἡ ψυχή του.

Τὸ μυστικὸν τοῦ Φιλίππου Μάρθα θὰ συναπέθνησκε μετ' αὐτοῦ ἐάν, ὡς μνημόσυνον ἐπιπλέον μετὰ ναυάγιον, δὲν περιεσῴζοντο ἰδιόχειροί τινες σημειώσεις του. Διατί τὰς ἔγραψε; Βεβαίως δὲν προέθετο τὴν διαμνημόνευσιν τῶν τῆς ζωῆς του. Ἔγραφε διότι, ὅταν κατέχηταί τις ὑπὸ μιᾶς μόνης σκέψεως καὶ δὲν δύναται νὰ τὴν ἐκδιώξῃ, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐλαφρώσῃ τὴν ψυχήν του διατυπῶν ὅπως δήποτε διὰ λέξεων τὸ ἄλγος του. Ἐὰν ἔχῃ φίλον, θὰ τὸ διακοινώσῃ εἰς τὸν φίλον του· ἐὰν ἔχῃ πίστιν, θὰ τὸ ἐκμυστηρευθῇ εἰς τὸν πνευματικόν του, ἄλλως ἡ ὑπερχειλής του καρδία θὰ ἐκχυθῇ εἰς ἀσυναρτήτους μονολόγους, — ἤ, ἐὰν γνωρίζῃ νὰ

γράφῃ, θὰ χαράξῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν θλιβερὸν μονόλογον του. Ἰδοὺ διατὶ ἔγραφεν ὁ Μάρθας.

Τὸ τετράδιον εἰς τὸ ὁποῖον ἔγραφε τὰς σκέψεις καὶ ἀποσπάσματα τῆς αὐτοβιογραφίας του δὲν περιέχει ταῦτα καὶ μόνον, ἀλλ' ἐχρησίμευεν ὡς γενικὸν σημειωματάριόν του καὶ κατάστιχον. Εἰς αὐτὸ ἐνέγραφε μετ' ἀκριβείας τὰς μικράς του δοσοληψίας, ὡς ἄνθρωπος φροντίζων νὰ εἶναι πάντοτε ἐνήμερος καὶ ἀπηλλαγμένος πάσης ὀφειλῆς. Ἐκεῖ ἐπίσης κατεγράφοντο αἱ διάφοροι ἐργασίαι του εἰς τὰ γραφεῖα τῶν πελατῶν του. Μεταξὺ τῶν τοιούτων σημειώσεων ὑπάρχουν ἐνίοτε συνταγαὶ φαρμακευτικαί, μαρτυροῦσαι ὅτι δὲν εἶχε λησμονήσει ὁ Μάρθας τὴν ἰατρικήν του, ἀλλ' ἀναγόμεναι ἅπασαι εἰς τὴν σκευασίαν ναρκωτικῶν. Τὰ συστατικά των δὲν παραλλάσσουν οὐσιωδῶς, ἀλλ' αἱ δόσεις καὶ οἱ συνδυασμοὶ ποικίλλουν. Ἠδύνατό τις ἐξ αὐτῶν νὰ εἰκάσῃ ὅτι περὶ τὰ ἀναισθητικὰ ἰδίως περιεστράφησαν αἱ μελέται του. Ἀναμὶξ δὲ καὶ ἀτάκτως ἔγραφεν Ἀγγλιστὶ ὅ,τι ἐσκέπτετο περὶ ἑαυτοῦ ἢ ὅ,τι ἀνεπόλει ἐκ τῶν ἐπεισοδίων τοῦ βίου του. Ταῦτα ἄνευ σειρᾶς ἢ χρονολογίας, ἀλλ' ἐκ τῶν δοσοληπτικῶν σημειώσεων, αἵτινες προηγοῦνται ἢ ἕπονται ἑκάστου ἀποσπάσματος, δύναταί τις κατὰ προσέγγισιν νὰ ὁρίσῃ ἑκάστου τὴν ἡμερομηνίαν. Τὸ ὅλον τοῦ βιβλίου ἐγράφη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1845 καὶ 1847.

Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι κατάστιχον ἐμπορικὸν εἰς σχῆμα μικροῦ τετάρτου. Αἱ τριπλαῖ εἰς ἑκάστην σελίδα στῆλαι διὰ τὰς ὑποδιαιρέσεις τῆς λίρας στερλίνας μαρτυροῦν τὴν Ἀγ-

γλικὴν κατασκευήν του. Ἡ διάσωσίς του ὀφείλεται προδήλως εἰς τὸ σχῆμά του. Ἐξελήφθη ὡς βιβλίον ἔντυπον καὶ οὕτω περιφυλαχθὲν εὑρίσκεται εἰσέτι εἰς τὴν δημοσίαν τῆς Ἑρμουπόλεως βιβλιοθήκην.

Ὁμολογῶ ὅτι κατὰ πρῶτον συνέλαβα τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ ἐπωφεληθῶ τῶν σημειώσεων τοῦ Φιλίππου Μάρθα πρὸς συγγραφὴν διηγήματος ἐπὶ τὸ μυθιστορικώτερον. Ἀλλὰ σκεφθεὶς ὡριμώτερον ἐπροτίμησα νὰ τὰς δημοσιεύσω ἀπαραλλάκτους ὡς ἐγράφησαν παρ' αὐτοῦ καὶ ν' ἀφήσω εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν φροντίδα τοῦ νὰ συμπληρώσῃ διὰ τῆς φαντασίας τὰ κενά.

Ἰδοὺ αὗται.

Α'.

«Ἡ Ψαριανὴ γειτόνισσά μου κάθηται τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας της, μὲ τὸ πρωτογέννητόν της εἰς τὴν ἀγκάλην, καὶ περιμένει τὸν ἄνδρα της. Ὅτε ἐπιστρέφων εἰς τὴν οἰκίαν μου διέρχομαι ἐξ ἀνάγκης ἔμπροσθέν της, μὲ καλησπερίζει μειδιῶσα καὶ σχεδὸν πάντοτε εὑρίσκει τρόπον νὰ εἴπῃ τι, ὥστε νὰ διακόψω τὸν δρόμον μου διὰ ν' ἀποκριθῶ. Ἐνίοτε θηλάζει τὸ

βρέφος της, καλύπτουσα διὰ τῆς χειρὸς τὸ ἡμιανοικτὸν στῆθος. Δὲν εἶναι βεβαίως ὡραία ἡ γειτόνισσά μου, ἀλλ' ὅτε κλίνουσα τὴν κεφαλὴν ἀναπαύει εὐφροσύνως τὸ βλέμμα εἰς τοὺς ἀνοικτοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ θηλάζοντος τέκνου της, μὲ μειδίαμα ἀφάτου ἀγάπης εἰς τὰ χείλη, τότε μεταμορφοῦται τὸ πρόσωπόν της. Τὴν ἐξωραΐζει ἡ μητρικὴ στοργή!

Μένω τότε ἐνώπιόν της καὶ τὴν βλέπω. Ἀλλὰ δὲν βλέπω ἐκείνην. Ἄλλη μορφὴ ὡραία, μορφὴ λατρευτή, μοῦ φαίνεται καθημένη ἐκεῖ, εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας. Φαντάζομαι ὅτι βλέπω τὴν σύζυγόν μου θηλάζουσαν εἰς τὴν μη-

τρικήν της ἀγκάλην τὸ τέκνον μας. Τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Ψαριανῆς πράσινον μανδήλιον μεταβάλλεται εἰς κομψὸν Σμυρναΐκὸν κεφαλόδεσμον, ἡ μαύρη της κόμη μεταβάλλεται εἰς ξανθήν, καὶ δύο γαλανοὶ ὀφθαλμοὶ προσηλοῦν ἐπ' ἐμοῦ ἀπερίγραπτον βλέμμα.

Ἀλλ' ἐνῷ ὀνειρεύομαι ταῦτα, ἀλλάσσει ἡ ὀπτασία, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκεῖνοι κλείονται διὰ μιᾶς, ἡ λευκὴ ὄψις ὠχριᾷ,

τὸ βρέφος δὲν ἀναπνέει, καὶ τὴν βλέπω νεκρὰν τὴν μητέρα του, νεκρὰν καθὼς τὴν εἶδα, καθὼς τὴν βλέπω διαρκῶς ἐνώπιόν μου ἔκτοτε!

Ὦ, διατί, τὸ ὄνειρον δὲν ἐπραγματοποιήθη! Διατί; Διότι αἱ κατηραμέναι μου χεῖρες ἐξωλόθρευσαν τὴν εὐτυχίαν μου. Ἐγὼ εἶμαι ὁ καταστροφεύς, ἐγὼ ὁ ἔνοχος, ἐγὼ ὁ φονεύς!

Β΄.

Σήμερον μὲ συνήντησε καθ' ὁδὸν ὁ νεωστὶ ἐλθὼν ἐνταῦθα Γερμανὸς ἰατρός. Ὁ συνοδεύων αὐτὸν συμπατριώτης του τὸν ὤθησε διὰ τοῦ ἀγκῶνος, ἐνῷ διεσταυρούμεθα, ὁ δὲ ἰατρὸς ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ τὸ βλέμμα καὶ μὲ ἠτένισε μετὰ περιεργείας. Τὸν ἤκουσα ὄπισθέν μου λέγοντα: «Συνέπεια βεβαίως ψυχικῆς διαταράξεως.» — Δὲν ὑπέθετεν ὅτι ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω τὰ Γερμανικά του, οὐδ' ὅτι ἐσπούδασα καὶ ἐγὼ τὴν ἐπιστήμην του.

Ἡ διάγνωσις μαρτυρεῖ ὀξυδέρκειαν. Τῷ ὄντι τὸ χρῶμα τῶν τριχῶν μου ἠλλοιώθη κατὰ τὸ δεκάμηνον διάστημα τῆς διαμονῆς μου εἰς τὰ κελλία τῆς Εὐαγγελιστρίας, ἀλλ' ἀγνοῶ ἐὰν ἡ ἀλλοίωσις ἐπῆλθε διὰ μιᾶς ἢ βαθμηδόν. Οὐδέποτε ἠρεύνησα περὶ τούτου.

Μ' ἐθεώρουν ὡς παράφρονα ἐκεῖ καὶ ὡς τοιοῦτον μὲ μετεχειρίζοντο. Δὲν ἠδύναντο νὰ ἴδουν τί συνέβαινεν ἐντὸς τῆς ψυχῆς μου, δὲν ἐγνώριζον ὁποῖον βάρος ἐπίεζε τὴν συνείδησίν μου, δὲν ἔβλεπον ἐκεῖνοι καθὼς ἔβλεπα ἐγὼ αἰωνίως ἐνώπιόν μου τὸ φάσμα της. Καὶ ἀπέδιδον εἰς διατάραξιν φρενῶν τὴν ἀπελπισίαν μου καὶ μ' ἐβασάνιζον διὰ νὰ μὲ θερα-

πεύσοον—καὶ ἐνόμισαν ὅτι μ' ἐθεράπευσαν! Ὄχι, δὲν παρελογιζόμην. Ἐὰν παρεφρόνουν τότε, παραφρονῶ καὶ τώρα. Διότι καὶ τώρα ἡ αὐτὴ εἰκὼν πλανᾶται ἀενάως ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἡ αὐτὴ ἀπελπισία μὲ κυριεύει, ἡ αὐτὴ μὲ κατέχει ἐπιθυμία τοῦ θανάτου καὶ ἔφεσις τῆς αὐτοτιμωρίας.

Ἀλλὰ τότε ἐφρόνουν ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ποινῶν. Δὲν μὲ ἐθεράπευσαν ἐκεῖνοι· ὁ γέρων ἱερεὺς τῆς Τήνου μὲ ἔπεισεν ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ποινὴ βαρυτέρα τοῦ θανάτου. Ὤ, εἶχε δίκαιον! Τοῦ ὑπεσχέθην ὅτι θὰ παραμείνω μέχρις οὗ ἔλθῃ ἀπρόσκλητος ὁ θάνατος. Ποσάκις μετενόησα διὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ποσάκις ἠθέλησα νὰ πατήσω τὸν ὅρκον μου! Ἀλλ' ὄχι! Θὰ τὸν τηρήσω πιστῶς!

Γ'.

Ἐνίοτε ἀπορῶ ἐγὼ αὐτὸς πῶς ἐκτελῶ ἀκριβῶς καὶ ἀλαν-

θάστως τὴν γραφικήν μου ἐργασίαν, ἐνῷ πλανᾶται ὁ νοῦς μου ἀλλαχοῦ,—πῶς συγκεντροῦται ἡ προσοχή μου εἰς τὸ ἔργον μου, ἐνῷ ἡ ψυχή μου ἀπουσιάζει. Μὴ ὑπάρχουν δύο ἄνθρωποι ἐντός μου, καὶ μοιράζεται εἰς δύο ἡ ἐνέργειά των; Ἐξ ἑνὸς ὁ δοῦλος τῆς συνηθείας, ἡ ἐργαζομένη μηχανή, ὁ ἑτεροκίνητος τροχός,—ἐξ ἄλλου ἡ ἀμετάβλητος σκέψις, ἡ ἀκατάβλητος ὀδύνη, ἡ διηνεκὴς ἀνάμνησις; Ἐξ ἑνὸς ἡ θέλησις, ἐξ ἄλλου ἡ συνείδησις; Ἐπροσπάθησα νὰ μεταβάλω τὴν σκέψιν, νὰ καταβάλω τὴν ὀδύνην, νὰ νικήσω τὴν ἀνάμνησιν, ἐπάλαισαν ἐπὶ πολὺ ἐντός μου τὰ ἀντίθετα στοιχεῖα, ἀλλ' ἡ θέλησις δὲν ἰσχύει. Ἐνίκησεν ἡ συνείδησις!

Δ΄.

Ὁ Γερμανὸς ἰατρὸς θαυματουργεῖ. Πανταχοῦ ἀκούω ἐξυμνούμενα τὰ κατορθώματά του. Ἐθεράπευσε τοῦ ἑνὸς τὸ χρόνιον καὶ ἐπίμονον νόσημα, ἔσωσε τὸν ἄλλον, καίτοι καταδικασθέντα παρὰ τῶν λοιπῶν ἰατρῶν. Οἱ πάσχοντες προσέρχονται σωρηδὸν εἰς τὴν οἰκίαν του, οἱ συνάδελφοί του ἐπιζητοῦν τὴν ἀρωγήν του. Ἀντικείμενον τῆς ὁμιλίας καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τῆς Ἑρμουπόλεως εἶναι πρὸ ἡμερῶν ὁ Γερμανός!

Τοιαῦτα ἐπηύχοντο οἱ συμμαθηταὶ καὶ οἱ καθηγηταὶ εἰς ἐμέ, ὅτε ἀνεχώρουν ἐξ Ἀμερικῆς. Τοιοῦτον μοὶ ἐπηγγέλλετο τὸ μέλλον ὁ πρόεδρος τῆς Σχολῆς, ὅτε ἐντὸς τῆς αἰθούσης ἐπέστεφε διὰ λατινικῆς προσλαλιᾶς τὴν ἀπονομὴν τοῦ διπλώματος, τὸ δὲ συνωθούμενον πλῆθος ἀνευφήμει τὸν νέον Ἕλληνα ἰατρόν.

Διατί ἀναπολῶ ταῦτα, καὶ πρὸς τί; Δὲν εἶμαι πλέον ἰα-

τρός, ἀφοῦ ἡ ἐπιστήμη μου ἀντὶ τῆς σωτηρίας ἐπέφερε τὸν θάνατον,—τὸν φόνον. Τοῦτο ἐπέβαλε τότε ἡ συνείδησίς μου, σήμερον τὸ ἐπιβάλλει καὶ ἡ ἀμάθεια. Ἐπὶ δέκα ἤδη ἔτη ἀπέμαθα τὴν μὴ ἐξασκουμένην ἰατρικήν. Σήμερον εἶμαι γραφεὺς τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης καὶ οὐδὲν ἄλλο, οὐδὲν περιπλέον ! Οὐδεὶς ἐνταῦθα γνωρίζει ὅτι ἤμην ἰατρός, ἢ καὶ ἂν τὸ ἐγνώριζε, τὸ ἐλησμόνησεν. Ἀλλ' οὔτε μεταμελοῦμαι διὰ τοῦτο. Οὕτως ἔπρεπε νὰ γείνῃ καὶ οὕτως ἐγένετο. Ἤδη τετέλεσται !

Ε΄.

Πρό τινος μία ὑποψία, ἥτις καὶ ἄλλοτε μ' ἐβασάνισε, μοῦ πιέζει συχνάκις τὸν νοῦν. Ἀμφιβάλλω τότε περὶ παντός, περὶ τοῦ παρελθόντος, περὶ τοῦ παρόντος, περὶ τῆς ὑπάρξεώς μου αὐτῆς. Σκέπτομαι τότε μὴ διαφεύγῃ ἀληθῶς τὴν θέλησίν μου ἡ ἐνέργεια τῆς διανοίας, μὴ τὰ γεννήματά της στηρίζωνται ἐπὶ τῆς σαλευομένης βάσεως πάσχοντος ἐγκεφάλου, μὴ καὶ ἡ λύπη μου αὐτή . . . Διατί σκέπτομαι ταῦτα; Διατί αἱ ὑποψίαι αὗται, αἱ ἐπιβαρύνουσαι ἔτι μᾶλλον τὸ ἀφό-

ρητον ἄχθος τοῦ βίου; Ὄχι! Ὁ πάσχων τὰς φρένας δὲν ἔχει τὴν συνείδησιν τοῦ πάθους του.

Ὢ! Εἴθε νὰ ἤμην παράφρων!

ΣΤ΄.

Τὴν νύκτα ὅτε ἄϋπνος βλέπω τὰ ἀναρίθμητα ἄστρα ἀκτινοβολοῦντα εἰς τὴν ἀπέραντον γαλήνην τοῦ οὐρανοῦ, καὶ

ἀκούω ὑπὸ τὸν ἐξώστην μου τὸν ἥσυχον φλοῖσβον τῆς θαλάσσης, διαπεροῦν ἐνίοτε τὴν φαντασίαν μου, ὡς εἰκόνες ἀλλεπάλληλοι, αἱ ὀλίγαι εὐχάριστοι ἀναμνήσεις τῆς ζωῆς μου. Ἐνθυμοῦμαι τότε τὸν Ἀμερικανὸν εὐεργέτην μου, ἐνθυμοῦμαι τὸν ἱερέα τῆς Εὐαγγελιστρίας, ἐνθυμοῦμαι τὴν Ψαριανὴν γει-

τόνισσάν μου, ἐνθυμοῦμαι ὅσην καλοσύνην ἀπήντησα ἐπὶ γῆς. Οἱ ἄνθρωποι δὲν μοῦ ἠρνήθησαν ποτὲ τὴν συμπάθειάν των, ἀπ᾽ ἐναντίας· ἀλλ᾽ ἐγὼ δὲν τὴν θέλω, οὔτε ποτὲ τὴν ἐζήτησα. Ἴσως ἐὰν τὴν ἐπεζήτουν δὲν τὴν ἀπελάμβανα, διότι ἀποβαίνει φορτικὴ ἡ μακρὰ δυστυχία, ἡ δὲ φιλανθρωπία προσφέρει τὴν ἐλεημοσύνην τῆς συμπαθείας εἰς δόσεις ἐφημέρους· δὲν ὑποβάλλεται εἰς χρόνιον φόρον.

Δὲν θέλω οὔτε ἀγάπην, οὔτε συμπάθειαν· θέλω νὰ διέλθω ἄγνωστος καὶ ἀπαρατήρητος ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, ὑποφέρων ἐν κρυπτῷ τὸ βάρος τῆς συμφορᾶς μου, μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ ποθητὴ ὥρα τῆς ἀπολυτρώσεως,—τῆς ἀναπαύσεως.

Ζ΄.

Ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσω τὸν Γερμανόν, νὰ τὸν ἐρωτήσω περὶ τῶν γενομένων ἐρευνῶν καὶ προόδων εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀναισθητικῶν, νὰ ἐξακριβώσω τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου της. Ἀλλὰ πρὸς τί; Κατὰ τί θὰ ὠφελήσῃ τοῦτο; Τὸ λάθος μου δὲν διορθώνεται, ἡ νεκρά μου δὲν θ᾽ ἀναζήσῃ. Διατί νὰ διακοινώσω εἰς τὸν ξένον τοῦτον ὅ,τι οὐδεὶς γνωρίζει;

Ὅτε ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ μου ἔκραξα ὅτι ἐγὼ τὴν ἐφόνευσα, παρεξήγουν πάντες τοὺς λόγους μου καὶ ἐνόμιζον ὅτι παρεφρόνησα ἐκ τῆς λύπης! Ἂς μείνῃ διὰ παντὸς ἄγνωστον τὸ φρικτὸν μυστικόν μου. Μόνος ὁ ἱερεὺς τῆς Εὐαγγελιστρίας τὸ ἐγνώριζεν, ἀλλ᾽ ἀπέθανεν ἐκεῖνος. Δὲν θὰ ἐρωτήσω τὸν Γερμανόν.

Καὶ ὅμως ποσάκις ἔκτοτε ἐμελέτησα τὰς ἀναλογίας καὶ ὑπελόγισα τὰ συστατικὰ τοῦ αἰθέρος, διὰ τοῦ ὁποίου τὴν

ἐφόνευσα. Ἀλλὰ ταῦτα δι' ὑπολογισμῶν δὲν ἐξακριβοῦνται. Ἀνάγκη πειραμάτων, πειράματα δὲ οὔτ' ἐπεχείρησα οὔτ' ἐπιχειρῶ πλέον. Πόσα τοιαῦτα ἐδοκίμασα εἰς Βοστόνην, πόσα εἰς Τῆνον, καὶ εἰς τί ἀπέληξαν; Ἐνόμιζα ὁ μωρὸς ὅτι κατέχω τὸ μυστήριον τῆς ἀκινδύνου ἀναισθησίας, ὅτι δι' ἐμοῦ θ' ἀντανακλασθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα τῆς ἐφευρέσεως, ὅτι διὰ τῆς ἐπιτυχοῦς χρήσεως τοῦ αἰθέρος θ'ἀνακουφίσω ἐγὼ τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα, καὶ τί κατώρθωσα; Ἐθανάτωσα τὴν γυναῖκά μου!

Πῶς δὲν ἐκράτησε τότε τὴν χεῖρά μου ἀμφιβολία τις; Τὴν ἔβλεπα ἀγωνιῶσαν, κινδυνεύουσαν νὰ συναποθάνῃ μὲ τὸ ἀγέννητον ἔτι τέκνον της, καὶ τὴν ἀπεκοίμισα διὰ τοῦ αἰθέρος. Τὴν ἀπεκοίμισα πεποιθὼς ὅτι θ' ἀφυπνισθῇ καὶ θὰ ἴδῃ εὐτυχὴς καὶ σῶα τὸ βρέφος, χάριν τοῦ ὁποίου ἐκινδύνευεν ἡ ὕπαρξίς της. Δὲν ἀφυπνίσθη ἐκείνη. Ἐγὼ ἀφυπνίσθην ἐκ τῆς ἀπατηλῆς μου ματαιοφροσύνης, ὅτε τὴν εἶδα νεκρὰν ἐνώπιόν μου καὶ νεκρὸν τὸ τέκνον μου!

Πόθεν τὸ λάθος μου ; Μὴ ἔσφαλα εἰς τὴν δόσιν ; Μὴ ὑπερείχεν εἰς τὴν σκευασίαν τὸ ὀξικὸν ὀξύ ; Μὴ ἐπλανήθην ὡς πρὸς τὴν κρᾶσίν της, ἢ ἐπῆλθεν ἀλλοίωσις ἀπρόβλεπτος εἰς τὰς σωματικὰς ἐνεργείας ;

Ὦ τῆς ἐγκληματικῆς μωρίας μου ! Τίς ἐγὼ ὁ νομίσας ὅτι ἦσαν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου τῆς φύσεως τὰ μυστήρια ; Ὅτε εἶδα τὴν ὠχρότητα τοῦ θανάτου εἰς τὸ πρόσωπόν της καὶ ἤκουσα τοὺς τελευταίους βιαίους παλμοὺς τῆς καρδίας της, τότε συνησθάνθην τὴν φρίκην τοῦ ἔργου μου καὶ ἀπηλπισμένος ἔτρεξα καὶ ἐρρίφθην εἰς τὴν θάλασσαν. Διατί μὲ ἔσωσαν; Διατί δὲν μὲ ἀφῆκαν νὰ ἀποθάνω ; Τί ἐκέρδισα ζῶν ;

Η΄.

Διατί ἦλθεν ὁ Γερμανὸς ἐνταῦθα ; Διατί παρήτησε τὴν πατρίδα του ; Μὴ ὤθησε καὶ τοῦτον ἡ κακὴ τύχη νὰ ἔλθῃ νὰ ταφῇ ζῶν μεταξὺ ξένων ἀγνώστων. Αὐτὸς ὅμως ἐξασκεῖ τὸ ἔργον του, ἐνῷ ἐγὼ ἀπηρνήθην τὴν ἐπιστήμην. Ἀλλ᾽ ἡ δυστυχία ἔχει φάσεις ποικίλας καὶ χεῖρας πολλάς. Τοῦ ἑνὸς ἡ συμφορὰ δὲν ὁμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ ἄλλου. Τίς οἶδε πῶς οὗτος ἐπλήρωσε τὸν φόρον του εἰς τὴν Εἱμαρμένην! Τίς οἶδεν ὁποῖον βάρος φέρει ἡ συνείδησίς του !

Θ΄.

Συχνάκις ἀναπολῶ τὸν πρῶτον μετὰ τῆς μνηστῆς μου περίπατον. Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει, ἀλλ᾽αἱ ἀκτῖνές του ἐφώτιζον

εἰσέτι τὴν ἐξοχήν. Κατεβαίνομεν τὸ βουνὸν ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πόλιν. Ἐκράτει δέσμην ἀνθῶν ἀγρίων εἰς τὴν μίαν χεῖρα, διὰ τῆς ἄλλης ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς χειρός μου. Ἡ ψυχή μου

ἦτο πλήρης εὐτυχίας! Διηρχόμεθα τὸν ἔμπροσθεν τοῦ ἀνεμομύλου ἀγρὸν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς πόλεως. Ὁ τροχός του δὲν ἐκινεῖτο, εἶχον ἐπιδεθῆ τὰ ἱστία του. Εἰς τὴν θύραν τῆς παρακειμένης καλύβης ἐκάθηντο ὁ γέρων μυλωνᾶς καὶ ἡ σύζυγός του. Ὁ υἱός των ἐπότιζε τὸν περὶ τὸν μύλον κῆπον,

ἡ νύμφη των ἐπὶ χαμηλοῦ σκαμνίου ἔρραπτεν εἰσέτι, κύπτουσα διὰ νὰ βλέπῃ, τὰ δὲ δύο της τέκνα, οἱ ἔγγονοι τῶν δύο γερόντων, ἔπαιζον ἐκεῖ, καὶ ἀντήχουν οἱ γέλωτές των. Ἦτο σκηνὴ ἀληθοῦς εὐτυχίας ἐκείνη. Ἐστάθημεν καὶ ἐβλέπομεν, ἀπολαύοντες μακρόθεν τὴν ἡδονὴν τῆς γαληνιαίας φαιδρότητός της. Ἔθλιψα ἐν συγκινήσει τὴν χεῖρα τῆς μνηστῆς μου. Ὦ! ἐψιθύρισα, θὰ μᾶς ἀξιώσῃ καὶ ἡμᾶς ὁ Θεὸς νὰ γηράσωμεν οὕτω περικυκλωμένοι ;

Ἐμειδίασεν ἐκείνη.—Πολὺ βιάζεσαι, εἶπεν. Ἄς χαρῶμεν τὴν νεότητα καὶ ἄς μὴ προμελετῶμεν τὸ γῆρας.

Δὲν ἐχάρημεν τὴν νεότητα, καὶ δὲν θὰ ἔλθῃ τὸ γῆρας. Δι' ἐκείνην βεβαίως ὄχι. Εἴθε ὄχι καὶ δι' ἐμέ !

Ι'.

Βάσις τῆς εὐτυχίας ἡ ἄγνοια τοῦ μέλλοντος. Τίς θὰ ἔχαιρε ποτέ, ἐὰν ἠδύνατο νὰ προΐδῃ ὅτι ἡ παροῦσα χαρὰ θὰ μεταστραπῇ εἰς λύπην ; Τίς θὰ ἠγάπα, ἐὰν ἐγνώριζεν ὁποίους σπαραγμοὺς μέλλοντας ὑποκρύπτει ἡ πηγὴ ὁπόθεν ἀναβρύει σήμερον ἡ εὐδαιμονία ; Τίς θὰ ἤλπιζεν, ἐὰν δὲν ἔμενον κρυμμένα τὰ ἐπερχόμενα δεινά ; Ἐνόσῳ εἶναι ὁ ἄνθρωπος νέος, τὸ στάδιον τοῦ ἀγνώστου ἁπλοῦται εὐρύτερον ἐνώπιον τῆς τυφλότητός του, ὅσον δὲ πλειότερον ἀπέχει τὸ μέλλον, τόσον μεγαλειτέρα ἡ ἐκ τῆς ἀγνοίας του πηγάζουσα εὐτυχία!

Ἀλλ' ὅταν τὸ δάκτυλον τῆς Εἱμαρμένης στηλωθῇ εἰς σελίδα ὑπὸ τῆς χειρός της ἀνοιχθεῖσαν, ὅταν ὁ κρύπτων τὰ μετέπειτα πέπλος σχισθεὶς ἀποκαλύψῃ τὰς ὄπισθεν αὐτοῦ συμ-

φοράς, τότε διαλύεται ἡ πλάνη, τότε ἐπέρχεται ἀφύπνισις σκληρά, τὰ δὲ ὄνειρα διαδέχεται ἡ ἀπελπισία.

Τὸ βλέπω ἐγὼ τὸ δάκτυλον τῆς Εἱμαρμένης, βλέπω τὴν σκιάν του ἐπὶ τοῦ ἀνοικτοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς μου. Διὰ τοῦ σχισθέντος πέπλου βλέπω προκεχαραγμένην τὴν τροχιάν μου μέχρι τοῦ κρημνοῦ ὅπου θὰ καταλήξῃ!

Ἀλλ' ὄχι! Ἀπατῶμαι καὶ ματαιοφρονῶ. Οὐδ' ἐπὶ τοσοῦτον δύναμαι νὰ καυχηθῶ. Ὁ ἄνευ ἐλπίδος ζῶν γνωρίζει μόνον τί ἐστερήθη, γνωρίζει ὅτι θὰ διέλθῃ ἡμέρας ἀφωτίστους ἐκ τοῦ φωτὸς τῆς εὐτυχίας, ἀλλὰ δὲν γνωρίζει οὔτε δύναται νὰ προΐδῃ τί εἰσέτι κρύπτεται ἐντὸς τοῦ ἔμπροσθεν αὐτοῦ σκότους.

Ἀλλ' εἶναι πλῆρες τὸ ποτήριον, δὲν χωρεῖ ἄλλην πλέον ρανίδα! Καὶ μὴ ἀπαιτῆται αὔξησις ποσοῦ διὰ ν' αὐξήσῃ ἡ πικρία τῆς πικρίας του; Μὴ δὲν αὐξάνῃ ἀφ' ἑαυτῆς, καθ' ὅσον ὁ χρόνος παρέρχεται;

Ὦ, τὸ βάρος τῆς ζωῆς! Ὦ, ἡ ἀφόρητος ἀνία τῆς ὑπάρξεως!

ΙΑ΄.

Ἐπὶ τέλους! ἡ λύσις παρουσιάζεται ἀφ' ἑαυτῆς! Ἐπέρχεται ἡ ποθητὴ διέξοδος ἐπὶ τέλους!

Τὴν νύκτα, ἐνῷ ἐσύριζεν ὁ ἄνεμος περὶ τὴν σκέπην τοῦ ἐξώστου μου καὶ ἡ θάλασσα ἐβρόντα κάτωθέν μου, ἤκουσα αἴφνης ξύλου τριγμὸν καὶ ᾐσθάνθην τὸν ἐξώστην σεισθέντα ὑπὸ τὴν κεφαλήν μου. Τὸ πρῶτόν μου αἴσθημα ἦτο αἴσθημα τρόμου. Ἀλλὰ διῆλθεν ὁ φόβος ὡς ἀστραπή, καὶ ἐπλήσθη χαρᾶς ἡ καρδία μου.

Ἐπὶ τέλους!

Ἀνέκυψα καὶ ἐκάθισα βλέπων κάτωθέν μου τὴν ἀφρίζουσαν θάλασσαν. Ἔσεισα τὸν ἐξώστην. Μόνον ἡ πρὸς τὴν κεφαλήν μου πλευρά του ἐνέδιδεν ὑπὸ τὴν πίεσιν, ἀλλ' ἐπανήρχετο μετ' ἐλαστικότητος εἰς τὴν προτέραν της θέσιν. Ἐπροσπάθησα νὰ καθησυχάσω τὰ αἰσθήματά μου καὶ νὰ κατατάξω τὰς σκέψεις μου. Τί ἔτριξε; Πῶς καὶ διατί;

Δὲν κατέβην ποτὲ εἰς τὸν κρημνὸν διὰ νὰ ἐπεξεργασθῶ κάτωθεν τὰ τοῦ ἐξώστου μου. Ἐκ τῶν ἐπὶ τῶν σανίδων του καρφίων φαίνεται ὅτι στηρίζεται ἐπὶ δύο πασσάλων κτισμένων ἐντὸς τοῦ τοίχου, ἀλλ' οὔτε τὸ πάχος οὔτε τὴν στερεότητα τῶν πασσάλων δύναταί τις ἄνωθεν νὰ ἐξακριβώσῃ. Ὁπωσδήποτε, φανερὸν ὅτι ἡ ὑπόκρυφος ἐργασία τῆς φθορᾶς ἐγένετο βαθμιαίως καὶ ἤδη τὸ ξύλον ἀπέκαμεν. Ἐχωρίσθησαν αἱ φθαρεῖσαι ἶνές του, ἀλλ' ὄχι καθ' ὁλοκληρίαν εἰσέτι. Ἀλλὰ καὶ οἱ δύο πάσσαλοι θὰ εἶναι ἐξ ἅπαντος τῆς αὐτῆς προελεύσεως καὶ τῆς αὐτῆς στερεότητος. Διατί δὲν ἔτριξεν ἐπίσης καὶ δὲν σαλεύει καὶ ὁ ὑπὸ τοὺς πόδας μου; Διότι τὸ βάρος ἐκεῖ ὀλιγώτερον, ἡ δὲ φθορὰ κατὰ συνέπειαν βραδυτέρα.

Ἀλλ' ἐὰν ὁ εἷς μόνος πάσσαλος θραυσθῇ, ἐνῷ ὁ ἄλλος ἀντέχει εἰσέτι, ὁ ἐξώστης θὰ κρεμασθῇ χωρὶς διὰ μιᾶς νὰ καταπέσῃ. Καὶ τότε; τί ἐκέρδισα; Διὰ νὰ καταπέσῃ ἀνάγ-

κη ἐκ παραλλήλου καὶ ταυτοχρόνως νὰ προβῇ καὶ τῶν δύο πασσάλων ἡ φθορά. Καὶ τότε; Τότε ὑπὸ τὸ βάρος μου θὰ συντριβῇ καὶ θὰ πέσῃ μίαν νύκτα ὁ ἐξώστης, καὶ λήγει τὸ μαρτύριον!

Θὰ μεταβάλω θέσιν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου. Θὰ τοποθετήσω τὸ προσκέφαλον ἐκεῖ ὅπου μέχρι τοῦδε ἦσαν οἱ πόδες μου.

Παραβαίνω μήπως τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν; Ὄχι. Δὲν πηγαίνω ἐγὼ πρὸς τὸν θάνατον, ἀλλ' ἰδοὺ ὁ θάνατος ἀπρόσκλητος ἔρχεται πρὸς ἐμέ.—Καλῶς νὰ ἔλθῃ!

ΙΒ'.

Ἑβδομὰς παρῆλθεν ὁλόκληρος, ἀντέχει δὲ στερεῶς εἰσέτι ὁ ἄλλος πάσσαλος. Οὐδὲ τριγμὸς οὐδὲ σάλευμα. Θὰ περιμείνω μὲ ὑπομονήν, δὲν θὰ ἐπισπεύσω τὴν καταστροφήν. Θὰ ἔλθῃ ἀφ' ἑαυτῆς. Θὰ ἔλθῃ!

Ἐδοκίμασα τί θὰ συμβῇ ὁπόταν συντριβῇ καὶ πέσῃ ὁ ἐξώστης. Ἔρριψα λίθον ὀγκώδη κατὰ κάθετον ἐπὶ τοῦ βράχου. Ὁ λίθος ἐκυλίσθη πηδῶν μέχρι τῆς ἄκρας τοῦ κρημνοῦ, ἐκεῖθεν κατέπεσε, καὶ ἤκουσα κάτωθεν τὴν βοὴν τῆς βαθείας θαλάσσης. Ἔρριψα λιθάριον μικρὸν καὶ κατεκρημνίσθη κυλισθὲν ἐπίσης. Οὐδεμία ἐπὶ τῶν βράχων ἐξοχὴ ἱκανὴ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ κύλισμα οἱουδήποτε βαρέος σώματος.

ΙΓ'.

Προσοχή, προσοχή! Σήμερον συνέλαβα τὸν ἑαυτόν μου ἐπ' αὐτοφώρῳ μονολογοῦντα,—ἴσως καὶ χειρονομοῦντα.

Ἐνῷ ἐπέστρεφα εἰς τὴν οἰκίαν μου, μία γραῖα εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ ἐστάθη διὰ μιᾶς ἀπέναντί μου, ὡς τρομάξασα, καὶ μὲ παρετήρει. Συνελθὼν ἐν ἀκαρεῖ, ἤκουσα τὸν ἦχον τῆς φωνῆς μου.

Προσοχή! Ἐὰν προδοθῶ, ἐὰν ἐννοηθοῦν οἱ σκοποί μου, ἐνδέχεται νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ἐκτέλεσίς των. Διὰ τοῦτο δὲν διέκοψα τὴν ἐργασίαν μου, ἀλλ' ἐξακολουθῶ ἐπισκεπτόμενος τὰ γραφεῖα τῶν πελατῶν μου ὡς πρότερον. Ἀλλ' ἐὰν δὲν εἶμαι κύριος ἐμαυτοῦ, ἐὰν ἡ φωνή μου ἐμφαίνῃ τὰ διανοήματά μου χωρὶς νὰ τὸ θέλω καὶ χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζω, τότε τί τὸ ὄφελος τῶν μέτρων μου περὶ τὰ λοιπά; Προσοχὴ μὴ προδοθῶ!

ΙΔ΄.

Σήμερον συνήντησα καθ' ὁδὸν τὸν Γερμανὸν ἰατρὸν μόλις δυνάμενον νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας του. Ἦτο μεθυσμένος ὡς κτῆνος! Ἤκουσα καὶ ἄλλοτε ὅτι τὸ συνηθίζει, ἀλλὰ δὲν ἔτυχε νὰ τὸν ἴδω ποτὲ καθὼς τὸν εἶδα σήμερον. Ἦτο ἐλεεινός!

Ἐννοῶ τὸ κινοῦν αὐτὸν ἐλατήριον. Θέλει ὁ δυστυχὴς νὰ πνίξῃ τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως, θέλει νὰ μὴ τὴν ἀκούῃ.

Ὑπάρχουν σκέψεις καὶ ἀναμνήσεις, εἰς τῶν ὁποίων τὴν βάσανον ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀντέχει. Προσπαθεῖ νὰ τὰς διώξῃ,

ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰς ἐξαλείψῃ, οὔτε νὰ τὰς διεκφύγῃ. Ἐὰν ὑποβάλῃ τὴν διάνοιάν του εἰς ἀδιάκοπον ἐργασίαν, μεταξὺ τοῦ ἀντικειμένου τῆς μελέτης καὶ τῶν ὀφθαλμῶν του παρεισδύεται ἡ εἰκών, τὴν ὁποίαν ἐπεθύμει νὰ λησμονήσῃ. Ἐὰν κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς, τὴν βλέπει καὶ πάλιν ζωντανὴν ἐνώπιόν του. Ἐὰν ἐπιζητήσῃ τὴν λήθην εἰς τὰς περιπετείας βίου πλάνητος, δὲν θὰ τὴν εὕρῃ οὔτ' ἐκεῖ. Ὅσῳ μακρὰν καὶ ἂν ὑπάγῃ, τὸν παρακολουθεῖ ἀναπόσπαστος ἡ συνείδησίς του καὶ τὸν συνοδεύει ἡ θλῖψίς του. Παραδίδεται τότε εἰς τὴν μέθην, θέλων καὶ προσπαθῶν ν' ἀποκτηνωθῇ. Τινές, εὐτυχέστεροι, παραφρονοῦν.

Θεέ μου, θεέ μου, δὲν εἶναι ἁπλούστερον καὶ προτιμότερον ὁ θάνατος;

ΙΕ'.

Ὁ ἐξώστης εἶναι εἰσέτι στερεὸς ὑπὸ τὴν κεφαλήν μου, ἀλλ' ὑπὸ τοὺς πόδας μου τὸν αἰσθάνομαι κλονούμενον περισσότερον καὶ εὐκολώτερον. Εἰκάζω ὅτι ὁ πάσσαλος ἐσχίσθη ὁριζοντίως, ἀλλ' ὄχι καθ' ὅλον τὸ μῆκός του, καὶ διὰ τοῦτο ἀντέχει εἰσέτι. Ἐσκέφθην ὅμως ὅτι, ἂν καταστραφῇ αὐτός, ὁ ἐξώστης θὰ κρημνισθῇ καὶ ἂν ἔτι διατηρῆται στερεὸς ὁ ἄλλος πάσσαλος. Δὲν θὰ καταπέσῃ ἴσως ἐπὶ τῶν βράχων διὰ μιᾶς, ἀλλὰ θὰ μείνῃ κρεμάμενος ἐκ τῆς μιᾶς τῶν πλευρῶν του, τὰ δ' ἐπ' αὐτοῦ θὰ πέσουν ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τοῦ κρημνοῦ. Αἱ κιγκλίδες δὲν θὰ ἐμποδίσουν τὴν πτῶσιν τοῦ ἐξώστου. Ἐξήτασα καλῶς τὰ ξύλα, τὰ ὁποῖα συνδέουν ἄνωθεν τὰς κιγ-

κλίδας. Εἶναι ἑκατέρωθεν προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς οἰκίας, ἀλλὰ τόσον ἀτέχνως καὶ ἀσθενῶς, ὥστε θὰ ἐνδώσουν εἰς τὴν ἐλαχίστην βίαν ἢ πίεσιν. Οὐδεμία ἀνάγκη νὰ περιμένω μέχρις οὗ τρίξῃ καὶ διαρραγῇ καὶ ὁ ἄλλος πάσσαλος. Θὰ τοποθετήσω καὶ πάλιν τὸ προσκέφαλον εἰς τὴν σαλευομένην πλευρὰν τοῦ ἐξώστου. Ἴσως οὕτω τὸ τέλος ἐπέλθῃ ταχύτερον.

ΙΣΤ΄.

Ἡ Μοῖρα προώρισε τὸ πέλαγος ὡς τάφον τῆς οἰκογενείας μου. Ἀνέκαθεν εἶχα τὸ προαίσθημα ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ θὰ εὕρω καὶ ἐγὼ τὴν αἰώνιον ἀνάπαυσιν. Τοὺς ἄλλους τρώγει τὸ χῶμα, τὰ ἰδικά μας ὀστᾶ καλύπτονται ὑπὸ φυκῶν καὶ ὀστράκων εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Ἐκ τῆς λέμβου τοῦ Ἀμερικανικοῦ πλοίου, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ναῦται διὰ τῆς βίας μᾶς ἔσπρωξαν τὴν μητέρα μου κ᾽ ἐμέ, τὸν εἶδα κατὰ τὴν φρικτὴν ἐκείνην νύκτα, τὸν εἶδα τὸν δυστυχῆ μου πατέρα καλυπτόμενον ὑπὸ τῶν ὑδάτων.

Οἱ Τοῦρκοι ἐλεηλάτουν καὶ ἔσφαζον ἐντὸς τῆς πόλεως, ἐνῷ ἡμεῖς ἐφεύγομεν πρὸς τὴν παραλίαν. Ἡ λέμβος ἐπερίμενε πλήρης ἤδη προσφύγων. Μᾶς ἔσπρωξαν ἐντὸς αὐτῆς οἱ ναῦται, τὴν μητέρα μου κ᾽ ἐμέ, καὶ ἡ λέμβος ἀπεμακρύνθη τῆς ἀκτῆς. Ὁ πατήρ μου ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μᾶς ἠκολούθει κολυμβῶν. Ἀλλ᾽ οἱ Τοῦρκοι ἦσαν ἤδη ἐπὶ τῆς παραλίας μὲ τὰ ξίφη γυμνά, μὲ τὰ ὅπλα ἀπαστράπτοντα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης. Ἐκράτουν τὸ φόρεμα τῆς μητρός

μου, ὀρθίας ἐντὸς τῆς λέμβου, βωβὸς ἐκ τοῦ τρόμου, μὲ τὰ βλέμματα προσηλωμένα πρὸς τὸν πατέρα μου. Αἴφνης εἶδα τὰς λάμψεις ἐκπυρσοκροτήσεων, ἤκουσα τουφεκισμοὺς καὶ

εἶδα τὸν πατέρα μου ὑψοῦντα τὰς χεῖρας, καὶ ἔπειτα . . . δὲν τὸν εἶδα πλέον.

Ἡ μήτηρ μου ἔπεσεν ὡς νεκρὰ ἐντὸς τῆς λέμβου, καὶ ὡς νεκρὰν τὴν μετέφερον οἱ ναῦται ἐπὶ τοῦ πλοίου. Καὶ ἐγὼ ἐξηκολούθουν κρατῶν μὲ τὰς δύο χεῖρας τὸ φόρεμά της. Αἱ

φιλάνθρωποι φροντίδες τῶν ξένων τὴν ἐπανέφερον εἰς τὴν ζωήν. Ἀλλὰ δὲν ἦτο ζωὴ ἐκείνη! Ἐφαντάζετο διαρκῶς ὅτι βλέπει τὸν σύζυγόν της διωκόμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων, δὲν μὲ ἀνεγνώριζεν, ἔκλαιε λέγουσα ὅτι ἔσφαξαν καὶ τὸ τέκνον της οἱ Τοῦρκοι. Εἰς μάτην κατεφίλουν τὰς χεῖράς της, εἰς μάτην ἔκραζα:

— Ἐδῶ εἶμαι μητέρα! Παρεφρόνησεν ἡ τάλαινα. Ἀλλὰ τὸ μαρτύριον ἐκείνης δὲν ἦτο μακρὸν ὡς τὸ ἰδικόν μου. Συγχρόνως μὲ τοῦ νοῦ ἐξηντλήθησαν καὶ τοῦ σώματός της αἱ δυνάμεις. Ἀπέθανε! Καὶ ἐκ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου ὅπου, ἀντὶ ἱερέως, ὁ πλοίαρχος ἀνέγνωσεν εἰς ξένην γλῶσσαν τὰς νεκρωσίμους προσευχάς, τὸ λείψανόν της σαβανωθὲν ἐντὸς ἱστίου, μὲ σφαῖραν βαρεῖαν εἰς τοὺς πόδας, ἐρρίφθη εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Ἤμην δεκαετὴς τότε, ἤμην εἰς ἡλικίαν ὥστε νὰ αἰσθανθῶ ὁλόκληρον τὴν πικρίαν τῶν τραγικῶν ἐκείνων περιπετειῶν. Ἔκτοτε ἐνετυπώθη εἰς τὴν ψυχήν μου τὸ προαίσθημα ὅτι τὰ ὀστᾶ μου, καθὼς τὰ ὀστᾶ τῶν γονέων μου, πέπρω-

ται νὰ κυλίωνται εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ πελάγους, μέχρις οὗ ἡ κόνις ἀνέλθῃ εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀναμιγνυομένη μὲ τοὺς ἀφροὺς τῶν κυμάτων.

ΙΖ΄.

Τέσσαρες ἑβδομάδες συνεπληρώθησαν σήμερον, ὁ δὲ ἐξώστης ἀντέχει εἰσέτι. Ἀνὰ πᾶσαν ἑσπέραν προσδοκῶ τὸ τέλος, ἀλλ᾿ ὁ ἥλιος ἀνατέλλων μοῦ τὸ ἀναβάλλει εἰς τὴν αὔριον. Ἀπηύδησα περιμένων. Ἡ κεφαλή μου ἀλγεῖ, βομβοῦν τὰ ὦτά μου, οἱ ὀφθαλμοί μου καίουν, αἰσθάνομαι ὅτι δὲν δύναμαι πλέον ἐπὶ πολὺ νὰ κυβερνῶ τὸν νοῦν μου. Ἐλπίζω ὅμως, ἐλπίζω ὅτι προσεγγίζει ἡ καταστροφή. Αἱ σανίδες τοῦ ἐξώστου τρίζουν καὶ κλονίζονται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον.

Ὁ οὐρανὸς εἶνε σήμερον ζοφερός, ὁ ἄνεμος γίνεται σφοδρότερος, καθ᾿ ὅσον ὁ ἥλιος καταβαίνει πρὸς τὴν δύσιν του. Ἐὰν μεταβληθῇ εἰς τρικυμίαν τὴν νύκτα, ἴσως οἱ πάσσαλοι ἐπὶ τέλους συντριβῶσιν.

Ἴσως! Χθὲς πρὸς τὸ λυκαυγὲς μία λευκὴ περιστερὰ ἦλθε

κ' ἐκάθισεν ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τοῦ ἐξώστου ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς μου, πάλλουσα τὰς πτέρυγάς της. Ἐντὸς τοῦ διαλυομένου σκότους, προτοῦ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, τὴν εἶδα προσηλοῦσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου τοὺς λάμποντας ὀφθαλμούς της. Τὸ βλέμμα της ἐξέφραζε θλῖψιν ἄφατον. Ἐφαντάσθην ὅτι ἦτο ἡ ψυχὴ τῆς γυναικός μου καὶ ἔκλαυσα. Ὤ, πρὸ πόσου καιροῦ δὲν ἔχυσα δάκρυα! Ἔκλαυσα καὶ ὡμίλη-

σα πρὸς τὴν λευκὴν περιστεράν. Εἶπα τῆς ψυχῆς μου τὸν πόνον. Καὶ μὲ ἤκουεν ἡ περιστερὰ καὶ μ' ἔβλεπε μὲ τὸ θλιβερὸν βλέμμα της. Εἶπα τὴν ἐλπίδα μου ὅτι ἐπέρχεται τῶν δεινῶν μου ἡ παῦσις, ὅτι θὰ συνενωθῶμεν καὶ πάλιν. Καὶ ἤνοιξε τὰς λευκάς της πτέρυγας ἡ περιστερὰ καὶ ἀπεμακρύνθη προσηλοῦσα εἰσέτι ἐπ' ἐμοῦ τὸ βλέμμα. Μοῦ ἐδείκνυεν

ἄρά γε τὸν δρόμον; Ὦ ψυχὴ τῆς γυναικός μου, θὰ σὲ ἀκολουθήσω! Ἔρχομαι!»

Ἐνταῦθα λήγουν αἱ αὐτόγραφοι σημειώσεις τοῦ Φιλίππου Μάρθα. Δὲν ἀπαιτοῦνται γνώσεις βαθεῖαι, ἰατρικῆς, ὅπως ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των ἐννοήσῃ πᾶς τις ὅτι ὁ δυστυχὴς κατείχετο ὑπὸ τῆς μονομανίας τῆς αὐτοκτονίας. Εἰς τὰ ἀποσπάσματα ταῦτα διαφαίνονται πάντα τὰ παθολογικὰ συμπτώματα νοσούσης διανοίας.

Ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας ἠρεύνησα εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἑρμουπόλεως πρὸς ἀνεύρεσιν ἐγγράφου οἱουδήποτε ἀναγομένου εἰς τὸν θάνατόν του. Ἐπὶ τέλους ἀνεκάλυψα δικαστικὴν ἀπόφασιν, διαλαμβάνουσαν ὅτι μὴ παρουσιασθέντος συγγενοῦς τινος διεκδικοῦντος τὴν κληρονομίαν του, μήτε δανειστοῦ οὐδενός, ἡ πενιχρὰ περιουσία του μετεβιβάζετο εἰς τὴν κυριότητα τοῦ δημοσίου. Ἐπισυνημμένη δὲ εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου ὑπῆρχεν ἡ σημείωσις τῆς ἐπὶ δημοπρασίας ἐκποιήσεως τῶν ὀλίγων σκευῶν του, ἐκκαθαρισάντων, κατὰ λεπτομερῆ ἀπογραφήν, δραχμὰς πεντήκοντα τρεῖς καὶ λεπτὰ τριάκοντα.

Ἐξ ἑτέρου ἐγγράφου, περισῳζομένου εἰς τὴν βιβλιοθήκην Ἑρμουπόλεως, ἐξάγεται ὅτι τὰ βιβλία του δὲν συμπεριελήφθησαν εἰς τὴν δημοπρασίαν, ἀλλ᾽ ἐναπετέθησαν εἰς τὴν δημοσίαν βιβλιοθήκην. Τὰ πλεῖστα εἶναι Ἀγγλικὰ καὶ ὕλης ἰατρικῆς, ἀλλ᾽ ὑπάρχουν μεταξὺ αὐτῶν καί τινες Ἀγγλικαὶ ἐκδόσεις Ἑλλήνων συγγραφέων. Τὸ ὅλον τῆς μικρᾶς βιβλιοθήκης τοῦ Μάρθα ἀπετελεῖτο ἐκ τόμων τεσσαράκοντα περίπου. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι δι᾽ ἐμὲ τὸ κειμήλιον τῆς συλλο-

γῆς ἦτο τὸ ἰδιόγραφον σημειωματάριόν του.

Ἀλλ' ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἐγγράφων τούτων οὐδόλως ἐφωτίσθην ὡς πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἀποβιώσεώς του, παρήτησα δὲ πᾶσαν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἱκανοποιήσω τὴν περιέργειάν μου, ὅτε φυλλολογῶν, χάριν ἄλλων μελετῶν, τὴν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Ἑρμουπόλεως συλλογὴν τῆς ἐφημερίδος «Ὁ Φανὸς τοῦ Αἰγαίου», ἀνεκάλυψα εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 319 καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν τῆς 10ης Σεπτεμβρίου 1847 φύλλον αὐτῆς, μεταξὺ τῶν διαφόρων, τὴν ἑξῆς παράγραφον:

— «Πλησίον ὅσων ἄλλων καταστροφῶν ἐπέφερεν ἡ φο-

θερὰ τρικυμία τῆς προχθεσινῆς νυκτός, ἔχομεν δυστυχῶς νὰ συγκαταριθμήσωμεν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Φιλίππου Μάρθα. Οἱ γείτονες, μὴ ἰδόντες αὐτὸν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας χθές, ἐπληροφόρησαν τὴν ἀστυνομίαν ὅτι κατέπεσεν ὁ ἐξώστης τῆς οἰκίας του, κειμένης παρὰ τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Διαρρηχθείσης τῆς θύρας, ἐπεκυρώθησαν αἱ ὑποψίαι τῶν γειτόνων. Καθ' ἃς ἐλάβομεν πληροφορίας, ὁ Μάρθας ἐκοιμᾶτο συνήθως ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, τὸν ὁποῖον ἡ βία τοῦ ἀνέμου κατέρριψεν ἐπὶ τῶν κατωφερῶν βράχων. Ὁ ἐξώστης καὶ πάντα τὰ ἐπ' αὐτοῦ κατακυλισθέντα κατεποντίσθησαν ἐντὸς τῆς βαθείας εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος θαλάσσης. Ὁ δυστυχής, πεποιθὼς εἰς τὴν στερεότητα τοῦ ἐξώστου, δὲν ἐπρόφθασε νὰ σωθῇ ἀφυπνιζόμενος. Ἡ καταστροφὴ ἐπῆλθεν ἀκαριαίως ὡς ἐκ τῆς σφοδρότητος τῆς τρικυμίας. Ἡ ἐξακολούθησις αὐτῆς δὲν ἐπέτρεψεν εἰσέτι τὴν ἐκεῖ ἔρευναν, ἀλλ' ἄνωθεν οὐδὲν φαίνεται ἐπιπλέον, οὔτε πτῶμα, οὔτε σανίς, οὔτε σινδόνη. Ὁ ἄνεμος πνέει νοτιοδυτικός, ὥστε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ φέρῃ τὸ λείψανον τοῦ πνιγέντος πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Τήνου».

ΕΙΣ

ΤΟΥ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΥ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΥ

Α΄.

Εἶχε σχεδὸν κενωθῆ ἡ τραπεζαρία τοῦ ἰατροῦ, ὅπου οἱ πελάται ἐπερίμενον τὴν σειράν των. Ἦτο ἡ ἐνδεκάτη πρὸ μεσημβρίας, ἐδέχετο δὲ καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς ἐννάτης μέχρι τῆς ἐνδεκάτης καὶ ἡμισείας. Τὸ πρωὶ εἰργάζετο εἰς τὸ Νοσοκομεῖον, μετὰ μεσημβρίαν δὲ ἐπεσκέπτετο τοὺς ἀσθενεῖς του κατ' οἶκον. Ἡ πελατεία του ἦτο πολυάριθμος, οὐδὲ περιωρίζετο μεταξὺ τῶν κατοίκων μόνον τῆς πρωτευούσης, καθότι τὸ ὄνομά του, ὡς ἀρίστου ὀφθαλμιατροῦ, ἦτο γνωστὸν καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Οἱ ἀσθενεῖς συνέρρεον πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν, διὸ καὶ οἱ ἐρχόμενοι πρὸς ἐπίσκεψίν του ἐφρόντιζον νὰ ἔλθουν ἐνωρίς, διὰ νὰ καταλάβουν ὅσον ἔνεστι καλλιτέραν σειρὰν ἕκαστος. Σπανιώτατον ἦτο νὰ ἔλθῃ τις μετὰ τὰς ἕνδεκα. Ὥστε καὶ ἡ μαγείρισσα, ἥτις ἀπὸ τὸ εἰς τὴν αὐλὴν κείμενον μαγειρεῖον ἤνοιγε διὰ σχοινίου τὴν ἔξω θύραν καὶ ἐδείκνυεν εἰς τοὺς μὴ εἰδότας τὴν εἴσοδον τοῦ οἰκήματος, — ἄντικρυ τοῦ μαγειρείου,

—καὶ τὴν τραπεζαρίαν,—δεξιὰ τῆς εἰσόδου, εἰς τὸ ἰσόγειον, —ἔπαυε κατ᾽ ἐκείνην τὴν ὥραν ἐνασχολουμένη εἰς τὰ τῆς ὑποδοχῆς τῶν πελατῶν καὶ ἐπεδίδετο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν προετοιμασίαν τοῦ προγεύματος.

Ἔμενον εἰσέτι περιμένοντες νὰ ἴδουν τὸν ἰατρὸν τρεῖς πελάται, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τέσσαρες: Μία κυρία κομψὴ μὲ τὴν μικρὰν θυγατέρα της, ἔχουσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς δεμένους μὲ λευκὸν ἐπίδεσμον, — εἷς κύριος μεσόκοπος φέρων ὀμματοϋάλια, ἀλλ᾽ ὑγιὴς ἄλλως τοὺς ὀφθαλμούς, κατὰ τὸ φαινόμενον τοὐλάχιστον, — καὶ εἷς νέος.

Ὁ νέος ἦτο φοιτητὴς τῆς φιλολογίας προπαρασκευαζόμενος διὰ τὰς ἐξετάσεις του. Ἐπόνει ὁ δυστυχὴς καὶ ἐκράτει διαρκῶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὀφθαλμοῦ του. Ἦτο ἡ σειρά του ἤδη καὶ ἐπερίμενε μετὰ προφανοῦς ἀνυπομονησίας,

ὄρθιος, προσηλῶν τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου τοῦ ὀφθαλμιατροῦ.

Ὁ μεσόκοπος ἦτο ἔπαρχος Θήρας. Ἐπωφελούμενος τῆς εἰς Ἀθήνας διαμονῆς του ἦλθε νὰ συμβουλευθῇ τὸν ἰατρόν, δωρεάν, (διότι τὸν εἶχε συμβουλευθῇ πρὸ ἑνὸς ἤδη ἔτους ἐπὶ πληρωμῇ,) ἐὰν δὲν ἦτο καλὸν νὰ προμηθευθῇ δυνατώτερα ὀμματοϋάλια.

Ὁ ἄνθρωπος εἶχε διάθεσιν νὰ συνάψῃ ὁμιλίαν μετὰ τῶν εὑρισκομένων εἰς τὴν τραπεζαρίαν, διὰ νὰ παρέλθῃ εὐκολώτερον οὕτω ἡ ὥρα, ἀλλ' αἱ πρὸς τοῦτο ἀπόπειραί του ἐναυάγησαν. Ὁ φοιτητὴς ἀπεκρίθη πολὺ λακωνικῶς, ἴσως μάλιστα ὀλίγον ἀποτόμως, εἰς τὴν ἐρώτησίν του ἐὰν πονῇ κατὰ συνέπειαν τῆς πολλῆς μελέτης. Ἡ δὲ κυρία, προσποιηθεῖσα ὅτι δὲν ἤκουσε φράσιν του ἐγκωμιαστικὴν διὰ τὴν ὑπομονὴν τοῦ κορασίου, ἐξηκολούθει συνδιαλεγομένη μὲ τὴν μικράν της, ἀλλὰ τόσον ἡσύχως, ὥστε μόλις ἠκούετο ὁ ψιθυρισμός των.

Ἀπελπισθεὶς ὁ ἔπαρχος ἐβύθισε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον του καὶ ἐκλέξας διὰ τῆς ἀφῆς μεταξὺ πολλῶν καὶ διαφόρων ἐγγράφων, ἐξήγαγε τὴν Ἐφημερίδα τῆς Θήρας, πρὸ ἡμερῶν ληφθεῖσαν, καὶ ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ τὸ κύριον ἄρθρον, μολονότι τὸ ἐγνώριζε πλέον ἐκ στήθους, λυπούμενος ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ ἀναγνώσῃ ὑψηλῇ τῇ φωνῇ, εἰς ἐπήκοον τοῦ φοιτητοῦ καὶ τῆς κομψῆς κυρίας.

Ἰδοὺ τί ἔλεγε τὸ ἄρθρον :

« Ὁ Κ. ἔπαρχος ἀνεχώρησε προχθὲς δι' Ἀθήνας. Εὐχό»μεθα νὰ ἴδωμεν αὐτὸν προσεχῶς ἐπανακάμπτοντα, ἐπ' ἀγαθῷ »τῆς νήσου. Καὶ ὅμως μετὰ λύπης, ὑπαγορευομένης (τὸ »ὁμολογοῦμεν) ἐξ αἰσθήματος ἐγωϊστικοῦ, ἀναγρά»φομεν, κατὰ δημοσιογραφικὸν καθῆκον, »τὴν ἐπ' ἐσχάτοις διαδοθεῖσαν ἐν τῇ πρω»τευούσῃ φήμην, ὅτι προσεκλήθη ὑπὸ τῆς »Κυβερνήσεως ὅπως διορισθῇ εἰς θέσιν »ὑψηλήν, ἀνταξίαν τῶν μεγάλων αὐ»τοῦ προσόντων.»

Σημειωτέον ὅτι ταῦτα πάντα ἦσαν ἀνακριβῆ. Πρῶτον, οὐδεμία περὶ τοῦ ἐπάρχου Θήρας φήμη ἐκυκλοφόρησέ ποτε ἐν τῇ πρωτευούσῃ. Δεύτερον, ὁ Κ. ἔπαρχος δὲν προσεκλήθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἀπῆλθε δυνάμει ἀδείας μετὰ κόπου καὶ μόχθου ἀποκτηθείσης, λόγῳ δῆθεν ὑγείας. Τρίτον, οὐδαμῶς ἐπρόκειτο περὶ προβιβασμοῦ, ἀλλ' ἀπεναντίας ὑπῆρχε φόβος περὶ παύσεως, καθόσον ὁ προστατεύων τὸν ἔπαρχον βουλευτής, δυσαρεστηθεὶς ἐπὶ τῇ ἀρνήσει αἰτήσεων τὰς ὁποίας τὸ ὑπουργεῖον ἐχαρακτήρισεν ὡς ὑπερβολικάς, διεπραγματεύετο τοὺς ὅρους τῆς μεταστάσεώς του εἰς τὰς τάξεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Τοῦτο μαθὼν ὁ ἔπαρχος ἔδραμεν εἰς Ἀθήνας πρὸς εὕρεσιν ἄλλων στηριγμάτων, δυνάμει τῶν σχέσεων τῆς συζύγου του. Εὐτυχῶς εἰς τὸ μεταξὺ ἡ ὑπόθεσις συνεβιβάσθη δι' ἀμοιβαίων παραχωρήσεων, καὶ ὁ μὲν βουλευτὴς ἐξηκολούθησε δίδων τὴν ψῆφόν του εἰς τὸ ὑπουργεῖον, διαμείνας οὕτω πιστὸς εἰς τὰς πολιτικὰς πεποιθήσεις καὶ εἰς τὰ πα-

τριωτικά του αισθήματα, ὁ δ' ἔπαρχος καθησυχάσας διὰ τὴν θέσιν του ἐφρόντιζε περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀμματοϋαλίων του, δικαιῶν οὕτω καὶ τὴν ἄδειαν ἀπουσίας.

Ταῦτα ἐν παρενθέσει. Ἡ δ' ἐφημερὶς ὡς ἑξῆς:

«Χωρὶς ν'ἀδικήσωμεν τὸν ἄγνωστον διάδοχόν του, δυνάμε-»θα νὰ ἐκφράσωμεν τὴν βαθεῖαν καὶ εἰλικρινῆ λύπην ἡμῶν ἐπὶ »τῇ ἐπαπειλουμένῃ ἀπωλείᾳ τοιούτου ἐπάρχου. Ἡ ἐλπὶς ἡ-»μῶν εἶνε ὅτι ἐν τῇ ἀγάπῃ του πρὸς τὴν ἡμετέραν νῆσον, ἀγά-»πῃ τοσάκις ἐκδηλωθείσῃ, θ' ἀποποιηθῇ πάντα προβιβασμόν, »ὅπως ἐξακολουθήσῃ παρέχων διὰ τῆς πεφωτισμένης αὐτοῦ »διοικήσεως εὐεργεσίας τῇ ἡμετέρᾳ νήσῳ.»

Καὶ ἐξηκολούθει τὸ ἄρθρον ἀνυψοῦν διὰ πολλῶν δοτικῶν τὸν ἔπαρχον μέχρι τρίτου οὐρανοῦ! Ἐγνώριζεν οὗτος τὸν ἀρθρογράφον· ἦτο ἐξάδελφος τῆς συζύγου του, διορισθεὶς διδάσκαλος εἰς τὸ σχολεῖον Θήρας, χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ προμνησθέντος βουλευτοῦ. Ἐγνώριζεν ὅτι τὰ γραφόμενά του οὔτε τὰ αἰσθήματα τῶν Θηραίων πιστῶς διηρμήνευον, οὔτε τὴν ἀλήθειαν μόνην καὶ πᾶσαν ἔλεγον. Οὐχ ἧττον ἐτέρπετο καὶ ἠγαλλία βλέπων τὸ ὄνομά του ἐξυμνούμενον διὰ τοῦ τύπου, ἐνῷ δὲ ἀνεγίνωσκεν, ἐσκέπτετο διὰ τίνων μέσων ἠδύνατο νὰ κατορθωθῇ ἡ ἀναδημοσίευσις τοῦ ἄρθρου, ἔστω καὶ ἐν περιλήψει, εἰς ἐφημερίδα τινὰ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀνελογίζετο ὁποίαν ἐντύπωσιν ἤθελε τὸ φύλλον ἐκεῖνο τῆς πρωτευούσης προξενήσει εἰς Θήραν, ἰδίως εἰς τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, τοὺς ἡγέτας τοῦ ἀντιθέτου ἐκεῖ κόμματος.

Β'.

Ἀνεγίνωσκε λοιπόν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἔβλεπε τὴν Ἐφη-

μερίδα του ὁ Κ. ἔπαρχος, ἐνῷ ἡ κομψὴ κυρία καὶ τὸ θυγάτριόν της ἐψιθύριζον ἐρωταποκρίσεις, ὁ δὲ φοιτητής, ὄρθιος, ἐπερίμενε ν' ἀνοιχθῇ ἡ θύρα τοῦ ἰατροῦ.

Ἄκρα ἡσυχία ἐβασίλευεν ἐντὸς τῆς τραπεζαρίας.

Αἴφνης ἠκούσθη ἔξωθεν διάλογος ὁπωσοῦν ζωηρός. Κατ' ἀρχὰς ἡ συζήτησις ἐγίνετο εἰς τὴν αὐλήν, παρὰ τὸ μαγειρεῖον, καὶ δὲν διεκρίνετο καλῶς τὸ ἀντικείμενόν της, ἀλλὰ βαθμηδὸν τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου ἐπλησίασαν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς οἰκίας. Ἠκούοντο δύο φωναί, ἡ τῆς μαγειρίσσης καὶ ἄλλη γυναικεία φωνή. Ἡ δευτέρα αὕτη ἦτο ἡ ἠπιωτέρα τῶν δύο, ὁ δὲ ἦχός της ἦτο γλυκύς. Ἔπρεπε νὰ προσέξῃ τις διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἦτο γραίας γυναικὸς φωνή.

— Σοῦ λέγω ὅτι δὲν δέχεται σήμερα, ἔλεγε μετὰ δριμύτητος ἡ φωνὴ τῆς μαγειρίσσης.

— Ἐμένα μοῦ εἶπαν ὅτι δέχεται, ἀπεκρίνετο ἡ γλυκεῖα φωνή.

— Δέχεται τὸ πρωὶ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον. Πήγαινε ἐκεῖ αὔριον νὰ τὸν ἰδῇς.

— Μοῦ εἶπαν νὰ τὸν ἰδῶ ἐδῶ.

—Τί σοῦ εἶπαν καὶ σοῦ 'ξεῖπαν! Ἄκουσε τί σοῦ λέγω ἐγώ.

— Δὲν μοῦ εἶπες τοῦ λόγου σου τώρα ὅτι εἶναι ἐπάνω;

— Μάλιστα, ἐπάνω εἶναι.

— Τότε λοιπὸν θὰ μᾶς δεχθῇ. Εἶναι καλὸς ἄνθρωπος ὁ ἰατρός. Μοῦ τὸ εἶπαν ἐμένα.

— Πάλιν σοῦ εἶπαν! Ἐγὼ σοῦ λέγω νὰ 'πᾷς εἰς τὸ Νοσοκομεῖον.

— Δὲν ἠξεύρω ποῦ εἶναι τὸ Νοσοκομεῖον. Ἤθελα νὰ τὸν ἰδῶ ἐδῶ.

— Πῶς νὰ σοῦ τὸ 'πῶ νὰ καταλάβῃς, Χριστιανή μου! Ἐδῶ βλέπει ὅσους πληρώνουν.

— Καὶ ποῖος σοῦ εἶπεν ὅτι ἐγὼ δὲν πληρώνω;

Ἡ ἀπόκρισις ἔθεσε τέρμα εἰς τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὴν ἀντίστασιν τῆς μαγειρίσσης. Ἀλλ' ἡ ὑποχώρησίς της ἐγένετο ὑπὸ διαμαρτύρησιν.

— Ἀφοῦ δὲν θέλεις ν' ἀκούσῃς λόγον, εἶπε, κάμε καλὰ μαζῆ του. Νά, ἐκεῖ εἶναι.

Ὁ διάλογος ἔπαυσεν, ἠκούσθησαν δὲ εἰς τὴν εἴσοδον καὶ εἰς τὰς ὀλίγας μαρμαρίνας βαθμίδας, αἵτινες ἔφερον εἰς τὸ ἰσόγαιον τῆς οἰκίας, βηματισμοὶ βαρεῖς, μαρτυροῦντες τὴν παρουσίαν καὶ ἑτέρου προσώπου, παρεκτὸς τῆς κατόχου τῆς γλυκείας φωνῆς.

Ἐν τούτοις ὁ ἔπαρχος εἶχε παύσει τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μὲ τὴν ἐφημερίδα ἀνοικτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων ἤκουε τὴν συζήτησιν, ἐνόσῳ διήρκει, καὶ τώρα τὸν βαρὺν κρότον τῶν βραδέως πλησιαζόντων βημάτων. Τὸ κοράσιον, ἀνασηκῶσαν τὸν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν του ἐπίδεσμον, ἠρώτα μετ' ἀνησυχίας τὴν μητέρα του: «Τί τρέχει; Ποῖος εἶναι;» ὁ δὲ φοιτητής, ὄρθιος πάντοτε, διακόψας τὴν προσήλωσιν εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου τοῦ ἰατροῦ, ἔστρεψε τὸν ὑγιῆ ὀφθαλμὸν πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς τραπεζαρίας. Ὅλοι μετὰ περιεργείας ἐπερίμενον τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἀνερχομένων.

Γ'.

Ἐπὶ τέλους ἡ θύρα ἠνοίχθη. Ἠνοίχθη καὶ εἰσῆλθεν εἰς

τὴν τραπεζαρίαν γραῖα χωρική, ἑξηκοντοῦτις περίπου, ὁδηγοῦσα νησιώτην γεροντότερον ἔτι.

Ἡ γραῖα ἦτο μικρόσωμος, ἐφαίνετο δ' ἔτι μικροτέρα πλησίον τοῦ ὑψηλοῦ γέροντος, τοῦ ὁποίου ἐκράτει τὴν ἀριστερὰν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός της. Εἰς τὴν δεξιάν του ὁ γέρων ἔφερε ῥάβδον στιβαράν. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐψηλάφει διὰ τῆς ῥάβδου τὸ ἔδαφος, κλίνων πρὸς τὰ ὀπίσω τὸ στῆθος καὶ τὴν κεφαλήν, ὡσεὶ φοβούμενος μὴ προσκρούσῃ εἰς ἀόρατον πρόσκομμα, τὸ ἄψυχον βλέμμα τῶν ἀνοικτῶν ὀφθαλμῶν του, τὰ πάντα ἐμαρτύρουν ὅτι ἦτο παντελῶς τυφλός.

Τὸ φέσι τοῦ τυφλοῦ γέροντος καὶ αἱ βράκαι του εἶχον χάσει τὸ ἀρχικὸν χρῶμά των ἐκ τῆς χρήσεως καὶ τῆς πολυκαιρίας, αἱ παρειαί του ἦσαν πρὸ ἡμερῶν ἀξύριστοι, ἐν συνόλῳ δὲ τὸ παρουσιαστικόν του ἐφανέρωνεν ἀνέχειαν δικαιοῦσαν τὴν ἐπιμονὴν τῆς μαγειρίσσης, θελούσης νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον. Ἀπεναντίας, ἐκ τῆς περιβολῆς τῆς γραίας χωρικῆς ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἦτο ἀπατηλὴ καύχησις ἡ διαβεβαίωσις, ὅτι θὰ πληρώσῃ τὸν ἰατρόν. Τὰ πένθιμα ἐνδύματά της ἦσαν ἁπλᾶ, ἀλλὰ νέα καὶ καλῆς ποιότητος. Τὸ φόρεμά της ἦτο ἀνοικτὸν εἰς τὸ στῆθος, ἀναμέσον δὲ τοῦ ἀνοίγματος ἔλαμπε τὸ λευκὸν μεταξωτὸν ὑποκάμισον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξήρχετο ὁ ῥυτιδωμένος λαιμός της. Ἔφερε μικρὸν φέσι μαῦρον, μανδήλιον δὲ τοῦ αὐτοῦ χρώματος τὸ ἔσφιγγε περὶ τὴν κεφαλήν της, καὶ ἑκατέρωθεν ἐκρέμαντο ἐπὶ τῶν κροτάφων δύο μικροὶ λευκοὶ βόστρυχοι. Ἐπὶ τῶν ὤμων ἔφερε σάλι μαῦρον, ἐν εἴδει παραχωρήσεως εἰς τοὺς παρεισάκτους νέους συρμοὺς τῆς Εὐρώπης. Ἐπὶ τοῦ ὅλου ἐφαίνετο ὅτι ἔβαλε τὰ καλά της διὰ νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ ἰατροῦ.

Ἅμα εἰσῆλθεν εἰς τὴν τραπεζαρίαν, ὁδηγοῦσα τὸν τυφλόν, ἔρριψε τὸ βλέμμα περὶ ἑαυτὴν καὶ ἐστάθη διστάζουσα. Εἰς τὸ χωρίον της ὁ ἰατρὸς δὲν εἶχεν ἀντιθάλαμον, οὔτε ἐπερίμενον οἱ πελάται τὴν σειράν των. Τὴν ἐτάραξε δ' ἔτι μᾶλλον ἡ σιωπὴ τῶν περιεστώτων, οἱ ὁποῖοι τὴν παρετήρουν μετὰ περιεργείας, χωρὶς νὰ φαίνωνται ἔχοντες οὐδεμίαν σχέσιν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισεν ὅτι ὁ ὄρθιος φοιτητὴς ἦτο ὁ ἰατρός, καὶ ἡτοιμάζετο νὰ προχωρήσῃ πρὸς αὐτόν, σύρουσα τὸν τυφλόν. Ἀλλ' ἐσκέφθη ὅτι εἶναι πολὺ νέος ἐκεῖνος δι' ἰατρὸν καὶ ἐστράφη πρὸς τὸν ἔπαρχον, ὅστις, μὲ τὴν ἐφημερίδα ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ τὰ ὀμματοϋάλια ἐπὶ τῶν ῥωθώνων, τὴν ἔβλεπεν ἀσκαρδαμυκτὶ μὲ γυμνοὺς τοὺς ὀφθαλμούς. Δὲν εἶχεν οὐδ' ἐκεῖνος ὕφος ἰατροῦ καθ' ἑαυτό, ἀλλ' ὅπως δήποτε ἔπρεπε νὰ λυθῇ ἡ ἀπορία τῆς.

— Τοῦ λόγου σου εἶσαι ὁ ἰατρός; ἠρώτησε μὲ τὴν γλυκεῖαν φωνήν της.

— Ὄχι, κυρά μου. Ὁ ἰατρὸς εἶνε εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐκεῖ μέσα. Θὰ μᾶς δεχθῇ κατὰ σειράν, πρῶτον τὸν κύριον ἐδῶ, ἔπειτα τὴν κυρίαν μὲ τὴν μικράν της, κατόπιν ἐμέ, καὶ ἔπειτα τὴν εὐγενείαν σου.

Ὁ ἔπαρχος μετὰ πολλῆς προθυμίας ἐπωφελήθη τῆς παρουσιασθείσης εὐκαιρίας πρὸς συνδιάλεξιν.

— Δὲν κάθεσαι; ἐξηκολούθησε, δεικνύων δύο καθέκλας πλησίον του. Κάθισε καὶ σὺ καὶ τοῦ λόγου του, ἕως ὅτου νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά σας. Θὰ περιμένετε ἀρκετὴν ὥραν.

Ἡ γραῖα ἔστρεψεν ἐπιδεξίως τὸν τυφλὸν μὲ τὰ νῶτα πρὸς τὴν καθέκλαν καὶ τὸν ἔσπρωξε σιγὰ σιγά, μέχρις οὗ ᾐσθάνθη

ὄπισθέν του τὸ κάθισμα. Ἅμα ἐκάθισεν ὁ γέρων, ἐστέναξεν ἐκ βάθους καρδίας·

— Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος!

Ἡ φωνή του ἦτο τόσον βροντώδης καὶ θλιβερὰ συνάμα, ὥστε ἡ μικρὰ ἐφοβήθη καὶ ἐπλησίασεν ὅσον ἠδύνατο περισσότερον εἰς τὴν μητέρα της, ἡ ὁποία ἐπροσπάθει νὰ τὴν πείσῃ νὰ μὴ ἀνασηκώνῃ τὸν ἐπίδεσμόν της.

— Ἡσύχασε, ἐψιθύρισεν, ἡσύχασε. Δὲν εἶναι τίποτε. Πονεῖ ὁ καϋμένος!

Ἡ γραῖα δὲν ἔδωκε κατὰ τὸ φαινόμενον προσοχὴν εἰς τὴν ἐκφώνησιν τοῦ τυφλοῦ. Ἐκάθισε πλησίον του καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν ἔπαρχον τοῦ ἀπέτεινε τὸν λόγον, ἐκφράζουσα ἄνευ προοιμίων καὶ ἄνευ περιφράσεων τὰ παράπονά της κατὰ τῆς μαγειρίσσης. Ἠσθάνετο τόσῳ μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀνακουφισθῇ ἐκχύνουσα εἰς λόγους τὴν ἀγανάκτησίν της, καθόσον ἐπροσπάθησε νὰ τὴν περιστείλῃ διαρκούσης τῆς συζητήσεως εἰς τὴν αὐλήν.

— Χαρά 'ςτο! ἔλεγε. Νὰ μὴ θέλῃ νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ ἔμβω! Δέχεται ὅσους πληρώνουν, λέγει. Καὶ μήπως ἐγὼ τῆς εἶπα ὅτι θέλω νὰ τὸν ἰδῶ χάρισμα, τὸν ἰατρόν; Ἄς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός, δὲν ἔχω τὴν ἀνάγκην της! Ἄς εἴμεθα μικροὶ ἄνθρωποι, δὲν εἴμεθα τῆς ἐλεημοσύνης. Τοῦ λόγου της θαρρεῖ ὅτι ἂν δὲν φορῇς φράγκικα καὶ καπελίνι δὲν εἶσαι ἄνθρωπος! Νὰ 'πάγω, λέγει, 'ς τὸ Νοσοκομεῖον! Ὄγεσκε, ἐδῶ θὰ μᾶς ἰδῇ ὁ ἰατρὸς καὶ ἂς τὸν πληρώσω!

Καὶ λέγουσα ταῦτα ἔθεσε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον διὰ νὰ ψαύσῃ τὸ ἀργύριόν της.

Ὁ ἔπαρχος ἐνόμισε τὴν στιγμὴν πρόσφορον ὅπως λάβῃ

κ᾿ ἐκεῖνος τὸν λόγον, ἀλλ᾿ ἡ γραῖα δὲν τῷ ἔδωκε τὸν ἀναγκαῖον πρὸς τοῦτο καιρόν.

— Δὲν φοροῦμεν φράγκικα, ἐξηκολούθησε, καὶ δὲν εἴμεθα πλούσιοι, ἀλλὰ κἄτι δὰ σημαίνομεν καὶ 'μεῖς 'ς τὸν τόπον μας. Ἄς κοπιάσῃ ἐκεῖ τοῦ λόγου της νὰ μάθῃ ἂν εἶναι τῆς ἐλεημοσύνης ἡ Κυρὰ Λοξή. . . . . .

Διέκοψε τὴν γραῖαν ἡ θύρα τοῦ ἰατροῦ, ἡ ὁποία ἠνοίχθη τρίζουσα. Ὅλαι αἱ κεφαλαὶ ἐστράφησαν πρὸς τὴν θύραν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθεν ὁ πελάτης καὶ μετ᾿ αὐτὸν ὁ ἰατρός. Ὁ πελάτης διασχίσας τὴν τραπεζαρίαν ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ ἰατρός, σταθεὶς εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας του, εἶδεν ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς περιμένοντας καὶ ἔνευσε πρὸς τὸν φοιτητήν, ὅστις εἰσῆλθεν ἐν βίᾳ εἰς τὸ δωμάτιον.

Ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ πάλιν.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ εἶχεν ἐγερθῆ, ἅμα εἶδε τὴν θύραν ἀνοιχθεῖσαν. Θέσασα τὴν χεῖρα εἰς τὰ βάθη τοῦ κόλπου της ἀπέσυρεν ἀπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ μεταξωτοῦ ὑποκαμίσου ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἔτεινε πρὸς τὸν ἰατρόν. Ἀλλ᾿ ἰδοῦσα ὅτι ὁ ἰατρὸς δὲν ἐπρόσεξεν, ἐναπέθεσε πάλιν τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν κόλπον της καὶ ἐκάθισεν. Ἐν τούτοις ἡ ἐπελθοῦσα διακοπὴ καθησύχασε τὴν ἀγανάκτησίν της.

Ὁ ἔπαρχος ἤνοιξε τὸ ὡρολόγιόν του καὶ εἶδε τὴν ὥραν.

— Ἐλπίζω, εἶπεν, ὅτι δὲν θὰ χρονίσῃ καὶ αὐτὸς ὡσὰν τὸν ἄλλον.

— Τὸν ἔλεγα μὲ τὸν νοῦν μου γεροντότερον, ὑπέλαβεν ἡ Κυρὰ Λοξή.

— Ποῖον ; ἠρώτησεν ὁ ἔπαρχος.

— Τὸν ἰατρόν.

— Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσον νέος.

— Ποτὲ νὰ μὴ 'πεθάνῃ ! ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα.

— Ἄξιος ἰατρός, ἐπρόσθεσεν ὁ ἔπαρχος. Κάμνει θαύματα!

— Θαύματα ἀλήθεια ! Τόσοι καὶ τόσοι εἰς τὸ νησί μας τοῦ χρεωστοῦν τὸ φῶς των ! Ἐδῶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μ' ἐφορτώθηκαν νὰ 'πάγω εἰς ἕνα ἄλλον, ἀλλὰ ποῦ ν' ἀκούσω ἐγώ!

— Ποῖον ἄλλον ;

Ἡ κυρὰ Λοξὴ εἶπε τὸ ὄνομα τοῦ ἄλλου ὀφθαλμιατροῦ.

— Θὰ συγκριθῇ ἐκεῖνος μὲ τοῦτον ; εἶπε περιφρονητικῶς ὁ ἔπαρχος.

— Ποῦ 'ξεύρω ἐγώ ! Μοῦ ἐδιάβασαν εἰς τὴν ἐφημερίδα τυπωμένα τὰ εὐχαριστήρια τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου ὁποῦ τοὺς ἰάτρευσε, μὲ ἕνα σωρὸν ἐπαίνους.

— Τὰς ἐφημερίδας θὰ πιστεύσῃς, κυρά μου ! Ὅλα αὐτὰ εἶναι πληρωμένα.

Λέγων ταῦτα ὁ ἔπαρχος εἶχε πρὸς στιγμὴν λησμονήσει τὴν Ἐφημερίδα τῆς Θήρας. Ἀλλὰ διὰ μιᾶς συνῃσθάνθη ὅτι δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφέρῃ τοιαύτην ἄδικον κατηγορίαν κατὰ τοῦ τύπου, καὶ ῥίψας τὸ βλέμμα εἰς τὸ ἀνοικτὸν εἰσέτι ἐπὶ τῶν γονάτων του φύλλον, τὸ ἐδίπλωσεν εὐλαβῶς καὶ τὸ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸν κόλπον του.

Ἐν μέσῳ τῆς βραχείας σιωπῆς, ἡ ὁποία συνώδευσε τὰς περὶ τύπου ἐνδομύχους σκέψεις τοῦ ἐπάρχου, ἀντήχησεν αἴφνης ἐντὸς τῆς τραπεζαρίας ἡ πένθιμος φωνὴ τοῦ τυφλοῦ·

— Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος!

Ἡ μικρὰ ἐτρόμαξε πάλιν, πρὸς ἄκραν στενοχωρίαν τῆς μητρός της, ἡ ὁποία ἐπροσπάθησεν ἐκ νέου νὰ τὴν καθησυχάσῃ, λαβοῦσα αὐτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ ψιθυρίζουσα θωπευτικὰ λόγια.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλὰ διὰ νευρικῆς κινήσεως ἀνέσυρεν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ σάλι της.

Ὁ ἔπαρχος ἀνύψωσεν ἐπὶ τῆς μύτης του τὰ ὀμματοϋάλια.

— Ἄνδρας σου εἶναι; ἠρώτησεν.

— Ὄγεσκε, ἀπεκρίθη ἡ γραῖα ξηρὰ ξηρά. Δὲν εἶναι ἄνδρας μου.

— Περίεργον πρᾶγμα, ἐξηκολούθησε λέγουσα. Ὅλος ὁ κόσμος ἐδῶ μ' ἐρωτᾷ· «Ἄνδρας σου εἶναι; Ἄνδρας σου εἶναι;» Ἕως καὶ ἡ ὑπηρέτρια κάτω, κοντὰ εἰς τἄλλα, μοῦ τὸ ἠρώτησε καὶ τοῦτο· «Ἄνδρας σου εἶναι;» Ἐδῶ, φαίνεται, ἄλλο παρὰ ἀνδρόγυνα δὲν βλέπει κανεὶς μαζῆ.

— Μὲ συγχωρεῖς τὴν ἀδιακρισίαν μου, κυρά μου. Δὲν ἤθελα νὰ σὲ πειράξω μὲ τὴν ἐρώτησίν μου.

— Δὲν μ' ἐπείραξες, κύριε, καὶ δὲν τὸ ἔχω παράπονον ὅτι μοῦ ἔκαμες τὴν ἐρώτησιν. Τὸ ἔχει ὁ κόσμος νὰ θέλῃ νὰ ἐρωτᾷ, ἂς εἶναι καὶ πράγματα ὁποῦ δὲν τὸν μέλει.

Μολονότι ἡ κυρὰ Λοξὴ ἐξέθεσε τὴν ἰδέαν της ἀφελῶς καὶ χωρὶς κακίαν, ὁ ἔπαρχος ἐθεώρησεν ὡς προσβολήν, τρόπον τινά, τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον τοῦ ἐδόθη. Δυσηρεστήθη δὲ τόσῳ μᾶλλον, καθόσον στραφεὶς πρὸς τὴν κομψὴν κυρίαν τὴν εἶδε μειδιῶσαν ἐπιδοκιμαστικῶς. Προητοίμαζεν ἀπόκρισιν τοιαύτην ὥστε νὰ ζεματίσῃ τὴν γραῖαν καὶ νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὴν θέσιν της, ὅτε ἡ θύρα τοῦ ἰατροῦ ἠνοίχθη ἐκ νέου.

Ε΄.

Ὁ φοιτητής, καλύπτων τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τῆς χειρός, καὶ μὲ ἔκφρασιν ἀνθρώπου ὑποστάντος καυτηρίασιν, ἀπῆλθεν, ἐνῷ ἡ κομψὴ κυρία, ὑπείκουσα εἰς σιωπηλὴν πρόσκλησιν τοῦ ἰατροῦ, εἰσήρχετο μετὰ τοῦ κορασίου της εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Ὁ ἔπαρχος ἐλησμόνησε τὴν προσβολὴν ἢ τὴν ἐσυγχώρησε, καθόσον μάλιστα δὲν ἦτο παροῦσα πλέον ἡ κομψὴ κυρία. Ἀνοίξας τὸ ὡρολόγιόν του εἶδε πάλιν τὴν ὥραν.

— Τί νὰ ἔχῃ ἆρά γε τὸ παιδάκι της ; ἠρώτησεν ἡ Κυρὰ Λοξή.

— Ἆ ! ἀνεφώνησεν ὁ ἔπαρχος πλήρης εὐχαριστήσεως. Βλέπεις ὅτι καὶ σὺ ἐρωτᾷς διὰ πράγματα ὁποῦ δὲν σὲ μέλει; Κ' ἔπειτα πειράζεσαι καὶ θυμώνεις ἐὰν σ' ἐρωτήσουν ! Ἐγὼ δὲν ἠρώτησα τὴν κυρίαν τί ἔχει τὸ παιδάκι της. Δὲν τὴν γνωρίζω.

Ἡ γραῖα ὕψωσε τὴν χεῖρά της εἰς τὰ χείλη καὶ περιστρέφουσα χαριέντως τὰ δάκτυλα περὶ τὸ στόμα ἐπροσπάθησε νὰ κρύψῃ τὸ μειδίαμα, τὸ ὁποῖον ἐφανέρωνον οἱ γελῶντες ὀφθαλμοί της.

Ἀντὶ ἀπολογίας ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἔπαρχον δευτέραν καὶ διπλῆν μάλιστα ἐρώτησιν.

— Δὲν τὴν γνωρίζεις ; Ξένη εἶναι ;

— Οὔτε εἰς τοῦτο ἠμπορῶ νὰ σὲ φωτίσω, κυρά μου. Δὲν κατοικῶ ἐδῶ.

— Καὶ ποῦ κατοικεῖς ;

—Εἶμαι ἔπαρχος Θήρας.

Καὶ θέσας, μηχανικῶς τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιόν του ἔψαυσε τὴν ἐφημερίδα. Εὐχαρίστως ἤθελε διακοινώσει τὰ περιεχόμενά της εἰς τὴν γραῖαν, ἀλλ' ἐσκέφθη ὅτι ἡ περίστασις δὲν ἦτο κατάλληλος καὶ ἀπέσυρε τὴν χεῖρα κενήν.

—Ἆ! Ἔπαρχος εἶσαι τοῦ λόγου σου, ὑπέλαβεν ἡ γραῖα. Καὶ νομάρχης!

—Εὐχαριστῶ, κυρά μου. Ἀπ' τὸ στόμα σου κ' εἰς τοῦ Θεοῦ ταὐτί!

—Καὶ μὲ τί κόμμα εἶσαι, κύριε ἔπαρχε;

—Μὲ τὴν Κυβέρνησιν.

—Αἴ, τότε δὲν θὰ γείνῃς γρήγορα νομάρχης.

—Πῶς τοῦτο;

— Θὰ πέσῃ τὸ ὑπουργεῖον· δὲν εἶναι πολλὰ τὰ ψωμιά του.

—Ἀνακατώνεσαι εἰς τὰ πολιτικά, βλέπω, κυρὰ Λοξή.

—Ἂν ἠμπορῇς κάμε καὶ ἀλλέως, Κύριε ἔπαρχε.

Ὁ τυφλὸς διέκοψε τὴν συνδιάλεξιν στενάξας πάλιν ἐκ βάθους καρδίας·

—Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος!

Ὁ ἔπαρχος προσήλωσεν ἐρωτηματικῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν γραῖαν θέσας τὸν δείκτην ἐπὶ τοῦ μετώπου του καὶ σαλεύσας ἔπειτα ἐπανειλημμένως τὴν ἀνοικτὴν χεῖρα. Ἡ χειρονομία ἐσήμαινεν εὐκρινῶς·

—Μὴ δὲν εἶναι εἰς τὰ σωστά του;

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ἔνευσεν ἀρνητικῶς τὴν κεφαλὴν καὶ ἔφερε τὴν χεῖρα πρῶτον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, τοὺς ὁποίους ἔκλεισεν, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῆς καρδίας.

Ὁ ἔπαρχος ἐνόησεν ὅτι κατέχει τὸν γέροντα ἡ λύπη, ἀφότου ἀπώλεσε τὴν ὅρασιν.

Ὁ σιωπηλὸς οὗτος διάλογος συνεφιλίωσεν ἐντελῶς τὸν ἔπαρχον καὶ τὴν γραῖαν χωρικήν. Ἐὰν διέμενεν ἔτι ὑπολανθάνον νέφος τι ἀναμεταξύ των, κατὰ συνέπειαν τῶν μικρῶν ἀκροβολισμῶν, οἵτινες ἐπηκολούθησαν τὴν ἐρώτησιν, ἐὰν ἦτο ἄνδρας της ὁ τυφλός, διελύθη ἤδη καὶ τοῦτο. Ἡ ὁμιλία ἐπανελήφθη ζωηροτέρα, περιστρεφομένη ἰδίως εἰς τὰ πολιτικά. Ἡ κυρὰ Λοξὴ διηγήθη διὰ μακρῶν τὰς περιπετείας τοῦ τελευταίου ἐκλογικοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν νῆσόν της, δὲν ἀπέκρυψε δὲ τὸ ἐνεργὸν μέρος τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ὑπὲρ τοῦ ἀποτυχόντος ὑποψηφίου βουλευτοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οὐδ᾽ ἀπεσιώπησε τὰς ἐλπίδας της περὶ προσεχοῦς ἥττης τῆς ὑπουργικῆς μερίδος.

Ὁ ἔπαρχος ἤρχισε νὰ βαρύνεται, καθόσον μάλιστα ἠναγκάζετο ν᾽ ἀκούῃ μόνον, μόλις δυνάμενος ποὺ καί που νὰ εἴπῃ ἕνα λόγον καὶ αὐτός, διακόπτων τὴν εὐγλωττίαν τῆς κυρᾶ-Λοξῆς. Ἄλλως δὲ ἡ προσοχή του ἦτο ἐστραμμένη καὶ εἰς τὴν θύραν τοῦ ἰατροῦ, ἡ ὁποία ἐπὶ τέλους ἠνοίχθη, ἐξελθούσης τῆς κομψῆς κυρίας μὲ τὸ κοράσιόν της.

Ὁ Ἔπαρχος ἥρπασε τὸν πῖλόν του καὶ σπεύσας ἠκολούθησε τὸν ἰατρὸν εἰς τὸ δωμάτιόν του διὰ νὰ τὸν συμβουλευθῇ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀμματοϋαλίων του.

ΣΤ΄.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ καὶ ὁ τυφλὸς ἔμειναν μόνοι.

—Ἦλθε ἡ ἀράδα μας, Γιάννη. Τώρα θὰ μᾶς ἰδῇ ὁ ἰατρός. Ἀκοῦς;

Ὁ τυφλὸς δὲν ἀπεκρίθη. Πρώτην ἤδη φορὰν τῷ ἀπηύθυνεν ἡ γραῖα τὸν λόγον, ἀφότου εἰσῆλθον εἰς τοῦ ὀφθαλμιατροῦ. Ἡ σιωπηλὴ μελαγχολία τοῦ ἀομμάτου γέροντος δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἰδικήν της στωμυλίαν. Ἀληθῶς ἠδύνατο κάλλιστα ἐκείνη νὰ ὁμιλῇ διὰ δύο, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἦτο χρεία νὰ ἔχῃ ἄντικρύ της ἀκροατὴν δεικνύοντα ὅτι τὴν ἀκούει, εἴτε διὰ παρατηρήσεώς τινος ἢ διακοπῆς, εἴτε διὰ τῆς ἐκφράσεως τοὐλάχιστον τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὁ γέρων Γιάννης οὐδεμίαν τῶν τοιούτων ἐνθαρρύνσεων παρεῖχεν. Οἱ ὀφθαλμοί του δὲν εἶχον βλέμμα, τὰ δὲ χείλη του δυσκόλως ἠνοίγοντο.

Καὶ ὅμως ἤθελεν ἡ κυρὰ Λοξὴ νὰ τὸν ἐξυπνίσῃ ὀλίγον τὸν δυστυχῆ, τώρα μάλιστα ὅτε ἐπρόκειτο νὰ τὸν ἴδῃ ὁ ἰατρός.

— Εἶδες πῶς τρέχουν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ παντοῦ νὰ τὸν ἰδοῦν, ἐπανέλαβε. Τόσην ὥραν προσμένομεν! . . Μεγάλος ἰατρός, ἀλήθεια! Θὰ σὲ ἰατρεύσῃ κ' ἐσένα, Γιάννη, πρῶτα ὁ Θεός! Ἀκοῦς;

Ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως ὁ γέρων ἐστέναξεν: Ἄχ!

— Μὴ μοῦ ἀρχίσῃς πάλιν ἐκεῖνο τὸ *Ἐλέησόν με ὁ Θεός*, ὑπέλαβεν ἡ γραῖα μετὰ ζωηρότητος. Ἐ τὴν ψυχήν μου κάθεται! Κ' ἔπειτα σ' ἀκούει ὁ κόσμος καὶ θαρροῦν πῶς εἶσαι ἀλήθεια τοῦ ἐλέους!

— Καὶ δὲν εἶμαι τοῦ ἐλέους; εἶπεν ὁ τυφλὸς μελαγχολικῶς.

— Οὔφ! Θ' ἀρχίσῃς πάλιν τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια. «Πῶς μοῦ εἶσαι βάρος, καὶ κρῖμα 'ς τὰ ἔξοδα, καὶ τοῦ κάκου οἱ ἰατροί, καὶ τοῦτο κ' ἐκεῖνο!» Ὅ,τι θέλεις λέγε τώρα, ἀφοῦ τὸ ἐκατάφερα νὰ σὲ φέρω ἐδῶ! Μόνον νὰ τὸ 'ξεύρῃς ὅτι δὲν μοῦ

χρεωστεῖς τίποτε. Σοῦ τὸ εἶπα καὶ σοῦ τὸ ξαναλέγω. Δὲν ἦλθα ἐδῶ ἐξ αἰτίας σου. Εἶχα δουλειὰν νὰ ἔλθω.

— Μάλιστα! Δουλειὰν εἶχες, ἐψιθύρισεν ὁ τυφλός.

Ἡ γραῖα προσεποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσε τὴν ἔκφρασιν τῆς δυσπιστίας του.

—Τί μ' ἐπείραζε λοιπόν, νὰ σὲ πάρω μαζῆ μου! Οὔτε ναῦλον ἐπλήρωσα. Δὲν ἤθελε νὰ πληρωθῇ ὁ χαραβοκύρης. Τὸ ψωμὶ ποῦ τρώγεις μαζῆ μου θὰ λογαριάσῃς; Μοῦ κάμνεις ἄδικον νὰ τὰ λέγῃς αὐτὰ καὶ νὰ τὰ συλλογίζεσαι, Γιάννη. Τὸ κάτω κάτω, ἔχω χρέος ἐγὼ νὰ μὴ σὲ παραιτήσω. Ἔχω χρέος! Καὶ δόξα τῷ Θεῷ, εἶμαι εἰς θέσιν νὰ τὸ κάμω, καὶ οὔτε ἀδικῶ κανένα κατόπιν μου, ἂν κάμω ὅσον ζῶ τὴν εὐχαρίστησίν μου. Καὶ τί εὐχαρίστησις μοῦ ἀπέμεινε τῆς πτωχῆς, παρὰ νὰ βοηθῶ ὅσον ἠμπορῶ τοὺς ἄλλους. Ἄφησέ τα, Γιάννη, αὐτά! Νὰ σ' ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς νὰ ἰδῇς τὸ φῶς σου, καὶ τότε θὰ εἶμαι μὲ τὸ παραπάνω πληρωμένη, ἂν σοῦ ἔκαμα καὶ τίποτε!

— Δὲν θὰ ἰδῶ τὸ φῶς μου! ἐψιθύρισεν ὁ γέρων.

— Μὴν ἀπελπίζεσαι, ἄνθρωπε! Τόσοι καὶ τόσοι ἰατρεύθησαν. Νὰ σοῦ τοὺς ὀνοματίσω πάλιν ἕνα κ' ἕνα; Μάτια εἶχαν κ' ἐκεῖνοι, καθὼς ἐσύ. Τὰ ἔχασαν καὶ τοὺς τὰ ἔδωκε πάλιν ὁ Θεός.

— Ἐλέησόν με ὁ Θεός....

—Σοῦ εἶπα, Γιάννη, νὰ μὴ τὸ λέγῃς αὐτό! Λέγε το μέσα σου καὶ ὁ Θεὸς τἀκούει.

—Θέλω νὰ τἀκούω κ' ἐγώ. Ξεθυμαίνω.

— Λέγε το λοιπὸν νὰ ξεθυμαίνῃς!

Καὶ ἠγέρθη ἡ Κυρὰ Λοξὴ μετά τινος ἀνυπομονησίας.

Ἠγέρθη ὄχι μόνον διότι ᾐσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ διασκεδάσῃ δι' ὀλίγης κινήσεως τὴν μελαγχολίαν, τὴν ὁποίαν μετέδιδον καὶ εἰς αὐτὴν οἱ ἀναστεναγμοὶ τοῦ τυφλοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ περιεργασθῇ τὰ ἔπιπλα τῆς τραπεζαρίας. Ἰδίως εἵλκυσε τὴν προσοχήν της ἡ εἰκὼν τοῦ ἰατροῦ, καὶ τὴν παρετήρει μετὰ προσοχῆς, ὅτε ἠνοίχθη καὶ πάλιν τρίζουσα ἡ θύρα τοῦ δωματίου.

Ὁ ἔπαρχος ἐξελθὼν τὴν ἐχαιρέτισε φιλικῶς, ἀλλ' ἡ Κυρὰ Λοξὴ δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὸν χαιρετισμόν του. Δραμοῦσα πρὸς τὸν τυφλόν της τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρός, τὸν ἀνήγειρε καὶ διηυθύνθη μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἰατρόν, ὅστις ἔστεκεν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας του.

Ζ'.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην στιγμὴν ἤρχισαν νὰ σημαίνουν αἱ δώδεκα εἰς τὴν παρακειμένην ἐκκλησίαν, ταυτοχρόνως δὲ ἡ μαγείρισσα εἰσήρχετο διὰ πλαγίας θύρας εἰς τὴν τραπεζαρίαν, φέρουσα δίσκον πλήρη πινακίων καὶ ποτηρίων.

— Μὲ κακοφαίνεται, κυρά μου, εἶπεν ὁ ἰατρὸς προχωρῶν πρὸς τὴν γραῖαν, ἀλλὰ βλέπεις εἶναι μεσημέρι καὶ ἔχω νὰ ἐξέλθω ἀμέσως μετὰ τὸ πρόγευμα. Ἔλα αὔριον, σὲ παρακαλῶ· ἤ, καλλίτερα, ἔλα πρωὶ πρωὶ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον.

όπισθέν του τὸ κάθισμα. Ἅμα ἐκάθισεν ὁ γέρων, ἐστέναξεν ἐκ βάθους καρδίας·

— Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος!

Ἡ φωνή του ἦτο τόσον βροντώδης καὶ θλιβερὰ συνάμα, ὥστε ἡ μικρὰ ἐφοβήθη καὶ ἐπλησίασεν ὅσον ἠδύνατο περισσότερον εἰς τὴν μητέρα της, ἡ ὁποία ἐπροσπάθει νὰ τὴν πείσῃ νὰ μὴ ἀνασηκώνῃ τὸν ἐπίδεσμόν της.

— Ἡσύχασε, ἐψιθύρισεν, ἡσύχασε. Δὲν εἶναι τίποτε. Πονεῖ ὁ καϋμένος!

Ἡ γραῖα δὲν ἔδωκε κατὰ τὸ φαινόμενον προσοχὴν εἰς τὴν ἐκφώνησιν τοῦ τυφλοῦ. Ἐκάθισε πλησίον του καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν ἔπαρχον τοῦ ἀπέτεινε τὸν λόγον, ἐκφράζουσα ἄνευ προοιμίων καὶ ἄνευ περιφράσεων τὰ παράπονά της κατὰ τῆς μαγειρίσσης. Ἠσθάνετο τόσῳ μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀνακουφισθῇ ἐκχύνουσα εἰς λόγους τὴν ἀγανάκτησίν της, καθόσον ἐπροσπάθησε νὰ τὴν περιστείλῃ διαρκούσης τῆς συζητήσεως εἰς τὴν αὐλήν.

— Χαρά 'στο! ἔλεγε. Νὰ μὴ θέλῃ νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ ἔμβω! Δέχεται ὅσους πληρώνουν, λέγει. Καὶ μήπως ἐγὼ τῆς εἶπα ὅτι θέλω νὰ τὸν ἰδῶ χάρισμα, τὸν ἰατρόν; Ἃς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός, δὲν ἔχω τὴν ἀνάγκην της! Ἃς εἴμεθα μικροὶ ἄνθρωποι, δὲν εἴμεθα τῆς ἐλεημοσύνης. Τοῦ λόγου της θαρρεῖ ὅτι ἂν δὲν φορῇς φράγκικα καὶ καπελίνι δὲν εἶσαι ἄνθρωπος! Νὰ 'πάγω, λέγει, 'ς τὸ Νοσοκομεῖον! Ὄγεσκε, ἐδῶ θὰ μᾶς ἰδῇ ὁ ἰατρὸς καὶ ἂς τὸν πληρώσω!

Καὶ λέγουσα ταῦτα ἔθεσε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον διὰ νὰ ψαύσῃ τὸ ἀργύριόν της.

Ὁ ἔπαρχος ἐνόμισε τὴν στιγμὴν πρόσφορον ὅπως λάβῃ

κ' ἐκεῖνος τὸν λόγον, ἀλλ' ἡ γραῖα δὲν τῷ ἔδωκε τὸν ἀναγκαῖον πρὸς τοῦτο καιρόν.

— Δὲν φοροῦμεν φράγκικα, ἐξηκολούθησε, καὶ δὲν εἴμεθα πλούσιοι, ἀλλὰ κἄτι δὰ σημαίνομεν καὶ 'μεῖς 'ς τὸν τόπον μας. Ἂς κοπιάσῃ ἐκεῖ τοῦ λόγου της νὰ μάθῃ ἂν εἶναι τῆς ἐλεημοσύνης ἡ Κυρὰ Λοξή. . . . . .

Διέκοψε τὴν γραῖαν ἡ θύρα τοῦ ἰατροῦ, ἡ ὁποία ἠνοίχθη τρίζουσα. Ὅλαι αἱ κεφαλαὶ ἐστράφησαν πρὸς τὴν θύραν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθεν ὁ πελάτης καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ἰατρός. Ὁ πελάτης διασχίσας τὴν τραπεζαρίαν ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ ἰατρός, σταθεὶς εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας του, εἶδεν ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς περιμένοντας καὶ ἔνευσε πρὸς τὸν φοιτητήν, ὅστις εἰσῆλθεν ἐν βίᾳ εἰς τὸ δωμάτιον.

Ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ πάλιν.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ εἶχεν ἐγερθῆ, ἅμα εἶδε τὴν θύραν ἀνοιχθεῖσαν. Θέσασα τὴν χεῖρα εἰς τὰ βάθη τοῦ κόλπου της ἀπέσυρεν ἀπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ μεταξωτοῦ ὑποκαμίσου ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἔτεινε πρὸς τὸν ἰατρόν. Ἀλλ' ἰδοῦσα ὅτι ὁ ἰατρὸς δὲν ἐπρόσεξεν, ἐναπέθεσε πάλιν τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν κόλπον της καὶ ἐκάθισεν. Ἐν τούτοις ἡ ἐπελθοῦσα διακοπὴ καθησύχασε τὴν ἀγανάκτησίν της.

Ὁ ἔπαρχος ἤνοιξε τὸ ὡρολόγιόν του καὶ εἶδε τὴν ὥραν.

— Ἐλπίζω, εἶπεν, ὅτι δὲν θὰ χρονίσῃ καὶ αὐτὸς ὡσὰν τὸν ἄλλον.

— Τὸν ἔλεγα μὲ τὸν νοῦν μου γεροντότερον, ὑπέλαβεν ἡ Κυρὰ Λοξή.

— Ποῖον ; ἠρώτησεν ὁ ἔπαρχος.

— Τὸν ἰατρόν.

— Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσον νέος.

— Ποτὲ νὰ μὴ 'πεθάνῃ ! ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα.

— Ἄξιος ἰατρός, ἐπρόσθεσεν ὁ ἔπαρχος. Κάμνει θαύματα!

— Θαύματα ἀλήθεια ! Τόσοι καὶ τόσοι εἰς τὸ νησί μας τοῦ χρεωστοῦν τὸ φῶς των ! Ἐδῶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μ' ἐφορτώθηκαν νὰ 'πάγω εἰς ἕνα ἄλλον, ἀλλὰ ποῦ ν' ἀκούσω ἐγώ!

— Ποῖον ἄλλον ;

Ἡ κυρὰ Λοξὴ εἶπε τὸ ὄνομα τοῦ ἄλλου ὀφθαλμιατροῦ.

— Θὰ συγκριθῇ ἐκεῖνος μὲ τοῦτον ; εἶπε περιφρονητικῶς ὁ ἔπαρχος.

— Ποῦ 'ξεύρω ἐγώ ! Μοῦ ἐδιάβασαν εἰς τὴν ἐφημερίδα τυπωμένα τὰ εὐχαριστήρια τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου ὁποῦ τοὺς ἰάτρευσε, μὲ ἕνα σωρὸν ἐπαίνους.

— Τὰς ἐφημερίδας θὰ πιστεύσῃς, κυρά μου ! Ὅλα αὐτὰ εἶναι πληρωμένα.

Λέγων ταῦτα ὁ ἔπαρχος εἶχε πρὸς στιγμὴν λησμονήσει τὴν Ἐφημερίδα τῆς Θήρας. Ἀλλὰ διὰ μιᾶς συνῃσθάνθη ὅτι δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφέρῃ τοιαύτην ἄδικον κατηγορίαν κατὰ τοῦ τύπου, καὶ ῥίψας τὸ βλέμμα εἰς τὸ ἀνοικτὸν εἰσέτι ἐπὶ τῶν γονάτων του φύλλον, τὸ ἐδίπλωσεν εὐλαβῶς καὶ τὸ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸν κόλπον του.

Ἐν μέσῳ τῆς βραχείας σιωπῆς, ἡ ὁποία συνώδευσε τὰς περὶ τύπου ἐνδομύχους σκέψεις τοῦ ἐπάρχου, ἀντήχησεν αἴφνης ἐντὸς τῆς τραπεζαρίας ἡ πένθιμος φωνὴ τοῦ τυφλοῦ·

— Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος!

Ἡ μικρὰ ἐτρόμαξε πάλιν, πρὸς ἄκραν στενοχωρίαν τῆς μητρός της, ἡ ὁποία ἐπροσπάθησεν ἐκ νέου νὰ τὴν καθησυχάσῃ, λαβοῦσα αὐτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ ψιθυρίζουσα θωπευτικὰ λόγια.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλὰ διὰ νευρικῆς κινήσεως ἀνέσυρεν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ σάλι της.

Ὁ ἔπαρχος ἀνύψωσεν ἐπὶ τῆς μύτης του τὰ ὀμματοϋάλια.

— Ἄνδρας σου εἶναι; ἠρώτησεν.

— Ὄγεσκε, ἀπεκρίθη ἡ γραῖα ξηρὰ ξηρά. Δὲν εἶναι ἄνδρας μου.

— Περίεργον πρᾶγμα, ἐξηκολούθησε λέγουσα. Ὅλος ὁ κόσμος ἐδῶ μ' ἐρωτᾷ· «Ἄνδρας σου εἶναι; Ἄνδρας σου εἶναι;» Ἕως καὶ ἡ ὑπηρέτρια κάτω, κοντὰ εἰς τἄλλα, μοῦ τὸ ἠρώτησε καὶ τοῦτο· «Ἄνδρας σου εἶναι;» Ἐδῶ, φαίνεται, ἄλλο παρὰ ἀνδρόγυνα δὲν βλέπει κανεὶς μαζῇ.

— Μὲ συγχωρεῖς τὴν ἀδιακρισίαν μου, κυρά μου. Δὲν ἤθελα νὰ σὲ πειράξω μὲ τὴν ἐρώτησίν μου.

— Δὲν μ' ἐπείραξες, κύριε, καὶ δὲν τὸ ἔχω παράπονον ὅτι μοῦ ἔκαμες τὴν ἐρώτησιν. Τὸ ἔχει ὁ κόσμος νὰ θέλῃ νὰ ἐρωτᾷ, ἂς εἶναι καὶ πράγματα ὁποῦ δὲν τὸν μέλει.

Μολονότι ἡ κυρὰ Λοξὴ ἐξέθεσε τὴν ἰδέαν της ἀφελῶς καὶ χωρὶς κακίαν, ὁ ἔπαρχος ἐθεώρησεν ὡς προσβολήν, τρόπον τινά, τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον τοῦ ἐδόθη. Δυσηρεστήθη δὲ τόσῳ μᾶλλον, καθόσον στραφεὶς πρὸς τὴν κομψὴν κυρίαν τὴν εἶδε μειδιῶσαν ἐπιδοκιμαστικῶς. Προητοίμαζεν ἀπόκρισιν τοιαύτην ὥστε νὰ ζεματίσῃ τὴν γραῖαν καὶ νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὴν θέσιν της, ὅτε ἡ θύρα τοῦ ἰατροῦ ἠνοίχθη ἐκ νέου.

Ε΄.

Ὁ φοιτητής, καλύπτων τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τῆς χειρός, καὶ μὲ ἔκφρασιν ἀνθρώπου ὑποστάντος καυτηρίασιν, ἀπῆλθεν, ἐνῷ ἡ κομψὴ κυρία, ὑπείκουσα εἰς σιωπηλὴν πρόσκλησιν τοῦ ἰατροῦ, εἰσήρχετο μετὰ τοῦ κορασίου της εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Ὁ ἔπαρχος ἐλησμόνησε τὴν προσβολὴν ἢ τὴν ἐσυγχώρησε, καθόσον μάλιστα δὲν ἦτο παροῦσα πλέον ἡ κομψὴ κυρία. Ἀνοίξας τὸ ὡρολόγιόν του εἶδε πάλιν τὴν ὥραν.

— Τί νὰ ἔχῃ ἄρά γε τὸ παιδάκι της ; ἠρώτησεν ἡ Κυρὰ Λοξή.

— Ἆ ! ἀνεφώνησεν ὁ ἔπαρχος πλήρης εὐχαριστήσεως. Βλέπεις ὅτι καὶ σὺ ἐρωτᾷς διὰ πράγματα ὁποῦ δὲν σὲ μέλει; Κ' ἔπειτα πειράζεσαι καὶ θυμώνεις ἐὰν σ' ἐρωτήσουν ! Ἐγὼ δὲν ἠρώτησα τὴν κυρίαν τί ἔχει τὸ παιδάκι της. Δὲν τὴν γνωρίζω.

Ἡ γραῖα ὕψωσε τὴν χεῖρά της εἰς τὰ χείλη καὶ περιστρέφουσα χαριέντως τὰ δάκτυλα περὶ τὸ στόμα ἐπροσπάθησε νὰ κρύψῃ τὸ μειδίαμα, τὸ ὁποῖον ἐφανέρωνον οἱ γελῶντες ὀφθαλμοί της.

Ἀντὶ ἀπολογίας ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἔπαρχον δευτέραν καὶ διπλῆν μάλιστα ἐρώτησιν.

— Δὲν τὴν γνωρίζεις ; Ξένη εἶναι ;

— Οὔτε εἰς τοῦτο ἠμπορῶ νὰ σὲ φωτίσω, κυρά μου. Δὲν κατοικῶ ἐδῶ.

— Καὶ ποῦ κατοικεῖς ;

—Εἶμαι ἔπαρχος Θήρας.

Καὶ θέσας, μηχανικῶς τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιόν του ἔψαυσε τὴν ἐφημερίδα. Εὐχαρίστως ἤθελε διακοινώσει τὰ περιεχόμενά της εἰς τὴν γραῖαν, ἀλλ᾿ ἐσκέφθη ὅτι ἡ περίστασις δὲν ἦτο κατάλληλος καὶ ἀπέσυρε τὴν χεῖρα κενήν.

—Ἆ! Ἔπαρχος εἶσαι τοῦ λόγου σου, ὑπέλαβεν ἡ γραῖα. Καὶ νομάρχης!

—Εὐχαριστῶ, κυρά μου. Ἀπ᾿ τὸ στόμα σου κ᾿ εἰς τοῦ Θεοῦ ταὐτί!

—Καὶ μὲ τί κόμμα εἶσαι, κύριε ἔπαρχε;

—Μὲ τὴν Κυβέρνησιν.

—Αἴ, τότε δὲν θὰ γείνῃς γρήγορα νομάρχης.

—Πῶς τοῦτο;

— Θὰ πέσῃ τὸ ὑπουργεῖον· δὲν εἶναι πολλὰ τὰ ψωμιά του.

—Ἀνακατώνεσαι εἰς τὰ πολιτικά, βλέπω, κυρὰ Λοξή.

—Ἂν ἠμπορῇς κάμε καὶ ἀλλέως, Κύριε ἔπαρχε.

Ὁ τυφλὸς διέκοψε τὴν συνδιάλεξιν στενάξας πάλιν ἐκ βάθους καρδίας·

—Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος!

Ὁ ἔπαρχος προσήλωσεν ἐρωτηματικῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν γραῖαν θέσας τὸν δείκτην ἐπὶ τοῦ μετώπου του καὶ σαλεύσας ἔπειτα ἐπανειλημμένως τὴν ἀνοικτὴν χεῖρα. Ἡ χειρονομία ἐσήμαινεν εὐκρινῶς·

—Μὴ δὲν εἶναι εἰς τὰ σωστά του;

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ἔνευσεν ἀρνητικῶς τὴν κεφαλὴν καὶ ἔφερε τὴν χεῖρα πρῶτον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, τοὺς ὁποίους ἔκλεισεν, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῆς καρδίας.

Ὁ ἔπαρχος ἐνόησεν ὅτι κατέχει τὸν γέροντα ἡ λύπη, ἀφότου ἀπώλεσε τὴν ὅρασιν.

Ὁ σιωπηλὸς οὗτος διάλογος συνεφιλίωσεν ἐντελῶς τὸν ἔπαρχον καὶ τὴν γραῖαν χωρικήν. Ἐὰν διέμενεν ἔτι ὑπολανθάνον νέφος τι ἀναμεταξύ των, κατὰ συνέπειαν τῶν μικρῶν ἀκροβολισμῶν, οἵτινες ἐπηκολούθησαν τὴν ἐρώτησιν, ἐὰν ἦτο ἄνδρας της ὁ τυφλός, διελύθη ἤδη καὶ τοῦτο. Ἡ ὁμιλία ἐπανελήφθη ζωηροτέρα, περιστρεφομένη ἰδίως εἰς τὰ πολιτικά. Ἡ κυρὰ Λοξὴ διηγήθη διὰ μακρῶν τὰς περιπετείας τοῦ τελευταίου ἐκλογικοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν νῆσόν της, δὲν ἀπέκρυψε δὲ τὸ ἐνεργὸν μέρος τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ὑπὲρ τοῦ ἀποτυχόντος ὑποψηφίου βουλευτοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οὐδ' ἀπεσιώπησε τὰς ἐλπίδας της περὶ προσεχοῦς ἥττης τῆς ὑπουργικῆς μερίδος.

Ὁ ἔπαρχος ἤρχισε νὰ βαρύνεται, καθόσον μάλιστα ἠναγκάζετο ν' ἀκούῃ μόνον, μόλις δυνάμενος ποὺ καί που νὰ εἴπῃ ἕνα λόγον καὶ αὐτός, διακόπτων τὴν εὐγλωττίαν τῆς κυρᾶ-Λοξῆς. Ἄλλως δὲ ἡ προσοχή του ἦτο ἐστραμμένη καὶ εἰς τὴν θύραν τοῦ ἰατροῦ, ἡ ὁποία ἐπὶ τέλους ἠνοίχθη, ἐξελθούσης τῆς κομψῆς κυρίας μὲ τὸ κοράσιόν της.

Ὁ Ἔπαρχος ἥρπασε τὸν πῖλόν του καὶ σπεύσας ἠκολούθησε τὸν ἰατρὸν εἰς τὸ δωμάτιόν του διὰ νὰ τὸν συμβουλευθῇ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀμματοϋαλίων του.

ΣΤ'.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ καὶ ὁ τυφλὸς ἔμειναν μόνοι.

-Ἦλθε ἡ ἀράδα μας, Γιάννη. Τώρα θὰ μᾶς ἰδῇ ὁ ἰατρός. Ἀκοῦς;

Ὁ τυφλὸς δὲν ἀπεκρίθη. Πρώτην ἤδη φορὰν τῷ ἀπηύθυνεν ἡ γραῖα τὸν λόγον, ἀφότου εἰσῆλθον εἰς τοῦ ὀφθαλμιατροῦ. Ἡ σιωπηλὴ μελαγχολία τοῦ ἀομμάτου γέροντος δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἰδικήν της στωμυλίαν. Ἀληθῶς ἠδύνατο κάλλιστα ἐκείνη νὰ ὁμιλῇ διὰ δύο, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἦτο χρεία νὰ ἔχῃ ἄντικρύ της ἀκροατὴν δεικνύοντα ὅτι τὴν ἀκούει, εἴτε διὰ παρατηρήσεώς τινος ἢ διακοπῆς, εἴτε διὰ τῆς ἐκφράσεως τοὐλάχιστον τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὁ γέρων Γιάννης οὐδεμίαν τῶν τοιούτων ἐνθαρρύνσεων παρεῖχεν. Οἱ ὀφθαλμοί του δὲν εἶχον βλέμμα, τὰ δὲ χείλη του δυσκόλως ἠνοίγοντο.

Καὶ ὅμως ἤθελεν ἡ κυρὰ Λοξὴ νὰ τὸν ἐξυπνίσῃ ὀλίγον τὸν δυστυχῆ, τώρα μάλιστα ὅτε ἐπρόκειτο νὰ τὸν ἴδῃ ὁ ἰατρός.

— Εἶδες πῶς τρέχουν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ παντοῦ νὰ τὸν ἰδοῦν, ἐπανέλαβε. Τόσην ὥραν προσμένομεν! . . Μεγάλος ἰατρός, ἀλήθεια! Θὰ σὲ ἰατρεύσῃ κ' ἐσένα, Γιάννη, πρῶτα ὁ Θεός! Ἀκοῦς;

Ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως ὁ γέρων ἐστέναξεν: Ἄχ!

— Μὴ μοῦ ἀρχίσῃς πάλιν ἐκεῖνο τὸ ***Ἐλέησόν με ὁ Θεός***, ὑπέλαβεν ἡ γραῖα μετὰ ζωηρότητος. Ἐς τὴν ψυχήν μου κάθεται! Κ' ἔπειτα σ' ἀκούει ὁ κόσμος καὶ θαρροῦν πῶς εἶσαι ἀλήθεια τοῦ ἐλέους!

— Καὶ δὲν εἶμαι τοῦ ἐλέους; εἶπεν ὁ τυφλὸς μελαγχολικῶς.

— Οὔφ! Θ' ἀρχίσῃς πάλιν τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια. «Πῶς μοῦ εἶσαι βάρος, καὶ κρῖμα 'ς τὰ ἔξοδα, καὶ τοῦ κάκου οἱ ἰατροί, καὶ τοῦτο κ' ἐκεῖνο!» Ὅ,τι θέλεις λέγε τώρα, ἀφοῦ τὸ ἐκατάφερα νὰ σὲ φέρω ἐδῶ! Μόνον νὰ τὸ 'ξεύρῃς ὅτι δὲν μοῦ

χρεωστεῖς τίποτε. Σοῦ τὸ εἶπα καὶ σοῦ τὸ ξαναλέγω. Δὲν ἦλθα ἐδῶ ἐξ αἰτίας σου. Εἶχα δουλειὰν νὰ ἔλθω.

— Μάλιστα! Δουλειὰν εἶχες, ἐψιθύρισεν ὁ τυφλός.

Ἡ γραῖα προσεποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσε τὴν ἔκφρασιν τῆς δυσπιστίας του.

—Τί μ' ἐπείραζε λοιπόν, νὰ σὲ πάρω μαζῆ μου! Οὔτε ναῦλον ἐπλήρωσα. Δὲν ἤθελε νὰ πληρωθῇ ὁ καραβοκύρης. Τὸ ψωμὶ ποῦ τρώγεις μαζῆ μου θὰ λογαριάσῃς; Μοῦ κάμνεις ἄδικον νὰ τὰ λέγῃς αὐτὰ καὶ νὰ τὰ συλλογίζεσαι, Γιάννη. Τὸ κάτω κάτω, ἔχω χρέος ἐγὼ νὰ μὴ σὲ παραιτήσω. Ἔχω χρέος! Καὶ δόξα τῷ Θεῷ, εἶμαι εἰς θέσιν νὰ τὸ κάμω, καὶ οὔτε ἀδικῶ κανένα κατόπιν μου, ἂν κάμω ὅσον ζῶ τὴν εὐχαρίστησίν μου. Καὶ τί εὐχαρίστησις μοῦ ἀπέμεινε τῆς πτωχῆς, παρὰ νὰ βοηθῶ ὅσον ἠμπορῶ τοὺς ἄλλους. Ἄφησέ τα, Γιάννη, αὐτά! Νὰ σ' ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς νὰ ἰδῇς τὸ φῶς σου, καὶ τότε θὰ εἶμαι μὲ τὸ παραπάνω πληρωμένη, ἂν σοῦ ἔκαμα καὶ τίποτε!

— Δὲν θὰ ἰδῶ τὸ φῶς μου! ἐψιθύρισεν ὁ γέρων.

— Μὴν ἀπελπίζεσαι, ἄνθρωπε! Τόσοι καὶ τόσοι ἰατρεύθησαν. Νὰ σοῦ τοὺς ὀνοματίσω πάλιν ἕνα κ' ἕνα; Μάτια εἶχαν κ' ἐκεῖνοι, καθὼς ἐσύ. Τὰ ἔχασαν καὶ τοὺς τὰ ἔδωκε πάλιν ὁ Θεός.

— Ἐλέησόν με ὁ Θεός. . . .

—Σοῦ εἶπα, Γιάννη, νὰ μὴ τὸ λέγῃς αὐτό! Λέγε το μέσα σου καὶ ὁ Θεὸς τἀκούει.

—Θέλω νὰ τἀκούω κ' ἐγώ. Ξεθυμαίνω.

— Λέγε το λοιπὸν νὰ ξεθυμαίνῃς!

Καὶ ἠγέρθη ἡ Κυρὰ Λοξὴ μετά τινος ἀνυπομονησίας.

Ἠγέρθη ὄχι μόνον διότι ᾐσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ διασκεδάσῃ δι' ὀλίγης κινήσεως τὴν μελαγχολίαν, τὴν ὁποίαν μετέδιδον καὶ εἰς αὐτὴν οἱ ἀναστεναγμοὶ τοῦ τυφλοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ περιεργασθῇ τὰ ἔπιπλα τῆς τραπεζαρίας. Ἰδίως εἵλκυσε τὴν προσοχήν της ἡ εἰκὼν τοῦ ἰατροῦ, καὶ τὴν παρετήρει μετὰ προσοχῆς, ὅτε ἠνοίχθη καὶ πάλιν τρίζουσα ἡ θύρα τοῦ δωματίου.

Ὁ ἔπαρχος ἐξελθὼν τὴν ἐχαιρέτισε φιλικῶς, ἀλλ' ἡ Κυρὰ Λοξὴ δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὸν χαιρετισμόν του. Δραμοῦσα πρὸς τὸν τυφλόν της τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρός, τὸν ἀνήγειρε καὶ διηυθύνθη μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἰατρόν, ὅστις ἔστεκεν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας του.

Ζ'.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην στιγμὴν ἤρχισαν νὰ σημαίνουν αἱ δώδεκα εἰς τὴν παρακειμένην ἐκκλησίαν, ταυτοχρόνως δὲ ἡ μαγείρισσα εἰσήρχετο διὰ πλαγίας θύρας εἰς τὴν τραπεζαρίαν, φέρουσα δίσκον πλήρη πινακίων καὶ ποτηρίων.

— Μὲ κακοφαίνεται, κυρά μου, εἶπεν ὁ ἰατρὸς προχωρῶν πρὸς τὴν γραῖαν, ἀλλὰ βλέπεις εἶναι μεσημέρι καὶ ἔχω νὰ ἐξέλθω ἀμέσως μετὰ τὸ πρόγευμα. Ἔλα αὔριον, σὲ παρακαλῶ· ἤ, καλλίτερα, ἔλα πρωῒ πρωῒ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον.

— Τὰ βλέπεις τώρα, χυρά ; ὑπέλαβεν ἡ μαγείρισσα, ἐνῷ ἀπέθετε τὸν βαρύν της δίσκον ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Καὶ στρεφομένη πρὸς τὸν κύριόν της,

— Ἔβγαλα τὸν λάρυγγά μου, ἐπρόσθεσε, νὰ τῆς λέγω νὰ 'πάγῃ 'ς τὸ Νοσοκομεῖον καὶ δὲν ἤθελε νὰ μὲ ἀκούσῃ.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ᾐσθάνθη τὸ αἷμα ἀναβαῖνον εἰς τὴν κεφαλήν της, ἀλλ' ἐκρατήθη καί, χωρὶς νὰ στραφῇ πρὸς τὴν μαγείρισσαν, ἀπηύθυνε μειλιχίως τὸν λόγον πρὸς τὸν ἰατρόν :

— Δὲν θὰ κάμῃς αὐτὸ τὸ ἄδικον, ἰατρέ μου, εἰς ἀνθρώπους ποῦ ἔκαμαν τόσον ταξεῖδι μόνον καὶ μόνον νὰ σὲ ἰδοῦν. Δὲν θὰ σοῦ πάρῃ πολλὴν ὥραν. Νά, μόνον νὰ τὸν ἰδῇς θὰ καταλάβῃς τί ἔχει. Σὲ παρακαλῶ, ἰατρέ μου !

Ὁ ἰατρὸς ἐφαίνετο μαλαχθείς.

— Παρ' ὀλίγον νὰ λησμονήσω, ἐξηκολούθησεν ἡ γραῖα. Σοῦ ἔχω γράμμα ἀπὸ τὸν ἰατρόν μας.

Καὶ ἀφήσασα τὴν χεῖρα τοῦ τυφλοῦ ἀπέσυρεν ἐκ τοῦ μεταξωτοῦ ὑποκαμίσου τὴν ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἔτεινε πρὸς τὸν ἰατρόν.

— Μοῦ εἶπεν ἐκεῖνος, ἐξηκολούθησε, τί καλὸς ποῦ εἶσαι, καὶ πῶς ἡ χρυσῆ σου καρδιὰ βαλσαμώνει μὲ τὴν καλοσύνην της τοὺς ἀρρώστους, πρὶν τοὺς ἰατρεύσῃ ἡ τέχνη σου.

— Πλάνα, πλάνα ! ἀνέκραξε μειδιῶν ὁ ἰατρός· καὶ ἀνοίγων τὴν ἐπιστολὴν τοῦ συναδέλφου του ἐστράφη πρὸς τὸ δωμάτιόν του.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ σύρουσα τὸν τυφλόν, ἔρριψε βλέμμα θριαμβευτικὸν ἐπὶ τῆς μαγειρίσσης, καὶ ἠκολούθησεν εἰς τὸ δωμάτιόν του τὸν ἰατρὸν ἀναγινώσκοντα τὴν ἐπιστολήν.

Ἰδοὺ τὸ περιεχόμενόν της :

«Σεβαστέ μου καὶ φίλε καθηγητά.

«Σᾶς συνιστῶ ἐνθέρμως τὴν ἐπιφέρουσαν τὸ παρόν. Ἡ «Κυρὰ Λοξὴ εἶναι ἡ καλοσύνη προσωποποιημένη. Οὐδεὶς «εὐπορώτερός της εἰς τὸ χωρίον, ἴσως δὲ καὶ καθ' ὅλην τὴν «νῆσον· ἀλλὰ ζῶσα γλίσχρως, ὡς χωρική, καταναλίσκει τὸ «εἰσόδημά της ἀγαθοεργοῦσα καὶ ὑποθάλπουσα τοὺς ἔχοντας «ἀνάγκην βοηθείας. Γνωρίζει ὅμως πῶς νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ «συμφέροντά της καὶ οὔτε ἐπιτρέπει εἰς οὐδένα νὰ καταχρα«σθῇ τὴν ἀγαθότητά της, οὔτε χωρατεύει ἐὰν θελήσῃ τις «νὰ τὴν πειράξῃ. Ἄλλως εἶναι αὐτόχρημα ἁγία Ἐλεοῦσα, «καθὼς τὴν ἀποκαλοῦν οἱ χωρικοὶ ἐδῶ. Ἔμαθα ἐμπιστευ«τικῶς παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου ὅτι τὴν περιουσίαν της «διέθεσε μετὰ θάνατον ὑπὲρ τοῦ σχολείου τοῦ χωρίου της !

«Ἀλλ' ἡ κυρὰ Λοξὴ δὲν σκέπτεται μόνον περὶ εὐεργε«σιῶν, ζῶσά τε καὶ μετὰ θάνατον. Εἶναι πρὸς τούτοις καὶ «μία δύναμις ἐνταῦθα, ἐξασκοῦσα ἐπιρροὴν οὐχὶ ἀναξίαν λό«γου, ἥτις ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ μοὶ εἶναι ἄχρηστος κατὰ τὰς «προσεχεῖς ἐκλογάς, ὁπότε, κατὰ παρακίνησιν πολλῶν πο«λιτικῶν φίλων μου, προτίθεμαι, μὲ τὴν εὐχήν σας, νὰ ἐκ«τεθῶ.

«Πεποιθὼς ὅτι ἡ ὑμετέρα δεξίωσις θὰ μοῦ προσπορίσῃ νέα «δικαιώματα ἐπὶ τῆς εὐμενείας τῆς ἀγαθῆς γραίας,

«Διατελῶ κ. τ. λ.»

Περὶ τοῦ τυφλοῦ οὐδὲ λέξις ! Ὁ ἰατρὸς δὲν ἔδωκε πολ-

λὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἀποσιώπησιν ταύτην. Ἐκ τῶν περιεχομένων τῆς ἐπιστολῆς τὸ προξενῆσαν εἰς αὐτὸν πρὸ πάντων ἐντύπωσιν, καὶ ἐντύπωσιν οὐδαμῶς εὐχάριστον, ἦτο ἡ πρόθεσις τοῦ συναδέλφου του νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὸν βουλευτικὸν ἀγῶνα.

— Ὦ, τὸν ἀνόητον! εἶπε καθ' ἑαυτὸν, ρίπτων τὴν ἐπιστολὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν τυφλὸν τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρός, τὸν ἔφερε πλησίον τοῦ παραθύρου, καὶ ἀνοίξας διὰ τῶν δακτύλων τὰ βλέφαρά του ἐξήτασεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν προσε-

κτικῶς τοὺς ἀφωτίστους ὀφθαλμούς του. Ἔπειτα βλέπων τὴν γραῖαν, ἥτις παρηκολούθει ἀτενῶς τὴν ἐξέτασιν, ἐκίνησεν ὁριζοντίως τὴν χεῖρα ὡς ἂν ἔλεγε: Τετέλεσται!

Ἡ γραῖα ἔθεσε τὸν δάκτυλον εἰς τὰ χείλη καὶ ἥνωσε παρακλητικῶς τὰς δύο χεῖρας. Ἤθελε νὰ κρύψῃ ἀπὸ τὸν γέροντα τὸ ἀνίατον τοῦ πάθους του. Ὁ ἰατρὸς ἐνόησε τὴν βω-

βὴν παράκλησίν της. Ἦτο συνειθισμένος εἰς τὸ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς πάσχοντας δι' ἀπατηλῶν παρηγοριῶν.

— Πρὸ πόσου καιροῦ δὲν βλέπεις; ἠρώτησε τὸν τυφλόν.

Ἀντὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἔλαβεν ἡ κυρὰ Λοξὴ τὸν λόγον.

— Εἶναι τώρα τρία χρόνια ποῦ ἤρχισε νὰ ὀλιγοστεύῃ τὸ φῶς του· Ἔλειπε ὁ κακόμοιρος 'ς τὰ ξένα ἀπὸ νέος. Ἐδούλευε νὰ 'βγάλῃ τὸ ψωμί του. Στὰ ὕστερα ὅλα του τὰ κέρδη τὰ ἐξώδευσε 'ς τοὺς ἰατρούς. Εἶδε κι' ἀποεῖδε, ἐγύρισε 'ς τὴν πατρίδα ἐδῶ κ' ἕνας χρόνος. Ἔβλεπε ἀκόμη πότε εἶνε 'μέρα καὶ πότε νύκτα. Τώρα τρεῖς μῆνες δέν βλέπει τίποτε. Ὅλα μαῦρα, λέγει.

— Μαῦρα, μαῦρα, ὑπέλαβεν ὁ γέρων μὲ τὴν πένθιμον φωνήν του.

Ἡ γραῖα ἔθλιψε τὰ βλέφαρα μὲ τὰ δάκτυλά της διὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἓν δάκρυ ἕτοιμον νὰ ῥεύσῃ.

Ὁ ἰατρὸς τὴν παρετήρει μὲ βλέμμα πλῆρες συμπαθείας.

— Ἄνδρας σου εἶναι; ἠρώτησεν.

— Ὄγεσκε, ἀπεκρίθη ἡ γραῖα. Ἀλλ' ἡ ἄρνησίς της δὲν ἐξέφραζεν οὔτε τὴν δυσαρέσκειαν οὔτε τὴν ἀνυπομονησίαν, μετὰ τῆς ὁποίας πρὸ ὀλίγου ἀπεκρίθη εἰς τοῦ ἐπάρχου τὴν ἐρώτησιν.

— Ἀδελφός σου, ; ἐπανέλαβεν ἐρωτῶν ὁ ἰατρός.

— Ὄγεσκε.

— Λοιπὸν ἀγαπητικός σου;

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ὕψωσε πάλιν τὴν χεῖρα εἰς τὰ χείλη, κρύπτουσα τὸ μειδίαμα μὲ τὴν συνήθη χειρονομίαν της.

— Πατριώτης μου εἶναι, εἶπε μετά τινας στιγμάς.

Ὁ ἰατρὸς τὴν ἔβλεπε μειδιῶν.

— Ὁ ἄμοιρος, ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα, δὲν ἔχει κανένα συγγενῆ, κανένα ἰδικόν του. Τὸν γνωρίζω ἀπὸ παιδί. Κ' ἐγὼ ποῦ σοῦ μιλῶ εἶμαι ξεκληρισμένη, — ἔρημη καὶ μόνη. Τώρα κοντεύομεν κ' οἱ δύο 'ς τὰ τέλη. Ἂν ἔβλεπε αὐτὸς κ' ἐγὼ δὲν εἶχα μάτια, θὰ μοῦ ἔδειχνε τὸν δρόμον 'ς τὸν τάφον. Ἐγὼ ἔχω τὰ μάτια μου ἀκόμη . . . Ἐκατάλαβες.

— Ἐκατάλαβα ὅτι εἶσαι καλὴ χριστιανή, ἀπεκρίθη ὁ ἰατρός.

Καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν τυφλόν·

— Νὰ δοξάζῃς τὸν Θεόν, ἐπρόσθεσεν, ὅτι σοῦ ἐπρομήθευσε τὴν βοήθειάν της.

— Δόξα σοι ὁ Θεός, ἐστέναξεν ὁ γέρων.

— Τί ἰατρικὸν θὰ τοῦ δώσῃς, ἰατρέ μου ; ἠρώτησεν ἡ κυρὰ Λοξή, κλείσασα τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν διὰ νὰ ὑποδείξῃ πρὸς τίνα σκοπὸν ἡ ἐρώτησις.

— Θὰ τοῦ δώσω κάτι νὰ πλύνῃ τὰ 'μάτια του. Ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ δουλεύῃ μὲ τὰ χέρια του.

— Αὐτὸ τοῦ λέγω κ' ἐγώ, ἰατρέ μου ! Μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα καὶ τὰ 'μάτια κλειστὰ σκουριάζει ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦ λέγω νὰ πλέκῃ καλάθια.

— Σωστὰ σοῦ λέγει ἡ γερόντισσα καὶ νὰ τὴν ἀκούῃς, εἶπεν ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν τυφλόν.

Ἀλλ' ἐκεῖνος ἔσεισε τὴν κεφαλήν, ἐν σιωπῇ. Δὲν ἠπατᾶτο ὁ δυστυχὴς ὡς πρὸς τὸ μέλλον. Ἐγνώριζεν ὅτι δὲν θὰ ἴδῃ τὸ φῶς ἐνόσῳ εἰσέτι ἔμενεν ἐπὶ τῆς γῆς !

Ὁ ἰατρὸς ἐκάθισε νὰ γράψῃ τὴν δῆθεν συνταγήν, ἡ δὲ Κυρὰ Λοξὴ ἐν τῷ μεταξὺ ἀπέσυρεν ἐκ τοῦ κόλπου τὸ μανδήλι της, ἔλυσε τὴν ἄκραν του καὶ λαβοῦσα ἐκεῖθεν δύο ἀρ-

γυρᾷ πεντόδραχμα τὰ ἀπέθεσεν ἀθορύβως ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐνῷ ὁ ἰατρὸς τῆς ἔτεινε τὴν συνταγήν,

— Τί εἶναι τοῦτο; ἀνεφώνησεν ὁ ἰατρός. Πάρε τα ὀπίσω! Αὐτὴν τὴν ὥραν δὲν δέχομαι ἐπισκέψεις, μόνον τοὺς φίλους μου δέχομαι.

Λαβὼν δὲ ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης χρημάτων ἓν χρυσοῦν νόμισμα τὸ ἐπρόσθεσεν εἰς τὰ δύο πεντόδραχμα, τὰ ὁποῖα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γραῖαν.

— Διὰ τὰ καλάθια, ἐψιθύρισε δεικνύων τὸν τυφλόν.

— Μόνον αὐτὸ δὲν γίνεται, εἶπεν ἡ Κυρὰ Λοξή. Ὄχι μόνον νὰ μὴ παίρνῃς ἀλλὰ καὶ νὰ δίδῃς!

Καὶ ἠρνήθη ἀποφασιστικῶς τὴν προσφοράν.

— Δὲν μοῦ τὸ εἶπαν ψεύματα, ἐξηκολούθησεν, ὅτι εἶσαι καλὸς ἄνθρωπος.

— Σὺ εἶσαι καλή! Ἐγὼ δὲν ἐπήγαινα καὶ νὰ ἐξοδευθῶ καὶ νὰ θαλασσοπνιγῶ δι' ἕνα ποῦ δὲν τὸν ἔχω οὔτε ἄνδρα, οὔτε ἀδελφόν, οὔτε ἀγαπητικόν.

— Αἴ, νὰ σοῦ τὸ 'πῶ, ἰατρέ μου. Καὶ ἔκρυψε διὰ τῆς χειρὸς τὸ μειδίαμά της. — Δὲν εἶναι οὔτε ἄνδρας μου, οὔτε

ἀδελφός, οὔτε ἀγαπητικός μου. Καὶ ὅμως . . . Πῶς νὰ σοῦ τὸ 'πῶ; Ἕνα καιρὸν ἦτον ἀγαπητικός μου. Ἐκατάλαβες; Ἐξ αἰτίας μου, ἐξενιτεύθηκε ὅταν μὲ 'πάνδρευσαν. Οἱ γονεῖς μου δὲν τὸν ἤθελαν. Ἦτον πτωχός. Ἂν μ' ἐρωτοῦσαν κ' ἐμένα τότε, θὰ τὸν ἐπροτιμοῦσα αὐτὸν ποῦ βλέπεις. Ἦτον ὡραῖος νέος καὶ καλὸς ἄνθρωπος καὶ πιστός. Πιστός, μοῦ τὸ ἀπέδειξεν. Ἔμεινεν ἐλεύθερος. Ἔφυγε νέος καὶ ἐγύρισε γέρος καὶ τυφλός. Κ' ἐνῷ ἔλειπεν, ἐγὼ ἔθαψα καὶ τὸν ἄνδρα μου καὶ ὅλα μου τὰ παιδιά. Κ' εὑρεθήκαμεν πάλιν, κ' οἱ δύο δυστυχισμένοι, κοντὰ ὁ ἕνας 'ς τὸν ἄλλον. Ἀλλὰ τί τὰ θέλεις, ἡ νεότης ἔφυγε καὶ δὲν μεταγυρίζει. Ἐκατάλαβες, ἰατρέ μου; Τώρα ἂν εἶμαι ἐγὼ ἔρημη καὶ μόνη, αὐτὸς δὲν μοῦ πταίει ἐμένα. Ἐγὼ ὅμως ἔχω χρέος νὰ μὴ τὸν ἀφήσω ἐκεῖνον ἀβοήθητον 'ς τὰ μαῦρα καὶ τὰ σκοτεινά. Ἐκατάλαβες;

— Μαρία, Μαρία! ἐφώναξεν ὁ ἰατρὸς πρὸς τὴν μαγείρισσαν, ἀνοίγων τὴν θύραν. Βάλε δύο πινάκια ἀκόμη 'ς τὸ τραπέζι.

Καὶ στρεφόμενος πρὸς τὴν Κυρὰ Λοξήν·

— Κυρά μου, εἶπεν, ἔλα, παρακαλῶ, ν' ἀκούσω τὴν ἱστορίαν σου μὲ τὴν ἡσυχίαν μου εἰς τὸ πρόγευμα, διότι μοῦ ἀρέσει.

— Καλέ, πῶς γίνεται, ἰατρέ μου; 'Σ τὸ τραπέζι σου θὰ μᾶς καθίσῃς!

— Γίνεται καὶ καλογίνεται.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ἐπέμενεν ἀρνουμένη, ἀλλ' ἐνθυμηθεῖσα τὴν μαγείρισσαν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ τὴν ἐκδικηθῇ καθημένη, ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν στιγ-

μήν, εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ κυρίου της, ἐνῷ ἐκείνη ἤθελε νὰ τῆς κλείσῃ τὴν θύραν του.

— Ἀφοῦ τὸ θέλεις, ἰατρέ μου, μόνον ἕνα ποτῆρι κρασὶ εἰς ὑγείαν σου καὶ φεύγομεν.

Καὶ λαβοῦσα τὸν τυφλὸν ἐκ τῆς χειρὸς ἠκολούθησε τὸν ἰατρὸν εἰς τὴν τραπεζαρίαν.

— Ἐλέησόν με ὁ Θεός... ἤρχισεν ὁ τυφλός.

— Σιωπὴ Γιάννη! Νὰ μὴ σὰκούσῃ ὁ ἰατρός!

Ὁ Γιάννης ἐσιώπησεν.

— Ὁ συνάδελφός μου, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ ἰατρός, θὰ νομίσῃ ὅτι περιποιοῦμαι τὴν καλὴν αὐτὴν γραῖαν, διὰ νὰ τοῦ προμηθεύσω ψήφους! Θέλει νὰ γείνῃ βουλευτής! Ἂς γείνῃ νὰ ἰδῇ τὴν γλύκαν.

— Ἄχ ἰατρέ μου, εἶπεν ἡ Κυρὰ Λοξή, ἐνῷ ὁ ἰατρὸς ἐγέμιζε τὰ ποτήρια. Ἂς ἤθελες νὰ γείνῃς βουλευτής μας! Τὸν κόσμον θὰ ἔκαμνα ἄνω κάτω νὰ μὴν ἀποτύχῃς!

— Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ. Δὲν τὸ ἔχω σκοπόν. Ἀντὶ

ἐμοῦ, λάβε ὑπὸ τὴν προστασίαν σου τὸν συνάδελφόν μου ἐκεῖ κατω, ποῦ τὸ νοστιμεύεται.

Καὶ προσφέρων τὰ ποτήρια,

— Εἰς ὑγείαν σου, Κυρὰ Λοξή, καί... εἰς τοῦ ἀγαπητικοῦ σου!

— Εἰς ὑγείαν σου, ἰατρέ μου.

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

Α'.

Παρῆλθον ἔτη πολλὰ ἔκτοτε. Ἤμην νεώτατος, πρῶτον δὲ τότε ἐταξείδευα μόνος. Μετέβαινα εἰς Γαλλίαν διὰ τῆς Ἰταλίας. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τὰ ταξείδια ἦσαν δυσκολώτερα, δαπανηρότερα, ταυτοχρόνως δὲ καὶ βραδύτερα ἢ τὴν σήμερον. Τὰ ἀτμόπλοια δὲν διέσχιζον μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος τὴν θάλασσαν, οὐδ' ἦσαν πολυάριθμα ὡς τώρα, ἐστάθμευον δὲ εἰς πολλοὺς λιμένας δίδοντα καιρὸν εἰς τοὺς ἐπιβάτας πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν πόλεων ὁπόθεν διήρχοντο, ἐὰν (ἐννοεῖται) εἶχον διαβατήρια ἐν τάξει καὶ ἐπετρέπετο ἡ ἐλευθεροκοινωνία. Ἀλλ' οὔτε σιδηρόδρομοι συνέδεον εἰσέτι τὰς πόλεις τῆς Εὐρώπης, συντέμνοντες τὰς ἀποστάσεις. Διὰ ξηρᾶς ὡς καὶ διὰ θαλάσσης ὁ περιηγητὴς μετεφέρετο ἄνευ βίας, τοῦ ἐδίδετο δὲ καιρὸς διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ, νὰ ἀναπαυθῇ καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν περιέργειάν του.

Καὶ μετὰ πόσης περιεργείας περιηγεῖταί τις ὅτε, νέος ἔτι, βλέπει κατὰ πρῶτον νέον καὶ ἄγνωστον κόσμον! Πῶς τὰ πάντα τότε ἐξεγείρουν τὸν θαυμασμὸν καὶ ἐξάπτουν τὴν φαντασίαν! Ὦ, ἡ νεότης! Πόσον καλλύνει τὰ πάντα, ἐνόσῳ διαρκεῖ, καὶ πόσον ταχέως παρέρχεται!

Μετὰ εἰσοσιτεσσάρων ὡρῶν διαμονὴν εἰς Νεάπολιν μετεβαίνομεν εἰς Σιβιταβέκιαν. Ἀφοῦ ἐπεσκέφθην ὅσα πλειότερα ἠδυνήθην ἐκ τῶν ἀξιοθεάτων τῆς Νεαπόλεως, ἐπέστρεψα ἐγκαίρως εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, προτοῦ ἀνελκυσθῇ ἡ ἄγκυρα. Τὸ κατάστρωμα ἦτο πλῆρες ἀνθρώπων. Μετὰ δυσκολίας ἠδυνήθην ν' ἀνεύρω μεταξὺ τοῦ συνωθουμένου πλήθους τοὺς παραμείναντας ἐκ τῶν ἐξ Ἑλλάδος συνταξειδιωτῶν μου. Τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως δὲν εἶχεν εἰσέτι δοθῇ, ὥστε δὲν ἦτο εὔκολον νὰ διακρίνω τίνες ἐκ τῶν πολλῶν θὰ προστεθοῦν εἰς τοὺς ἐπιβάτας τοῦ ἀτμοπλοίου, καὶ τίνες ἦλθον πρὸς ἀποχαιρετισμὸν τῶν ἀναχωρούντων. Καθόσον ὅμως παρήρχετο ἡ ὥρα, οἱ ἐναγκαλισμοί, οἱ ἀποχαιρετισμοὶ καὶ αἱ βαθμιαῖαι ἀποχωρήσεις ἠραίωσαν τὴν συρροὴν ἐκείνην. Οἱ πωληταὶ κοραλίων καὶ κτενίων καὶ καθισμάτων καὶ κοσμημάτων, τακτοποιοῦντες τὰ ἐμπορεύματά των, ἤρχισαν ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον νὰ καταβαίνουν εἰς τὰς λέμβους, οἱ ναῦται ἐτέθησαν εἰς κίνησιν ἀνασύροντες σχοινία, κλείοντες τὰς ἀνοικτὰς ἀποθήκας, εἰς δὲ τὴν γενικὴν ταραχὴν προσετέθη καὶ ὁ συριγμὸς τοῦ ἀτμοῦ, προαναγγέλλων τὸν προσεχῆ ἀπόπλουν.

Ἐν τούτοις, ἅμα ἐπιστρέψας εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, ἐν μέσῳ τῆς ἐπικρατούσης εἰσέτι κινήσεως καὶ συγχύσεως, παρετήρησα εἰς τὴν ἡσυχωτέραν ἄκραν τῆς πρύμνης καθημένους

τρεῖς, — δύο γυναῖκας καὶ ἕνα ἄνδρα, — οἵτινες ἐφαίνοντο καταλαβόντες πρὸ ὥρας ἱκανῆς τὴν γωνίαν ἐκείνην τοῦ καταστρώματος.

Ἐκ τῶν δύο γυναικῶν ἡ μέν, νέα, νεωτάτη, ἐξηπλωμένη ἐπὶ μακροῦ ψαθίνου καθίσματος, μὲ προσκέφαλα ὑπο-

στηρίζοντα τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν της, παρηκολούθει μὲ βλέμμα μελαγχολικὸν τὴν ἐπὶ τοῦ πλοίου ζωηρότητα. Ἡ ἄλλη, προβεβηκυῖα τὴν ἡλικίαν, ἐκάθητο ὄπισθεν τῆς νέας ἐπὶ τοῦ γύρω τοῦ καταστρώματος ξυλίνου θρανίου. Ἐπὶ δὲ σκαμνίου χαμηλοῦ, γέρων ἔχων ὕφος ἀρχαίου στρατιωτικοῦ, κρατῶν βιβλίον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ μὴ ἀναγινώσκων, ἐπρόσεχε μετὰ στοργῆς εἰς πᾶσαν τῆς νέας κίνησιν καὶ ἐνίοτε ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὴν ταπεινῇ τῇ φωνῇ τὸν λόγον.

Προφανῶς ἦτο πατὴρ συνοδεύων θυγατέρα πάσχουσαν, ἀντὶ δὲ μητρὸς τὴν περιέθαλπεν ἡ γραῖα ὑπηρέτριά της.

Αἱ ἐντυπώσεις τῆς νεότητος εἶνε ἀληθῶς ἀνεξάλειπτοι. Μορφαί τινες μένουν διὰ παντὸς χαραγμέναι εἰς τὴν μνήμην,—συμβάντα πρὸ ἐτῶν πολλῶν διελιχθέντα ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας διατηροῦνται ἀείποτε ζῶντα εἰς τὸ βάθος τῆς φαντασίας καὶ ἀναπηδοῦν αἴφνης ἐκεῖθεν ἀπρόκλητα, χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν τὸ πῶς καὶ τὸ διατί. Τὴν νέαν ἐκείνην μόλις εἶδα, μόλις ἤκουσα τὴν ἀσθενῆ φωνήν της, δὲν γνωρίζω τὸ ὄνομα της, ἀλλ' οὔτε κἂν τὴν πατρίδα της, ἐπὶ ὥρας μόνον τινὰς ἡ παρουσία της ἐπεσκίασε τὴν ψυχήν μου, καὶ ὅμως ποτὲ δὲν τὴν ἐλησμόνησα, οὔτε ποτὲ θὰ τὴν λησμονήσω !

Ἦτο ξανθή, πολὺ ξανθή. Ἐφαίνετο ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι ἦτο γέννημα τῆς Ἄρκτου. Ἐκ τῶν μεταξὺ τῶν ἐπιβατῶν γενομένου μετέπειτα λόγου περὶ αὐτῆς, ἐσχημάτισα τὴν ἰδέαν ὅτι ἦτο Πολωνίς, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχω βεβαιότητα περὶ τούτου. Τὰ χαρακτηριστικά της ἦσαν κανονικά, ἀλλ' ἦτο ἰσχνή, ὠχρὰ καὶ ἐξησθενημένη. Οἱ μεγάλοι γλαυκοὶ ὀφθαλμοί της ἐφαίνοντο μεγαλείτεροι ἔτι ὡς ἐκ τῆς ὠχρότητος καὶ τῆς ἀδυναμίας της, τὸ δὲ βλέμμα της ἀνεπαύετο εἰς ὅ,τι ἠτένιζεν, ὡς ἀπηυδημένον ἐκ λύπης ἀφάτου.

Ἅμα τὴν εἶδα μὲ συνεκίνησεν ἡ θέα της. Μοῦ ἦλθον εἰς τὸν νοῦν ὄντα ἀγαπητά, ἀνεπόλησα τὴν οἰκογένειαν, τὴν πατρίδα. Ἡ ὠχρὰ ἐκείνη θελκτικὴ μορφὴ ἠμαύρωσε διὰ μιᾶς τὴν φαιδρότητα τῶν πρώτων ἐντυπώσεων τῆς ξενιτείας. Τὸ θλιβερόν της βλέμμα ἐπλημμύρησε θλίψεως τὴν ψυχήν μου. Ἐκάθησα ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι θρανίου, παρὰ τὴν πρύμνην, ὀπίσω ὀπίσω, ὥστε νὰ μὴ μὲ παρατηρήσῃ οὔτε ἐκείνη οὔτε ὁ πατήρ της, καὶ δὲν ἔβλεπα οὔτε ἐπρόσεχα εἰς ἄλλο οὐδέν.

Ὁ ἰατρὸς τοῦ ἀτμοπλοίου διέκοψε τὴν προσήλωσίν μου δι' εὐθύμου προσαγορεύσεως, ἐρωτῶν πῶς διεσκέδασα εἰς Νεάπολιν. Ἦτο ἀγαθώτατος ἄνθρωπος, ἀγαπῶν τοὺς ἀστεϊσμοὺς καὶ συντελῶν διὰ τῆς ζωηρότητός του εἰς τὴν ἐπίσπευσιν τῆς μεταξὺ τῶν συνεπιβατῶν του ἐνάρξεως φιλικῶν σχέσεων. Μὲ εἶχε λάβει ὑπὸ τὴν προστασίαν του εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ μὲ μετεχειρίζετο ὡς ἀρχαῖος οἰκογενειακὸς φίλος. Ἦτο πεντηκοντούτης περίπου, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν περίοδον τῆς ζωῆς μου ἐθεώρουν τοὺς πεντηκοντούτεις ὡς γέροντας· ἀλλ' ἡ εὐθυμία του δὲν ἐπέβαλεν ὅσον σέβας προϋπέθετεν ἡ μεταξύ μας διαφορὰ ἡλικίας. Ἀπ' ἐναντίας εἴχομεν γίνει ἐντὸς ὀλίγου φίλοι, ὡς συνομήλικοι.

Ὁ ἰατρὸς ἐκάθισε πλησίον μου πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς συνδιαλέξεως καὶ εἶδε τότε κατὰ πρῶτον τοὺς ἀντικρύ μου καθημένους ξένους. Ἡ θέα τῆς ἀσθενοῦς εἵλκυσε τὴν προσοχήν του. Τὴν ἔβλεπεν ἐπὶ ὥραν σιωπῶν. Ἡ εὐτραπελία του διεκόπη.

— Τί πάσχει ἄρά γε; ἠρώτησα.

— Δὲν τὴν βλέπεις; Φθισικὴ ἡ δυστυχής!

Καὶ ἐγερθεὶς ἐπλησίασε καὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς τὸν γέροντα, μετ' ὀλίγον δὲ λαβὼν σκαμνίον ἐκάθισεν ἐκεῖ καὶ μοῦ ἀπέκρυψε μὲ τὰ εὐρέα νῶτά του τὴν κεφαλὴν τῆς πασχούσης.

Φθισικὴ! Ἐγνώριζα τί σημαίνει φθίσις. Ἐνθυμήθην ἀμέσως ἕνα διδάσκαλον τοῦ σχολείου μου, νέον ἰσχνόν, ὠχρόν, μὲ κηλῖδας ἐρυθήματος ἐπὶ τῶν κοίλων παρειῶν του, μετὰ κόπου ἐρχόμενον εἰς τὸ μάθημα, παραδίδοντα μετὰ κόπου, καὶ συχνάκις διακοπτόμενον διὰ νὰ βήξῃ. Ἔπειτα ὁ διδάσκαλος

δὲν ἤρχετο, τὰ μαθήματα ἔπαυσαν, ἐμάθομεν ὅτι ἦτο κλινήρης, καὶ μετ' ὀλίγας ἑβδομάδας οἱ μαθηταί του ἠκολουθήσαμεν τὴν κηδείαν του. Δὲν εἶχα εἰσέτι ἴδει ἄλλο θῦμα τῆς φθίσεως, ἀλλ' ἐγνώριζα ὅτι οἱ φθισικοὶ ἀποθνήσκουν, καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὰ νῶτα τοῦ ἰατροῦ ἐπανέβλεπα διὰ τῆς φαντασίας τὴν νεκρώσιμον ἐκείνην συνοδίαν, καὶ τὸν διδάσκαλόν μου φερόμενον ὑπὸ τεσσάρων ἐκ τῶν μεγαλειτέρων μαθητῶν ἐντὸς τοῦ ἀνθοσκεποῦς νεκροκραββάτου του.

Ἐντούτοις ἡ ἄγκυρα ἀνειλκύσθη, οἱ τροχοὶ περιεστράφησαν πλήττοντες παταγωδῶς τὴν θάλασσαν καὶ ἤρχισε τὸ ἀτμόπλοιον νὰ κινῆται. Ἠγέρθην τότε καὶ στηριχθεὶς ἐπὶ τῆς ὄπισθεν τοῦ πηδαλίου σπείρας σχοινίων, ἔβλεπα τὴν ὡραίαν πόλιν ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεμακρυνόμεθα. Ἡ ἀπέραντος ἔκτασις αἰγιαλοῦ, τὴν ὁποίαν καλύπτει διὰ τῶν οἰκιῶν, τῶν παλατίων καὶ τῶν ἐκκλησιῶν της, ἀπήστραπτεν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, κλίνοντος πρὸς τὴν δύσιν του. Ἡ γλο-

ερὰ πέριξ ζώνη τῶν καταφύτων λόφων ἐπηύξανε διὰ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ πρασίνου της χρώματος τὴν λαμπρότητα τῶν πυκνῶν οἰκοδομῶν. Δεξιόθεν τῆς πόλεως ὁ Βεσούβιος, ἀνυψῶν ἀγερώχως τὰ τραχέα στέρνα, ἐμαύριζεν ἄνωθέν του τὸν κυανοῦν οὐρανόν, ἐπεκτείνων εἰς νέφος τὴν στήλην τῶν ἀενάων καπνῶν του.

Ὅτε τὸ ἀτμόπλοιον ἐξῆλθε τοῦ λιμένος καὶ ἤρχισε νὰ γίνηται ἐπαισθητὴ ἡ δρόσος τῆς θαλάσσης, ἡ γραῖα ὑπηρέρια ἐπρόσθεσε μετὰ θωπευτικῆς φροντίδος σκεπάσματα εἰς τοὺς πόδας καὶ τὰ νῶτα τῆς ἐξηπλωμένης νέας. Ὁ καιρὸς ἦτο ὡραῖος. Ἀληθῶς πρὸς δυσμὰς τὸ ζοφερὸν τοῦ ὁρίζοντος δὲν ἐφαίνετο προαναγγέλλον ἐξακολούθησιν τῆς γαλήνης, ἀλλ' ἡ ἀπειλὴ τὴν ὁποίαν τὰ νέφη ἐκεῖνα ὑπέκρυπτον ἦτο εἰσέτι μακράν, τὸ δὲ ἀτμόπλοιον διέσχιζε θάλασσαν ἀκύμαντον, μόλις ῥυτιδουμένην ἀπὸ τὴν πνοὴν ἐλαφροῦ ἀέρος. Μόνοι οἱ δύο τροχοί,ταράσσοντες τὰ νερά,ἐχάρασσον ὄπισθεν ἡμῶν τὸ πέλαγος διὰ διπλῆς γραμμῆς κλιμακωτοῦ ἀφροῦ.

Ὦ! πῶς ἐπεθύμουν νὰ πλησιάσω πρὸς τὴν πάσχουσαν, ν' ἀποτείνω πρὸς αὐτὴν ὀλίγας λέξεις συμπαθείας, νὰ σύρω τὸ σκέπασμα ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ μικροῦ ποδός, τὸν ὁποῖον ἔβλεπα μακρόθεν ἀσκεπῆ, νὰ ὑψώσω τὸ προσκέφαλόν της ὅτε ἔστρεφε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ἀπέχουσαν ἤδη ξηρὰν καὶ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ καπνίζοντος ἡφαιστείου! Ἦτο κενὸν πλησίον της τὸ σκαμνίον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο πρὸ ὀλίγου ὁ ἰατρός, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ πλησιάσω.

Ἡ ὥρα βαθμηδὸν παρήρχετο, ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε πρὸς τὴν δύσιν του καὶ ὁ ἀὴρ ἐγίνετο δροσερώτερος. Ἡ ὑπηρέτρια ἐγερθεῖσα ἔκυψε πρὸς τὴν νέαν καὶ ἐψιθύρισε λέξεις τινὰς μὲ

ταπεινὴν ἔνδειξιν τρυφερότητος. Ἐκείνη ἔστρεψε βραδέως πρὸς τὴν γραῖαν τοὺς ὀφθαλμούς. Δὲν ὡμίλησε, ἀλλὰ τὸ βλέμμα της ἔλεγεν: Ὦ, ἄφες με! Θέλω νὰ ἴδω ἀκόμη τὴν θάλασσαν καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν δίσκον τοῦ δύοντος ἡλίου!
— Ἀλλ' ὁ γέρων ἔθεσε περιπαθῶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς χειρός της καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτήν, καὶ ἦτο ἱκετευτικὸς τῆς φωνῆς του ὁ τόνος.

Ἡ νέα ἀνέκυψε καὶ ἐπροσπάθησε νὰ ἐγερθῇ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ κινηθῇ μόνη. Ὁ γέρων καὶ ἡ ὑπηρέτρια τὴν ὑπεστήριξαν ἑκατέρωθεν καὶ ἐβοήθησαν τὰ βραδέα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος βήματά της.

Ἐνῷ ἠγείρετο, ἔπεσεν ἐκ τοῦ φορέματός της ἀπαρατήρητον τὸ χειρόκτιόν της. Ἆ! Διατί δὲν τὸ ἐκράτησα! Ἔκυψα καὶ τὸ ἐπῆρα, προχωρήσας δὲ τὸ ἔδωκα εἰς τὴν ὑπηρέτριαν. Ἡ ἀσθενὴς μὲ εἶδε καὶ κλίνασα ἐπιχαρίτως τὴν κεφαλήν, μὲ γλυκὺ μειδίαμα εἰς τὰ

κάτωχρα χείλη, ἐπρόφερεν ἰταλιστὶ ἓν εὐγενὲς Εὐχαριστῶ, καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ βήχῃ.

Ὁ κόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἔκαμε τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα βήματα, κρεμαμένη σχεδὸν ἀπὸ τὸν βραχίονα τοῦ πατρός της, ὁ ξηρὸς καὶ ὑπόκωφος ἐκεῖνος βήξ, ἐμαρτύρουν, περισσότερον καὶ ἀπὸ τὴν ὠχρότητά της, τὸν βαθμὸν τῆς ἐξασθενήσεώς της. Ἦτο προωδευμένη, πολὺ προωδευμένη ἡ νόσος. Εἰς μάτην ἀπὸ τὴν βόρειον πατρίδα των τὴν ἔφερεν ὁ δυστυχὴς πατὴρ πρὸς ἀνάκτησιν ζωῆς ὑπὸ τὸν ἥλιον τῆς μεσημβρίας. Ἡ ζωὴ κατέλειπε βαθμηδὸν τὸ εὔχαρι σωμά της. Ἀλλὰ διατὶ ἀνεχώρουν ἐκ Νεαπόλεως διευθυνόμενοι πρὸς ἄρκτον; Μὴ ὁ γέρων ἀπελπισθεὶς ἤθελε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν θυγατέρα εἰσέτι ζῶσαν εἰς τὰς ἀγκάλας μητρός, περιμενούσης ἐναγωνίως νὰ τὴν ἐπανίδῃ; Ἢ μὴ ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὴν θυγατέρα του ἀποθνήσκουσαν ἐκεῖ ὅπου ἡ μήτηρ της ἀπέθανε, καὶ νὰ τὴν ἐνταφιάσῃ πλησίον τῆς συζύγου του, εἰς τὸν τάφον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἤθελε καὶ αὐτὸς νὰ ἀναπαυθῇ;

Β΄.

Ὁ ἥλιος ἐπὶ τέλους ἔδυσε διασχίζων μὲ τὰς τελευταίας του ἀκτῖνας τὰ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πυκνούμενα νέφη, ἡ δὲ αὔρα, ἥτις μέχρι πρὸ ὀλίγου μᾶς ἐδρόσιζε, μετεβάλλετο ἤδη εἰς πνοὰς διακεκομμένας ἀνέμου βιαίου. Ἡ ἑσπέρα προσελάμβανεν ὄψιν ἀγρίαν. Θὰ χοροπηδήσωμεν ἀπόψε, ἔλεγον οἱ ναῦται ἀναμεταξύ των, ἐπεκύρουν δὲ τὴν πρόρρησιν αἱ ποικίλαι ἐπὶ τοῦ πλοίου προετοιμασίαι τοῦ πληρώματος, καὶ

κάτω εἰς τὴν αἴθουσαν αἱ τῶν ὑπηρετῶν, ἐξασφαλιζόντων διὰ σχοινίων τὰ κινητὰ σκεύη καὶ ἔπιπλα.

Ἔμενα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος βλέπων τὸ πυκνούμενον σκότος τῆς νυκτὸς καὶ τὴν ἐπερχομένην τρικυμίαν. Ὁ αὐξάνων πάταγος τῶν θραυομένων κυμάτων, ὁ ἐπιτεινόμενος συριγμὸς τοῦ ἀνέμου, δὲν ἀπέσπων τὰς σκέψεις μου ἀπὸ τὴν ἄγνωστον νέαν. Πῶς εἶναι ἄρά γε; Ὑποφέρει; Θὰ δυνηθῇ ν' ἀνθέξῃ εἰς τὰς δονήσεις τοῦ σκάφους, ὅταν ὁ σάλος του δεινωθῇ ὑπὸ τὴν βίαν τῆς προσεγγιζούσης καταιγίδος;

Οἱ ἐπιβάται ὅλοι ἀπεσύρθησαν ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον εἰς τοὺς κοιτωνίσκους των. Ἐκτὸς τῶν βαρέων ὑποδημάτων τῶν ναυτῶν ἐπὶ τῶν σανίδων τοῦ πλοίου, ἄλλος ἀνθρώπινος κρότος δὲν ἠκούετο ἐν μέσῳ τῆς βοῆς τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς θαλάσσης. Ἦτο ζοφερὰ ἡ νύξ. Τὰ νέφη ἐκάλυψαν ὁλόκληρον τὸν οὐρανόν. Ἄστρον δὲν ἐφαίνετο. Μόνος ὁ φωσφορώδης ἀφρὸς τῶν ἐξηγριωμένων κυμάτων ἀπήστραπτεν ἐντὸς τοῦ σκότους. Καὶ ηὔξανεν ἡ ὁρμὴ τοῦ ἀνέμου, τὸ δὲ πλοῖον ἐσείετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, καὶ ἐκυλίετο ἔνθεν κἀκεῖθεν, καὶ ἐπήδα ὑψούμενον καὶ καταπῖπτον.

Στυλωμένος παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς αἰθούσης, προφυλαττόμενος ὅσῳ ἠδυνάμην ἀπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου καὶ ἀπὸ τοὺς ἀφροὺς τῶν κυμάτων, ἀνὰ πάντα βίαιον τοῦ πλοίου κλονισμὸν ἐσκεπτόμην πῶς ἡ ἐξηντλημένη νέα θὰ δυνηθῇ διὰ τῶν ἀσθενῶν χειρῶν νὰ στερεώσῃ τὸ ἐλαφρὸν σῶμα ἐντὸς τῆς σαλευομένης κλίνης της, ἐσκεπτόμην πῶς θὰ διέλθῃ τὰς μακρὰς ὥρας τῆς ἀγρίας νυκτός, καὶ ἀνεμιγνύετο εἰς τὰς σκέψεις μου ἡ θλιβερὰ ἀνάμνησις τῆς ἐκφορᾶς τοῦ νεκροῦ διδασκάλου μου.

Ἐπὶ τέλους τὰ κύματα πηδῶντα ὑπεράνω τοῦ πλοίου μὲ ἠνάγκασαν νὰ καταβῶ εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ μόνος λύχνος ὅστις τὴν ἐφώτιζεν, ἐκκρεμὴς ἀναμέσον τῶν ἑκατέρωθεν κυλινδουμένων πλευρῶν τοῦ σκάφους, ἐδείκνυε μέχρι τίνος βαθμοῦ εἶχε δεινωθῆ ὁ σάλος. Αἱ θύραι τῶν κοιτωνίσκων γύρῳ ἦσαν κλεισταί, γόοι δὲ καὶ οἰμωγαὶ ἀντήχουν ἔκ τινων ἐξ αὐτῶν. Δὲν ἀπεφάσιζα νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν ἰδικόν μου, ἰδὼν ὅτι εἰς Νεάπολιν ἀπέκτησα ὡς σύνοικον Ἰταλὸν εὐτραφῆ, μετὰ τοῦ ὁποίου δὲν ἐπεθύμουν νὰ συνάψω γνωριμίαν ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις. Ἐκάθισα ἐπὶ τοῦ κύκλῳ τῆς τραπέζης θρανίου. ἐστήριξα τοὺς βραχίονας ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐπὶ δὲ τῶν βραχιόνων τὴν κεφαλήν, καὶ ᾐσθάνθην τὸν ὕπνον καταβαίνοντα εἰς τὰ βεβαρημένα βλέφαρά μου.

Δὲν γνωρίζω ἐὰν ἐκοιμώμην ἢ ἤμην ἔξυπνος, ὅτε ἤκουσα αἴφνης τὴν θύραν τοῦ ἀντικρύ μου κοιτωνίσκου ἀνοιγομένην. Ἤγειρα τὴν κεφαλήν. Ὁ πατὴρ τῆς νέας, ἀνασύρων τὸ ὄπισθεν τῆς θύρας ἐρυθρὸν παραπέτασμα, πελιδνός, ἔντρομος, ἔστρεφε τὰ βλέμματα πρὸς τὸ δωμάτιον τῆς ὑπηρεσίας.

— Ἠμπορῶ νὰ σᾶς χρησιμεύσω ; ἠρώτησα. Τί θέλετε ;

— Τὸν ἰατρόν ! . . . Ἡ κόρη μου . . .

Ἀνέβην δρομαῖος εἰς τὸ κατάστρωμα. Τοῦ ἰατροῦ τὸ δωμάτιον ἔκειτο πλησίον τῆς μηχανῆς. Ὁ ἄνεμος ἔπνεε φοβερός, ὁ ἀφρὸς τῶν κυμάτων κατέπιπτεν ὡς ῥαγδαία βροχή, μετὰ κόπου ἠδυνήθην νὰ φθάσω μέχρι τῆς θύρας τοῦ ἰατροῦ. Τὴν ἔκρουσα ἐπανειλημμένως, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους ἠκούσθη ἡ φωνή του.

— Ποῖος εἶναι ;

— Μία ἀσθενὴς σὲ ζητεῖ.

— Ἂ! Γνωρίζω ποία! Ἔλα μέσα.

Καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν. Δὲν εἶχεν ἐκδυθῆ. Ἐφόρεσεν ἐν βίᾳ τὸν ἐπενδύτην του, ἔλαβεν ἐκ τοῦ γραφείου του κιβώτιον περιέχον φάρμακα καὶ ἐξήλθομεν τοῦ δωματίου. Τὸν συνώδευσα μέχρι τῆς θύρας τοῦ κοιτωνίσκου. Ὁ γέρων ἤνοιξεν ἅμα μᾶς ἤκουσεν, ἥρπασεν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν ἰατρόν, τὸν ἔσυρεν ἐντὸς τοῦ δωματίου καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν.

Ἐκάθισα ἐκεῖ καὶ ἐπερίμενα. Ἐπερίμενα ἐπὶ ὥραν πολλήν. Τὸ σκάφος ἐκυλίετο ἀδιακόπως. Ἔτριζον τὰ ξύλα του, ἡ θάλασσα ἐβρόντα θραυομένη ἐπὶ τῶν πλευρῶν του, αναμέσον δὲ τῆς ἀγρίας βοῆς ἠκούετο ὁ τακτικὸς κτύπος τῆς μηχανῆς, παλαιούσης μὲ τὰ στοιχεῖα. Ἀλλ' οὐδὲν ἤκουα ἐκ τῶν παρὰ τὴν πάσχουσαν γινομένων.

— Τί ἔπαθεν ἀρά γε; τί ἔπαθε; Καὶ ἔσφιγγα ἐναγωνίως τὰς χεῖρας.

Διατί συνεκεντροῦτο τόσον εἰς αὐτὴν ὁλόκληρος ἡ ψυχή μου; Διατί μοῦ ἔπνιγε τὸν λαιμὸν ἡ πλημμύρα τῆς λύπης; Τί κοινὸν μεταξὺ ἐκείνης κ' ἐμοῦ; Διατί τὰ θολὰ βλέμματά μου προσηλοῦντο εἰς μόνην τῆς ὠχρᾶς της μορφῆς τὴν ἀποῦσαν εἰκόνα;

Ὢ! πῶς ηὐχόμην νὰ κοπάσῃ ἡ τρικυμία! Ἠσθανόμην ὅτι χάριν της θὰ ἔδιδα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸ πᾶν διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ γαλήνη. Ἀλλ' ἐξηκολούθουν τὰ κύματα πλήττοντα μανιωδῶς τὸ σκάφος καὶ δὲν ἐμετριάζετο ὁ σάλος.

Καὶ παρήρχετο ἡ ὥρα χωρὶς νὰ γνωρίζω τί γίνεται ὄπισθεν τοῦ ξυλίνου διαφράγματος, τὸ ὁποῖον μὲ ἐχώριζεν ἀπὸ τὴν κοίτην της, χωρὶς ν' ἀκούω οὐδεμίαν ἐκεῖθεν φωνήν, οὐδένα

ἦχον. Οὔτε κἂν τὸν ἀσθενῆ της βῆχα ἤκουα. Καὶ ἔτεινα τὰ ὦτα μὲ τὴν ἐλπίδα ἴσως τὸν ἀκούσω.

Ἦτο γενικὴ ἡ σιωπὴ ἐντὸς τῆς αἰθούσης. Οὐδὲν ἠκούετο καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν γύρω κοιτωνίσκων. Ἡσύχαζον ἢ ἐκοιμῶντο οἱ ἐπιβάται. Μόνον ἐκεῖ, ἀντικρύ μου, ἐγνώριζα ὅτι οὔτε ἡσυχία οὔτε ὕπνος ὑπάρχει, καὶ ὅμως βαθεῖα κ' ἐκεῖ σιωπή.

Ἐπὶ τέλους ἡ θύρα ἠνοίχθη. Ἠνοίχθη, καὶ εἶδα τὴν γραῖαν ὑπηρέτριαν, μὲ τὰ δάκρυα ῥέοντα εἰς τὰς παρειάς της, ἀνασύρουσαν τὸ ἐρυθρὸν παραπέτασμα, καὶ τὸν ἰατρὸν μὲ τὰς ὀφρῦς συνεσταλμένας, μὲ τὸ πρόσωπον κατηφὲς ἐξερχόμενον τοῦ δωματίου.

Δὲν ἀπηύθυνα ἐρώτησιν, δὲν ἐπρόφερα λέξιν. Ἐνόησα ὅτι ἐπῆλθε τὸ τέλος!

— Τί μένεις ἐδῶ; μοῦ εἶπεν ἡσύχως ὁ ἰατρός. Ἔλα μαζῆ μου. Καὶ μὲ ἔσυρεν εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Περὶ μεσημβρίαν ἐλλιμενίσθημεν εἰς Σιβιταβέκιαν. Δὲν ἀπεβιβάσθην ἐκεῖ. Ἔμεινα ἐντὸς τοῦ πλοίου.

Πρὸς τὸ ἑσπέρας ὁ γέρων κρατῶν εἰς τὴν ἀγκάλην τὸ πτῶμα τῆς θυγατρός του, ὡς μήτηρ φέρουσα βρέφος κοιμώμενον, κατέβη τὴν κλίμακα τοῦ ἀτμοπλοίου. Πέπλο; λευ-

χὸς ἐκάλυπτε τὴν νεκρὰν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Ὁ γέρων δὲν ἔκλαιεν, ἀλλ' ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του ἐμαρτύρει ἄλγος βαθύτερον ἢ ὅσα δάκρυα ἠδύνατο νὰ χύσῃ. Ὁ ἰατρὸς καὶ ἡ ὑπηρέτρια, ἡσύχως θρηνοῦσα, τὸν συνώδευον.

Οἱ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὀλίγοι θεαταὶ τῆς σπαραξικαρδίου ἐκφορᾶς, ἠκολουθήσαμεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν νεκροφόρον λέμβον, μέχρις οὗ τὴν ἀπέκρυψαν παρὰ τὴν προκυμαίαν τὰ ἄλλα ἐντὸς τοῦ λιμένος πλοῖα.

ΔΙΑΤΙ
ΕΜΕΙΝΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΔΙΑΤΙ ΕΜΕΙΝΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Εἶχα φθάσει τὴν νύκτα εἰς Κρήτην.

Πρὸ δύο ἤδη ἐτῶν εἶχα τελειώσει τὰς σπουδάς μου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ πρὸ μηνῶν τινων εἶχα ἀρχίσει τὴν ἐξάσκησιν τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος. Εἶπα ἐ ξ ά σ κ η σ ι ν, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἡ σπάνις πελατῶν δὲν μοῦ παρεῖχε πολλὰς ἀφορμὰς πρὸς ἐπίδειξιν τῆς νομομαθείας μου, ἡ δ' ἔλλειψις ἐργασίας δὲν συνετέλει εἰς αὔξησιν τοῦ μετρίου ἀνέκαθεν ἐνθουσιασμοῦ μου διὰ τὴν νομικὴν ἐπιστήμην. Ἔγεινα νομικὸς ὄχι ἐκ κλίσεως, ἀλλὰ κατὰ καθῆκον, χαριζόμενος εἰς τοὺς γονεῖς μου. Ἡ κλίσις μου παιδιόθεν ἦτο διὰ τὸ στρατιωτικὸν στάδιον· τὴν ἀνέπτυξε δ' ἔτι μᾶλλον μετέπειτα ὁ σχηματισμὸς τῆς Πανεπιστημιακῆς φάλαγγος κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1862,—τὴν ἐ θ ν ο σ ω τ ή ρ ι ο ν μεταπολίτευσιν, ὡς τὴν εἶχον βαπτίσει οἱ τότε δημαγωγοί μας. Ἕνεκα τῆς φάλαγγος παρημελήθησαν τὰ μαθήματα καὶ παρετάθη κατὰ δύο ὁλόκληρα ἔτη ἡ φοίτησίς μου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον· ἀλλ' ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ ἔλαβα τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ νὰ προαχθῶ μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀνθυπολο-

χαγοῦ, ἡ δὲ στολή μου, τὴν ὁποίαν εὐλαβῶς διετήρησα ἔκτοτε, ἐκέντα τὴν νεανικήν μου φιλοτιμίαν περισσότερον τοῦ δυσκόλως ἀποκτηθέντος διδακτορικοῦ διπλώματος.

Δὲν μὲ παρώρμησε μόνη ἡ στολή μου εἰς τὸ νὰ μεταβῶ ὅπου ἠγωνίζοντο οἱ ἀδελφοί μας. Δὲν διατείνομαι ὅτι ἤμην ἀπηλλαγμένος πάσης ματαιότητος, ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι δὲν ἤμην χειρότερος τῶν πολλῶν ὁμηλίκων μου, ὅσων τότε ἠλέκτρισε τὰς ψυχὰς ἡ ἐξέγερσις τῆς πολυπαθοῦς νήσου. Πόσοι, καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν προηγούμενα φαλαγγιτικά, ἔδραμον ἐκεῖ, καὶ πόσοι διὰ τοῦ αἵματός των ἐμαρτύρησαν τὴν ἁγνότητα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ των! Ὁπωσδήποτε, ὁμολογῶ ὅτι μ' ἐπηρέασεν ἡ συναίσθησις ὅτι ἤμην ἀξιωματικός. Ἐφανταζόμην ὅτι ἠδυνάμην, ὡς τοιοῦτος, νὰ φανῶ χρησιμώτερος. Ἄλλως ἤμην ὑγιής, ἄρτιος, εὔρωστος· συνηθίσας δὲ παιδιόθεν νὰ περιφέρωμαι ὡς κυνηγὸς εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἀττικῆς, ἐνόμιζα ὅτι ἤμην ἀρκούντως προητοιμασμένος διὰ ν' ἀνθέξω εἰς τοὺς κόπους τοῦ ἐκεῖ βουνοπολέμου. Μόνη ἡ προσδοκία τῆς κακοπαθείας τῶν νυκτῶν μὲ ἀνησύχει ὀλίγον, ἀλλὰ διὰ νὰ σκληραγωγηθῶ ἐκ προοιμίων δὲν ἐκοιμήθην εἰς τὴν κλίνην μου ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου. Κατεκλινόμην εἴτε ἐπὶ τῶν σανίδων τοῦ δωματίου, εἴτε ἐπὶ τῶν πλακῶν τῆς ὑπαίθρου αὐλῆς. Τὸ πρᾶγμα κατ' ἀρχὰς δὲν ἦτο εὐχάριστον, βαθμηδὸν ὅμως συνείθισα καὶ ὅτε, ἐπὶ τέλους, ἐπεβιβάσθην εἰς τὸ μικρὸν μεγαλώνυμον ἀτμόπλοιον, τὸ δοξασθὲν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν «Πανελλήνιον», ἐθεώρουν ἐμαυτὸν ἱκανὸν πρὸς πᾶσαν ἀνδραγαθίαν.

Τὸ ἱστορικὸν σκάφος μᾶς ἔφερεν εἰς τὰ βάθη σκοτεινῆς νυκτὸς ἐντὸς ὁρμίσκου, παρὰ τὰ μεσημβρινοδυτικὰ παράλια τῆς

νήσου. Τὸ πρωΐ, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν ἐνόπλων νησιωτῶν, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐπερίμενον καὶ μᾶς ὑπεδέχθησαν ἀποβιβασθέντας, ἀνέβημεν εἰς κώμην κειμένην ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ βουνοῦ. Ἐκεῖ εὑρίσκετο σῶμα ἐπαναστατῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν ἀκριβῶς τοῦ ὁπλαρχηγοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον ἔφερα συστατικὴν τοῦ θείου μου. Ἦτο ἀρχαῖος φίλος του ὁ θεῖός μου, φαίνεται δὲ ὅτι ἦσαν ἔνθερμοι αἱ ὑπὲρ ἐμοῦ συστάσεις. Προτοῦ ν' ἀνοίξῃ τὴν σφραγισμένην ἐπιστολὴν ὁ καπετάνιος, (ἀποσιωπῶ τὸ πασίγνωστον ἄλλως ὄνομά του), ἔρριψεν ἐπὶ τῆς στολῆς μου βλέμμα λοξὸν ὑπὸ τὰς δασείας ὀφρεῖς του. Δὲν

εἶπε λέξιν, ἀλλ' ὅμως μ' ἐτάραξε τὸ βλέμμα ἐκεῖνο, — ἴσως διότι ἐπεξήγουν τὴν σημασίαν του τὰ ἐκφραστικώτερα βλέμματα τῶν περὶ ἐμὲ ὁπλιτῶν. Τὰ ἐνδύματά των οὐδὲν εἶχον τὸ κοινὸν πρὸς τὴν λαμπρότητα τῆς περιβολῆς μου.

Παρετήρουν τὸν ἀρχηγὸν ἐνῷ ἀνεγίνωσκε τὴν ἐπιστολήν.

Κανὲν διακριτικὸν σημεῖον δὲν τὸν ἐξεχώριζεν ἀπὸ τὰ παλληκάρια του. Ὡς ἐκεῖνοι, ἐφόρει καὶ αὐτὸς τὴν ζωγραφικὴν ἐγχώριον ἐνδυμασίαν, ἥτις οὔτε νέα ἦτο, οὔτε ὑπερμέτρως καθαρά, ἐνῷ ἡ στίλβουσα στολή μου....

Ἐν τούτοις ἀνεγίνωσκεν ὁ καπετάνιος τὴν ἐπιστολήν, ὅλοι δὲ γύρῳ ἵσταντο σιωπῶντες. Ἡ στάσις των αὐτὴ καὶ μόνη καὶ ἡ σιωπή των ἐμαρτύρουν τὸ σέβας καὶ τὴν ὑποταγήν των πρὸς τὸν ἀρχηγόν. Ἦτο μεγαλόσωμος, νευρώδης καὶ εὔκαμπτος. Ὁ λευκός του μύσταξ καὶ αἱ ῥυτίδες τοῦ ἡλιοκαοῦς μετώπου του ἦσαν ἐνδείξεις τρανaὶ τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας του, ἀλλὰ τὸ παράστημα καὶ αἱ κινήσεις του ἦσαν ἀνδρὸς νέου ἔτι καὶ ἀκμαίου. Οἱ ζωηροὶ ὀφθαλμοί του ἔλαμπον ὑπὸ τὰς ψαρὰς ὀφρῦς του. Ἐπερίμενα μὲ αἴσθημα ὄχι ἀνόμοιον φόβου τὴν στιγμήν, ὅτε ἤθελε καὶ πάλιν στυλώσει τὸ βλέμμα του ἐπ' ἐμοῦ, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς.

Τὴν ἀνέγνωσεν ἐπὶ τέλους καὶ ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ τὸ βλέμμα, ἀλλὰ βλέμμα ἤρεμον καὶ φιλικόν, μὲ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη.

—Καλῶς ἦλθες, μοῦ εἶπεν. Ὁ θεῖός σου μοῦ γράφει ὅτι δὲν σοῦ λείπει ἡ ὄρεξις νὰ κακοπεράσῃς μαζί μας.

Ἀπεκρίθην φράσεις τινὰς ἐκ τῶν τετριμμένων, περὶ βωμοῦ τῆς πατρίδος, περὶ τελευταίας σταγόνος τοῦ αἵματός μου, καὶ τὰ παρόμοια. Λόγια! λόγια! Ἀλλὰ καίτοι φέρων στολὴν ἀξιωματικοῦ, ἤμην διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ δικηγόρος μάλιστα—ἔστω καὶ ἄνευ πελατῶν.

Ὁ ἀρχηγὸς μὲ ἄφησε νὰ τελειώσω τὸ λογύδριόν μου.

— Βαστᾷς 'ς τὰ πόδια; μὲ ἠρώτησεν, ἀφοῦ ἐτελείωσα. Καὶ χωρὶς νὰ περιμένῃ τὴν ἀπάντησίν μου: Ὅσον διὰ τὴν

στολήν σου, ἐξηκολούθησε, θὰ γείνῃ κουρέλια προτοῦ γυρίσῃς νὰ ἰδῇς!

Ἡτοιμαζόμην νὰ εἴπω ὅτι προθύμως θὰ ἐνδυθῶ ὡς τοὺς ἄλλους συστρατιώτας κ' ἐγώ, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασα.

— Σὲ διορίζω ὑπασπιστήν μου, ἐπρόσθεσεν.

Ἐχαιρέτισα στρατιωτικῶς, ὡσὰν νὰ ἐχαιρέτων τὸν φαλαγγάρχην εἰς τὴν πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου πλατεῖαν. Ἐχάρην ἐνδομύχως διὰ τὸν διορισμόν μου, ἐδίσταζα δὲ κατ' ἐμαυτόν, εἰς τί νὰ τὸν ἀποδώσω: Εἰς τὸν φαλαγγιτικὸν βαθμόν μου, ἢ εἰς τὰς συστάσεις τοῦ θείου μου;

— Παιδιά, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀρχηγὸς μὲ φωνὴν σοβαρωτέραν, πάρετε τὸν ὑπασπιστὴν νὰ ἡσυχάσῃ ὀλίγον, διότι τὸ ἀπόγευμα...Θεὸς ἠξεύρει.

Τὰ παιδιὰ μὲ περιεκύκλωσαν φιλοφρόνως καὶ μὲ ὡδήγησαν εἰς καλύβην ἐκεῖ πλησίον, ὅπου μὲ ὑπεδέχθη μητρικῶς γραῖα χωρική. Ἤμην κατάκοπος, δὲν εἶχα κοιμηθῇ ὅλην τὴν νύκτα ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου. Ἀφῆκα ἐντὸς τῆς καλύβης τὸν σάκκον καὶ τὸ ὅπλον μου καὶ ἐξηπλώθην ὑπὸ τὴν σκιὰν ἐλαίας.

Ἐκοιμώμην βαρέως, ὅτε ᾐσθάνθην τὸν βραχίονά μου σειόμενον ἐλαφρῶς. Ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμοὺς μὴ ἐνθυμούμενος ποῦ εὑρίσκομαι. Γονατιστὸς ἐνώπιόν μου ὁ Μίρτος, ὁ μόνος ἐκ τῶν νησιωτῶν τοῦ ὁποίου ἐγνώριζα ἤδη τὸ ὄνομα, ἐμειδία σείων ἀκόμη τὸν βραχίονά μου. Δὲν ἠξεύρω πῶς καὶ διατί ἐφιλιώθημεν ἀμέσως καὶ διὰ μιᾶς μετὰ τοῦ Μίρτου. Αὐτὸς προπορευόμενος τῶν συντρόφων του μὲ εἶχεν ὁδηγήσει εἰς τὴν καλύβην, μοῦ εἶχε προμηθεύσει λιτὸν πρόγευμα, μοῦ εἶχε δείξει τὸ ὁμαλώτερον ἔδαφος ὑπὸ τὴν σκιερωτέραν ἐλαίαν, μοῦ

εἶπε τὸ ὄνομά του καὶ ἐρωτήσας ἔμαθε τὸ ἰδικόν μου, ἐν ὀλίγοις, μ' ἔλαβε τρόπον τινὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ἐφαίνετο εἰκοσαετὴς μόλις, ἐνῷ ἐγὼ ἤμην κατὰ πέντε ἔτη πρεσβύτερος,—ἦτο ἁπλοῦς στρατιώτης, ἐγὼ δὲ ἀνθυπολοχα-

γὸς καὶ ὑπασπιστὴς τοῦ ἀρχηγοῦ,—δὲν εἶχε ποτὲ ἀποδημήσει τῆς νήσου του, ἐνῷ ἐγὼ ἠρχόμην ἐξ Ἀθηνῶν καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον· ἀλλ' ὅμως ἀντὶ νὰ τὸν θεωρήσω ἢ μεταχειρισθῶ ὡς ὑποδεέστερον, εἱλκύσθην ἐκ τῆς πρώτης στιγμῆς πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐξ ἀδελφικοῦ αἰσθήματος. Μ' ἐγοήτευσεν ἡ ἀφέλεια καὶ ἡ ἀγαθότης του.

—Κύριε Γεωργάκη, μοῦ εἶπε μειδιῶν, διαταγὴ τοῦ ἀρχηγοῦ θὰ κινήσωμεν τώρα εὐθύς.

—Διὰ ποῦ;

—Δὲν μᾶς τὸ εἶπεν ἀκόμη.

Ἠγέρθην ἀμέσως καὶ ἐπορεύθημεν πρὸς τὴν καλύβην. Τὸ

χωρίον ἦτο εἰς κίνησιν. Αἱ γυναῖκες εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκίσκων ἀπεχαιρέτων τὰ παλληκάρια, βαδίζοντα ἀτάκτως μὲ τὸ ὅπλον ἐπ' ὤμου. Ἐντὸς τῆς ζώνης, μεταξὺ τῶν πιστολίων καὶ τῆς μαχαίρας των, ἔφερον τὰ ὀλίγα ἐφόδιά των. Ἐνόμισα καλὸν νὰ τοὺς μιμηθῶ, κατὰ τοῦτο τοὐλάχιστον, καὶ μετὰ βραχὺ μετὰ τοῦ Μίρτου συμβούλιον ἀφῆκα τὸν σάκκον μου εἰς τὰς χεῖρας τῆς γραίας χωρικῆς καὶ προμηθευθεὶς ζώνην ἐγχώριον τὴν ἔδεσα περὶ τὴν στολήν μου καὶ ἔκρυψα εἰς τὰς πτυχάς της, παρὰ τὸ πολύκροτόν μου, ὀλίγον καπνὸν καὶ τέσσαρα πέντε παξιμάδια. Ὁ Μίρτος μοῦ ἔδειξε τὴν διεύθυνσιν πρὸς τὴν συνάθροισιν τοῦ σώματος, καὶ ἀνελήφθη.

Ἅμα ἐξελθὼν τοῦ χωρίου εἶδα τὸν ἀρχηγόν. Ἐκάθητο εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας ἑνὸς ἀνεμομύλου, τοῦ μόνου ἐκεῖ, ἀργοῦντος κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. Κατὰ γῆς πλησίον του ἐκάθητο νεαρὸς νησιώτης. Ὁ ἄνθρωπος ἐφαίνετο ὅτι ἦλθε δρομαῖος μακρόθεν. Ἦτο κατακόκκινος, ἐκράτει τὸ φέσι

του εἰς τὴν μίαν χεῖρα καὶ μὲ τὴν ἄλλην ἔτριβε τὴν κάθυγρον ἔτι κόμην του. Προφανῶς αὐτὸς ἔφερε τὴν ἀγγελίαν, κατὰ συν-

χὸς ἐκάλυπτε τὴν νεκρὰν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Ὁ γέρων δὲν ἔκλαιεν, ἀλλ' ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του ἐμαρτύρει ἄλγος βαθύτερον ἢ ὅσα δάκρυα ἠδύνατο νὰ χύσῃ. Ὁ ἰατρὸς καὶ ἡ ὑπηρέτρια, ἡσύχως θρηνοῦσα, τὸν συνώδευον.

Οἱ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὀλίγοι θεαταὶ τῆς σπαραξικαρδίου ἐκφορᾶς, ἠκολουθήσαμεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν νεκροφόρον λέμβον, μέχρις οὗ τὴν ἀπέκρυψαν παρὰ τὴν προκυμαίαν τὰ ἄλλα ἐντὸς τοῦ λιμένος πλοῖα.

ΔΙΑΤΙ
ΕΜΕΙΝΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΔΙΑΤΙ ΕΜΕΙΝΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Εἶχα φθάσει τὴν νύκτα εἰς Κρήτην.

Πρὸ δύο ἤδη ἐτῶν εἶχα τελειώσει τὰς σπουδάς μου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ πρὸ μηνῶν τινων εἶχα ἀρχίσει τὴν ἐξάσκησιν τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος. Εἶπα ἐ ξ ά σ κ η σ ι ν, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἡ σπάνις πελατῶν δὲν μοῦ παρεῖχε πολλὰς ἀφορμὰς πρὸς ἐπίδειξιν τῆς νομομαθείας μου, ἡ δ' ἔλλειψις ἐργασίας δὲν συνετέλει εἰς αὔξησιν τοῦ μετρίου ἀνέκαθεν ἐνθουσιασμοῦ μου διὰ τὴν νομικὴν ἐπιστήμην. Ἔγεινα νομικὸς ὄχι ἐκ κλίσεως, ἀλλὰ κατὰ καθῆκον, χαριζόμενος εἰς τοὺς γονεῖς μου. Ἡ κλίσις μου παιδιόθεν ἦτο διὰ τὸ στρατιωτικὸν στάδιον· τὴν ἀνέπτυξε δ' ἔτι μᾶλλον μετέπειτα ὁ σχηματισμὸς τῆς Πανεπιστημιακῆς φάλαγγος κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1862,—τὴν ἐ θ ν ο σ ω τ ή ρ ι ο ν μεταπολίτευσιν, ὡς τὴν εἶχον βαπτίσει οἱ τότε δημαγωγοί μας. Ἕνεκα τῆς φάλαγγος παρημελήθησαν τὰ μαθήματα καὶ παρετάθη κατὰ δύο ὁλόκληρα ἔτη ἡ φοίτησίς μου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον· ἀλλ' ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ ἔλαβα τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ νὰ προαχθῶ μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀνθυπολο-

χαγοῦ, ἡ δὲ στολή μου, τὴν ὁποίαν εὐλαβῶς διετήρησα ἔκτοτε, ἐκέντα τὴν νεανικήν μου φιλοτιμίαν περισσότερον τοῦ δυσκόλως ἀποκτηθέντος διδακτορικοῦ διπλώματος.

Δὲν μὲ παρώρμησε μόνη ἡ στολή μου εἰς τὸ νὰ μεταβῶ ὅπου ἠγωνίζοντο οἱ ἀδελφοί μας. Δὲν διατείνομαι ὅτι ἤμην ἀπηλλαγμένος πάσης ματαιότητος, ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι δὲν ἤμην χειρότερος τῶν πολλῶν ὁμηλίκων μου, ὅσων τότε ἠλέκτρισε τὰς ψυχὰς ἡ ἐξέγερσις τῆς πολυπαθοῦς νήσου. Πόσοι, καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν προηγούμενα φαλαγγιτικά, ἔδραμον ἐκεῖ, καὶ πόσοι διὰ τοῦ αἵματός των ἐμαρτύρησαν τὴν ἁγνότητα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ των ! Ὁπωσδήποτε ,ὁμολογῶ ὅτι μ' ἐπηρέασεν ἡ συναίσθησις ὅτι ἤμην ἀξιωματικός. Ἐφανταζόμην ὅτι ἠδυνάμην, ὡς τοιοῦτος, νὰ φανῶ χρησιμώτερος. Ἄλλως ἤμην ὑγιής, ἄρτιος, εὔρωστος· συνηθίσας δὲ παιδιόθεν νὰ περιφέρωμαι ὡς κυνηγὸς εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἀττικῆς, ἐνόμιζα ὅτι ἤμην ἀρκούντως προητοιμασμένος διὰ ν' ἀνθέξω εἰς τοὺς κόπους τοῦ ἐκεῖ βουνοπολέμου. Μόνη ἡ προσδοκία τῆς κακοπαθείας τῶν νυκτῶν μὲ ἀνησύχει ὀλίγον, ἀλλὰ διὰ νὰ σκληραγωγηθῶ ἐκ προοιμίων δὲν ἐκοιμήθην εἰς τὴν κλίνην μου ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου. Κατεκλινόμην εἴτε ἐπὶ τῶν σανίδων τοῦ δωματίου, εἴτε ἐπὶ τῶν πλακῶν τῆς ὑπαίθρου αὐλῆς. Τὸ πρᾶγμα κατ' ἀρχὰς δὲν ἦτο εὐχάριστον, βαθμηδὸν ὅμως συνείθισα καὶ ὅτε, ἐπὶ τέλους, ἐπεβιβάσθην εἰς τὸ μικρὸν μεγαλώνυμον ἀτμόπλοιον, τὸ δοξασθὲν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν «Πανελλήνιον», ἐθεώρουν ἐμαυτὸν ἱκανὸν πρὸς πᾶσαν ἀνδραγαθίαν.

Τὸ ἱστορικὸν σκάφος μᾶς ἔφερεν εἰς τὰ βάθη σκοτεινῆς νυκτὸς ἐντὸς ὁρμίσκου, παρὰ τὰ μεσημβρινοδυτικὰ παράλια τῆς

νήσου. Τὸ πρωΐ, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν ἐνόπλων νησιωτῶν, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐπερίμενον καὶ μᾶς ὑπεδέχθησαν ἀποβιβασθέντας, ἀνέβημεν εἰς κώμην κειμένην ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ βουνοῦ. Ἐκεῖ εὑρίσκετο σῶμα ἐπαναστατῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν ἀκριβῶς τοῦ ὁπλαρχηγοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον ἔφερα συστατικὴν τοῦ θείου μου. Ἦτο ἀρχαῖος φίλος του ὁ θεῖός μου, φαίνεται δὲ ὅτι ἦσαν ἔνθερμοι αἱ ὑπὲρ ἐμοῦ συστάσεις. Προτοῦ ν' ἀνοίξῃ τὴν σφραγισμένην ἐπιστολὴν ὁ καπετάνιος, (ἀποσιωπῶ τὸ πασίγνωστον ἄλλως ὄνομά του), ἔρριψεν ἐπὶ τῆς στολῆς μου βλέμμα λοξὸν ὑπὸ τὰς δασείας ὀφρεῖς του. Δὲν εἶπε λέξιν, ἀλλ' ὅμως μ' ἐτάραξε τὸ βλέμμα ἐκεῖνο, — ἴσως διότι ἐπεξήγουν τὴν σημασίαν του τὰ ἐκφραστικώτερα βλέμματα τῶν περὶ ἐμὲ ὁπλιτῶν. Τὰ ἐνδύματά των οὐδὲν εἶχον τὸ κοινὸν πρὸς τὴν λαμπρότητα τῆς περιβολῆς μου.

Παρετήρουν τὸν ἀρχηγὸν ἐνῷ ἀνεγίνωσκε τὴν ἐπιστολήν.

Κανὲν διακριτικὸν σημεῖον δὲν τὸν ἐξεχώριζεν ἀπὸ τὰ παλληκάρια του. Ὡς ἐκεῖνοι, ἐφόρει καὶ αὐτὸς τὴν ζωγραφικὴν ἐγχώριον ἐνδυμασίαν, ἥτις οὔτε νέα ἦτο, οὔτε ὑπερμέτρως καθαρά, ἐνῷ ἡ στίλβουσα στολή μου. . . .

Ἐν τούτοις ἀνεγίνωσκεν ὁ καπετάνιος τὴν ἐπιστολήν, ὅλοι δὲ γύρῳ ἵσταντο σιωπῶντες. Ἡ στάσις των αὐτὴ καὶ μόνη καὶ ἡ σιωπή των ἐμαρτύρουν τὸ σέβας καὶ τὴν ὑποταγήν των πρὸς τὸν ἀρχηγόν. Ἦτο μεγαλόσωμος, νευρώδης καὶ εὔκαμπτος. Ὁ λευκός του μύσταξ καὶ αἱ ῥυτίδες τοῦ ἡλιοκαοῦς μετώπου του ἦσαν ἐνδείξεις τρανκὶ τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας του, ἀλλὰ τὸ παράστημα καὶ αἱ κινήσεις του ἦσαν ἀνδρὸς νέου ἔτι καὶ ἀκμαίου. Οἱ ζωηροὶ ὀφθαλμοί του ἔλαμπον ὑπὸ τὰς ψαρὰς ὀφρῦς του. Ἐπερίμενα μὲ αἴσθημα ὄχι ἀνόμοιον φόβου τὴν στιγμήν, ὅτε ἤθελε καὶ πάλιν στυλώσει τὸ βλέμμα του ἐπ' ἐμοῦ, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς.

Τὴν ἀνέγνωσεν ἐπὶ τέλους καὶ ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ τὸ βλέμμα, ἀλλὰ βλέμμα ἤρεμον καὶ φιλικόν, μὲ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη.

—Καλῶς ἦλθες, μοῦ εἶπεν. Ὁ θεῖός σου μοῦ γράφει ὅτι δὲν σοῦ λείπει ἡ ὄρεξις νὰ κακοπεράσῃς μαζί μας.

Ἀπεκρίθην φράσεις τινὰς ἐκ τῶν τετριμμένων, περὶ βωμοῦ τῆς πατρίδος, περὶ τελευταίας σταγόνος τοῦ αἵματός μου, καὶ τὰ παρόμοια. Λόγια ! λόγια ! Ἀλλὰ καίτοι φέρων στολὴν ἀξιωματικοῦ, ἤμην διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ δικηγόρος μάλιστα—ἔστω καὶ ἄνευ πελατῶν.

Ὁ ἀρχηγὸς μὲ ἄφησε νὰ τελειώσω τὸ λογύδριόν μου.

— Βαστᾷς 'ς τὰ πόδια ; μὲ ἠρώτησεν, ἀφοῦ ἐτελείωσα. Καὶ χωρὶς νὰ περιμένῃ τὴν ἀπάντησίν μου: Ὅσον διὰ τὴν

στολήν σου, ἐξηκολούθησε, θὰ γείνῃ κουρέλια προτοῦ γυρίσῃς νὰ ἰδῇς !

Ἡτοιμαζόμην νὰ εἴπω ὅτι προθύμως θὰ ἐνδυθῶ ὡς τοὺς ἄλλους συστρατιώτας κ' ἐγώ, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασα.

— Σὲ διορίζω ὑπασπιστήν μου, ἐπρόσθεσεν.

Ἐχαιρέτισα στρατιωτικῶς, ὡσὰν νὰ ἐχαιρέτων τὸν φαλαγγάρχην εἰς τὴν πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου πλατεῖαν. Ἐχάρην ἐνδομύχως διὰ τὸν διορισμόν μου, ἐδίσταζα δὲ κατ' ἐμαυτόν, εἰς τί νὰ τὸν ἀποδώσω: Εἰς τὸν φαλαγγιτικὸν βαθμόν μου, ἢ εἰς τὰς συστάσεις τοῦ θείου μου ;

— Παιδιά, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀρχηγὸς μὲ φωνὴν σοβαρωτέραν, πάρετε τὸν ὑπασπιστὴν νὰ ἡσυχάσῃ ὀλίγον, διότι τὸ ἀπόγευμα...Θεὸς ἠξεύρει.

Τὰ παιδιὰ μὲ περιεκύκλωσαν φιλοφρόνως καὶ μὲ ὡδήγησαν εἰς καλύβην ἐκεῖ πλησίον, ὅπου μὲ ὑπεδέχθη μητρικῶς γραῖα χωρική. Ἤμην κατάκοπος, δὲν εἶχα κοιμηθῇ ὅλην τὴν νύκτα ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου. Ἀφῆκα ἐντὸς τῆς καλύβης τὸν σάκκον καὶ τὸ ὅπλον μου καὶ ἐξηπλώθην ὑπὸ τὴν σκιὰν ἐλαίας.

Ἐκοιμώμην βαρέως, ὅτε ᾐσθάνθην τὸν βραχίονά μου σειόμενον ἐλαφρῶς. Ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμοὺς μὴ ἐνθυμούμενος ποῦ εὑρίσκομαι. Γονατιστὸς ἐνώπιόν μου ὁ Μίρτος, ὁ μόνος ἐκ τῶν νησιωτῶν τοῦ ὁποίου ἐγνώριζα ἤδη τὸ ὄνομα, ἐμειδία σείων ἀκόμη τὸν βραχίονά μου. Δὲν ἠξεύρω πῶς καὶ διατί ἐφιλιώθημεν ἀμέσως καὶ διὰ μιᾶς μετὰ τοῦ Μίρτου. Αὐτὸς προπορευόμενος τῶν συντρόφων του μὲ εἶχεν ὁδηγήσει εἰς τὴν καλύβην, μοῦ εἶχε προμηθεύσει λιτὸν πρόγευμα, μοῦ εἶχε δείξει τὸ ὁμαλώτερον ἔδαφος ὑπὸ τὴν σκιερωτέραν ἐλαίαν, μοῦ

εἶπε τὸ ὄνομά του καὶ ἐρωτήσας ἔμαθε τὸ ἰδικόν μου, ἐν ὀλίγοις, μ' ἔλαβε τρόπον τινὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ἐφαίνετο εἰκοσαετὴς μόλις, ἐνῷ ἐγὼ ἤμην κατὰ πέντε ἔτη πρεσβύτερος,—ἦτο ἁπλοῦς στρατιώτης, ἐγὼ δὲ ἀνθυπολοχα-

γὸς καὶ ὑπασπιστὴς τοῦ ἀρχηγοῦ,—δὲν εἶχε ποτὲ ἀποδημήσει τῆς νήσου του, ἐνῷ ἐγὼ ἠρχόμην ἐξ Ἀθηνῶν καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον· ἀλλ' ὅμως ἀντὶ νὰ τὸν θεωρήσω ἢ μεταχειρισθῶ ὡς ὑποδεέστερον, εἱλκύσθην ἐκ τῆς πρώτης στιγμῆς πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐξ ἀδελφικοῦ αἰσθήματος. Μ' ἐγοήτευσεν ἡ ἀφέλεια καὶ ἡ ἀγαθότης του.

—Κύριε Γεωργάκη, μοῦ εἶπε μειδιῶν, διαταγὴ τοῦ ἀρχηγοῦ θὰ κινήσωμεν τώρα εὐθύς.

—Διὰ ποῦ;

—Δὲν μᾶς τὸ εἶπεν ἀκόμη.

Ἠγέρθην ἀμέσως καὶ ἐπορεύθημεν πρὸς τὴν καλύβην. Τὸ

χωρίον ἦτο εἰς κίνησιν. Αἱ γυναῖκες εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκίσκων ἀπεχαιρέτων τὰ παλληκάρια, βαδίζοντα ἀτάκτως μὲ τὸ ὅπλον ἐπ' ὤμου. Ἐντὸς τῆς ζώνης, μεταξὺ τῶν πιστολίων καὶ τῆς μαχαίρας των, ἔφερον τὰ ὀλίγα ἐφόδιά των. Ἐνόμισα καλὸν νὰ τοὺς μιμηθῶ, κατὰ τοῦτο τοὐλάχιστον, καὶ μετὰ βραχὺ μετὰ τοῦ Μίρτου συμβούλιον ἀφῆκα τὸν σάκκον μου εἰς τὰς χεῖρας τῆς γραίας χωρικῆς καὶ προμηθευθεὶς ζώνην ἐγχώριον τὴν ἔδεσα περὶ τὴν στολήν μου καὶ ἔκρυψα εἰς τὰς πτυχάς της, παρὰ τὸ πολύκροτόν μου, ὀλίγον καπνὸν καὶ τέσσαρα πέντε παξιμάδια. Ὁ Μίρτος μοῦ ἔδειξε τὴν διεύθυνσιν πρὸς τὴν συνάθροισιν τοῦ σώματος, καὶ ἀνελήφθη.

Ἅμα ἐξελθὼν τοῦ χωρίου εἶδα τὸν ἀρχηγόν. Ἐκάθητο εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας ἑνὸς ἀνεμομύλου, τοῦ μόνου ἐκεῖ, ἀργοῦντος κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. Κατὰ γῆς πλησίον του ἐκάθητο νεαρὸς νησιώτης. Ὁ ἄνθρωπος ἐφαίνετο ὅτι ἦλθε δρομαῖος μακρόθεν. Ἦτο κατακόκκινος, ἐκράτει τὸ φέσι

του εἰς τὴν μίαν χεῖρα καὶ μὲ τὴν ἄλλην ἔτριβε τὴν κάθυγρον ἔτι κόμην του. Προφανῶς αὐτὸς ἔφερε τὴν ἀγγελίαν, κατὰ συν-

έπειαν τῆς ὁποίας ἀνεχωροῦμεν. Οἱ ἡμίσεις περίπου τοῦ σώματος εἶχον κινήσει προπορευόμενοι, οἱ λοιποὶ ἐπερίμενον τὰς διαταγὰς τοῦ ἀρχηγοῦ περὶ τὸν μύλον. Ἐπλησίαζα, ὅτε ὁ ἀρχηγὸς ἠγέρθη. Ἠγέρθη καὶ ὁ ἄλλος, ἡ δὲ στάσις του ἐμαρτύρει ὅτι ἦτο ἕτοιμος νὰ διανύσῃ καὶ πάλιν ὅσον δρόμον διέδιέτρεξεν ἤδη ἐρχόμενος πρὸς ἡμᾶς.

— Μᾶς ἔφερες τύχην, εἶπεν ὁ ἀρχηγὸς ἀποτεινόμενος πρὸς ἐμέ. Ἀκόμη δὲν ἦλθες καὶ θὰ ἴδῃς νὰ πέσῃ τουφέκι.

— Ἰδική μου ἡ τύχη, ἀρχηγέ, ἀπεκρίθην.

—Αὐτὸ θὰ φανῇ, ἂν εἶναι. Ἐμπρὸς λοιπόν! Ὑπασπιστά, νὰ μείνῃς ὀπισθοφυλακή.

Ἐχαιρέτησα στρατιωτικῶς καὶ πάλιν, ἀπορῶν ὀλίγον διατί ἐτασσόμην ὀπίσω, καὶ μὲ τὸ ξίφος γυμνὸν ἔμεινα παρὰ τὸν μύλον, ἐνῷ διέβαινον ἔμπροσθέν μου οἱ στρατιῶται, ἀκολουθοῦντες τὸν ἀρχηγόν. Τοὺς ἐμέτρησα, ἦσαν ἑξήκοντα. Ἄλλοι τόσοι περίπου ἦσαν οἱ προπορευθέντες.

Ἀλλ᾽ ὁ Μίρτος δὲν ἦτο μεταξὺ τῶν ἑξήκοντα. Ἐπερίμενα νὰ τὸν ἴδω ἐρχόμενον, ἀλλὰ δὲν ἐφαίνετο καὶ εἶχον ἤδη διέλθει ὅλοι οἱ ὁπλῖται. Ἤμην ὄρθιος παραπλεύρως τοῦ μύλου. Ἀπέναντί μου, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, ἦσαν δύο οἰκίσκοι, οἱ τελευταῖοι τοῦ χωρίου. Ἐνθυμοῦμαι, — τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν ἡ θύρα καὶ τὰ παράθυρα ἦσαν κλειστά· εἰς τὸ κατώφλιον τῆς ἀνοικτῆς θύρας τοῦ ἄλλου ἐκάθητο χωρικὸς ὑπέργηρως, μὲ κατάλευκον γενειάδα. Ἐφαίνετο τυφλός. . . . Μεταξὺ τῶν οἰκίσκων ὑπῆρχε διάστημα κενόν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο ὄπισθεν πυκνὸς ἐλαιών. Ἔξαφνα, εἰς τὰ βάθη ἐκεῖ, ἀναμέσον τῶν δένδρων εἶδα προχωρούσας βραδέως δύο μορφὰς συνεσφιγμέ-

νας. Ἀνεγνώρισα μακρόθεν τοῦ Μίρτου τὸ ἀνάστημα. Ἔφερε τὸ ὅπλον εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, καὶ διὰ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος ἐκράτει ἐνηγκαλισμένην γυναῖκα στηρίζουσαν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου του. Ἔστρεφε πρὸς τὴν σύντροφόν του τὸ κεκλιμένον πρόσωπον, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ μὲ ἴδῃ. Ἀλλ' ἐφαίνοντο τόσον προσηλωμένοι ἀμοιβαίως, ὥστε καὶ ἂν ἐστρέφοντο πρὸς ἐμέ, δὲν θὰ μ'ἔβλεπον ἴσως. Ὄπισθεν ἑνὸς κορμοῦ ἐστάθησαν καὶ οἱ δύο. Ὦ! ἐκεῖ ἀντηλλάσσετο μυστικῶς ὁ μακρός, γλυκύς, — γλυκὺς καὶ πικρὸς ἀσπασμὸς τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ἐπὶ τέλους αἱ δύο μορφαὶ προέβαλον πέραν τοῦ κορμοῦ. Εἷς ἔτι ἀσπασμός, καὶ ἡ νέα φέρουσα τὴν ποδιὰν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν της ἐκρύβη καὶ πάλιν ὄπισθεν τοῦ κορμοῦ. Ὁ Μίρτος κατῆλθε πρὸς ἐμὲ, τρέχων ἀναμέσον τῶν δύο οἰκίσκων.

Ἐνόησεν ἄρά γε ὁ Μίρτος ὅτι εἶχα ἴδει τὸν ἀποχαιρετι-

σμόν των; Τὸ πρόσωπόν του ἐξέφραζε τὴν συγκίνησιν ἡ ὁποία τὸν κατεῖχε. Δὲν εἶπε λέξιν. Ἀλλὰ κ' ἐγὼ οὔτε διὰ νεύματος οἱουδήποτε οὔτε δ' ὑπαινιγμοῦ ὑπέδειξα ὅτι εἶχα ἀνακαλύψει τὸ μυστικόν του. Τί ἱερώτερον τοῦ πρώτου ἁγνοῦ νεανικοῦ ἔρωτος! Ἐνῷ ἔβλεπα τοὺς δύο ἐκείνους ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων, ἡ ψυχή μου ἀνέτρεχεν ὀπίσω εἰς ἄλλην σκηνὴν παρομοίαν. Ἀνεπόλουν τοὺς πρώτους παλμοὺς τῆς καρδίας μου. Καὶ οἱ δύο δὲν εἴχομεν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὄρεξιν δι' ὁμιλίας. Ἠκολουθήσαμεν σιωπῶντες τοὺς τελευταίους στρατιώτας τῆς ὀπισθοφυλακῆς.

Ἦτο ἡμέρα ὡραία. Ὁ δροσερὸς ἄνεμος ἐμετρίαζεν ἐκεῖ, ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων, τὴν θέρμην τοῦ θερινοῦ ἡλίου. Κατ' ἀρχὰς ἡ ἀτραπὸς ἠκολούθει τὴν ὀφρὺν βουνοῦ κατωφε-

ροῦς, ἀπολήγοντος καθέτως πρὸς τὴν θάλασσαν. Πεῦκα πυκνὰ ἑκατέρωθεν, ἀναδίδοντα τὸ ὑγιεινὸν ἄρωμά των, ἐψιθύριζον ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου. Τὰ πεῦκα βαθμηδὸν ἀραιούμενα ἔπαυσαν ὁλοτελῶς μετά τινα ὥραν καὶ ἡ ἀτραπός, στρέφουσα πρὸς τὰ δεξιά, παρηκολούθει ἐκεῖθεν τὴν παραλίαν ἐπὶ βράχων γυμνῶν. Οἱ βράχοι ἦσαν τόσον ἀπόκρημνοι καὶ εἰς τόσον ὕψος ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ὥστε ἡ προσοχή μου ὁλόκληρος συνεκεντροῦτο εἰς τὸ πῶς νὰ μὴ ὀλισθήσω καὶ κατακρημνισθῶ. Μοῦ ἀφήρει ἡ τοιαύτη προσοχὴ καὶ τὴν τέρψιν τῆς ὡραίας ἐκεῖθεν θέας. Ἦτο δὲ πράγματι ὡραία ἡ θέα ἐπὶ τῆς ἀπεράντου θαλάσσης ἐξ ἑνός, καὶ ἐξ ἄλλου ἐπὶ τῶν βουνῶν τῶν περικλειόντων τὴν στενὴν κοιλάδα, πρὸς τὴν ὁποίαν κατεβαίνομεν.

Ὁ Μίρτος ἐβάδιζε πλησίον μου. Ἡ σιωπή μας εἶχε λυθῆ ἐπὶ τέλους, ἀλλ' ἡ συνδιάλεξις δὲν διεξήγετο μετὰ πολλῆς ζωηρότητος ἑκατέρωθεν· ἄλλως δὲν ἦτο καὶ εὔκολος ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ ἐδάφους. Περιωρίζετο κυρίως εἰς ἐρωταποκρίσεις περὶ τῶν μερῶν τὰ ὁποῖα διηρχόμεθα, καὶ περὶ ἐπεισοδίων πολεμικῶν συνεχομένων μετ' αὐτῶν. Περὶ ἀναμνήσεων τρυφερῶν καὶ ἀποχαιρετισμῶν ἐρωτικῶν οὔτε λόγος.

Εἰς νέαν καμπὴν τῆς ἀτραποῦ ἡ κατάβασις ἔγεινεν ἀποτομωτέρα καὶ ὁ Μίρτος μοῦ ἔδειξε κάτω, παρὰ τὸν αἰγιαλόν, μικρὸν ἐρημοκκλήσιον λευκάζον ἀναμέσον τῶν δένδρων, μοῦ ἀνήγγειλε δὲ ὅτι ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων ἐκείνων θὰ εὕρωμεν πηγὴν δροσεράν. Ἄγγελμα εὐφρόσυνον καὶ χαροποιόν! Ἐδίψων φοβερά! Τὸ παστὸν χοιρινὸν κρέας, τὸ ὁποῖον εἶχα φάγει τὸ πρωῒ εἰς τὴν καλύβην, καὶ τὰ παξιμάδια μου

τὰ καταβροχθισθέντα καθ' ὁδόν, ἦσαν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἱκανὰ πρὸς ἀνάπτυξιν δίψης, μοῦ τὴν ἐξηρέθισαν δ' ἔτι μᾶλλον ὁ μακρὸς δρόμος καὶ ὁ ἥλιος, ὅστις δὲν εἶχεν εἰσέτι κρυβῆ ὄπισθεν τῶν ἀπέναντι βουνῶν. Ἀντεῖχα εἰσέτι εἰς τὸν κάματον, ἀλλ' ἡ δίψα μ' ἐβασάνιζεν. Ἐνόμιζα ὅτι θὰ τὴν διασκεδάσω καπνίζων, ἀλλὰ δὲν ἀντικαθιστᾷ ὁ καπνὸς τὸ νερόν. Μὲ ηὔφρανεν ἡ προσδοκία ὅτι θὰ δροσισθῶ κάτω ἐκεῖ ὑπὸ τὰ δένδρα, πρὸς τὰ ὁποῖα ἐπλησιάζομεν. Ἄνωθεν ἔβλεπα ὁλόκληρον τὸ σῶμά μας καταβαῖνον ὀφιοειδῶς πρὸς τὸν αἰγιαλόν. Οἱ πρῶτοι τῶν προπορευομένων προσήγγιζον εἰς τὴν στενὴν ἐπίπεδον κοιλάδα. Ὀλίγα ἔτι λεπτὰ καὶ θὰ εἴμεθα καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων. Ἡ πηγὴ δὲν ἦτο φόβος νὰ στειρεύσῃ, ὁ Μίρτος μὲ καθησύχασεν ὡς πρὸς τοῦτο· ἔτρεχεν ἀφθόνως καὶ διαρκῶς. Ἀπέλαυα ἐκ τῶν προτέρων τὴν προσδοκωμένην τέρψιν τῆς ἀναψυχῆς κάτω ἐκεῖ, παρὰ τὴν πηγήν, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων.

Αἴφνης ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ ἀπέναντι καταφύτου βουνοῦ τρεῖς ἄνδρες ἐφάνησαν τρέχοντες πρὸς ἡμᾶς διὰ τῆς κοιλάδος. Ἐκίνουν τὰς χεῖρας καὶ ἐφώναζον. Ἤκουα τὰς φωνάς των, ἀλλὰ δὲν διέκρινα τί λέγουν. Οἱ πρῶτοι ἐκ τοῦ σώματός μας ἔτρεξαν πρὸς συνάντησίν των. Ὁλόκληρος ἡ μακρά μας στήλη ἐπέσπευσε τὸ βῆμα διὰ τῶν ἑλιγμῶν τῆς κρημνώδους ἀτραποῦ, καὶ ἐβάδιζα σπεύδων κ' ἐγὼ—τελευταῖος μετὰ τοῦ Μίρτου.

—Τί συμβαίνει ; τὸν ἠρώτησα.

—Κάτι τρέχει, ἀπεκρίθη λακωνικῶς.

Τὸ ἔβλεπα κ' ἐγὼ ὅτι κάτι τρέχει, ἀλλὰ τί ; Δέν ἦτο καιρὸς ἐπεξηγήσεων, ἐνῷ ἐβαδίζομεν τροχάδην πηδῶντες ἐπὶ τῶν

βράχων, ἄλλως δὲ ἦτο πρόδηλον ὅτι δὲν ἐκέρδιζα πολὺ ἐρωτῶν προτοῦ φθάσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἔτι φθάσωμεν εἶδα τοὺς πρὸ ἡμῶν ἀφιχθέντας εἰς κίνησιν πάλιν. Ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ ἀνέβαινεν ἤδη πρὸς τὸ ἀπέναντι βουνὸν καὶ ἀνέβαινε μετὰ βίας. Ἡ πρώτη μου σκέψις ἦτο ὅτι δὲν ἔλαβον ἐκεῖνοι καιρὸν ν' ἀναπνεύσουν. Μὴ πάθωμεν τὸ αὐτὸ καὶ ἡμεῖς; Καὶ τότε; Οὔτε ἀναψυχή, οὔτε ἀνάπαυσις, οὔτε νερὸν ἐκ τῆς πηγῆς! Καὶ ἐδίψων, ὤ! πῶς ἐδίψων!

Ὅτε καὶ ἡμεῖς τελευταῖοι ἐφθάσαμεν τρέχοντες ὑπὸ τὰ δένδρα, ὁ ἀρχηγὸς ὄρθιος ἔμπροσθεν τῆς πύλης τῆς ἐκκλησίας συνωμίλει μυστικῶς μὲ τοὺς τρεῖς νεοελθόντας. Ἐκ τῶν χειρονομιῶν του ἐφαίνετο ὅτι τοὺς ὡδήγει πόθεν καὶ πῶς καὶ ποῦ νὰ διευθυνθοῦν. Οἱ τρεῖς (ἄνευ στρατιωτικῶν χαιρετισμῶν) ἀνεχώρησαν δρομαῖοι διὰ τοῦ μέσου τῆς κοιλάδος, ἐνῷ ἡ ἐμπροσθοφυλακή μας ἀνέβαινε τὸ βουνὸν παραλλήλως πρὸς τὴν παραλίαν. Τὸ *τί τρέχει* δὲν ἠδυνήθην καὶ τότε νὰ τὸ ἐννοήσω.

Ὁ καπετάνιος ἐστράφη πρὸς ἡμᾶς.

—Παιδιά, ἐφώναξε διὰ φωνῆς βροντώδους, ἐνῷ οἱ στρατιῶται προχωροῦντες συνεσφίγγοντο περὶ αὐτὸν ἡμικυκλικῶς. Παιδιά, ἂν δὲν τρέξωμεν, θὰ μᾶς πιάσῃ ὁ ἐχθρὸς τὰ στενά. Ἐμπρός, παιδιά! Θὰ ξεδιψάσετε 'ς τὸ ποτάμι ἐκεῖ. Ἐμπρός!

Καὶ ἐξεκίνησεν ἀμέσως. Τὸν ἠκολουθήσαμεν ρυθμίζοντες τὸ βῆμα κατὰ τὸ ἰδικόν του. Δὲν ἐγνώριζα περὶ τίνων στενῶν πρόκειται. Ἀλλ' ὁ καπετάνιος ἀπετείνετο πρὸς τοὺς νησιώτας του, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον ἀνάγκην ἐπεξηγήσεων διὰ νὰ τὸν ἐννοήσουν. Ἓν μόνον ἐγὼ ἐπρόφθασα νὰ ἐννοήσω,

ὅτι θὰ εὕρωμεν ἐκεῖ ποταμόν. Ἐκ δὲ τῆς ταχύτητος τῆς πορείας ὑπέθεσα ὅτι ἡ ὑπόσχεσις τοῦ ἀρχηγοῦ θὰ ἐκπληρωθῇ ἐντὸς ὀλίγου, μετὰ δρόμον ὄχι μακρόν. Ἐμπρὸς λοιπὸν κ' ἐγώ! Ἔστρεψα ὀλίγον τὰ βλέμματα ἀριστερὰ καὶ δεξιά, διὰ νὰ ἴδω τοὐλάχιστον τὴν πηγὴν ὅπου ἤλπιζον νὰ δροσισθῶ, ἀλλὰ δὲν τὴν εἶδα. Ἔκειτο, φαίνεται, ὄπισθεν τῆς ἐκκλησίας. Ὑπομονή! Θ' ἀποζημιωθῶ εἰς τὸ ποτάμι μετ' ὀλίγον. Ἐμπρός!

Τὸ τί σημαίνει ἡ λέξις κούρασις, τὸ ᾐσθάνθην, καθ' ὅλην τοῦ πράγματος τὴν ἔκτασιν, κατὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ βουνοῦ ἐκείνου. Οἱ ἄλλοι ἐβάδιζον ὅλοι ἀκμαῖοι, ὡσὰν νὰ εἶχε τότε μόνον ἀρχίσει ἡ πορεία. Ἤρκει νὰ ὑψώσω τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ τοὺς ἴδω ἀναβαίνοντας, ἐλαφροὺς ὅλους καὶ ζωηρούς. Καὶ χωρὶς νὰ ὑψώσω τὴν κεφαλήν, ἔβλεπα τανυομένας τὰς εὐρώστους κνήμας τῶν ἀμέσως πρὸ ἐμοῦ βαδιζόντων. Ἐτάνυα κ' ἐγὼ τὰς ἰδικάς μου, ἀλλὰ τὸ βουνὸν μοῦ ἐφαίνετο ἀτελείωτον. Μ' ἐκέντα πρὸς τὰ ἐμπρὸς αἴσθημα φιλοτιμίας. Μοῦ ἤρχετο πού καὶ ποὺ εἰς τὸν νοῦν ἡ σκέψις: μὴ ὁ ἀρχηγὸς μ' ἔταξεν εἰς τὴν ὀπισθοφυλακήν, προνοήσας ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶ ν' ἀνθέξω εἰς τὸν κόπον τῆς πορείας. Ἀλλὰ πῶς νὰ μείνω ὀπίσω, ἐνῷ οἱ ἄλλοι πήγαινον ἐμπρός; ᾐσχυνόμην νὰ φανῶ ἀσθενέστερός των.

Ὁ Μίρτος μόνος εὑρίσκετο ὄπισθέν μου. Δὲν ἐφαίνετο κουρασμένος ἐκεῖνος, ἀλλ' ἔμενε πάντοτε τελευταῖος. Μὴ μοῦ τὸν ἔταξε καὶ αὐτὸν ὁ καπετάνιος ἐπίτηδες ὡς ἐπίκουρον,— ὑπασπιστὴν τοῦ ὑπασπιστοῦ!

Καθόσον ἀνέβαινα, ᾐσθανόμην τὰς δυνάμεις μου ἐκλειπούσας. Μετὰ τὴν κακοπάθειαν τῆς νυκτὸς εἶχα ἤδη περιπατήσει ἐπὶ τέσσαρας ὥρας. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι μέχρι τῆς ἐκκλησίας κατεβαίνομεν, ἀλλὰ μὴ καὶ ὁ κατήφορος δὲν καταπονῇ τὰς κνήμας; Δὲν εἶχα φάγει τίποτε θρεπτικὸν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, δὲν εἶχα πίει·—τοῦτο πρὸ πάντων ἦτο τὸ δεινόν, —δὲν εἶχα πίει! Μοῦ ἔκαιεν ὁ λάρυγξ, ἡ γλῶσσά μου ἦτο ξηρά, καὶ μὲ περιέρρεεν ὁ ἱδρώς, καὶ ἐβάδιζα ἀσθμαίνων, καὶ ἐκυρίευε τὴν ψυχήν μου ἡ ἐπιθυμία νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα τοῦ δρόμου. Ἐφανταζόμην ὅτι ἐκ τῆς κορυφῆς ἡ κατάβασις εἰς τὸν ποταμὸν θὰ ἦτο ταχεῖα καὶ εὔκολος καὶ ἤλπιζα ὅτι τέρμα τῆς πορείας θὰ ἦτο ἡ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ ἐκείνου. Ἀλλ' ἡ κορυφὴ δὲν ἐφαίνετο. Ἐλησμόνουν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ ἐπανάστασιν καὶ ἐχθροὺς καὶ βωμὸν τῆς πατρίδος, δὲν μὲ ἔμελεν οὔτε διὰ τὸν Μίρτον, οὔτε διὰ τοὺς ἔρωτάς του! Ἓν μόνον ἐσκεπτόμην: πότε θὰ εὕρω ὑπὸ τοὺς πόδας μου ἔδαφος ὁμαλὸν καὶ πότε θὰ ἴδω ἐκ τῆς κορυφῆς τὸν ποταμόν, ὅπου ὁ ἀρχηγὸς μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ξεδιψάσωμεν.

Ἐπὶ τέλους ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κορυφήν.

Δὲν εἶχεν εἰσέτι παύσει ἡ ἀνάβασις, ὅτε ἀντήχησαν δύο τρεῖς τουφεκισμοὶ πλησίον ἐκεῖ, καὶ φωναὶ συγχρόνως ἄγριαι, καὶ πάλιν τουφεκισμοὶ πυκνότεροι καὶ κραυγαί,—ταυτοχρόνως δὲ, ἀλλ' ἐξ ἀποστάσεως μεγαλειτέρας, ἄλλαι φωναὶ καὶ ἄλλοι τουφεκισμοί.

—Πόλεμος, πόλεμος, ἀνέκραξεν ὁ Μίρτος, καὶ ταχύνας τὸ βῆμα ἔτρεξε πρὸ ἐμοῦ.

Τὸν ἠκολούθησα τρέχων κ' ἐγώ.

Πρώτην τότε φορὰν ἤκουα πυροβολισμοὺς εἰς μάχην. Ἐγνώριζα ὅτι οἱ πολεμισταί μας, καθὼς οἱ ἥρωες τοῦ Ὁμήρου, ἀντήλλασσον ὕβρεις προτοῦ ἔλθουν εἰς χεῖρας, ἀλλὰ δὲν ἐφανταζόμην πόσον αἱ τοιαῦται βροντώδεις προκλήσεις ἐξάπτουν τὰ πάθη καὶ ἀνάπτουν τὸ αἷμα. Μὲ κατέλαβε κ' ἐμὲ ὁ ἐνθουσιασμός, ὁ κατέχων τοὺς ἐκεῖ μαχομένους. Ἐλησμόνησα διὰ μιᾶς τὸν κάματόν μου καὶ ἔτρεγα κ' ἐγὼ ἀνὰ μέσον τῶν πεύκων, τὰ ὁποῖα μ' ἐμπόδιζον νὰ ἴδω πόθεν ἔπιπτον οἱ τουφεκισμοί, καὶ ἐκραύγαζα κ' ἐγὼ κραυγὰς ἀνάρθρους καὶ ἀγρίας.

Τὸ βουνὸν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εὑρισκόμεθα, ἐχωρίζετο ἐκ τοῦ ἀπέναντι βουνοῦ διὰ φάραγγος βαθυτάτης καὶ στενῆς, τόσον πολὺ στενῆς πρὸς τὰ ἐνδότερα, ὥστε κάτω εἰς τὸ βάθος της δὲν ὑπάρχει πάντοτε ἑκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ, ὅστις τὴν διατρέχει, χῶρος ἱκανὸς διὰ τὴν ἀτραπόν, καὶ οἱ διαβάται ἀναγκάζονται, ἐν ἐλλείψει γεφύρας, νὰ ἀκολουθοῦν συχνάκις τὸν δρόμον των ἐντὸς τῆς κοίτης αὐτῆς τοῦ ποταμοῦ. Εἰς τὰ ἄκρα της ὅμως πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ δηλαδὴ ὅπου εὑρισκόμεθα, ἡ φάραγξ εὐρύνεται, λαμβάνουσα διαστάσεις στενῆς κοιλάδος· ἡ φάραγξ αὕτη εἶναι ἡ κλεὶς τῆς ὀρεινῆς ἐπαρχίας τῆς νήσου, ἡ δὲ κατάληψίς της ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἤθελεν εἶναι τραῦμα καίριον, ἴσως θανατηφόρον. Κατὰ τοῦ κινδύνου τούτου ἠμυνόμεθα. Ἡ ληφθεῖσα τὸ πρωῒ πληροφορία ἦτο ὅτι στόλος ἐχθρικὸς ἐφάνη πλέων πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς νήσου. Οἱ τρεῖς ἀγγελιαφόροι εἰς τὸ ἐρημοκκλήσιον

ἔφερον τὴν εἴδησιν τοῦ ἀποβιβασμοῦ σώματος ἐχθρικοῦ. Εὐτυχῶς ἐπροφθάσαμεν νὰ καταλάβωμεν ἡμεῖς τὸ ἀριστερόθεν βουνόν, ἀλλὰ τὸ δεξιόθεν κατείχετο ἤδη ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Διὰ νὰ τὸν ἐκδιώξωμεν ἐκεῖθεν ἀπῃτεῖτο νὰ προσβληθῇ καὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν. Ἐν τούτοις ἡ ἔγκαιρος ἄφιξίς μας ἀπεσόβει τὸν ἄμεσον κίνδυνον.

Ἡ στρατηγικὴ αὕτη ἐξήγησις ἦτο, νομίζω, ἀναγκαία διὰ νὰ ἐννοήσουν τὰ διατρέξαντα ὅσοι τῶν νομομαθῶν συναδέλφων μου, τῶν ἐχόντων ἢ μὴ φαλαγγιτικὰς παραδόσεις, ἀναγνώσουν τὰς σελίδας ταύτας, δελεασθέντες ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς των.

Πῶς εὑρέθην κ' ἐγὼ εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῶν πολεμιστῶν, ἐπὶ πόσην ὥραν ἔμεινα γεμίζων καὶ κενώνων τὸ ὅπλον μου, εἶναι ἀδύνατον νὰ τὰ ἐνθυμηθῶ ἀκριβῶς. Ἐκεῖ, εἰς τὴν ἄκραν τοῦ βουνοῦ, βράχοι ἐσπαρμένοι ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ ὀροπεδίου μετεσχημάτιζον αὐτὸ εἰς εἶδος φρουρίου κυκλωπείου. Αἱ ὑπερμεγέθεις πέτραι ἐχρησίμευον ὡς προμαχῶνες ἢ μετερίζια. Ὄπισθεν αὐτῶν προφυλαττόμενοι οἱ πολεμισταὶ ἐγέμιζον τὰ ὅπλα καὶ ἔπειτα προβάλλοντες τὴν κεφαλὴν ἐτουφέκιζον. Τὸ ἀπέναντι ὕψωμα δὲν εἶχε βράχους, ἀλλὰ τὰ δένδρα ἐκεῖ ἦσαν πυκνότερα, καὶ ὄπισθεν αὐτῶν ἐπρο-

φυλάττοντο οἱ ἀντίπαλοί μας. Ὅλα ταῦτα μένουν εἰς τὴν μνήμην μου, ὡς ἀνάμνησις ὀνείρου. Ἓν μόνον ἐνθυμοῦμαι ζωηρῶς: τὸν ποταμὸν κάτω εἰς τὴν κοιλάδα. Τὸν ἔδλεπα πλαγίως ὄπισθεν τοῦ βράχου, ὅστις μ᾽ἐπροφύλαττεν. Ἔτρεχον τὰ νερά του, ἀφρίζοντα ὅπου τὸ ρεῦμα εὕρισκε πρόσκομμα ἐπὶ τῆς βραχώδους κοίτης. Ἡ θέα των μ᾽ ἐταντάλιζεν. Εἰς ἐκεῖνα προσήλωνα τὰ βλέμματα· καὶ γεμίζων καὶ κενώνων τὸ ὅπλον, τὸν νοῦν μου εἶχα διαρκῶς ἐκεῖ κάτω. Ἤθελα νὰ καταβῶ, νὰ πίω, νὰ κορέσω τὴν δίψαν μου. Δὲν ἐσκεπτόμην ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι γύρω μου εἶχον βαδίσει ὅσον κ᾽ ἐγὼ χωρὶς ν᾽ ἀναπαυθοῦν. Καὶ οἱ ἄλλοι ἐκραύγαζον πολεμοῦντες, καὶ ἔσχιζον τὰ φυσέκια διὰ τῶν ὀδόντων, καὶ εἶχον τὰ χείλη μαῦρα ἐκ τῆς πυρίτιδος. Ἡ γλῶσσά των θὰ ἦτο ξηρὰ ὡς ἡ ἰδική μου καὶ ὁ λάρυγξ των ἐπίσης φλογισμένος, καὶ ὅμως ἀντεῖχον εἰς τὴν δίψαν ἐκεῖνοι καὶ δὲν ἐζήτουν νὰ καταβοῦν κάτω εἰς τὸ ρεῦμα. Δὲν τὰ ἐσκεπτόμην αὐτά. Δὲν ἐσκεπτόμην τίποτε, παρεκτὸς ὅτι διψῶ. Ἦτο εἶδος παραφροσύνης. Ἤμην ἔξω ἐμαυτοῦ. Ἐπὶ τέλους δὲν ἠδυνήθην ν᾽ ἀνθέξω περισσότερον εἰς τὸν πειρασμὸν ὅστις μ᾽ ἐκυρίευε, καὶ στραφεὶς ὀπίσω ἐπλησίασα τὸν ἀρχηγόν.

Ἐκάθητο ὄπισθεν ἑνὸς βράχου ἀτενίζων ὑψηλὰ πρὸς τὸν οὐρανόν, πρὸς τὰ ὄπισθεν τοῦ ἀπέναντι ἡμῶν βουνοῦ. Ἦτο σύνοφρυς. Ἐφανέρωνεν ἀνησυχίαν ἡ ἔκφρασις τοῦ βλέμματός του καὶ αἱ σπασμωδικαὶ κινήσεις τῆς ἀριστερᾶς του, διὰ τῆς ὁποίας ἔτιλλε τὰς τρίχας τοῦ μύστακός του, ὡς ἂν ἤθελε νὰ τὰς ἐκριζώσῃ.

Ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐὰν ἠδυνάμην κατ᾽ ἐκείνην τὴν στιγμὴν νὰ σκεφθῶ τι, ἤθελα ἐννοήσει ὅτι ὁ στρα-

τηγὸς πᾶν ἄλλο εἶχε κατὰ νοῦν ἢ τὰς συστάσεις τοῦ θείου μου.

—Τί θέλεις; ἠρώτησεν ἀνυπομόνως.

— Στρατηγέ, τὴν ἄδειαν νὰ καταβῶ 'ς τὸ ποτάμι.

—Νὰ κάμῃς τί;

— Διψῶ.

Ὁ καπετάνιος μὲ παρετήρησεν ἀπορῶν. Τὸν ἐξέπληξεν ἆρά γε ἡ αἴτησίς μου, ἢ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου μου;

—Δὲν εἶναι ἀκόμη ὥρα, εἶπεν ἄνευ ὀργῆς Πρόσμενε.

—Δὲν ἠμπορῶ νὰ προσμείνω, ἀπεκρίθην ὑψῶν τὴν φωνήν.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ γέροντος ἤστραψαν. Ἠγέρθη διὰ μιᾶς καὶ ἡ δεξιά του κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐγχειριδίου εἰς τὴν ζώνην του. Τί θὰ συνέβαινε τότε δὲν τολμῶ οὔτε νὰ τὸ φαντασθῶ. Ἦτο ὠργισμένος ἐκεῖνος κ' ἐγὼ ἤμην ἔξω φρενῶν. Ἀλλ' αἴφνης ἡ φυσιογνωμία του μετεβλήθη. Δὲν ἔβλεπεν ἐμέ. Ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου τὸ βλέμμα του προσηλοῦτο εἰς τὸν οὐρανόν, — προσηλοῦτο μετὰ τόσης ἐντάσεως, ὥστε ἀπορῶν ἐστράφην κ' ἐγὼ πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀκολουθῶν διὰ τῶν ὀφθαλ-

μῶν τὴν διεύθυνσιν τοῦ βλέμματος τοῦ ἀρχηγοῦ. Δὲν ἔβλεπα τίποτε, ἐκτὸς τοῦ καθαροῦ οὐρανοῦ λαμβάνοντος πρὸς ἀνατολὰς χρῶμα ῥοδόχρουν, ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ δύοντος ἡλίου. Ἐπὶ τέλους μ' ἐφάνη ὅτι διέκρινα μακρὰν πτηνὸν καὶ γραμμὴν ὑπ' αὐτὸ κυματίζουσαν. Ἦτο ὄφις; ἦτο ταινία; Ἔβλεπα μετὰ προσοχῆς προσπαθῶν νὰ διακρίνω τί ἦτο.

—Παιδιά, ἐφώναξε βροντωδῶς ὁ ἀρχηγός. Θέλω πέντε ἀπὸ σᾶς νὰ συνοδεύσετε τὸν ὑπασπιστὴν κάτω εἰς τὸ ποτάμι. Ποῖος πηγαίνει;

Ἐστράφην ἔκθαμβος πρὸς αὐτόν. Εἴκοσι περίπου νέοι ἔδραμον εἰς τὴν φωνήν του ἐκ τῶν βράχων, ὅπου ἐξηκολούθουν οἱ τουφεκισμοὶ καὶ αἱ κραυγαί.

Μειδίαμα κρυπτόμενον ὑπὸ τὸν μύστακα τοῦ γέροντος ἐφαίδρυνε τὸ πρόσωπόν του.

—Μόνον πέντε εἶπε. Τραβήξετε τὸν κόμπον.

Καὶ ἐνῷ οἱ νέοι συνεμορφοῦντο μὲ τὸ πρόσταγμά του, ὁ ἀρχηγὸς μὲ ὡδήγει πόθεν νὰ καταβῶμεν, πῶς νὰ καταλάβωμεν τὸν ποταμόν, πῶς νὰ κρυφθῶμεν ὑπὸ τὴν προέχουσαν ὄχθην του, ταῦτα δὲ πάντα ἄνευ τῆς ἐλαχίστης μνείας τῆς προηγηθείσης μεταξύ μας σκηνῆς. Τὴν εἶχεν ἄρά γε λησμονήσει τόσον ταχέως; Δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐξηγήσω τὸ πρᾶγμα. Πῶς παρῆλθε διὰ μιᾶς ἡ δικαία ὀργή του; Πῶς μετέβαλε γνώμην καὶ ὄχι μόνον ἀπεδέχετο τὴν ἄτοπον καὶ αὐθάδη αἴτησίν μου, ἀλλὰ συναπέστελλε μετ' ἐμοῦ τοὺς πέντε ἐκείνους, ἐκθέτων αὐτοὺς εἰς βέβαιον κίνδυνον, χάριν τῆς ἰδικῆς μου δίψης. Ὅλα ταῦτα ἤρχοντο εἰς τὸν νοῦν μου, ἀλλὰ συγκεχυμένα. Εὑρισκόμην εἰς εἶδος παραζάλης, ἐκ τῆς ὁποίας ὅμως ἀνένηψα βαθμηδὸν ὡς ἀφυπνιζόμενος ἐκ τῆς εὐθύνης, τὴν

ὁποίαν ἀνελάμβανα, καὶ ἐκ τοῦ ἐνώπιον ἡμῶν κινδύνου. Ὅτε μάλιστα εἶδα τὸν Μίρτον μεταξὺ τῶν κληρωθέντων πέντε, ἡ διπλῆ αὕτη συναίσθησις τῆς εὐθύνης μου καὶ τοῦ κινδύνου ἐπλημμύρησε τὴν ψυχήν μου. Διὰ τῆς φαντασίας ἐπανεῖδα τὸ μεταξὺ τῶν δύο οἰκίσκων διάστημα καὶ τὰς δύο συνεσφιγμένας μορφάς, κρυπτομένας ὄπισθεν τοῦ κορμοῦ ἀναμέσον τοῦ ἐλαιῶνος. Μὲ κατέλαβεν ἀόριστός τις ἐπιθυμία νὰ εἴπω τι, νὰ ἐπιφέρω μεταβολήν τινα εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ ἀποσπάσματός μου, ἀλλ' ὁ ἀρχηγὸς μᾶς ἐφώναξεν «Ὥρα καλὴ παιδιά», καὶ ἠρχίσαμεν τὴν κατάβασιν.

Ἡ κατάβασις ἤρχισεν ἐκ τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν κλιτύος τοῦ βουνοῦ, ὁπόθεν ἐστράφημεν βαθμιαίως πρὸς τὸ μέρος τῆς κοιλάδος. Ἐκεῖ, καὶ μέχρι τῆς ῥίζης τοῦ βουνοῦ, τὰ πυκνὰ δένδρα μᾶς ἔκρυπτον καὶ δὲν ἦτο φόβος νὰ μᾶς ἀνακαλύψῃ ὁ ἐχθρός. Ἀλλ' ἡ κοιλὰς ἡπλοῦτο ὑπὸ τοὺς πόδας μας γυμνὴ δένδρων. Ὁ ποταμὸς ἔρρεεν εἰς τὸ μέσον αὐτῆς. Μέχρι τῆς ὄχθης του τὸ διάστημα δὲν ἦτο πολύ, δὲν ὑπερέβαινεν ἴσως τὰ ἑκατὸν μέτρα, ἀλλ' ὅσον δρομαίως καὶ ἂν τὸ διηρχόμεθα, οἱ ἀπέναντι ἐχθροὶ βεβαίως θὰ εἶχον τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν διὰ νὰ μᾶς σημαδεύσουν τρέχοντας. Καθ' ὅσον ἐπλησιάζομεν καταβαίνοντες, ἡ γυμνὴ κοιλὰς μοῦ ἐφαίνετο πλατυτέρα. Ὑπελόγιζα τὴν μέχρι τῆς ὄχθης ἀπόστασιν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ διατρέξωμεν ὑπὸ τὰς σφαίρας τοῦ ἐχθροῦ, σκοπεύοντος ἐκ τοῦ ὑψώματος ἄνωθέν μας, καὶ ἐφανταζόμην ὅτι βλέπω τὴν νέαν ἐκείνην, τὴν σύντροφον τοῦ Μίρτου, μὲ τὴν ποδιὰν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν της, θρηνοῦσαν, ἀπηλπισμένην. Ὢ! ἐλησμόνησα τότε τὴν δίψαν μου! Ἤθελα διὰ παντὸς τρόπου νὰ σώσω τὸν Μίρτον. Ὁ κίνδυνος ἦτο ἴσως δι' ὅλους

ἡμᾶς, ἀλλὰ δι' ἐκεῖνον καὶ μόνον ἐσκεπτόμην. Ἐφοβούμην δι' ἐκεῖνον. Ἤθελα νὰ τὸν ἐμποδίσω ἀπὸ τοῦ νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ. Ἀλλὰ πῶς; Νὰ τὸν διατάξω νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω; Ἐπὶ τίνι προφάσει; Ἐπροσπάθουν νὰ ἐξεύρω τὸν τρόπον καὶ δὲν εὕρισκα. Εἴχομεν φθάσει ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν τελευταίων δένδρων. Ἐκαθίσαμεν ἐκεῖ ν' ἀναπαυθῶμεν, ὀλίγον προτοῦ διασχίσωμεν τὴν κοιλάδα μέχρι τοῦ ποταμοῦ. Ἔδειξα ἐκεῖθεν εἰς τοὺς συντρόφους μου τὸ σημεῖον, ὅπου ἔπρεπε νὰ διευθυνθῶμεν, — ἐκεῖ ὅπου ἡ δεξιὰ ὄχθη ὑψουμένη ἐφαίνετο παρέχουσα ὡς πρόχωμα δυνάμενον νὰ μᾶς προφυλάξῃ ἀπὸ τὰς ἐχθρικὰς σφαίρας, ἀφοῦ πηδήσωμεν ἐντὸς τῆς κοίτης. Ἀλλ' ὁ Μίρτος; . . . Μοῦ ἦλθε διὰ μιᾶς ὡς ἔμπνευσις.

—Μίρτε, καὶ σὺ φίλε μου, εἶπα ἀποτεινόμενος συγχρόνως πρὸς ἄλλον ὁμήλικόν του, τὸν νεώτερον καὶ τῶν πέντε. Μείνατε σεῖς οἱ δύο ἐδῶ καὶ νὰ ἔλθετε εἰς τὸ ποτάμι, ὅταν σᾶς φωνάξω ἀπ' ἐκεῖ.

Οἱ δύο νέοι ἀντήλλαξαν ἓν βλέμμα. Συνενοήθησαν ἄνευ λέξεων.

—Κύριε ὑπασπιστά, ἀπεκρίθη ὁ Μίρτος, λαβὼν ἐκεῖνος τὸν λόγον. Δέν με προσηγόρευσε μὲ τὄνομά μου καθὼς πρίν.

—Κύριε ὑπασπιστά, ὁ καπετάνιος μᾶς διέταξε νὰ σὲ ἀκολουθήσωμεν καὶ οἱ πέντε. Δὲν μᾶς εἶπε νὰ μείνωμεν κρυμμένοι οἱ δύο καὶ νὰ σὲ ἀκολουθήσουν μόνον οἱ τρεῖς.

Μὲ ἀπεστόμωσεν ἡ ἀπάντησίς του. Ἀλλ' ἐπέμεινα ἔτι· ἠγέρθην καὶ τὸν ἐπλησίασα· ἠγέρθησαν καὶ οἱ πέντε συγχρόνως.

—Μίρτε μου, εἶπα θέσας τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοῦ ὤμου του, ἄκουσέ με, διὰ τὴν ἀγάπην ἐκείνης ποῦ ξεύρεις.

Μὲ ἐκύτταξεν ἀσκαρδαμυκτί, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν. Τί

τὸν παρώργισεν; Ἡ ἀνακάλυψις ὅτι τοὺς εἶχα ἴδει τὸ πρωΐ, ἢ ἡ ἀνάμιξίς μου εἰς πράγματα ὑπερβαίνοντα τὴν δικαιοδοσίαν μου;

—Κύριε ὑπασπιστά, ἐπανέλαβε ψυχρῶς· ἐκείνη ποῦ ξεύρω δὲν ἀγαπᾷ τοὺς δειλούς.

Ἐνόησα ὅτι ἦτο περιττὸν νὰ ἐπιμείνω.

—Καλά, Μίρτε, εἶπα, καὶ τοῦ ἔτεινα φιλικῶς τὴν χεῖρα. Ὁ Θεὸς μαζί σου!

—Ὁ Θεὸς μὲ ὅλους μας, κὺρ Γεωργάκη μου.

—Ἐμπρὸς παιδιά, ἀνέκραξα, καὶ ἠρχίσαμεν νὰ τρέχωμεν. Μοῦ ἐφάνησαν αἰῶνες τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα λεπτά, μέχρις οὗ φθάσω εἰς τὴν ὄχθην! Ἡ ἐμφάνισίς μας ἐξέπληξε τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐπί τινας στιγμὰς δὲν ἠκούσθησαν τουφεκισμοὶ ἐκ τοῦ ὑψώματός των.

Ἀλλ' ἦσαν στιγμαὶ μόνον διακοπῆς καὶ ἐπηκολούθησε κρότος πυκνὸς πυροβολισμῶν καὶ ἐκ τῶν δύο πλευρῶν τῆς φάλαγγος. Δὲν ὕψωσα τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ ἴδω τὸν καπνὸν τῶν ἐχθρικῶν τουφεκίων. Τοὺς εἶχα προσηλωμένους εἰς τὸ σημεῖον τῆς ὄχθης, ὅπου ἔπρεπε νὰ φθάσωμεν. Ἔτρεχα, ἔτρεχα, — αἱ δὲ σφαῖραι ἐσύριζον γύρω μου, καὶ ἔτρεχα

καὶ ἤκουα ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ ὄπισθέν μου τὸν ποδοβολητὸν τῶν συντρόφων μου, καὶ αἴφνης ἤκουσα κραυγὴν φοβερὰν καὶ συγχρόνως τὸν ὑπόκωφον κρότον σώματος πίπτοντος κατὰ γῆς. Ὁ Μίρτος, εἶπα κατὰ νοῦν! Ἀλλὰ δὲν ἐστράφην ὀπίσω, δὲν διέκοψα τὸν δρόμον μου. Ἔτρεχα καὶ οἱ πυροβολισμοὶ ἐξηκολούθουν πυκνοί, καὶ ἐσύριζον αἱ σφαῖραι, καὶ ἔβλεπα ἐμπρός μου τὴν ὄχθην πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπλησίαζα, καὶ ἤκουσα δευτέραν κραυγὴν ὄπισθέν μου... Ἤμην ἤδη παρὰ τὴν ὄχθην. Ἓν βῆμα ἀκόμη καὶ ἐπήδων ἐντὸς τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, ὅτε ᾐσθάνθην διὰ μιᾶς κτύπημα καὶ πόνον φρικτὸν εἰς τὴν ἀριστεράν μου κνήμην, πόνον ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν εἶχα αἰσθανθῆ ποτέ, καὶ ἀντὶ νὰ πηδήσω ἐντὸς τῆς κοίτης, ἐνόησα ὅτι κρημνίζομαι ἐντὸς αὐτῆς... Κατόπιν δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον τίποτε, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐξύπνησα.

Ἡ πανσέληνος ἔλαμπεν ἄνωθέν μου· ἤμην ἐξηπλωμένος κατὰ γῆς. Ἐπόνουν πόνον δριμὺν καὶ φλογερὸν εἰς τὴν κνήμην. Δύο ἄνδρες ἐξήταζον τὴν πληγήν μου. Ὄρθιος ἄνωθέν μου ὁ καπετάνιος μὲ ἐκύτταζε σιωπηλός, καὶ γύρῳ εἰς κύκλον συνεσφίγγοντο οἱ στρατιῶταί του.

—Ὁ Μίρτος; ἠρώτησα.

—Τοὺς ἐδιώξαμεν, εἶπεν ὁ ἀρχηγός, χωρὶς ν' ἀποκριθῇ εἰς τὴν ἐρώτησίν μου. Τώρα, ἐξηκολούθησε, κύτταξε νὰ γείνῃς καλά, διὰ νὰ μὴ ἔχω λόγια μὲ τὸν θεῖόν σου.

Ἀκολούθως ἔμαθα ὅτι δὲν μᾶς ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν κοιλάδα χάριν τῆς δίψης μου, ἀλλὰ πρὸς ἀντιπερισπασμὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, διὰ νὰ ἀποσπάσωμεν τὴν προσοχήν του ἀπὸ τὸ σῶμα, τὸ ἐρχόμενον νὰ τοὺς προσβάλῃ ἐκ τῶν νώτων. Τὸ ταινιοφόρον πτηνὸν ἦτο τὸ συμφωνηθὲν σημεῖον τῆς προσεγ-

γίσεως τοῦ σώματος ἐκείνου. Δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξακριβώσω ἐὰν εἶχεν ἐκ τῶν προτέρων τὸ σχέδιον τοῦ τοιούτου ἀντιπερισπασμοῦ, ἢ ἐὰν ἐκ τῆς δίψης μου συνέλαβε τὴν ἰδέαν... Ὁ ἀντιπερισπασμὸς ὠφέλησεν. Ἡ ἐκ τῶν νώτων προσβολὴ ἐπέτυχε πληρέστατα, ἀλλ' ἡ ἄγνωστος ἐκείνη νέα δὲν ἐπέπρωτο νὰ ἐπανίδῃ ζῶντα τὸν Μίρτον! Ὁ ἄλλος πεσὼν στρατιώτης ἐπληγώθη ἐλαφρῶς. Τὴν δὲ ἰδικήν μου κνήμην

μοῦ τὴν ἀπέκοψε τὴν αὐτὴν ἐκείνην νύκτα ὁ ἐκτελῶν χρέη χειρουργοῦ ἀληθὴς ὑπασπιστὴς τοῦ ἀρχηγοῦ.

Ἰδοὺ διατὶ ἔμεινα, ἐξ ἀνάγκης, δικηγόρος. Τὸ πολεμικόν μου στάδιον διήρκεσε μίαν ἡμέραν καὶ μόνην. Τὴν τρυπημένην ὅμως φαλαγγιτικὴν στολήν μου τὴν ἐκράτησα καὶ τὴν διατηρῶ ἀκόμη.

ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ

ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ

Α'.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους . . . (περιττὸν νὰ ὁρίσω ἀκριβῶς τὴν χρονολογίαν), ἐπεχείρησα, χάριν ἀναρρώσεως, περιοδείαν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Ἀνελάμβανα ἐκ νόσου ὀξείας, οἱ δὲ ἰατροὶ ἐθεώρησαν τὴν ἀλλαγὴν ἀέρος καὶ τρόπου ζωῆς ὡς τὸ καλλίτερον μέσον πρὸς ἀνάκτησιν τῶν προτέρων μου δυνάμεων. Τὸ κατ᾽ ἐμέ, πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν νὰ ἐπισκεφθῶ τὰς Κυκλάδας, ὥστε οὐδέποτε ἤκουσα καὶ παρεδέχθην συμβουλὴν ἰατρικὴν μετὰ τοσαύτης εὐχαριστήσεως.

Ἡ μήτηρ μου, μὴ δυναμένη νὰ μὲ συντροφεύσῃ ἡ ἰδία, ὡς ἤθελεν, ἐπέμεινεν εἰς τὸ νὰ συνοδευθῶ ἀπὸ ἄνθρωπον τῆς ἐμπιστοσύνης της. Ἐπροτίμων τῇ ἀληθείᾳ νὰ εἶμαι μόνος, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ τὴν παρακούσω, οὔτε ἤθελα νὰ τὴν δυσαρεστήσω, καὶ ἀπεφασίσθη ὅτι θὰ συνταξειδεύσω μὲ τὸν ἐξάδελφόν μου Νῖκον Μαιμᾶν. Ὁ Νῖκος ἦτο κατὰ δύο μόλις ἔτη πρεσβύτερός μου, ὥστε δὲν ὑπηγόρευσεν εἰς τὴν μητέρα μου τὴν ἐκλογὴν τὸ ὥριμον τῆς ἡλικίας του. Εἴμεθα

νέοι καὶ οἱ δύο, βεβαίως δὲ σέβας δὲν μοῦ ἐνέπνεεν ὁ Νῖκος. Τὸ προτέρημά του ἦτο ὅτι, συγγενὴς ἀφωσιωμένος, ἐθυσιάζετο κατὰ γράμμα χάριν ὅσων ἠγάπα. Εἰς τοῦτο ἀπέβλεψεν ἡ μήτηρ μου, ὅτε μοῦ τὸν ἐπέβαλεν ὡς συνοδοιπόρον, κατορθώσασα νὰ τοῦ δοθῇ δίμηνος ἄδεια ἀπουσίας ἀπὸ τὸν ἔμπορον, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ γραφεῖον εἰργάζετο ὡς ὑπάλληλος. Κύριος δὲ οἶδε πόσας καὶ ὁποίας ὁδηγίας ἔδωκε μυστικῶς ἡ προβλεπτική μου μήτηρ εἰς τὸν Μέντορά μου.

Συμμορφούμενος καὶ μὲ ἄλλην ἀπαίτησίν της, ὑπεσχέθην νὰ περιορισθῶ ἐντὸς τοῦ δρομολογίου τῆς Ἀτμοπλοϊκῆς Ἑταιρίας, ἐπισκεπτόμενος τὰς νήσους μόνας ὅπου τὰ ἀτμόπλοιά της προσήγγιζον, καὶ νὰ μὴ ἐμπιστευθῶ τὴν πολύτιμον ὕπαρξίν μου εἰς τοὺς σκυλοπνίκτας του Αἰγαίου. Ὁ περιορισμὸς οὗτος μὲ ἠνάγκαζε, πρὸς τοῖς ἄλλοις, νὰ παρατείνω ἐπὶ ἑβδομάδα ὁλόκληρον τὴν εἰς ἑκάστην νῆσον διαμονήν μου. Ἀλλὰ πρὸ ὀλίγου ἔτι ὁ γῦρος τῶν Κυκλάδων ἐγίνετο κατὰ δεκαπενθημερίαν, ἡ δὲ ἑβδομαδιαία τῶν ἀτμοπλοίων προσέγγισις εἰς τὰς νήσους ἦτο πρόσφατον τότε γεγονός, ὥστε ἡ σκέψις ὅτι δὲν θὰ εἶμαι δεσμευμένος ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ἀποκαθίστα ἐλαφρότερον τὸν ἑπταήμερον περιορισμόν. Ἄλλως δὲ ὁ καιρὸς τότε εἶχεν, ἢ ἐφαίνετο ἔχων, ὀλιγωτέραν ἀξίαν ἢ σήμερον.

Οὕτω κανονισθέντων τῶν πραγμάτων, ἀνεχωρήσαμεν μετὰ τοῦ Νίκου καὶ ἐπεσκέφθημεν ἀλληλοδιαδόχως διαφόρους νήσους. Ἡ πρόθυμος φιλοξενία τῶν κατοίκων, ἡ ὡραιότης τῆς φύσεως, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἡ ἐπίσκεψις τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος ἢ τῶν μνημείων τῆς μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, συνετέλουν εἰς τὸ νὰ διέρχηται ἡ ἐπὶ ἑκάστης νήσου ἑβδομὰς

πολὺ ταχύτερον ἢ ὅσον ἐφοβούμην, ὅτε διέγραφα ἐκ τῶν προτέρων τὰ τῆς περιοδείας μου.

Τὴν ἕκτην ἑβδομάδα, περὶ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου, ἀφίχθημεν εἰς τὴν νῆσον, ὅπου συνέβησαν ὅσα προτίθεμαι ἤδη νὰ ἀφηγηθῶ.

Ἐκ σεβασμοῦ πρὸς πρόσωπα ἐπιζῶντα εἰσέτι ἀποσιωπῶ τῆς νήσου ἐκείνης τὸ ὄνομα. Ἀληθῶς, οἱ κάτοικοί της, ἐὰν ἡ διήγησις αὕτη ἀναγνωσθῇ ποτὲ ὑπὸ τοιούτων, δὲν θὰ δυσκολευθοῦν ν' ἀναγνωρίσουν τὰ ὑπὸ τὰς πλαστάς μου ὀνομασίας ὑποκρυπτόμενα πρόσωπα καὶ χωρία. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε, θὰ μείνῃ τὸ μυστικὸν ἐντὸς οἰκογενειακοῦ, οὕτως εἰπεῖν, κύκλου, οἱ δὲ μὴ ἐν τοῖς πράγμασι δύνανται, ἐὰν θέλουν, νὰ θεωρήσουν ὡς γέννημα τῆς φαντασίας τὸ διήγημά μου.

Μὴ ἔχοντες οὔτε ὁ Νῖκος οὔτ' ἐγὼ εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην φίλον οἰκογενειακὸν ἢ γνώριμον, ἐζητήσαμεν, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μας, συστατικὴν ἀπὸ ἀρχαῖον διδάσκαλόν μας, καθηγητὴν τοῦ Γυμνασίου, ἐκεῖθεν καταγόμενον ἀλλὰ πρὸ ἐτῶν πολλῶν μὴ ἐπισκεφθέντα τὴν πατρίδα του. Ὁ καθηγητὴς προθύμως ἀπεδέχθη τὴν αἴτησιν καὶ ἐκάθισεν ἀμέσως νὰ γράψῃ ἐνώπιόν μας τὴν ζητουμένην συστατικήν.

— Θὰ σᾶς συστήσω, εἶπεν, εἰς τὸν Κύριον Μελέτην. Θεωρεῖ ὡς δικαίωμα καὶ ὡς καθῆκόν του τὸ νὰ φιλοξενῇ τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν νῆσόν μας καὶ θὰ τὸ ἐκλάβῃ ὡς προσβολήν, ἐὰν σᾶς συστήσω εἰς ἄλλον τινά. Ἀξιόλογος ἄνθρωπος, ἐπρόσθεσεν. Ἀλλὰ πρὸ πόσων ἐτῶν δὲν τὸν εἶδα !

Λέγων ταῦτα ὁ καθηγητὴς ἤρχισε νὰ γράφῃ. Ἀλλὰ διὰ μιᾶς διεκόπη καί, μὲ τὸν κάλαμον μετέωρον, ἐφαίνετο ὡς ἀνακαλῶν εἰς τὴν μνήμην του δυσάρεστόν τι, πρὸς ὥραν

λησμονηθέν. Μὲ ἔβλεπεν ἀσκαρδαμυκτί, καίτοι προφανῶς ἔχων ἀλλοῦ τὸν νοῦν.

— Τί σκέπτεσθε, κύριε καθηγητά ; ἠρώτησα.

— Σκέπτομαι, φίλε μου, ὅτι, ἀφότου δὲν εἶδα τὸν κύριον Μελέτην, τὰ πράγματα μετεβλήθησαν. Ἡ κόρη του . . .

Ὁ καθηγητὴς δὲν ἐθεώρησε πρέπον νὰ συμπληρώσῃ τὴν φράσιν του.

— Δὲν εἴμεθα δὰ τόσον ἐπικίνδυνοι οὔτε ὁ ἐξάδελφός μευ οὔτ' ἐγώ, ὑπέλαβα, μετριοφρόνως μειδιῶν.

— Δὲν πρόκειται περὶ τούτου, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ὁ καθηγητής, χωρὶς νὰ μοῦ διακοινώσῃ τοὺς ἐνδομύχους στοχασμούς του.

— Ἀλλ' ὅμως, ἐξηκολούθησε μετά τινα σκέψιν, παρῆλθον τόσα ἔτη ἔκτοτε ! Ἐπὶ τέλους δέ, ἐὰν δὲν δύναται νὰ

σᾶς φιλοξενήσῃ ὁ ἴδιος, θὰ σᾶς προμηθεύσῃ ἐκεῖνος κατάλυμα ἀλλαχοῦ.

Καὶ ἀπετελείωσε τὴν συστατικήν.

Τὴν ἔλαβα ἐκ τῶν χειρῶν του ἐκφράσας τὴν εὐγνωμοσύνην μου. Δὲν ἀπέδωσα δὲ μεγάλην βαρύτητα εἰς τοὺς ἐνδοιασμούς του, καθόσον ἐκ τῶν μαθητικῶν μου ἔτι ἡμερῶν διετήρουν περὶ αὐτοῦ τὴν ἰδέαν ὅτι λεπτολογεῖ ὑπὲρ τὸ δέον περὶ τὰ ἀνάξια λόγου. Ἔθεσα τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν μου καὶ οὔτε ἐσκέφθην πλέον τι περὶ τοῦ Κυρίου Μελέτη ἢ περὶ τῆς θυγατρός του, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐπεβιβάσθημεν εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, τὸ ὁποῖον μᾶς ἔφερεν εἰς τὴν νῆσόν του.

Β.'

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει, ὅτε προσωρμίσθη τὸ ἀτμόπλοιον ἐν τῷ μέσῳ κόλπου ἡμικυκλικοῦ.

Ὑποθέτω ὅτι, ὅταν ὁ ἥλιος φωτίζῃ τοὺς περικλείοντας τὸν κόλπον ἐκεῖνον ὑψηλοὺς λόφους καὶ τὴν ἀναμεταξὺ αὐτῶν κοιλάδα, ἡ ἄποψις ἐκ τῆς θαλάσσης εἶναι φαιδρὰ καὶ χαρίεσσα. Ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν αἱ ἀπότομοι γραμμαὶ τῶν ἑκατέρωθεν βουνῶν, τὰ ὁποῖα ἔτι μᾶλλον ἐμεγέθυνε τὸ προβαῖνον σκότος, καὶ αἱ μυστηριώδεις σκιαί, προμακρύνουσαι ἀορίστως τὴν ἀπέναντι ἡμῶν κοιλάδα, μᾶς ἐπροξένησαν ἐντύπωσιν ὅλως διάφορον τῶν ὡραίων νήσων, ὅσας εἴχομεν προηγουμένως ἐπισκεφθῆ. Ὁ Νῖκος ἰδίως συνησθάνθη

τὴν διαφοράν. Ἡ μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης εὐθυμία του διεκόπη.

— Ἄγριον μέρος, ἔλεγε. Δὲν μοῦ ἀρέσει.

Ἦτο ἄγριον ἀληθῶς. Ὁ κόλπος ἔκειτο πρὸς ἀνατολάς. Δεξιόθεν, δηλαδὴ πρὸς νότον, τὸ βουνὸν ἀνυψούμενον ἀπέληγεν εἰς κρημνὸν φοβερόν, βυθιζόμενον κατὰ κάθετον εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸ τεράστιον ἐκεῖνο ἀκρωτήριον ἐνέπνεε τρόμον. Βλέπων τὰ σκοτεινὰ ἀπότομα πλευρά του ἀνελογιζόμην ἀκουσίως πόσα ἆρά γε πλοῖα συνετρίβησαν ἐκεῖ, πόσαι ὑπάρξεις ἐσβέσθησαν εἰς τὰ νερά, τὰ ὁποῖα ἐμαύριζεν ἡ σκιά του!

Πρὸς βορρᾶν, εἰς τὴν ἀπέναντι πλευρὰν τοῦ κόλπου, ἡ σειρὰ τῶν λόφων κατέβαινε πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ γραμμῆς ὀλιγώτερον ἀποκρήμνου. Πρὸς τὰ ἄκρα της δὲ ἐστεφανοῦτο ὑπὸ βράχου κωνοειδοῦς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διεκρίνοντο εἰσέτι, φωτιζόμενοι ὑπὸ τῆς δείλης, οἱ τοῖχοι τῶν οἰκιῶν τῶν ἀπαρτιζουσῶν τὸ Κάστρον, τὴν πρωτεύουσαν τῆς νήσου.

Κάτωθι τοῦ Κάστρου, εἰς τὸν αἰγιαλόν, δύο τρεῖς. ταπειναὶ οἰκοδομαὶ ἀπετέλουν τὴν Σκάλαν, τὸ ἐπίνειον τῆς νήσου.

Ἐκεῖ ἀπεβιβάσθημεν καὶ ἐσυμφωνήσαμεν μεθ' ἑνὸς ἀγωγιάτου νὰ μᾶς μεταφέρῃ εἰς τὸ Κάστρον, εἰς τοῦ Κυρίου Μελέτη.

Ἐντούτοις, μέχρις οὗ γείνουν ὅλα ταῦτα, ἡ νὺξ εἶχεν ἐπέλθει ἐντελῶς, ἡ δὲ ἀνάβασις ἔγεινεν ἐντὸς πυκνοῦ σκότους. Κατ' ἀρχὰς ἡ ὁδὸς ἦτο ὁπωσοῦν ὁμαλή, ἀλλὰ καθόσον ἀπεμακρυνόμεθα τῆς Σκάλας ὁ ἀνήφορος ἐγίνετο τραχύτερος. Τὰ κτήνη ἐβάδιζον ἀσφαλῶς καὶ ἀπροσκόπτως, ἀκολουθούμενα ἀπὸ τὸν ἀγωγιάτην. Κίνδυνος βεβαίως οὐδεὶς ὑπῆρχε. Καὶ ὅμως, τὸ δύσβατον τοῦ ἐδάφους, τὸ περιβάλλον ἡμᾶς σκότος, οἱ κρημνοὶ τοὺς ὁποίους ἐξαίφνης ἐβλέπομεν προβάλλοντας ἐνώπιόν μας εἰς τοὺς ἑλιγμοὺς τοῦ ἀνηφόρου, ἡ ἐρημία, τὰ πάντα ὁμοῦ συνέστελλον κάπως τὴν καρδίαν. Καθ' ὅλον τὸν δρόμον δὲν ἀντηλλάξαμεν λέξιν μὲ τὸν Νῖκον. Τὴν σιωπὴν διέκοπτε μόνος ὁ κρότος τῶν πετάλων τῶν ἡμιόνων μας, καὶ αἱ ἄγριαι ποὺ καὶ ποὺ κραυγαὶ τοῦ ἀγωγιάτου, παροτρύνοντος τὰ ζῶά του.

Ἐπὶ τέλους εἰσήλθομεν ἐντὸς τοῦ Κάστρου.

Τὰ κάστρα ταῦτα ἐκτίζοντο, ὡς γνωστόν, ἐπὶ ἀπροσίτων κορυφῶν, ὅτε οἱ κάτοικοι τῶν νήσων ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς προσβολὰς τῶν πειρατῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὰς τῶν διωκτῶν τῶν πειρατῶν. Ἦσαν δὲ ἀληθῆ φρούρια. Τείχη δὲν εἶχον, ἀλλ' αἱ οἰκίαι τῆς ἐξωτερικῆς σειρᾶς συνεχόμεναι ἀπετέλουν κυκλοτερὲς περιτείχισμα, διακοπτόμενον εἰς ἓν ἢ πλείονα μέρη, τὰ ὁποῖα ἐκλείοντο διὰ πύλης. Τὴν σήμερον

ἡ πύλη ἐξέλιπεν, ἀφ' οὗ εὐτυχῶς ἐξέλιπε καὶ ἡ ἀνάγκη προφυλάξεως καὶ ἀμύνης. Διὰ τῆς ἀνοικτῆς των ταύτης πύλης τὰ Κάστρα ἤρχισαν βαθμηδὸν νὰ ἐκκενῶνται. Οἱ κάτοικοί των καταβαίνουν εἰς νέους συνοικισμοὺς ἀνετωτέρους καὶ εὐρυχωροτέρους, παρὰ τὸν αἰγιαλόν, μετ' ὀλίγας δ' ἔτι γενεὰς τὰ παλαιὰ τῶν νήσων Κάστρα θὰ μετασχηματισθοῦν εἰς μεσαιωνικὰ ἐρείπια. Τότε καὶ ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου, εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ τοσούτου κόπου καὶ φόβου ἀνηρχόμεθα κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα, θὰ μετατοπισθῇ ἐπίσης εἰς τὸ μικρὸν ἤδη ἐπίνειόν της, τὴν Σκάλαν.

Ἅμα εἰσήλθομεν εἰς τὰς στενὰς τοῦ Κάστρου ὁδούς, ὁ ἀγωγιάτης προηγηθεὶς ἔλαβε τὸ προπορευόμενον τῶν κτηνῶν ἐκ τοῦ περὶ τὸν λαιμόν του σχοινίου καὶ μετά τινα βήματα ἐστάθη ἐνώπιον μεγάλης οἰκίας, τῆς ὁποίας ἔκρουσε βαρέως τὴν θύραν.

Σκότος πανταχοῦ, καὶ εἰς τὴν ὁδὸν καὶ εἰς τὰ κλειστὰ παράθυρα τῶν πέριξ οἰκιῶν.

Ἐπεζεύσαμεν τότε καὶ ἡμεῖς. Κρατῶν τὴν συστατικὴν εἰς χεῖρας, ἐπερίμενα ἐνώπιον τῆς θύρας, ὄπισθεν τοῦ ἀγωγιάτου, σκεπτόμενος ὅτι ἦτο μεγάλη ἡ ἀδιακρισία τοῦ νὰ διαταράξωμεν εἰς τοιαύτην ὥραν τὴν ἡσυχίαν ἀνθρώπων ἀγνώστων, οἱ ὁποῖοι οὔτε κἂν μᾶς ἐπερίμενον. Ἀλλὰ πῶς ἄλλως νὰ γείνῃ; Ξενοδοχεῖον δὲν ὑπῆρχε· προτοῦ ἀρχίσωμεν τὴν ἀνάβασιν, ἐξέφρασα τὴν ἰδέαν νὰ διανυκτερεύσωμεν εἰς τὸ καφενεῖον τῆς Σκάλας, ἀλλ' ὁ ἀγωγιάτης ἐξανέστη.
—Πῶς γίνεται! Τί θὰ 'πῇ ὁ Κύριος Μελέτης!

Ἄλλως, δὲν ἐφανταζόμην ὅτι θὰ διαρκέσῃ τόσην ὥραν ἡ ἀνάβασις. Καὶ ὁ Νῖκος δὲ ἐπέμεινε ν' ἀναβῶμεν εἰς τὸ

Κάστρον, διατεινόμενος ὅτι δῆθεν εἶχε ἀνάγκην νὰ καλοκοιμηθῇ εἰς κλίνην ἀνθρωπινήν, ἐνῷ βεβαίως μόνον καὶ μόνον τὰς συστάσεις τῆς μητρός μου εἶχε κατὰ νοῦν. Ὁπωσδήποτε, ἀφοῦ ἅπαξ εὑρισκόμεθα εἰς τὸ Κάστρον, ἔπρεπε νὰ ζητήσωμεν κάπου φιλοξενίαν, πανταχοῦ δὲ θὰ ἐγινόμεθα πρόξενοι τῆς αὐτῆς ἀνησυχίας, χωρὶς νὰ εἴμεθα τοὐλάχιστον ἐφωδιασμένοι μὲ συστατικήν, ἐὰν ἐκρούομεν ἄλλην θύραν. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ διαταράξωμεν τὸν Κ. Μελέτην καὶ κατὰ μέρος ἡ ἐντροπή.

Ἐπὶ τέλους ἠκούσθησαν βηματισμοὶ εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἡ βαρεῖα τῆς οἰκίας θύρα ἠνοίχθη ὑπὸ γραίας ὑπηρετρίας κρατούσης λύχνον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφώτισε τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγωγιάτου καὶ τὸ ἰδικόν μου.

Ὁ Νῖκος παρέκει, ψηλαφῶν εἰς τὰ σκοτεινά, κατεγίνετο νὰ ἐξακριβώσῃ ἐὰν ἦσαν σῶα τὰ πράγματά μας καὶ ἀνελλιπῆ ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν ἡμιόνων.

Ἡ γραῖα, κρατοῦσα τὸν λύχνον της ὑψηλά, μὲ παρετήρε μὲ βλέμματα ἐκφράζοντα ἀπορίαν.

—Σᾶς ἦλθαν ξένοι, ὑπέλαβεν ὁ ἀγωγιάτης προλαβὼν τὴν ἐρώτησίν της.

— Παρακαλῶ, εἶπα, δόσε τὸ γράμμα τοῦτο εἰς τὸν Κύριον Μελέτην. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ τὸν ἀνησυχήσωμεν ἀπόψε. Τοῦ λόγου του, ἐπρόσθεσα δεικνύων τὸν ἀγωγιάτην, θὰ μᾶς εὕρῃ κανὲν μέρος, ὅπου νὰ περάσωμεν τὴν νύκτα.

Ἡ γραῖα λαβοῦσα ἐν σιωπῇ τὴν ἐπιστολήν, κατέθεσε τὸν λύχνον κατὰ γῆς, ἐντὸς τῆς αὐλῆς, καὶ ἔδραμε πρὸς τὴν κλίμακα.

—Περάσετε μέσα, εἶπεν ὁ ἀγωγιάτης, βέβαιος ἐκ προοιμίων περὶ τῆς προθύμου δεξιώσεως.

Καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὰ ζῷά του ἐβοήθει τὸν Νῖκον εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων μας.

Δὲν ἐπέρασα μέσα, περιμένων ἐπισημοτέραν πρόσκλησιν. Δὲν ἐπερίμενα δὲ πολύ. Ἡ κλῖμαξ ἠκούσθη τρίζουσα ὑπὸ βήματα ἀνδρικά. Ὁ Κ. Μελέτης ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς γραίας ὑπηρετρίας, κατέβαινε πρὸς ὑποδεξίωσίν μας.

—Καλῶς ὡρίσατε, καλῶς ὡρίσατε!

Καὶ ἔτεινε τὴν φιλόξενον χεῖρα.

Ἐπανέλαβα δειλῶς τοὺς περὶ ξενοδοχείου ἢ καφενείου ὑπαινιγμούς, ζητῶν συγγνώμην διὰ τὸ ἀκατάλληλον τῆς ὥρας κατὰ τὴν ὁποίαν ἐμφανιζόμεθα, ἀλλ᾽ ἐκεῖνος, χωρὶς κἂν νὰ μὲ ἀποκριθῇ, ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀγωγιάτου.

—Ποῖος εἶν᾽ ἐκεῖ; ἠρώτησεν εἰς τὰ σκοτεινά

—Ἐγώ, ἀφέντη.

—Ἐσὺ Γεώργη, ἐπανέλαβεν ὁ Κ. Μελέτης, ἀναγνωρίσας τὸν ἀγωγιάτην ἐκ τῆς φωνῆς. Φώναξε τὸν Παντελῆν νὰ σὲ βοηθήσῃ καὶ ν᾽ ἀναιβάσῃ τὰ πράγματα.

Καὶ ταυτοχρόνως ἔκραξε δυνατά·

—Παντελῆ, Παντελῆ!

—Ποῖος εἶναι ὁ ἄλλος ἐκεῖ; ἐπρόσθεσε, διακρίνας ἐντὸς τοῦ σκότους τὴν μορφὴν τοῦ Νίκου.

Ὁ Κ. Μελέτης, προδήλως, δὲν εἶχεν ἀναγνώσει τὴν συστατικὴν τοῦ καθηγητοῦ καὶ δὲν ἦτο προητοιμασμένος διὰ τὴν ἐμφάνισιν καὶ δευτέρου ξένου. Ἀλλ᾽ οὐδεμίαν ἔκπληξιν

ἐφανέρωσεν ὅτε, ἀντὶ τοῦ ἀγωγιάτου, ἀπεκρίθην ἐγὼ εἰς τὴν ἐρώτησίν του.

— Εἶναι ὁ ἐξάδελφός μου, Κύριε Μελέτη, ὁ Κύριος Μαιμᾶς.

Ὁ Νῖκος, παραιτήσας ἐπὶ τέλους τὰς ἐρεύνας του, ἐπλησίασε καὶ ἐχαιρέτησε τὸν γέροντα, ὅστις χωρὶς νὰ τὸν καλοβλέπῃ ἔθλιψε τὴν χεῖρά του, ἐπαναλαβὼν τὰ φιλόξενά του «Καλῶς ὡρίσατε».

Ἐν τούτοις ἡ θύρα μικροῦ παραπλεύρου οἰκήματος ἠνοίχθη καὶ νέος χωρικός, ἡμικοιμισμένος εἰσέτι, ὁ Παντελῆς, ἦλθε νὰ δώσῃ χεῖρα βοηθείας εἰς τὸν ἀγωγιάτην.

— Ὁρίσατε ἐπάνω, κύριοι, μᾶς εἶπεν ὁ οἰκοδεσπότης, ἀφοῦ ἔδωκε τὰς ὁδηγίας του εἰς τὸν Παντελῆν. Ὁρίσατε.

Καὶ προπορευθεὶς εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς εὐρείας αὐλῆς, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας, ἐπὶ τῆς τελευταίας βαθμίδος τῆς κλίμακος, ἵστατο μορφὴ γυναικεία κρατοῦσα λύχνον εἰς χεῖρας.

— Ἡ κόρη του, εἶπα κατ' ἐμαυτόν.

Δὲν ἐβράδυνα νὰ ἴδω ὅτ' ἐλανθάσθην. Τὸ ἀμυδρὸν τοῦ λύχνου φῶς ἐντὸς τῆς μεγάλης ἐκείνης σκοτεινῆς αὐλῆς καὶ ἡ εὐσταλὴς τῆς γυναικὸς μορφὴ ἐδικαίουν τὸ λάθος μου.

— Ἡ ἀδελφή μου, εἶπεν ὁ Κ. Μελέτης.—Σοφία, δός μου νὰ φέξω.

Καὶ λαβὼν τὸν λύχνον ἤρχισε ν' ἀναβαίνῃ, ἐνῷ ἡ Κυρία Σοφία μᾶς ἔθλιβε τὰς χεῖρας μὲ πολλὰ καὶ αὔτη «Καλῶς ὡρίσατε».

Ἐπεμείναμεν ἀμφότεροι νὰ προηγηθῇ ἡ Κυρία Σοφία καὶ τὴν ἠκολουθήσαμεν. Ἀτυχῶς ὁ Νῖκος, ὅστις ἤρχετο τελευ-

ταῖος, ἐσκόνταψεν εἰς τὴν πρώτην βαθμίδα τῆς κλίμακος καὶ ἔπεσεν. Ἀνηγέρθη ἀμέσως, προτοῦ ὁ Κ. Μελέτης προφθάσῃ νὰ στρέψῃ πρὸς ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ λύχνου του. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχε σημασίαν, ἀλλ' ἐγνώριζα πόσον ὁ Νῖκος ἦτο προληπτικός, καὶ συνδέσας τὸ πάθημά του τοῦτο μὲ τὰς πρώτας ἐντυπώσεις του, ἀφότου προσωρμίσθημεν ἐντὸς τοῦ ἀγρίου τῆς νήσου λιμένος, καὶ μὲ τὴν σιωπήν του καθ'ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀναβάσεως, ἀνελογιζόμην ὅτι δὲν θὰ εἶναι οὐδαμῶς εὐχαριστημένος ὁ ἐξάδελφός μου.

Ἀνελθόντες εἰς τὸ ὑπερῷον διεσταυρώσαμεν, βαδίζοντες κατὰ τὴν αὐτὴν σειρὰν ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, αἴθουσαν εὐρυτάτην, πλήρη ἐπίπλων παλαιῶν, καὶ εἰσήλθομεν εἰς δωμάτιον σκοτεινόν, τοῦ ὁποίου τὰς τρεῖς πλευρὰς κατεῖχε σοφᾶς τουρκικός.

—Καθίσατε, Κύριοι εἶπεν ὁ οἰκοδεσπότης, ἀποθέτων τὸν λύχνον ἐπὶ τῆς παρὰ τὴν θύραν τραπέζης, ἐνῷ ἡ Κυρία Σοφία σκιάζουσα τὸ φῶς τοῦ λύχνου διὰ τῶν νώτων της, μᾶς ἐζήτει ἐκ προοιμίων συγχώρησιν διὰ τὴν λιτότητα τοῦ δείπνου, τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς ἑτοιμάσῃ ἐκ τοῦ προχείρου. Μετὰ κόπου τὴν ἔπεισα ὅτι γευματίσαντες πρὸ ὀλίγου ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, δὲν εἴχομεν ἀνάγκην τροφῆς ἀλλὰ μόνον ὕπνου.

Ἡ Κυρία Σοφία ἀπεσύρθη.

Ὁ Κ. Μελέτης ἐφαίνετο νυστάζων, καὶ ἡμεῖς δὲ ἤμεθα κατάκοποι, ὥστε ἡ συνδιάλεξις ἦτο βεβιασμένη μᾶλλον, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἠρώτα ὁ γέρων περὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ καθηγητοῦ, περὶ τῶν τῆς περιοδείας μας, καὶ ἀπεκρινόμην ἐγὼ ὅπως καλλίτερα ἠδυνάμην. Ὁ Νῖκος καθήμενος εἰς

τὴν σκοτεινοτέραν γωνίαν τοῦ σοφᾶ δὲν ὡμίλει. Δὲν εἶχε διάθεσιν ὁ ἄνθρωπος.

Ἐν τούτοις ἔξω εἰς τὴν αἴθουσαν ἠκούοντο τὰ βαρέα βήματα τοῦ Παντελῆ καὶ αἱ συρταὶ ἐμβάδες τῆς Κυρίας Σοφίας. Ἀνεβιβάζοντο τὰ κιβώτιά μας, μετεκινοῦντο ἔπιπλα, ἕως καὶ καρφία ἤκουα νὰ καρφώνονται ἐπὶ τῶν τοίχων. Ἡ οἰκία ἔγεινεν ἀνάστατος ἐξ αἰτίας μας. Ἀλλ᾽ ὅμως οὐδεὶς κρότος ἐμαρτύρει τὴν παρουσίαν τῆς θυγατρὸς τοῦ οἰκοδεσπότου. Ἡ δεσποινὶς Μελέτη οὔτε ἠκούετο οὔτε ἐφαίνετο.

Ὁ μεταξὺ τοῦ γέροντος καὶ ἐμοῦ διάλογος ἐκινδύνευε νὰ παύσῃ ὁλοσχερῶς, ὅτε ἡ γραῖα ὑπηρέτρια, ἐπικαίρως ἐλθοῦσα, ἔφερε δίσκον περιέχοντα, ἐκτὸς τοῦ γλυκοῦ καὶ τοῦ καφέ, ζυμαρικὰ καὶ ἀμύγδαλα καὶ σῦκα. Ἡ Κυρία Σοφία δὲν ἠνείχετο νὰ μὴ πάρωμεν τίποτε μέχρι τῆς αὔριον. Τὸ κατ᾽ ἐμὲ δὲν ἐπέδειξα ἐπιμονὴν οὔτε ἀκαταδεξίαν. Ἀλλ᾽ ὁ Νῖκος, ἐξακολουθῶν νὰ σιωπᾷ εἰς τὴν γωνίαν του, δὲν ἠθέλησε νὰ γευθῇ τίποτε ἐκ τῶν προσφερομένων.

Μετ᾽ ὀλίγα λεπτὰ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἡ Κυρία Σοφία.

— Ἐὰν ἀγαπᾶτε ν᾽ἀναπαυθῆτε, εἶπεν, εἶναι ἕτοιμον τὸ δωμάτιόν σας. Θὰ κακοπεράσετε αὐτὴν τὴν νύκτα, ἀλλὰ νὰ μᾶς συμπαθήσετε. Αὔριον τὰ οἰκονομοῦμεν καλλίτερα.

—Σᾶς ἐγγυῶμαι, κυρία μου, ἀπεκρίθην, ὅτι θὰ κοιμηθῶμεν περίφημα.

Καὶ λαβὼν τὸν λύχνον ἀπὸ τὴν τράπεζαν, προτοῦ ἐκείνη προφθάσῃ νὰ τὸν λάβῃ, τὴν ἠκολούθησα. Ὁ Νῖκος ἤρχετο κατόπιν μου καὶ τελευταῖος ὁ Κος Μελέτης.

Γ΄.

Τὸ δωμάτιον εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Κυρία Σοφία μᾶς ὡδήγησεν, ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ μεθ' ὅλην τὴν γενομένην ἐντὸς αὐτοῦ μεταβολήν, ἐφαίνετο νέας γυναικὸς κοιτών. Τὸ διατὶ δύσκολον νὰ τὸ διασαφήσω, ἀλλ' ἀμέσως ἐνόησα ὅτι μᾶς παρεχωρήθη τὸ δωμάτιον τῆς θυγατρὸς τοῦ Κ. Μελέτη. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἐτόλμησα νὰ ἐκφράσω τὰς περὶ τούτου σκέψεις μου ἐνώπιον τοῦ πατρὸς καὶ τῆς θείας τῆς νέας.

Ἑκατέρωθεν τοῦ παραθύρου, πρὸς μὲν τὰ δεξιὰ ἔκειτο κλίνη σιδηρᾶ ἁπλουστάτη ἀλλ' ἀποπνέουσα παρθενικόν τι ἄρωμα, ἀριστερόθεν δὲ ὑπῆρχεν ἄλλη κλίνη, στηθεῖσα ἐκ τοῦ προχείρου εἰς τρίποδα. Ὅτι δὲ ἐστήθη ἐκεῖ χάριν τῆς περιστάσεως, ἐμαρτύρουν τὰ ὄπισθεν αὐτῆς ἴχνη τοῦ ἑρμαρίου, τὸ ὁποῖον ἐξώσθη τοῦ δωματίου διὰ νὰ τοποθετηθῇ ἡ κλίνη.

—Πῶς θὰ μοιρασθῆτε τὰς κλίνας; εἶπε μειδιῶν ὁ γέρων, ἐνῷ ἡ ἀδελφή του ἔρριπτε περὶ ἑαυτὴν τὸ βλέμμα διὰ νὰ ἴδῃ μὴ λείπῃ ἢ μὴ ἐλησμονήθη τι.

—Θὰ ρίψωμεν κλῆρον, ἀπεκρίθην γελῶν. Ἄλλως δὲ καὶ αἱ δύο φαίνονται ἐξαίρετοι καὶ δὲν θὰ μαλλώσωμεν μὲ τὸν Νῖκον.

Ἅμα ἐπρόφερα τὸ ὄνομα τοῦ ἐξαδέλφου μου, ἡ Κυρία Σοφία ἐστράφη διὰ μιᾶς πρὸς αὐτόν.

Ὁ Νῖκος ἵστατο εἰς τὸ πλευρόν μου, ὁ δὲ λύχνος τὸν ὁποῖον ἐκράτουν τὸν ἐφώτιζε κατὰ πρόσωπον. Ἀφότου ἐφθάσαμεν, ἔμενεν εἰς τὴν σκιὰν πάντοτε. Τότε πρῶτον ἔβλεπε τὰ χαρακτηριστικά του ἡ Κυρία Σοφία.

Ἡ ὄψις της ἠλλοιώθη ἅμα τὸν εἶδεν. Ἐφαίνετο ὡς ἐμβρόντητος. Ἡ ἔκφρασίς της ἦτο ἀληθὴς εἰκὼν τρόμου Μὲ τὰς δύο χεῖρας τεταμένας πρὸς τὸν Νῖκον, τὰ δάκτυλα διεσταλμένα, τὰ χείλη ἡμιανοικτά, ἄφωνος, ὠχρά, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενῶς προσηλωμένους εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Νίκου, ἐβάδισε κλονιζομένη πρὸς τα ὀπίσω καὶ ἐκάθισεν, ἢ μᾶλλον κατέπεσεν ἐπὶ ἑνὸς καθίσματος.

Ἐτρόμαξα! Ὁ λύχνος παρ' ὀλίγον νὰ πέσῃ ἐκ τῆς χειρός μου.

Ὁ Κ. Μελέτης ἔδραμε πρὸς τὴν ἀδελφήν του καὶ ἥρπασε τὴν χεῖρά της.

—Τί ἔπαθες; Τὶ ἔχεις Σοφία;

Δὲν ἀπεκρίθη ἐκείνη. Ἔμενεν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ τρόμου. Ὁ Κ. Μελέτης, ἀκολουθῶν τὴν διεύθυνσιν τοῦ βλέμματός της ἐστράφη πρὸς τὸν Νῖκον, τὸν ὁποῖον τότε πρῶτον ἔβλεπε καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸ φῶς.

Ἡ ὄψις τοῦ γέροντος δὲν ἐξέφρασε τὸν τρόμον ὡς ἡ τῆς ἀδελφῆς του, ἀλλὰ μετ' ἐκπλήξεως προφανοῦς παρετήρει καὶ οὗτος τὸν Νῖκον.

Ἐστράφην τότε κ' ἐγὼ πρὸς τὸν ἐξάδελφόν μου. Ὁ δυστυχὴς ἐφαίνετο ὡς ἄνθρωπος μὴ γνωρίζων τί νὰ ὑποθέσῃ, τί νὰ σκεφθῇ, καὶ τί νὰ εἴπῃ. Τὰ ἐπ' αὐτοῦ στυλωμένα τριπλᾶ ζεύγη ὀφθαλμῶν, ἐν μέσῳ τῆς νεκρικῆς ἐκείνης σιωπῆς, τὸν ἐτάραξαν, τὸν ἐφόβισαν καὶ ἐπὶ τέλους τὸν παρώργισαν.

—Δὲν μοῦ λέγετε, ἀνεφώνησε, τί σημαίνει τοῦτο;

Ἡ ἐκφώνησίς του ἐπέφερε σωτήριον ἀποτέλεσμα. Ἡ φωνή του διέλυσεν, οὕτως εἰπεῖν, τὰ μάγια, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν

τῶν ὁποίων διετέλει ἡ ἀδελφὴ τοῦ Κ. Μελέτη. Ἀνέπνευσε βαθέως στενάξασα, αἱ χεῖρες ἔπεσαν ἐπὶ τῶν γονάτων της, οἱ ὀφθαλμοί της ἐκλείσθησαν, τὸ αἷμα ἀνῆλθεν εἰς τὰς παρειάς της, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο εἰσέτι νὰ προφέρῃ λέξιν.

Ὁ Κ. Μελέτης ἔλαβεν ἀντ' αὐτῆς τὸν λόγον.

—Συγχωρήσατε,παρακαλῶ, κύριοι, τὴν ἀδελφήν μου κ' ἐμὲ δι' αὐτὴν τὴν ἀπρεπῆ ἔνδειξιν τῆς ἐκπλήξεώς μας. Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ὁ Κ. Μαιμᾶς ὁμοιάζει τόσον ἕνα νέον, ὁ ὁποῖος...τὸν ὁποῖον πρὸ ἐτῶν πολλῶν δὲν εἴδομεν, ὥστε ἡ ἀδελφή μου .... Σᾶς ἐντρέπομαι ἀληθῶς, Κύριε Μαιμᾶ.... Σοφία, τί θὰ λέγουν οἱ Κύριοι! Καληνύκτισέ τους.

Ἡ κυρία Σοφία ἠγέρθη, ἐπροσπάθησεν εἰς μάτην νὰ προφέρῃ καταληπτάς τινας λέξεις ἀπολογουμένη, μᾶς ἐκαληνύκτισε, χωρὶς ὅμως νὰ μᾶς δώσῃ τὴν χεῖρα, καὶ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου.

Ὁ Κ. Μελέτης ἔμεινεν ὀλίγα εἰσέτι λεπτὰ μεθ' ἡμῶν, προσπαθῶν νὰ διασκεδάσῃ τὴν δυσάρεστον ἐντύπωσιν,τὴν ὁποίαν ἐπροξένησεν εἰς τὸν Νῖκον ἡ ἔκστασις τῆς ἀδελφῆς του. Ἀλλά, μολονότι ὁ ἐξάδελφός μου ἀπεκρίνετο μὲ τὴν ἀπαιτουμένην εὐγένειαν, ὁ γέρων ἐνόησεν ὅτι τὸ καλλίτερον ἦτο ν' ἀφήσῃ τὸ πρᾶγμα νὰ παρέλθῃ καὶ νὰ λησμονηθῇ ἀφ' ἑαυτοῦ, ὥστε, χωρὶς νὰ παρατείνῃ τὴν συνδιάλεξίν, μᾶς ηὐχήθη καλὸν ὕπνον καὶ μᾶς ἀφῆκε μόνους.

Ἐνῷ ἤνοιγεν ἐξερχόμενος τὴν θύραν τοῦ δωματίου, εἶδα ἔξω εἰς τὴν αἴθουσον τὴν ἄκραν τοῦ φορέματος τῆς Κυρίας Σοφίας. Ἐπερίμενε τὸν ἀδελφόν της. Ἔκλεισα τὴν θύραν μετὰ σπουδῆς. Ἐφοβήθην μὴ τὴν ἴδῃ καὶ ὁ Νῖκος.

Διατί καὶ πόθεν ἡ τοιαύτη μου μέριμνα, κ' ἐγὼ δὲν ἠξεύ-

ρω. Ἀλλ' ὁ Νῖκος εἶχεν ἐπίσης ἴδει τὴν ἄκραν τῆς ἐσθῆτος καὶ, δραμὼν ἀκροποδητὶ πρὸς τὴν θύραν, ἔκυψε καὶ προσεκόλλησε τὸν ὀφθαλμόν του εἰς τὴν κλειθρίαν. Ἠγανάκτησα

διὰ τὸ ἄτοπον τῆς πράξεως καὶ ἐπροσπάθησα νὰ τὸν ἀποσύρω ἐκεῖθεν, ἀλλ' ἦτο στερεὸς ὡς βράχος. Δὲν ἐτόλμων νὰ τὸν ἐπιπλήξω ὑψῶν τὴν φωνήν, διότι ἤκουα ἔξω τὸν ψιθυρισμὸν τῶν δύο ἀδελφῶν.

Τί ἔλεγον ;

Τὸ ἐξομολογοῦμαι πρὸς αἶσχός μου· ἡ περιέργεια ὑπερέβαλε τὴν χρηστοήθειαν. Ἐπλησίασα κ' ἐγὼ τὸ αὐτίον μου εἰς τὴν χαραμμίδα τῆς θύρας.

—Νὰ μὴ τὸν ἰδῇ ἡ Ἑλένη, ἐψιθύριζεν ἡ Κυρία Σοφία. Δι' ὄνομα Θεοῦ, νὰ μὴ τὸν ἰδῇ! Θ' ἀποθάνῃ !

—Σιωπή ! ἐψιθύρισεν ὁ Κ. Μελέτης.

—Ὁ ἴδιος, ἀπαράλλακτος! Ὡσὰν νὰ ἐβρυκολάκιασε!

—Σιωπή, ἐπανέλαβεν ὁ γέρων, καὶ ἀπεμακρύνθησαν ἀμφότεροι.

Ὁ Νῖκος ἀνωρθώθη. Ἦτο κατακόκκινος.

—Τὴν ἤκουσας, εἶπε. Μ' ἐπῆρε διὰ βρυκόλακα!

Καὶ ἀπεπειράθη νὰ γελάσῃ. Ἦτο ἄγριος ὁ βεβιασμένος ἐκεῖνος γέλως του.

—Ἡσύχασε, ἀδελφέ, δὲν εἶπε τοῦτο. Ἀλλά, ἐπρόσθεσα, καὶ ἂν τὸ εἶπε, καλὰ ἔκαμε, διὰ νὰ μάθῃς ἄλλην φορὰν νὰ γίνεσαι ὠτακουστής!

Ὠτακουστὴς δὲν ἔγεινε μόνος ὁ Νῖκος, ἀλλά, καθὼς συνήθως συμβαίνει, ἀντὶ νὰ ἐπιπλήξω τὸν ἑαυτόν μου ἐπέρριπτα εἰς ἐκεῖνον τὸ σφάλμα. Ὅπως δήποτε, ἡ ὥρα δὲν ἦτο κατάλληλος διὰ μαθήματα ἠθικῆς. Τοὐλάχιστον ὁ Νῖκος οὔτε ἀκρόασιν οὔτε ἀπόκρισιν ἔδωκεν εἰς τοὺς λόγους μου, ἀλλὰ μὲ τόνον φωνῆς μὴ ἐπιδεχόμενον συζήτησιν :

—Νὰ φύγωμεν, εἶπε. Νὰ φύγωμεν ἀπ' ἐδῶ μίαν ὥραν ἀρχήτερα!

—Καλά, Νῖκο! Τώρα νὰ φύγωμεν δὲν εἶναι δυνατόν. Ἂς περάσωμεν τὴν νύκτα καὶ αὔριον βλέπομεν. Ἂς πλαγιάσωμεν τώρα.

—Νὰ πλαγιάσωμεν! Ποῦ ὕπνος;

Μετὰ κόπου καὶ μόχθου τὸν ἔπεισα, ὄχι νὰ κοιμηθῇ, ἀλλὰ νὰ ἐκδυθῇ καὶ νὰ ἐξαπλωθῇ εἰς τὸ στρῶμα, διὰ νὰ δώσω δὲ τὸ καλὸν παράδειγμα, ἤρχισα νὰ ἐκδύωμαι. Ἀνεφύη τότε νέον ζήτημα: Εἰς ποίαν κλίνην θὰ κοιμηθῶ ἐγώ. Ἤθελα νὰ λάβῃ ἐκεῖνος τὴν σιδηρᾶν, διότι ἐφοβούμην μὴ αἱ σανίδες τῆς ἄλλης χορεύουσαι τὴν νύκτα ἐπάνω εἰς τὰ τρίποδά των δώσουν νέαν ἀφορμὴν ταραχῆς εἰς τὰ ἀρκούντως ἤδη ταραγμένα νεῦρά του. Ἀλλ' ὁ Νῖκος δὲν ἐπείθετο. «Ἐγώ, ὁ εἰς ἀνάρρωσιν, ἔπρεπε νὰ λάβω κατοχὴν τῆς καλλιτέρας κλίνης,—καὶ τί θὰ ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου,—καὶ ἐπὶ τέλους χρεωστῶ νὰ τὸν ὑπακούω διότι ἦτο μεγαλείτερος.» Ἐνέδωσα διὰ νὰ δοθῇ πέρας εἰς τὴν συζήτησιν, ἀφοῦ ὅμως τὴν παρεξέτεινα ἐπίτηδες ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν, ἐπὶ σκοπῷ νὰ δώσω νέαν διεύθυνσιν εἰς τὰς σκέψεις του. Ἐνόμισα δὲ ὅτι τὸ κατώρθωσα ἰδὼν αὐτὸν ἐπὶ τέλους ἐκθηλυκώνοντα τὰ κομβία του, καὶ ἤρχισα νὰ ἐλπίζω ὅτι θὰ κοιμηθῶμεν.

Ἀλλ' ἀγνοῶ ὑπὸ τίνος σκέψεως κινούμενος, ὁ εὐλογημένος, διέκοψεν αἴφνης τὰς πρὸς κατάκλισιν προετοιμασίας καί, ἀφοῦ πρῶτον ἐκλείδωσε τὴν θύραν, ἐπεδόθη εἰς λεπτομερῆ ἐξέτασιν τοῦ δωματίου. Ἕως καὶ τὰς κρεμαμένας σινδόνας ἀνεσήκωσε διὰ νὰ ἴδῃ μὴ κρύπτεταί τι ὑπὸ τὰς κλίνας. Ἀφοῦ δὲ ἠρεύνησε τὰ ἐπὶ τοῦ πατώματος, ἤρχισε νὰ ἐξε-

τάζη καὶ τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων. Παρηκολούθουν τὰς κινήσεις του ἐν σιωπῇ, μειδιῶν λάθρᾳ διὰ τὴν ἀνησυχίαν του.

Ὑπεράνω τῆς κλίνης του ἐκρέμαντο ἐπὶ τοῦ τοίχου τρεῖς εἰκόνες· ἐν τῷ μέσῳ ἡ Παναγία, ἑκατέρωθεν δὲ ὁ ἅγιος Νικόλαος καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαήλ. Κάτωθεν τῶν εἰκόνων ἦτο καρφωμένον ἐπὶ τοῦ τοίχου, διὰ τεσσάρων καρφίων ὀρειχαλκίνων, ὕφασμα ἐπίμηκες κεντητόν. Ἐφαίνετο ὅτι ἐτοποθετήθη ἐκεῖ πρὸς τιμὴν τῶν εἰκόνων ὑπὸ γυναικείας φιλαρέσκου χειρός. Τὸ κέντημα δὲν εἶχέ τι τὸ ἀξιοπερίεργον, ἀλλ' ὁ Νῖκος τὸ περιειργάζετο μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς του λύχνον, ἀνεσήκωνε διὰ τῆς δεξιᾶς τὴν μεταξὺ τῶν καρφίων πλευρὰν τοῦ ὑφάσματος βλέπων τὸ ὑπὸ τὸ κέντημα. Αἴφνης γονατίζει ἐπὶ τῆς κλίνης, πλησιάζει τὸν λύχνον εἰς τὸν τοῖχον καὶ κύπτει τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ ἴδῃ καλλίτερα. Ἔπειτα, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, προσπαθεῖ διὰ τῶν δακτύλων ν' ἀποσπάσῃ τοῦ τοίχου τὸ ἐπὶ τῆς κάτω γωνίας καρφίον.

—Τί κάμνεις ἐκεῖ; ἠρώτησα πλησιάζων.

Τὸ καρφίον δὲν ἀπεσπᾶτο εὐκόλως.

—Τί εἶναι αὐτά, Νῖκο! Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ὠτακουστοῦμεν, θ' ἀρχίσωμεν τώρα καὶ ν' ἀνοίγωμεν τοὺς τοίχους!

Ὁ Νῖκος δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐξηκολούθησε τὴν ἐργασίαν του. Τὸ καρφίον ἐνδίδον εἰς τὸν κλονισμὸν τῶν δακτύλων του ἐχαλαρώθη βαθμηδὸν καὶ ἐξήχθη ἀπὸ τὸν τοῖχον καὶ ἀπὸ τὸ κέντημα. Ὁ Νῖκος, γονατιστὸς ἐπὶ τῆς κλίνης, ἀνεσήκωσε μὲ τὴν μίαν χεῖρα τὸ ὕφασμα, φωτίζων διὰ τῆς ἄλλης τὰ ὑπ' αὐτό. Ὁ τοῖχος ἦτο ζωγραφισμένος.

Ὁμολογῶ ὅτι, ὑπὸ τὴν πρόσφατον ἔτι ἐντύπωσιν τοῦ τρό-

μου καὶ τῶν ψιθυρισμῶν τῆς Κας Σοφίας, καὶ τοῦ μυστηρίου, τοῦ προφανῶς ἀναγομένου εἰς τὴν ἄγνωστον νέαν, τῆς ὁποίας τὸν θάλαμον κατείχομεν, —κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τῆς νυκτός, —ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιωπῆς τῆς εὐρείας ἐκείνης ἀρχαίας οἰκίας, — ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου τρέμοντος εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Νίκου, —ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἔβλεπα μὲ ψυχρὰν ἀδιαφορίαν τὴν ἐπὶ τοῦ τοίχου εἰκόνα, τὴν ὁποίαν μετὰ δέους παρετήρει ὁ ἐξάδελφός μου.

Ἐντὸς περιθωρίου ἐκ σταυρῶν καὶ κρανίων μικρῶν, ἐναλλὰξ συνδεομένων ἐν εἴδει ἁλύσεως, ἡ ζωγραφία παρίστα κτίριον μικρόν, ὁποῖον τὰ ἐξοχικὰ παρεκκλήσιά μας. Ἀλλὰ δὲν ἐφαίνετο ἁπλοῦν παρεκκλήσιον. Ἦτο τάφος. Ἐπὶ τῶν δύο φύλλων τῆς θύρας του, ὑπὸ δύο σταυρούς, ὑπῆρχε διπλῆ στήλη ἐπιτυμβίου ἐπιγραφῆς, ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν μικρῶν διαστάσεων ὁ ζωγράφος, μὴ δυνηθεὶς νὰ χαράξῃ τὰς λέξεις, ἀπεμιμήθη ἁπλῶς τὴν παράστασιν τῶν ψηφίων. Ἑκατέρωθεν τῆς θύρας, ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ μνημείου, ἦσαν ζωγραφισμένοι δύο μεγαλείτεροι σταυροί, ὑπὸ ἕκαστον δὲ τῶν σταυρῶν δύο ὀστᾶ χιαστί, —κάτωθεν τῶν ὀστῶν κρανίον, — καὶ ὑπὸ ἕκαστον κρανίον ἓν ψηφίον κεφαλαῖον, ἀριστερόθεν Μ καὶ δεξιόθεν Ν.

Ἡ εἰκὼν δὲν ἦτο ἔντεχνος. Εἶχε ζωγραφισθῇ ἐπὶ τοῦ λείου ἐκεῖ τοίχου διὰ μελάνης, ὑπὸ χειρὸς ὄχι καθ' ὑπερβολὴν ἐμπείρου. Ἀλλ' ἡ ἀτέλεια αὐτὴ τῆς τέχνης ἐπηύξανε τὴν ἀγριότητα τοῦ ἀπεικονίσματος, ἰδίως περὶ τὴν παράστασιν τῶν δύο κρανίων. Τὰ ἄνισα ἀνοίγματα τῶν ὀφθαλμῶν εἶχον τι τὸ ὑπὲρ φύσιν ἀποτρόπαιον. Αἱ γυμναὶ σιαγόνες διεστέλλοντο εἰς τρόπον ὥστε τὰ ἄνευ χειλέων ἐκεῖνα στόματα ἐφαίνοντο γελῶντα σατανικὸν γέλωτα. Γύρω γύρω δὲ τὰ

μεταξὺ τῶν σταυρῶν μικρὰ κρανία ἔβλεπον καὶ ἐκεῖνα μὲ τοὺς κενούς των ὀφθαλμοὺς καὶ ἐγέλων μὲ τὰ ἄσαρκα στόματά των.

Ἡ εἰκὼν ἐνέπνεεν ἀληθῶς φρίκην!

Ὁ Νῖκος δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὴν θέαν της. Ἀλλὰ κ' ἐγὼ μετὰ δυσκολίας ἐκυρίευσα τὴν ταραχήν μου.

— Ἄφησε, εἶπα ἐπὶ τέλους. Ἀρκετὰ ἐθαυμάσαμεν τὸ καλλιτέχνημα τοῦτο.

Καὶ ἀπέσυρα διὰ τῆς βίας ἀπὸ τὰ δάκτυλά του τὴν ἄκραν τοῦ ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον κατέπεσε καὶ ἐκάλυψε τὴν φρικώδη ζωγραφίαν.

Ὁ Νῖκος κατέβη ἀπὸ τὴν κλίνην καὶ ἐκάθισεν ἐπ αὐτῆς. Ἦτο κάτωχρος. Ἔλαβα ἐκ τῆς χειρός του τὸν λύχνον καὶ τὸν κατέθεσα ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἤθελα νὰ εἴπω τι διὰ νὰ τὸν καθησυχάσω, ἀλλ' αἱ λέξεις δὲν ἀνήρχοντο εἰς τὰ χείλη μου. Ἔλαβα μηχανικῶς τὸ καρφίον, τὸ ὁποῖον εἶχε πέσει ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ ἐπροσπάθησα νὰ τὸ βάλω εἰς τὴν προτέραν θέσιν του. Ἡ ἐργασία αὕτη μὲ ἀπησχόλησεν ἐπί τινας στιγμάς.

— Ἰδού, εἶπα, διωρθώθη τὸ πρᾶγμα καὶ δὲν θὰ ἐννοήσουν αὔριον ὅτι διεσκεδάσαμεν τὴν νύκτα ἀποκαλύπτοντες τὰ μυστικά των.

— Τί ἤθελες νὰ μὲ φέρῃς εἰς αὐτὸ τὸ κατηραμένον μέρος! ὑπέλαβεν ὁ Νῖκος. Ἀφότου ἐφθάσαμεν εἰς τὸν ἄγριον λιμένα του, προῃσθάνθην ὅτι κάτι κακὸν μᾶς περιμένει ἐδῶ. Νὰ φύγωμεν!

— Καλὰ, Νῖκο! Εἴμεθα σύμφωνοι. Αὔριον ἀναχωροῦμεν.

— Αὔριον! Πῶς;

—Θὰ εὕρωμεν κάτω εἰς τὴν Σκάλαν κανὲν καΐκι. Δὲν ἐχάθη ὁ κόσμος.

—Καΐκι! Ἐλησμόνησες τὴν ὑπόσχεσίν σου πρὸς τὴν μητέρα σου;

—Λοιπὸν πῶς νὰ γείνῃ;

—Νὰ ζητήσωμεν ἀλλοῦ φιλοξενίαν. Ἔχει καὶ ἄλλα χωρία εἰς τὴν νῆσον.

—Τοῦτο δὲν γίνεται, Νῖκο. Θὰ εἶναι προσβολὴ μεγάλη διὰ τὸν Κ Μελέτην. Ὁ ἄνθρωπος μᾶς ὑπεδέχθη μὲ τόσην καλοσύνην, τόσην προθυμίαν.

Ἐξηκολουθήσαμεν σχολιάζοντες ἐπὶ ὥραν πολλὴν τὸ πρᾶγμα. Παρεδέχετο καὶ ὁ Νῖκος τὸ ἄτοπον τοῦ νὰ προσβληθῇ δωρεὰν ὁ Κ. Μελέτης, ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπείθετο νὰ μείνωμεν μίαν ὁλόκληρον ἑβδομάδα εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἰς τοῦτο δὲν ἀντέτεινα, διὰ λόγους, τοὺς ὁποίους ἐθεώρησα περιττὸν νὰ διακοινώσω εἰς τὸν ἐξάδελφόν μου. Χωρὶς νὰ γνωρίζω τί μυστήριον κρύπτεται ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ Κ. Μελέτη. ἤμην ἀρκούντως πεπεισμένος ἐξ ὅσων εἶδα καὶ ἤκουσα, ὅτι ἡ παρουσία μας δὲν ἦτο βεβαίως εὐάρεστος εἰς τὸν οἰκοδεσπότην καὶ εἰς τὴν ἀδελφήν του, καὶ ὅτι ἡ τοῦ Νίκου ἰδίως ἦτο ἐπικίνδυνος διὰ τὴν θυγατέρα τοῦ φιλοξενοῦντος ἡμᾶς. Ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσωμεν, ὄχι χάριν τῶν προλήψεων καὶ τῶν φόβων τοῦ ἐξαδέλφου μου, ἀλλὰ χάριν τῆς θυγατρὸς τοῦ Κ. Μελέτη.

Ἀλλὰ πῶς ν' ἀναχωρήσωμεν;

Μετὰ πολλὰ εὑρέθη ἡ ζητουμένη διέξοδος. Τὸ ἀτμόπλοιον διὰ τοῦ ὁποίου ἤλθομεν εἰς τὴν νῆσον ἐπέστρεφεν ἐκ τοῦ γύρου του τὴν νύκτα τῆς μεθαύριον. Ἐπιβιβαζόμενοι εἰς αὐτὸ

ἠθέλομεν, ναὶ μέν, ἐπανέλθει καὶ πάλιν εἰς τὴν νῆσον ἐκ τῆς ὁποίας σήμερον τὸ πρωὶ ἀνεχωρήσαμεν, ἀλλ' ἐκεῖθεν ἠδυνάμεθα τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν περιοδείαν, κατὰ τὸ ἀρχικὸν δρομολόγιόν μας. Θ'ἀπορήσουν οἱ ἐκεῖ φίλοι διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ἐπάνοδόν μας, ἀλλὰ τοῦτο ἀδιάφορον. Εὑρίσκομεν πρόφασίν τινα πρὸς ἐξήγησίν της, χωρὶς νὰ ἐκθέσωμεν τὴν ὑπόληψιν τοῦ Κ. Μελέτη ἢ τῆς οἰκίας του. Τὸ οὐσιῶδες εἶναι, ἔλεγα πρὸς τὸν Νῖκον, ὅτι οὔτε βρυκόλακες ὑπάρχουν ἐκεῖ, οὔτε γυναῖκες νευρικαί, οὔτε σταυροὶ καὶ κρανία ἐπὶ τῶν τοίχων, καὶ ὅτι περιορίζεται οὕτως εἰς μόνην μίαν εἰσέτι νύκτα ἡ διαμονή μας ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ Κ. Μελέτη.

Ὁ Νῖκος, βλέπων ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ ἀλλέως, παρεδέχθη τὸ σχέδιόν μου, διαμαρτυρόμενος ὅμως ὅτι δὲν μένει περισσότερον καὶ ὅτι, ἐὰν ἐγὼ μετανοήσω, ἐκεῖνος θ' ἀναχωρήσῃ ἐξ ἅπαντος. Τοῦτο ἐγνώριζα ὅτι ἦτο ἀπειλὴ πρὸς ἐκφόβισίν μου καὶ ὅτι ὑπὸ οὐδεμίαν περίστασιν δὲν θὰ μὲ ἀπεχωρίζετο, ἀλλὰ τὸν ἐβεβαίωσα, οὐχ ἧττον, ὅτι δὲν θὰ μετανοήσω καὶ ὅτι μεθαύριον θ' ἀναχωρήσωμεν ἀφεύκτως.

—Τώρα λοιπὸν ἡσύχασε, Νῖκο, καὶ κοιμήσου.

—Πῶς θέλεις νὰ κοιμηθῶ μὲ αὐτὰ τὰ κρανία ἀπ' ἐπάνω μου!

—Ὅπως θέλεις, ἐγὼ ὅμως θὰ κοιμηθῶ.

Ἐξεδύθην καὶ ἔπεσα εἰς τὰ μαλακὰ στρώματα τῆς σιδηρᾶς κλίνης, ἐνῷ ὁ Νῖκος ἐξηπλώθη μὲ τὰ ἐνδύματά του ἐπὶ τῆς κλίνης του, μὲ ἀπόφασιν νὰ μὴ σβύσῃ τὸν λύχνον καὶ νὰ περιμείνῃ οὕτω τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου.

Δ'.

Δὲν ἔχω τὴν συνήθειαν νὰ κοιμῶμαι μὲ τὸν λύχνον καίοντα, ἀλλὰ δὲν ἦτο τοῦτο τὸ ἐμποδίζον τὸν ὕπνον νὰ κλείσῃ τὰ βλέφαρά μου. Ὁ νοῦς μου ἦτο εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Κ. Μελέτη. Περὶ αὐτῆς ἐσκεπτόμην. Διατί ἂν ἰδῇ τὸν Νῖκον θ' ἀποθάνῃ; Καὶ διατί ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς τὸ δωμάτιόν της; Διατί πρὸ πάντων τὸ κεφαλαῖον ἐκεῖνο Ν ὑπὸ τὸν σταυρὸν καὶ τὸ κρανίον;

Ἐπροσπάθουν ν' ἀναπλάσω διὰ τῆς φαντασίας τὸ ἄγνωστον δρᾶμα, τὸ ὁποῖον ὑπέκρυπτον οἱ τρόμοι τῆς Κυρίας Σοφίας καὶ οἱ λόγοι τοῦ ἀδελφοῦ της καὶ ἡ ὑπὸ τὸ κέντημα εἰκών, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ καταλήξω εἰς συμπέρασμα ἱκανοποιοῦν τὴν περιέργειάν μου. Ἀλλ' ὅμως πρέπει νὰ ἐξεύρω τρόπον νὰ διαφωτίσω τὸ μυστήριον. Πῶς; — Ἐσχεδίαζα πρὸς τοῦτο μυρία σχέδια. Ἐνεφανίζοντο ἀλληλοδιαδόχως ὡς φάσματα ἐνώπιόν μου ἡ γραῖα ὑπηρέτρια, ὁ Γεώργης, ὁ Παντελῆς. Συλλαμβανόμενοι εἰς τὰ ἔντεχνα δίκτυά μου, ἀπεκρίνοντο εἰς τὰς πλαγίας ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας ἐπιτηδείως ἔθετα εἰς αὐτούς· ἐπρόδιδον ἄκοντες τὸ μυστικόν. Ἀλλ' αἱ ἀποκρίσεις των δὲν εἶχον σειρὰν οὔτε νόημα καὶ ἐπανηρχόμην εἰς τὴν αὐτὴν καὶ πάλιν σύγχυσιν ἰδεῶν. Ἐνύσταζα!

Ἐπὶ τέλους, διὰ νὰ καθησυχάσω τὴν φαντασίαν μου, ἐσκέφθην ὅτι ἔχω δύο ἡμέρας εἰσέτι ἐνώπιόν μου καὶ μίαν νύκτα, καὶ ὅτι θὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο εὐκαι-

ρία νὰ πληροφορηθῶ τὴν ἀλήθειαν, ὥστε κλείσας τὰ βλέφαρα ἀπεφάσισα νὰ κοιμηθῶ.

Ἀλλ᾽ ὁ ὕπνος δὲν ἤρχετο. Δὲν ἤρχετο δὲ διότι, κατὰ κακὴν τύχην καὶ ὡσὰν νὰ μὴ ἤρκουν τὰ ἄλλα, ἠγέρθη αἴφνης σφοδρότατος ἄνεμος καὶ ἐβόϊζε μαινόμενος περὶ τοὺς τοίχους τῆς οἰκίας, καὶ ἐσύριζε σείων τὰ κλειστὰ παραθυρόφυλλα. Ἐνίοτε μοῦ ἐφαίνετο ὅτι κλονεῖται ἡ οἰκία ὁλόκληρος καὶ ἡ κλίνη μου συγχρόνως. Ἐλυπούμην τὸν δυστυχῆ Νῖκον ἀναλογιζόμενος ὁποίαν ἐντύπωσιν θὰ προξενῇ εἰς αὐτὸν ἡ βοὴ τῆς τρικυμίας. Τὸν παρετήρουν κρυφίως ἡμιανοίγων τὰ βλέφαρα. Ἔμενεν ἀκίνητος ἐπὶ τῆς κλίνης του, μὲ τὰς χεῖρας σταυρωμένας ὑπὸ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς, προσηλωμένους εἰς τὴν ὀροφήν. Δὶς ἢ τρὶς τοὺς ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ καὶ μοῦ ἀπέτεινε ταπεινῇ τῇ φωνῇ τὸν λόγον, ἐρωτῶν ἐὰν κοιμῶμαι. Δὲν ἀπεκρίθην, προσποιούμενος ὅτι κοιμῶμαι. Δὲν εἶχα διάθεσιν διὰ συνομιλίαν. Καὶ τί νὰ εἴπω; Ἄλλως δὲ ᾐσθανόμην σφοδρῶς τὴν ἀνάγκην ὕπνου.

Ἐπὶ τέλους ἀπεκοιμήθην.

Δὲν γνωρίζω πρὸ πόσης ὥρας ἐκοιμώμην ὅτε, ἐξαίφνης, ᾐσθάνθην ἐπὶ τοῦ ὤμου μου ψυχρὰν καὶ βαρεῖαν χεῖρα σείουσάν με. Ἤνοιξα ἔντρομος τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀνεκάθισα ἐπὶ τῆς κλίνης. Ὁ Νῖκος ἵστατο ἐνώπιόν μου μὲ τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων.

—Σιωπή, ἐψιθύρισε. Κάτι τρέχει ἐδῶ. Ἄκουσε!

Τῷ ὄντι ἠκούοντο ἔξω εἰς τὴν αἴθουσαν βηματισμοὶ ἐλαφροὶ καὶ ψιθυρισμοί. Ἐπήδησα ἐκ τῆς κλίνης καὶ ἔδραμα πρὸς τὴν θύραν ἀψοφητί.

Δυστυχῶς, εἰς τὰς ἀτόπους πράξεις ἅμα γείνῃ ἅπαξ τὸ

πρῶτον βῆμα, τετέλεσται! Πρό τινων ὡρῶν ἠγανάκτησα κατὰ τοῦ ἐξαδέλφου μου, ὅτε κατεσκόπευσε τὸν Κ. Μελέτην καὶ τὴν ἀδελφήν του, ἠγανάκτησα δὲ καὶ κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου,διότι τὸν ἐμιμήθην. Τώρα, ἐκόλλησα τὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὴν κλειθρίαν, χωρὶς κἂν νὰ σκεφθῶ ὅτι παρέβαινα τοὺς κανόνας τῆς χρηστοηθείας. Ἡ αἴθουσα ἐφωτίζετο ὑπὸ τῶν πρώτων ἀκτίνων τῆς αὐγῆς, ἐνῷ ἐντὸς τοῦ κλειστοῦ δωματίου μας ὁ καίων εἰσέτι λύχνος διετήρει τῆς νυκτὸς τὴν χροιάν. Ὁ Κ. Μελέτης περιβεβλημένος μακρὸν ποδῆρες φόρεμα, μὲ σκοῦφον νυκτικὸν ἐπὶ κεφαλῆς, διήρχετο τὴν αἴθουσαν ἐπιστρέφων πρὸς τὸ δωμάτιόν του, εἰς δὲ τὸ ἄκρον τῆς αἰθούσης, ἐπὶ τῶν πρώτων βαθμίδων τῆς κλίμακος, δύο μορφαὶ γυναικεῖαι κατέβαινον. Ἀνεγνώρισα ὄπισθεν τὴν Κυρίαν Σοφίαν. Ἡ ἄλλη ἦτο νέας γυναικὸς μορφή. Καὶ αἱ δύο κατάμαυρα ἐνδεδυμέναι. Δὲν ἦσαν βεβαίως φαντάσματα οὔτε ἐξωτικά. Τὰς ἤκουσα βαθμηδὸν ἀπομακρυνομένας, μέχρις οὗ ἐκλείσθη μετὰ κρότου ἡ ἐξώθυρα τῆς οἰκίας.

Ὅτε ἐστράφην πρὸς τὰ ὀπίσω, ὁ Νῖκος ὄρθιος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου, ἐσταυροκοπεῖτο.

Εἶχεν ἀποκοιμηθῆ ἐπὶ τέλους καὶ αὐτός,ἀλλὰ τὸν ἀνήσυχον ὕπνον του διέκοψεν ἡ ἐντὸς τῆς οἰκίας κίνησις. Δὲν εἶχεν εἰσέτι συνέλθει ἐντελῶς ἐκ τοῦ ὕπνου ὅτε, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν νυκτερινῶν ἐντυπώσεών του, μὲ ἐξύπνησε κατάτρομος. Τὴν φορὰν ταύτην ἠδυνήθην ἄνευ προσποιήσεως νὰ γελάσω διὰ τοὺς φόβους του, βοηθοῦντος μάλιστα καὶ τοῦ φωτὸς τῆς ἡμέρας.

Ἔσβυσα τὸν λύχνον καὶ ἤνοιξα τὸ παράθυρον διὰ νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ δωματίου ὁ καθαρὸς ἀὴρ τῆς αὐγῆς καὶ αἱ χαρμόσυνοι ἀκτῖνες τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου.

Ὁ ἄνεμος εἶχε κοπάσει, ὁ δὲ οὐρανὸς ἦτο αἴθριος. Ἦτο μεγαλοπρεπὴς καὶ ὡραία ἡ ἐκ τοῦ παραθύρου θέα! Ἡ οἰκία ἦτο ἐκ τῶν σχηματιζουσῶν τὸν ἐξωτερικὸν περίβολον τοῦ Κάστρου, ἔκειτο δὲ ὑπεράνω τῆς κοιλάδος καὶ ἀπέναντι τοῦ ἀποκρήμνου ἀκρωτηρίου, τὸ ὁποῖον χθές, εἰς τὸ φῶς τῆς δείλης, μᾶς ἐπροξένησε τόσον πένθιμον ἐντύπωσιν. Ἤδη, βλεπόμενον ἄνωθεν καὶ φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, δὲν εἶχε τὴν χθεσινὴν ἀπαισίαν μορφήν του. Ἀλλ᾽ οὐχ ἧττον καὶ σήμερον εἶχέ τι τὸ ἄγριον καὶ τὸ ἐπιβλητικὸν ἡ ἀπότομος γραμμὴ τὴν ὁποίαν διέγραφεν εἰς τὸν οὐρανόν, βυθιζόμενον ἐκ τοσούτου ὕψους ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ἤστραπτε μακρόθεν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ταπεινόν τι λευκὸν οἰκοδόμημα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐξοχικὸν παρεκκλήσιον.

Ἡ καλλιεργημένη κάτω κοιλάς, βαθμηδὸν ἀν-

υψουμένη, ἐστενοῦτο εἰς φάραγγα καὶ ἀπέληγεν εἰς πυκνὸν ἐλαιῶνα. Πρὸς τὰ δεξιά, κάτωθεν τοῦ κρημνοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε τὸ Κάστρον, ἐλεύκαζον αἱ ὀλίγαι οἰκοδομαὶ τῆς Σκάλας. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπλανῶντο καὶ ἐπανεπαύοντο εἰς μυρίας χαρι-

έσσας λεπτομερείας, ἀλλ' ἐπανήρχοντο καὶ πάλιν εἰς τὸ φοβερὸν ἀπέναντι ἀκρωτήριον καὶ εἰς τὸ λευκὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς παρεκκλήσιον.

Πέρα τοῦ ἀκρωτηρίου ἡπλοῦτο ἡ κυανῆ ἔκτασις τοῦ Αἰγαίου, μακρὰν δέ, διὰ μέσου τῆς πρωϊνῆς ὁμίχλης, διεκρίνοντο κυαναῖ ἐπίσης αἱ κορυφαὶ τῶν ἀπεχουσῶν νήσων.

Μὲ ἀπέσπασεν ἐκ τῆς προσοχῆς, μὲ τὴν ὁποίαν ἐπεξειργαζόμην τὸ ποικίλον ἐκεῖνο πανόραμα, ἦχος φαιδρὸς κωδώνων ἐκ παρακειμένης ἐκκλησίας. Μὲ ἀνέμνησεν ὅτι ἡ ἡμέρα ἦτο Κυριακή.

Ε'.

Ὅτε, ἀφοῦ ηὐτρεπίσθημεν μὲ τὴν ἡσυχίαν μας, ἐξήλθομεν ἀπὸ τὸ δωμάτιόν μας, εὕρομεν τὸν Κ. Μελέτην εἰς τὴν αἴθουσαν, πίνοντα τὸν καφέν του. Μᾶς ἐκαλημέρισε μὲ εὐπροσηγορίαν, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδὲν διεκρίνετο ἴχνος τῶν χθεσινῶν ἐπεισοδίων, καὶ κτυπήσας τὰς παλάμας ἐφώναξε, «Μαρία, Μαρία».

Ἡ γραῖα ὑπηρέτρια μᾶς ἔφερε τὸν καφέν.

—Πῶς εἶναι ἡ Κυρία Σοφία; ἠρώτησα.

—Πολὺ καλά, εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ὁ Κ. Μελέτης μειδιῶν. Ἀπόδειξις δέ, ὅτι ἐξῆλθε πρωῒ πρωῒ μὲ τὴν θυγατέρα μου. Ἐπῆγαν νὰ περάσουν τὴν Κυριακήν των εἰς τὸ Μονατῆρι τῶν γυναικῶν.

Δὲν ἐχρειάζετο πολὺς νοῦς διὰ νὰ ἐννοήσω ὅτι ἡ ἀποχώ-

ρησις αὕτη τῆς θείας καὶ τῆς ἀνεψιᾶς συνεβιβάσθη διὰ νὰ μὴ ἴδῃ τὸν Νῖκον ἡ Κυρία Ἑλένη. Τὸ πρᾶγμα ἐξοικονομήθη οὕτω διὰ σήμερον. Τί ἆρά γε θὰ μηχανευθῇ διὰ τὴν ἐπαύριον;

—Λοιπόν, ὑπέλαβα, δὲν θὰ ἔχωμεν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδωμεν τὴν Κυρίαν θυγατέρα σας;

—Βεβαίως! Τὸ ἑσπέρας θὰ ἐπανέλθῃ. Μὲ ἐπεφόρτισε νὰ σᾶς ζητήσω συγγνώμην διὰ τὴν ἀπουσίαν της, ἀλλὰ θ' ἀπολογηθῇ μόνη της τὸ ἑσπέρας.

Τὸ ἑσπέρας! Ἂς περιμείνω λοιπόν, ἐξ ἀνάγκης, ἕως τὸ ἑσπέρας.

Μετὰ τὸν καφὲν ἐπορεύθημεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου οἱ Ἐπίτροποι μᾶς ὑπεδέχθησαν μετὰ πάσης τιμῆς, προσφέροντες καὶ λαμπάδας, κατὰ τὸ σύνηθες, ἐπὶ δίσκου ἀργυροῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐφιλοτιμήθημεν νὰ καταθέσωμεν τὸν ὀβολόν μας, «διὰ τὸ λάδι τῆς ἐκκλησίας».

Μετὰ τὴν λειτουργίαν ὁλόκληρος ἡ πρωΐα κατηναλώθη εἰς ἐπισκέψεις. Ὁ Κ. Μελέτης μᾶς ὡδήγησε καὶ μᾶς παρουσίασεν εἰς ὅλας τὰς ἀρχὰς καὶ πάσας τὰς ἐπισημότητας τῆς νήσου.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος τούτου μὲ διεσκέδασε πολὺ εἰς ὅσας ἄλλας νήσους ἐπεσκέφθημεν. Μοῦ ἐδίδετο οὕτως ἀφορμὴ νὰ γνωρίσω νέα πρόσωπα, πολλῶν δ' ἐξ αὐτῶν ἡ γνωριμία συνετέλεσεν εἰς τὸ ν' ἀποκαταστήσῃ λίαν εὐχάριστον τὴν ἐπὶ τῆς πατρίδος των διαμονήν μας. Ἀλλ' ἐνταῦθα οὐδεμίαν εὕρισκα ἡδονὴν εἰς τὰς χρεωστικὰς ταύτας ἐπισκέψεις. Ὁ νοῦς μου ἦτο ἀλλοῦ, ἡ δὲ ἀπόφασις τοῦ ν' ἀναχωρήσωμεν τὴν ἐπαύριον μοῦ ἀποκαθίστα ὅλως ἀδιαφόρους τὰς ἐφημέρους ἐκείνας γνωριμίας. Πρὸς δὲ τούτοις ἐπηύξανε τὴν κα-

κήν μου διάθεσιν καὶ ἡ ἀϋπνία τῆς νυκτός. Οὔτε ὁ Νῖκος ἐφαίνετο καλλίτερον διατεθειμένος. Δὲν ἠδυνάμεθα ὅμως ν'ἀποφύγωμεν τὸ ἐπακόλουθον τοῦτο τῆς τόσον εὐγενῶς παρεχομένης φιλοξενίας, ὥστε ἐπεσκέφθημεν ἀλληλοδιαδόχως τὸν Ἔπαρχον, τὸν Δεσπότην, τὸν Δήμαρχον, τὸν οἰκονομικὸν Ἔφορον, τὸν Σχολάρχην, τὸν Εἰρηνοδίκην, τὸν πρώην βουλευτήν, τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος νέου βουλευτοῦ, καὶ διαφόρους ἄλλους ἐκ τῶν προκρίτων τῆς νήσου.

Ἦτο ἆρά γε ὅλως αὐθόρμητος ἡ εὐγένεια τοῦ Κυρίου Ἐπάρχου, ὅστις μᾶς προσεκάλεσεν εἰς τὸ δεῖπνον, διὰ νὰ διέλθωμεν τὴν ἑσπέραν εἰς τὴν οἰκίαν του; Ἦσαν ὅλως εἰλικρινεῖς αἱ διαμαρτυρήσεις τοῦ Κ. Μελέτη, ἐπιμένοντος νὰ μᾶς κρατήσῃ ἐκεῖνος; Ὁ Ἔπαρχος δὲν ἐνέδωκεν, ὁ δὲ Κ. Μελέτης συγκατετέθη ἐπὶ τέλους, ὑποσχεθεὶς μάλιστα νὰ μᾶς συνοδεύσῃ εἰς τοῦ Κυρίου Ἐπάρχου.

Τὴν μεσημβρίαν ὁ Κ. Μελέτης μᾶς εἶχε γεῦμα πολυτελές, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθισαν καί τινες ἐξ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους πρὸ ὀλίγης ὥρας ἐπεσκέφθημεν. Ὅλοι ἄνδρες. Ἡ Μαρία καὶ ὁ Παντελῆς ὑπηρέτουν μετὰ ζήλου, μαρτυροῦντος διὰ τῆς ὑπερβολῆς του τὸ ἔκτακτον τῆς περιστάσεως. Ὁ δὲ οἰκοδεσπότης προήδρευε μετ' ἀξιοπρεπείας, ὡς ἄνθρωπος συνειθισμένος εἰς πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς φιλοξενίας.

Ἦτο καθ' ὅλα ἀξιοπρεπὴς καὶ ἐπιβλητικὸς ὁ Κ. Μελέτης. Τὸ παρουσιαστικόν του, οἱ τρόποι του, ὁ τόνος τῆς φωνῆς του, ἡ ἐνδυμασία του αὐτή, πρὸς δὲ καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν σέβας τῶν ἄλλων νησιωτῶν, τὰ πάντα ἐμαρτύρουν τὴν ἀρχοντικὴν καταγωγήν του. Ἦτο τύπος τῆς ἀνέκαθεν ἐξευρωπαϊσμένης ἀριστοκρατίας τῶν νήσων μας, ὅπου ἡ διατήρησις τῶν Βενε-

τικῶν παραδόσεων καὶ ἡ συνεχὴς μετὰ ξένων ἐπαφή, ὡς ἐκ τῆς διὰ θαλάσσης ἐπικοινωνίας, ἐμόρφωσαν ἤθη καὶ ἔθιμα μὴ ἀνευρισκόμενα εἰς τὴν Στερεάν. Τώρα ταῦτα πάντα ἐκλείπουν βαθμηδόν. Ἡ ἐξάσκησις τῶν συνταγματικῶν μας θεσμῶν καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ Πανεπιστημίου ἐπιφέρουν ἀνάμιξιν κοινωνικὴν καὶ ἰσοπέδωσιν, αἵτινες ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καταστρέφουν τὰς παλαιὰς — καλὰς ἢ κακὰς — ἀνισότητας. Ὁ Κ. Μελέτης ἦτο ἑξηκοντούτης περίπου, ἰσχνός, μετρίου ἀναστήματος. Τὸν ἀνεδείκνυεν ὅμως μεγαλείτερον τὸ ἄκαμπτον τοῦ στήθους του καὶ ὁ ὄρθιος λαιμός του, τὸν ὁποῖον περιέδεε διὰ πολλῶν πτυχῶν ὁ καλῶς ἐσφιγμένος λαιμοδέτης του. Ἦτο ξυρισμένος τὸν πώγωνα καὶ τὰ χείλη. Ἡ ὅλη περιβολή του συνηρμόζετο πρὸς τὸ σοβαρὸν τῆς ἐκφράσεώς του καὶ πρὸς τὸν βαρὺν τῆς φωνῆς του τόνον, ὅτε ὡμίλει ἐκφέρων βραδέως τὰς λέξεις. Δὲν τὸν εἶδα νὰ γελάσῃ, ἀλλ', ἀπεναντίας, ἐμειδία συχνάκις. Τὸ μειδίαμά του ὅμως ἐφαίνετο προερχόμενον ὄχι ἐξ εὐθυμίας, ἀλλ' ἐξ ἁβροφροσύνης καὶ εὐγενείας. Δὲν ἐμειδίων ὁμοῦ μὲ τὰ χείλη καὶ οἱ ὀφθαλμοί του.

Διαρκοῦντος τοῦ γεύματος ἡ ὁμιλία περιεστράφη, ὡς εἰκός, εἰς τὰ περὶ τῆς νήσου. Ὁ Νῖκος, ὅστις εὐτυχῶς ἐφαίνετο λησμονήσας τὰ χθεσινά, ἐζήτει πληροφορίας ἀπὸ τὸν γείτονά του, ἀνεμίχθησαν δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συνδαιτυμόνες εἰς τὴν συνομιλίαν καὶ ἕκαστος προσέθετέ τι εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἀξιοθεάτων, ὅλοι δὲ ἐμεγαλοποίουν, νομίζω ἐκ πατριω-

τισμοῦ, τὴν ἀξίαν τῶν οἰκοδομῶν ἢ τῶν τοποθεσιῶν τὰς ὁποίας μᾶς συνίστων νὰ ἐπισκεφθῶμεν.

—Ὅλα καλὰ καὶ ἀξιοπερίεργα, ὑπέλαβα εἰς ἀπόκρισιν τοῦ τελευταίου λαλήσαντος, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν ὅσα μᾶς λέγετε, διότι ἀναχωροῦμεν αὔριον.

Νομίζω ὅτι δὲν ἠπατήθην ἰδὼν λάμψιν εὐχαριστήσεως εἰς τοῦ Κ. Μελέτη τοὺς ὀφθαλμούς, τοὺς ὁποίους ἔστρεψε διὰ μιᾶς πρὸς ἐμέ. Ἀλλ' ὅμως μετὰ πολλῆς φυσικότητος προσεποιήθη ἔκπληξιν δυσάρεστον.

—Αὔριον, ἀνέκραξε! Τοῦτο μόνον δὲν γίνεται. Δὲν σᾶς ἀφίνομεν!

Ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν ἐπεκύρωσαν ἐντόνως τοῦ οἰκοδεσπότου τὰς διαμαρτυρήσεις. Ὁ Νῖκος κ' ἐγὼ ἐξεφράσαμεν τὴν λύπην μας διὰ τὴν μή, ἐξ ἀνάγκης, παράτασιν τῆς διαμονῆς μας, ἐδώσαμεν δὲ πολλὰς ὑποσχέσεις προσεχοῦς ἐπανόδου. Ἡ ἀπόφασίς μας δὲν ἐθεωρήθη ὡς τελειωτική, οὐδ' ἡμεῖς δ' ἀφ' ἑτέρου ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον νὰ τὴν διατρανώσωμεν δι' ἐπισημοτέρου τρόπου.

Ἐν τούτοις ἐσχεδιάσθη τὸ πρόγραμμα ἐκδρομῆς διὰ τὴν αὔριον, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Κ. Σπυράκη, ἀνεψιοῦ τοῦ Κ. Μελέτη, ἀναλαβόντος αὐτοκλήτως καὶ προθύμως τὰ χρέη ξεναγοῦ.

Τὸ γεῦμα παρετάθη ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν. Μόλις δὲ ἀπετελειώσαμεν, μετέβημεν, χάριν τοῦ καφέ, εἰς τὴν αἴθουσαν, καθὸ ἀερικωτέραν, ὅτε ἤρχισαν αἱ ἀντεπισκέψεις ὅσων ἐπεσκέφθημεν τὴν πρωΐαν. Ὁ Δεσπότης, ὁ Ἔπαρχος, ὁ οἰκονομικὸς Ἔφορος, ὁ πρώην βουλευτής, ὁ Εἰρηνοδίκης, ὁ Δήμαρχος, οἱ πρόκριτοι ὅλοι τῆς νήσου ἦλθον νὰ μᾶς ἀντιχαιρετήσουν.

Ὁλόκληρον τὸ ἀπόγευμα κατηναλώθη οὕτω. Καὶ ὅμως ἠσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην, ὁ Νῖκος κ' ἐγώ, νὰ ἐξέλθωμεν ὀλίγον, νὰ περιπατήσωμεν, νὰ κινηθῶμεν, ν' ἀναπνεύσωμεν. Τοῦτο ἐννοήσας ὁ Κ. Μελέτης ἐπρότεινε, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, εἰς τοὺς πληροῦντας τὴν αἴθουσαν φίλους νὰ μᾶς δείξουν τὰ ἐρείπια ἀρχαίου οἰκοδομήματος, εἰς ἡμισείας περίπου ὥρας ἀπόστασιν.

Ἐξήλθομεν λοιπὸν πάντες ὁμοῦ εἰς περίπατον, ὁμοιάζοντα ὡς ἐκ τῆς πληθύος τῆς συνοδίας πρὸς ἐκδρομὴν ἐπιστημονικοῦ συλλόγου. Θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ ἤμεθα μόνοι καὶ ἐλεύθεροι, ἀλλ' ἡ φιλοξενία ἐπιβάλλει καθήκοντα εἰς τὸν δεχόμενον ὅσον καὶ εἰς τὸν παρέχοντα αὐτήν. Ἄλλως δὲ ὁ περίπατος ἦτο τερπνός, ἡ ἑσπέρα ὡραία, ἡ θέα μεγαλοπρεπής, ὁ ἀὴρ ζωογόνος. Καὶ τὰ ἐρείπια δὲ ἦσαν ἀξιοπερίεργα, μολονότι, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, αἱ ἀρχαιολογικαὶ διασαφήσεις τοῦ Κυρίου Σχολάρχου, ὅστις ἦτο καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν τῆς συνοδίας, μοῦ ἐφάνησαν μᾶλλον φαντασιώδεις.

Ἐπεστρέψαμεν ἀπὸ τὸν περίπατον πολὺ ἐξώρας. Ὁ Κ. Μελέτης ἔβλεπεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸ ὡρολόγιόν του. Ὅτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τὸ Κάστρον, ἐξέφρασε τὸν φόβον, ὅτι ἡ Κυρία Ἐπαρχίνα θ' ἀνησυχῇ, καὶ ἐπρότεινε νὰ διευθυνθῶμεν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ Ἐπαρχεῖον. Φυσικῷ τῷ λόγῳ, δὲν ἀντετείναμεν εἰς τοῦτο ὁ Νῖκος κ' ἐγώ, ἀλλὰ δὲν μοῦ διέφυγεν ὁ ὑποκεκρυμμένος σκοπὸς τοῦ Κου Μελέτη, θέλοντος νὰ μᾶς απομακρύνῃ τῆς οἰκίας του. Ἐνόησα ὅτι διὰ τὴν σήμερον δὲν ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ πραγματοποιήσω τὰ σχέδιά μου πρὸς ἐξιχνίασιν τοῦ μυστηρίου. Ἀλλ' αὔριον θὰ ἐξευρεθῇ ἐξ ἅπαντος τρόπος πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς περιεργείας μου, τὴν ὁποίαν

ἐπηύξανε καὶ ἡ γενικὴ πανταχοῦ καὶ παρὰ πάντων σιωπὴ ὡς πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Κ. Μελέτη. Οὔτε κατὰ τὰς διαφόρους ἐπισκέψεις καὶ ἀντεπισκέψεις, οὔτε κατὰ τὸ γεῦμα, οὔτε βραδύτερον εἰς τοῦ Ἐπάρχου, οὐδεὶς ἠρώτησε τὸν Κ. Μελέτην περὶ τῆς Κυρίας Ἑλένης. Ἐφαίνετο ὡς ἂν ὑπῆρχε γενική τις συνεννόησις, ὅπως μὴ γείνῃ λόγος περὶ αὐτῆς ἐνώπιόν μας.

Ἡ Κυρία Ἐπαρχίνα, ἥτις δὲν εἶχε παρουσιασθῇ κατὰ τὴν πρωϊνήν μας ἐπίσκεψιν, μᾶς ὑπεδέχθη μετὰ προθύμου καὶ ἀφελοῦς φιλοφροσύνης, μὴ ἀποκρούουσα τοὺς ἐκ προοιμίων ἐπαίνους τῶν λοιπῶν προσκεκλημένων διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς κοτόπηττας, περὶ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁποίας διέπρεπεν, ὡς φαίνεται, καθὸ Ρουμελιώτισσα. Τὸ δεῖπνον ἦτο ἀξιόλογον, ἡ κοτόπηττα ἐδικαίωσε πληρέστατα τὴν φήμην τῆς Κυρίας Ἐπαρχίνας, αἱ προπόσεις εἰς ὑγείαν παρόντων καὶ ἀπόντων δὲν εἶχον τέλος, αἱ περὶ τὴν τράπεζαν συνομιλίαι ἦσαν ζωηραί, καὶ ἡ ὥρα παρῆλθε, μέχρι βαθείας νυκτός, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωμεν.

Ἐπὶ τέλους ὁ Κ. Μελέτης εὐηρεστήθη νὰ μᾶς ὑποδείξῃ ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ ἀναχωρήσωμεν.

Ὁ Κ. Σπυράκης ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἔλθῃ τὸ πρωῒ νὰ μᾶς παραλάβῃ καί συνοδεύσῃ, καθὼς συνεφωνήθη, διὰ νὰ ἴδωμεν τὰ ἀξιοπερίεργα τῆς νήσου.

Τὴν θύραν μᾶς ἤνοιξε καὶ πάλιν ἡ γραῖα ὑπηρέτρια. Ἡ Κυρία Σοφία δὲν ἐφάνη, ἔτι δὲ ὀλιγώτερον ἡ Κυρία Ἑλένη. Εἰς ἀπάντησιν ἐρωτήσεως τοῦ Κ. Μελέτη, ἀποροῦντος δῆθεν διὰ τὴν μὴ ἐμφάνισίν των, ἡ Μαρία τὸν ἐπληροφόρησεν ὅτι αἱ κυρίαι ἐκοιμήθησαν.

Τὸ καθ᾽ ἡμᾶς, νομίζω ὅτι θὰ ἐκοιμώμεθα τὴν νύκτα ἐκεί-

νην, καὶ ἂν ἔτι ἤρχοντο ὅλα τῆς νήσου τὰ ἐξωτικὰ νὰ στήσουν χορὸν ἐντὸς τοῦ δωματίου μας. Τόσον εἴμεθα νυσταγμένοι! Ὁ Νῖκος, ἀρυόμενος θάρρος ἐκ τῆς περὶ ἀναχωρήσεως ἀποφάσεώς μας, ἐξηπλώθη ὑπὸ τὰς σινδόνας τῆς κλίνης του καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐκοιμώμεθα καὶ οἱ δύο βαθέως.

ϛ'.

Τὸ πρωὶ ὁ Κ. Σπυράκης ἦλθεν ἀπὸ τὰ ἐξημερώματα. Ἔκρουσεν ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν τὴν θύραν μας, μέχρις οὗ κατορθώσῃ νὰ μᾶς ἐξυπνήσῃ καὶ λάβῃ ἀπόκρισιν ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἤμεθα ἕτοιμοι.

Δὲν εἴχομεν ἐξηγηθῆ ὅτι θὰ ἔλθῃ τόσον ἐνωρὶς καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἀποκρύψω ὅτι, δυσαρεστηθεὶς διὰ τὸ πρόωρον ἐξύπνημα, τὸν ἔστειλα εἰς τὸν διάβολον. Οὔτε ἀναλαμβάνω νὰ διαβεβαιώσω ὅτι δὲν συμπεριέλαβα εἰς τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸ σεβαστὸν πρόσωπον τοῦ Κ. Μελέτη, διότι ἤμην πεπεισμένος ὅτι ἐκεῖνος διωργάνωσε καὶ τὰ τῆς ἐκδρομῆς ταύτης. Ἀλλὰ μὴ ἔχων τὴν ἐλαχίστην διάθεσιν νὰ ὑποβληθῶ βλακωδῶς εἰς τὰς μηχανορραφίας του, εἶχα σχηματίσει κ' ἐγὼ ἀπὸ χθὲς τὸ σχέδιόν μου, διὰ νὰ ὑποσκάψω τὸ ἰδικόν του. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι δὲν τὸ ἐξεμυστηρεύθην εἰς τὸν ἐξάδελφόν μου.

—Νῖκο, εἶπα πρὸς αὐτόν, ἐνῷ ἐγερθεὶς ἤδη ἐπλύνετο καὶ μὲ ἐπέπληττε διὰ τὴν ὀκνηρίαν μου. Δὲν εἶμαι εἰς τὰ καλά μου σήμερον. Προτιμῶ νὰ μείνω ἐδῶ. Πήγαινε σὺ μὲ τὸν Κύριον Σπυράκην.

Τὸ νὰ προφασισθῶ ἀδιαθεσίαν, ὕστερον ἀπὸ τὰ δύο ἀτελεύτητα χθεσινὰ γεύματα, δὲν ἦτο δύσκολον. Τὸ δύσκολον ἦτο νὰ πείσω τὸν Νῖκον νὰ μὲ ἀφήσῃ μόνον. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς περιοδείας οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν μὲ ἀπεχωρίσθη Εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὴν μητέρα μου νὰ μ' ἐπιβλέπῃ καὶ προσέχῃ διαρκῶς. Καὶ νὰ μὲ ἀφήσῃ τώρα μόνον! Καὶ ποῦ; Εἰς τὴν κατηραμένην ἐκείνην οἰκίαν!

Ἐπὶ τέλους καὶ μετὰ πολλὰ τὸν κατέπεισα, ὅτε ὁ Κ. Σπυράκης ἠρώτησεν ἔξωθεν ἐὰν εἴμεθα ἕτοιμοι. Ὁ Νῖκος τοῦ ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθε μετὰ τοῦ Κ. Μελέτη ἐντὸς τοῦ δωματίου. Ἠπόρησαν καὶ οἱ δύο ἰδόντες με εἰσέτι κατάκειτον. Ὁ οἰκοδεσπότης μάλιστα μόλις ἠδυνήθη νὰ ὑποκρύψῃ τὴν δυσαρέσκειάν του ὑπὸ τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων του. Ἡ ἀγγελία ὅτι ἤμην ἀδιάθετος τὸν συνωφρύωσεν. Προσεποιήθη ὅτι ἀνησυχεῖ περὶ τῆς ὑγείας μου, ἀλλὰ δὲν ἐξηπατώμην ἐγώ· ἐγνώριζα ποῦ ν' ἀποδώσω τὴν ἀνησυχίαν του. Διὰ νὰ τὸν καθησυχάσω ἔσπευσα νὰ προσθέσω ὅτι, καὶ ἄνευ ἐμοῦ, ὁ Νῖκος θὰ περιέλθῃ τὴν νῆσον μὲ τὸν Κ. Σπυράκην. Τὸ ψυχρὸν μειδίαμα τοῦ γέροντος δὲν ἐπρόδωσε τὴν ἐνδόμυχον εὐχαρίστησίν του.

— Ἀλλ' ὅμως δὲν θ' ἀναχωρήσετε ἀπόψε, εἶπε.

— Λυποῦμαι, ἀπεκρίθην, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν ὡς πρὸς τοῦτο. Πρέπει ἀφεύκτως νὰ φύγωμεν.

Ἐπανέλαβε τὰς χθεσινὰς διαμαρτυρήσεις, ἀλλ' ἰδὼν τὸ ἀμετάθετον τῆς ἀποφάσεώς μας, τὴν ἀπεδέχθη μετὰ λύπης, ἀπαιτῶν ὅμως ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ ἐπανέλθωμεν ἄλλοτε. Ἔδωκα ἄνευ δυσκολίας τὴν ζητουμένην ὑπόσχεσιν, ἀλλ' ὁ Νῖκος ἐτήρησε σιωπὴν ἀξιοπρεπῆ.

Ἐν τούτοις ὁ Κ. Σπυράκης προέτρεπε τὸν ἐξάδελφόν μου νὰ μὴ βραδύνουν περισσότερον. Μᾶς ἀπεχαιρέτων δὲ καὶ οἱ δύο, ὅτε ὁ Κ. Μελέτης ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἀνεψιόν του:

— Ἀφοῦ, εἶπεν, οἱ κύριοι θέλουν καὶ καλὰ νὰ φύγουν ἀπόψε, πρὸς τί νὰ λάβῃ τὸν κόπον ὁ Κύριος Μαιμᾶς νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ πάλιν εἰς τὸ Κάστρον; Τὸ ἁπλούστερον εἶναι νὰ καταβῆτε ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Σκάλαν, ὅπου ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς πρὸς συνάντησίν σας. Ἀντὶ δὲ νὰ δειπνήσωμεν ἐδῶ βιαστικά, στέλλω τὸ δεῖπνον κάτω εἰς τὸ καφενεῖον καὶ τρώγομεν ἐκεῖ μὲ τὴν ἡσυχίαν μας, χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὸν φόβον μὴ δὲν προφθάσωμεν τὸ ἀτμόπλοιον.

Ἐθαύμασα κατ' ἐμαυτὸν τὸ ἔντεχνον τοῦ νέου τούτου συνδυασμοῦ τοῦ Κ. Μελέτη!

Ὁ Νῖκος ἠρώτησε τότε τὸν Κ. Σπυράκην κατὰ ποίαν ὥραν ὑπολογίζει ὅτι θὰ εὑρεθοῦν εἰς τὴν Σκάλαν. Ἐπανέλαβεν ἐκεῖνος λεπτομερῶς τὰ τοῦ ἤδη γνωστοῦ προγράμματος, ὑπολογίζων πόση ὥρα ἀπαιτεῖται ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμόν, καὶ ἐβεβαίωσεν ὅτι θὰ φθάσουν κάτω εἰς τὸν λιμένα πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου.

– Πόθεν, ἠρώτησα, θὰ καταβῆτε εἰς τὴν Σκάλαν;

Ὁ Κ. Σπυράκης ἐκτείνας τὴν χεῖρα πρὸς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον ἀπεκρίθη:

— Ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριον ἄντικρυ· ὁ δρόμος δύσκολος, ἀλλ' εἰς τὸν κατήφορον δὲν παίρνει πολλὴν ὥραν.

— Καὶ πόσην ὥραν θέλει ἐπάνω ἀπὸ τὰ ὑψώματα, ἀπ' ἐδῶ ἕως τὴν ἄκραν ἐκείνην;

— Μίαν ὥραν περίπου.

— Καλά! Ἐὰν τὸ ἀπόγευμα ἔχω διάθεσιν διὰ περίπατον,

ἔρχομαι καὶ σᾶς ἐνταμώνω ἐκεῖ. Εἰς τὰς πέντε· ὄχι ἀργότερα. Ὅποιος φθάσῃ πρῶτος περιμένει τοὺς ἄλλους.

—Σύμφωνοι, ἀνέκραξεν ὁ Νῖκος.

—Πῶς λέγεται τὸ μέρος, διὰ νὰ ἠξεύρω ἐὰν χάσω τὸν δρόμον;

—Θὰ σᾶς δώσω ὁδηγόν, ὑπέλαβεν ὁ Κ. Μελέτης, ἐὰν ἐπιμένετε νὰ ὑπάγετε ἕως ἐκεῖ.

—Εὐχαριστῶ. Ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ ἴδω τὴν θέαν ἀπὸ τὸ ὕψωμα ἐκεῖνο.

—Φαίνεται ὁ κόσμος ὅλος ἀπ' ἐκεῖ, εἶπε μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Κ. Σπυράκης.

—Πῶς λέγεται τὸ μέρος; τὸν ἠρώτησα καὶ πάλιν.

Ὁ Κ. Σπυράκης ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν Κ. Μελέτην προτοῦ ἀποκριθῇ εἰς τὴν ἐρώτησίν μου.

—Τὰ Δύο Ἀδέλφια, εἶπεν.

—Λοιπὸν εἰς τὰς πέντε, ἐπανέλαβεν ὁ Νῖκος.

Οἱ δύο ὁδοιπόροι μᾶς ἀπεχαιρέτησαν καὶ μετ' ὀλίγον ἠκούσθη ὁ κρότος τῶν ποδῶν τῶν ἡμιόνων των ἐπὶ τῆς στενῆς λιθοστρώτου ὁδοῦ.

Ὁ Κ. Μελέτης μὲ παρεκίνησε ν' ἀναπαυθῶ ὅσον θέλω καὶ μὲ ἐπληροφόρησεν ὅτι, ὁπόταν ἑτοιμασθῶ, θὰ τὸν εὕρω ἀναγινώσκοντα ἔξω εἰς τὴν αἴθουσαν.

Ζ'.

Πράγματι δὲν ἐβιάσθην. Ὁ Κ. Μελέτης ἀνεγίνωσκε μετὰ

προσοχῆς τὰς ἐφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας εἶχε φέρει προχθὲς τὸ ἀτμόπλοιον. Μετὰ τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις καὶ ἀφοῦ τὸν διεβεβαίωσα ὅτι ἡ ἀδιαθεσία μου δὲν ἦτο ἀξία λόγου, μὲ ἐπρότεινε νὰ ἐξέλθωμεν εἰς περίπατον μικρόν, μέχρις οὗ ἑτοιμασθῇ ἐντὸς ὀλίγου τὸ γεῦμα.

—Δὲν θὰ ἴδωμεν τὰς κυρίας πρὸ τοῦ γεύματος; ἠρώτησα.

—Ἐὰν ἀγαπᾶτε, βεβαίως, εἶπεν ὁ Κ. Μελέτης ἐγειρόμενος.

Ἠγέρθην κ' ἐγώ.

—Μὲ συγχωρεῖτε, ἐπρόσθεσε, νὰ ἴδω ἐὰν εἶναι εἰς τὸ δωμάτιόν των.

Ἔμεινα μόνος. Ἐπὶ τέλους τὸ κατώρθωσα, θὰ τὴν ἴδω τὴν μυστηριώδη Κυρίαν Ἑλένην! Ἡ ἐπιδεξιότης μου ἐνίκησε τὴν πονηρίαν τοῦ πατρός της! Ἐπερίμενα τὴν ἐπιστροφήν του ἀγαλλόμενος κατ' ἐμαυτὸν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μου.

Δὲν ἐπερίμενα πολλὴν ὥραν.

—Ὁρίσατε, εἶπεν ὁ Κ. Μελέτης ἐπιστρέψας εἰς τὴν αἴθουσαν.

—Θὰ σᾶς παρακαλέσω μόνον, ἐπρόσθεσε σταθεὶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης, νὰ μὴ ἀναφέρετε ἐνώπιον τῆς θυγατρός μου τὸ ὄνομα τοῦ ἐξαδέλφου σας.

Προτοῦ ἀνοίξῃ τὴν θύραν τοῦ δωματίου εἰς τὸ ὁποῖον μὲ ὡδήγει, ἐστάθη καὶ πάλιν.

—Θὰ ἴδῆτε ὅτι ἡ κόρη μου δὲν εἶναι πολὺ ὁμιλητική...

Διεκόπη καὶ ἐδίστασεν, ὡς ἂν ἤθελε νὰ εἴπῃ πλειότερα, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν.

—Ὁρίσατε!

Εἰσήλθομεν ἐντὸς τοῦ δωματίου.

Ἡ Κ. Σοφία διακόψασα τὸ ῥάψιμόν της ἠγέρθη καὶ ἐλθοῦσα πρὸς ἡμᾶς μοῦ ἔτεινε φιλοφρόνως τὴν χεῖρα, ἐρωτῶσα μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος περὶ τῆς ὑγείας μου. Δὲν ἠξεύρω τί καὶ πῶς ἀπεκρίθην. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὴν νέαν, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπλησίασεν ὁ Κ. Μελέτης.

Ἐκάθητο πλησίον τοῦ παραθύρου, μὲ βιβλίον ἀνοικτὸν ἐπὶ τῶν γονάτων. Κύψας τὴν κεφαλὴν ὁ Κ. Μελέτης ἐψιθύρισέ τι πρὸς αὐτὴν, ἔπειτα στρεφόμενος πρὸς ἐμέ,

— Ἡ κόρη μου, εἶπε.

Ἐπλησίασα καὶ τὴν ἐχαιρέτισα. Ἡ νέα ἠγέρθη βραδέως, μοῦ ἔτεινε βραδέως τὴν χεῖρα, ὡς ἂν ἦτο κόπος πᾶσά της κίνησις, καὶ τὰ χείλη της βραδέως ἐπρόφερον :

— Καλῶς ὡρίσατε.

Μόλις ἠκούετο ἡ φωνή της.

Συνέβαλεν ἆρά γε εἰς τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπροξένησεν ἡ καλλονή της, ἡ ἄφατος μελαγχολία ἡ ἀπεικονιζομένη εἰς τὴν ὅλην μορφήν της, εἰς πᾶσάν της κίνησιν ;

Ἦτο ἁπλουστάτη ἡ πένθιμος ἐνδυμασία της, ἀλλὰ δὲν ἀπέκρυπτε τὴν χάριν τοῦ ὡραίου της ἀναστήματος. Ἦτο ὑψηλή, οἱ δὲ ὦμοί της, ὡς ἀρχαίου ἀγάλματος, χαριέντως προσκλίνοντες ἀπὸ τὸν εὐλύγιστον λαιμόν της μέχρι τῶν ἁρμῶν

τῶν βραχιόνων, ἔδιδον εἰς τὸ παράστημά της τύπον εὐκινησίας ὅλως ἀντιθέτου πρὸς τὴν βραδύτητα τῶν ἀψύχων κινήσεών της.

Ἔφερεν ἐπὶ κεφαλῆς μανδήλιον μαῦρον ἀμελῶς δεμένον ὑπὸ τὸν πώγωνα, τὸ δὲ πένθιμον τοῦτο περιθώριον περιέκλειε πρόσωπον σιτόχρουν ᾠοειδές, κανονικώτατον. Τὸ ἥσυχον βλέμμα τῶν μεγάλων μαύρων ὀφθαλμῶν της ὑπὸ τὰς μακρὰς καὶ πυκνὰς βλεφαρίδας των, τὰ ὠχρὰ ἄνευ μειδιάματος χείλη της, ἐξέφραζον λύπην βαθεῖαν, ἀλλὰ λύπην σιωπηλήν, μὴ ἐπιζητοῦσαν παρηγορίαν, οὔτε ἐπιδεκτικὴν παρηγορίας, λύπην μὲ τὴν ὁποίαν ζῇ τις καὶ μὲ τὴν ὁποίαν θ' ἀποθάνῃ.

Μ' ἐγοήτευσεν ἡ θέα της, καθὼς γοητεύει ἡ θέα εἰκόνος εὐσεβοῦς ἢ σεμνοῦ ἀγάλματος. Ἡ ὄψις της ἐνέπνεε τὴν συμπάθειαν καὶ ἐπέβαλε τὸ σέβας. Τὸ πᾶν περὶ αὐτὴν ἦτο ὡς ἂν ἔλεγε: Δὲν εἶμαι τοῦ κόσμου τούτου!

Ἡ Κυρία Σοφία ἐπανέλαβε τὴν ὁμιλίαν, ἐπιδεξίως καὶ μετὰ πολλῆς εὐχερείας μεταβαίνουσα ἀπὸ ἓν ἀντικείμενον εἰς ἄλλο, τὴν ὑπεβοήθει δὲ καὶ ὁ Κ. Μελέτης, εἰ καὶ μετρῶν τὰς λέξεις κατὰ τὴν συνήθειάν του. Προσεπάθουν κ' ἐγὼ ἐπίσης, τὸ κατὰ δύναμιν, νὰ μὴ ἀφήσω τὴν συνδιάλεξιν νὰ διακοπῇ, ἀλλὰ βεβαίως οὔτε σήμερον δύναμαι, οὔτε τότε ἀμέσως θὰ ἠδυνάμην νὰ εἴπω περὶ τίνος ἦτο ὁ λόγος.

Ἡ Κυρία Ἑλένη δὲν εἶπε λέξιν, μέχρις οὗ ἐγερθείς, διὰ νὰ προετοιμάσω δῆθεν τὰ πράγματά μας, ἀπεχαιρέτισα τὰς κυρίας καὶ ἐξῆλθα τοῦ δωματίου.

Παρηκολούθει ἆρά γε τὰς ὁμιλίας μας; Ἐπρόσεχε; Δὲν γνωρίζω.

Γνωρίζω μόνον ὅτι ἐκλείσθην εἰς τὸ δωμάτιόν μου πλήρης

μελαγχολίας, μὲ τὴν εἰκόνα τῆς ὡραίας ἐκείνης τεθλιμμένης νέας ἀνεξαλείπτως ἐντυπωμένην εἰς τὸν νοῦν μου. Ἠσχυνόμην διὰ τὴν περιέργειάν μου. Τί δικαίωμα εἶχα ἐγὼ ν' ἀναμιχθῶ εἰς τὴν ἄγνωστον λύπην τῆς σεβασμίας ταύτης οἰκογενείας; Διατὶ ν' ἀποκαλύψω τὸ μυστικόν της; Ἡ συναίσθησις τοῦ ἀτόπου τῆς πολυπραγμοσύνης μου μετετρέπετο εἰς ὀργὴν κατὰ τοῦ καθηγητοῦ, ὅστις μᾶς ἔστειλε νὰ διαταράξωμεν τὴν ἡσυχίαν τῆς πενθίμου οἰκίας τοῦ Κ. Μελέτη Μετὰ πόσης φροντίδος μετὰ πόσης στοργῆς καὶ αὐτὸς καὶ ἡ ἀδελφή του περιέβαλλον τὴν ὕπαρξιν τῆς δυστυχοῦς νέας, κ' ἐγώ, ἀντὶ νὰ σεβασθῶ τὸ πένθος τὸ ὁποῖον τοὺς ἐπεσκίαζε, μετεβλήθην εἰς ὠτακουστὴν καὶ ἐμηχανώμην σχέδια πρὸς ἀποκάλυψιν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τέλους ἦσαν ξένα δι' ἐμέ!

Ἐβάδιζα ἄνω καὶ κάτω ἐντὸς τοῦ δωματίου, μεμφόμενος τὴν διαγωγήν μου καὶ καταδικάζων τὴν ἀδιακρισίαν μου.

Ἤνοιξα τὸ παράθυρον διὰ νὰ διασκεδάσω τὰς σκέψεις μου διὰ τῆς θέας τῆς φαιδρᾶς κοιλάδος καὶ τῆς κυανῆς θαλάσσης. Τὸ ἄγριον ἀπέναντί μου ἀκρωτήριον ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην μου τὴν μετὰ τοῦ Κ. Σπυράκη καὶ τοῦ Νίκου συμφωνηθεῖσαν ἐκεῖ συνάντησιν. Ἰδοὺ τὸ καλλίτερον μέσον πρὸς διασκέδασιν τῆς μελαγχολίας, ἡ ὁποία μ' ἐκυρίευεν. Ὁ περίπατος θὰ μὲ ἀπασχολήσῃ εὐαρέστως, ἐπεσπεύδετο δὲ οὕτω και ἡ ἀναχώρησίς μου ἀπὸ τὴν οἰκίαν, ὅπου συνῃσθανόμην ὅτι, καὶ ἄνευ τοῦ Νίκου, ἀπέβαινεν ὀχληρὰ ἡ παρουσία μου.

Ἡτοιμάσθην λοιπὸν καὶ ἐξῆλθα τοῦ δωματίου πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ Κ. Μελέτη, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβεν εὐγενῶς τὴν φροντίδα νὰ στείλῃ τὰ κιβώτιά μας εἰς τὴν Σκάλαν. Μεθ' ὅλας

δὲ τὰς παρακλήσεις μου νὰ μὴ ἐνοχληθῇ, μοῦ ἀνήγγειλεν ὅτι θὰ καταβῇ καὶ ὁ ἴδιος διὰ νὰ μᾶς φιλεύσῃ καὶ ἀποχαιρετίσῃ.

Ἠθέλησε νὰ μὲ ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸν περίπατον μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου, προτείνων νὰ καταβῶμεν ὁμοῦ μετ' ὀλίγον ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Σκάλαν, ἀλλ' ἰδὼν ὅτι δὲν μετεπειθόμην μὲ ἐσύστησε, τοὐλάχιστον, νὰ μὴ ὑπάγω πεζὸς διὰ νὰ μὴ κουρασθῶ. Οὐδ' εἰς τοῦτο ἐπείσθην, ἀλλ' οὐχ ἧττον ὁ φιλόξενος γέρων διέταξε τὸν Παντελῆν νὰ μὲ συνοδεύσῃ, σύρων διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον καὶ ἓν ζῷον πρὸς ἀνάβασιν.

Η'.

Ἡ ὁδὸς παρηκολούθει τὴν κορυφὴν τῶν ὑψωμάτων, τὰ ὁποῖα, περικυκλοῦντα τὴν πεδιάδα, ἤρχιζον ἀπὸ τὸ Κάστρον καὶ ἀπέληγον εἰς τὸ ἀπέναντι αὐτοῦ ἀκρωτήριον. Καθ' ὅλον τῆς πορείας τὸ διάστημα ἔβλεπα κάτωθέν μου τὴν φαιδρὰν καλλιεργημένην κοιλάδα καὶ πέραν αὐτῆς τὴν θάλασσαν, ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου μέρους ἐφαίνοντο τὰ εὐρέα τῆς νήσου ὀροπέδια κλίνοντα βαθμιαίως πρὸς τὸ πέλαγος. Αἱ οἰκίαι δύο χωρίων καὶ μία μεγάλη μονὴ ἐφαίνοντο μακρόθεν, εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν.

Ὁ ἀὴρ τῆς θαλάσσης, τὸ ἄρωμα τῶν σχίνων, ἡ ταχυτέρα ὡς ἐκ τῆς ἀσκήσεως κυκλοφορία τοῦ αἵματος, τὰ πάντα συνετέλουν εἰς τὸ νὰ μὲ ζωογονήσουν. Ἐβάδιζα ταχέως καὶ ἀπελάμβανα πλήρη τὴν ἡδονὴν τοῦ ὡραίου ἐκείνου ἑσπερινοῦ περιπάτου, αἱ δὲ μελαγχολικαὶ ἐντυπώσεις μου, χωρὶς οὐδα-

μῶς ν' ἀποσβεσθοῦν, ἔπαυον ὅμως νὰ πιέζουν ὡς πρότερον τὴν φαντασίαν μου.

Ὁ Παντελῆς μὲ παρηκολούθει σύρων τὸ ζῷόν του.

Ὅτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν ἄκραν, ἡ ὁμαλὴ μέχρι τοῦδε ὁδὸς στενουμένη μετεβλήθη εἰς ἀνήφορον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τραχὺν καὶ ἀπότομον, ἀνερχόμενον λοξοειδῶς διὰ τῆς πλευρᾶς τοῦ βράχου μέχρι τῆς κορυφῆς του. Μετ' ὀλίγον διεκλαδοῦτο καταβαίνουσα, διὰ κλίσεως καθέτου σχεδόν, εἰς τὴν κοιλάδα, πρὸς τὸ μέρος τῆς Σκάλας. Ὁ ἀνήφορος ἐξακολουθῶν ἐγίνετο δύσβατος καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἐπικίνδυνος. Ἡ ἀτραπὸς παρηκολούθει τὴν ὀφρὺν τοῦ βράχου. Οἱ κρημνοὶ κάτωθέν μου ἦσαν φοβεροί, ἐκ δὲ τοῦ ὕψους ἐκείνου ἔβλεπα τὰν θάλασσαν ἀφρίζουσαν εἰς τοὺς πόδας των καὶ ἤκουα τὸν ἥσυχον ῥόχθον της. Ὁ Παντελῆς πλησιάσας μὲ ἐπρότεινε ν' ἀναβῶ εἰς τὸ ζῷόν του, ἀλλ' ἠρνήθην θεωρῶν ἀσφαλέστερον νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τοὺς ἰδικούς μου πόδας ἢ εἰς τοὺς πόδας τῆς ἡμιόνου του. Ἀνέβαινα ἀσθμαίνων, ἀκουσίως δὲ ἀνελογιζόμην ὅτι ἤμην εἰσέτι εἰς ἀνάρρωσιν. Ἀνὰ πᾶν βῆμα ἤλπιζα ὅτι θὰ ἴδω τὴν κορυφὴν καὶ τὸ ἐπ' αὐτῆς παρεκκλήσιον, ἀλλ' οὔτε ἡ κορυφὴ ἐφαίνετο εἰσέτι, οὔτε τὸ παρεκκλήσιον, τὸ δὲ βάδισμά μου ἐγίνετο ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βραδύτερον.

Ἐπὶ τέλους ἐφάνη ἡ κορυφή, συγχρόνως δέ, πρὸς ἄκραν μου εὐχαρίστησιν, εἶδα εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τὸν Νῖκον καὶ τὸν Κ. Σπυράκην, οἱ ὁποῖοι, ἀναβάντες ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους, ἵσταντο ἐνώπιον τοῦ μικροῦ παρεκκλησίου. Δὲν ἐστράφησαν πρὸς ἡμᾶς. Δὲν μᾶς ἤκουσαν. Ὁ νότιος ἄνεμος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπροφύλαττον μέχρι τοῦδε τὰ πλευρὰ τοῦ

βράχου, ἐσύριζεν ἐκεῖ ἐπάνω ἀνεμπόδιστος. Ἠθέλησα νὰ φωνάξω πρὸς αὐτούς, ἀλλ' ἡ φωνὴ δὲν ἐξήρχετο ἐκ τοῦ ἀσθμαίνοντος στήθους μου.

Ὁ Νῖκος ἔβλεπε τὸ παρεκκλήσιον. Τί παρετήρει μετὰ τόσης προσοχῆς ;

Ἤμεθα ὅλως διόλου πλησίον, ὅτε ὁ Κ Σπυράκης ἀκούσας βήματα ἐστράφη πρὸς ἡμᾶς καὶ ἦλθεν εἰς συνάντησίν μου. Ἔστρεψε καὶ ὁ Νῖκος τὴν κεφαλήν, ἀλλὰ δὲν ἐσάλευσε. Ἐξέτεινε τὴν χεῖρα καὶ μὲ προσεκάλεσε σιωπηλῶς νὰ πλησιάσω. Ἐπλησίασα. Τότε ἐνόησα διατὶ ἡ προσήλωσίς του.

Ἡ ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ δωματίου μας εἰκὼν ἦτο πιστὴ παράστασις τοῦ παρεκκλησίου ἐκείνου. Ἑκατέρωθεν τῆς θύρας του ἦσαν ζωγραφισμένοι διὰ μαύρης βαφῆς δύο μεγάλοι σταυροί, ὑπὸ ἕκαστον σταυρὸν δύο ὀστᾶ χιαστί, ὑπὸ τὰ ὀστᾶ κρανίον, ὑπὸ δὲ τὸ κρανίον τὰ αὐτὰ κεφαλαῖα γράμματα, Ν ἀριστερόθεν καὶ Μ δεξιόθεν. Μόνον τὸ ἐκ σταυρῶν καὶ κρανίων περιθώριον δὲν ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ παρεκκλησίου. Ἡ ἐπὶ τῶν φύλλων τῆς θύρας ἐπιγραφή, ἀποσβεσθεῖσα ἐκ τῆς βροχῆς καὶ τῶν ἀνέμων, δὲν ἀνεγινώσκετο πλέον. Ἰδοὺ ἡ κλεὶς τοῦ μυστηρίου! Ἠδυνάμην ἐπὶ τέλους ἐνταῦθα νὰ πληροφορηθῶ τὴν ἀλήθειαν! Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ ἐκφέρω τὴν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία μοῦ ἤρχετο εἰς τὰ χείλη.

—Δὲν εἶναι περίεργον τὸ πρᾶγμα ; μὲ ἠρώτησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ Νῖκος.

Ἐκίνησα σιωπηλῶς τὴν κεφαλήν. Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ πλειότερον συγκεκινημένος ἐκ τῶν δύο ἡμῶν δὲν ἦτο βεβαίως ὁ ἐξάδελφός μου. Ἐνώπιον τοῦ πρωτοτύπου τῆς ἐπὶ τοῦ τοίχου εἰκόνος, ἐφαίνοντο διαλυθέντες οἱ προληπτικοὶ φόβοι

του καὶ ἐξήφθη ἡ περιέργειά του, ἐνῷ ἄλλαι σκέψεις ἐδέσμευον τὴν ἰδικήν μου. Στραφεὶς πρὸς τὸν Κ. Σπυράκην εἶπεν αἴφνης, ἄνευ οἱουδήποτε προοιμίου·

—Δὲν μᾶς λέγεις τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ τοῦ παρεκκλησίου ;

Ὁ Κ. Σπυράκης προσεποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσε καὶ δὲν ἀπεκρίθη. Ἐννοῶν τὸ αἴτιον τῆς σιωπῆς του, ἀπέτεινα πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον.

—Τὸν ἠγάπα λοιπὸν πολὺ τὸν Νῖκον ἡ Κυρία Ἑλένη ; ἠρώτησα.

Ὁ Κ. Σπυράκης μὲ προσέβλεψεν ἔκπληκτος.

—Πῶς τὸ γνωρίζετε ; ἠρώτησε.

Ἐκίνησα τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ὡς ἂν ἔλεγα· «Τὸ γνωρίζω, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ.»

—Ἄχ, κύριοι, ἐπανέλαβε μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν ὁ Κ. Σπυράκης· ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἠμπορῶ νὰ σᾶς εἴπω εἶναι ὅτι ὁ Νῖκος τὴν ἠγάπα περιπαθῶς. Ἀλλ' ἐκράτει μυστικὸν τὸν ἔρωτά του. Οὔτε ὁ Κύριος Μελέτης τὸν ἐνόησεν οὔτε ὁ πατήρ του. Καὶ ὅμως ὁ Νῖκος ἦτο ἐδῶ πάντοτε, ὑπὸ τὰ βλέμματά των, ἐνῷ ὁ ἀδελφός του ἔλειπε σπουδάζων εἰς τὰ ξένα. Δὲν ἦτο φυσικὸν αὐτόν, τὸν ὁποῖον παιδιόθεν ἐγνώριζε, τοῦ ὁποίου ᾐσθάνετο τὴν μυστικὴν λατρείαν, αὐτὸν ν' ἀνταγαπᾷ καὶ ἡ Ἑλένη ; Ἀλλ' οἱ γέροντες δὲν τὰ βλέπουν αὐτά, δὲν τὰ καταλαμβάνουν ! Ὁ πατὴρ αὐτῶν ἐδῶ,—καὶ ἔδειξε τοὺς δύο σταυρούς,—ἤθελε, κατὰ τὴν τάξιν, νὰ πρωτονυμφεύσῃ τὸν Μῖχον, τὸν πρωτότοκον, ὁ δὲ Κύριος Μελέτης ἐνόμισεν ὅτι ἐξασφαλίζει τὴν εὐτυχίαν τῆς θυγατρός του δίδων αὐτὴν κατὰ προτίμησιν εἰς τὸν ἐπιστήμονα, τὸν ἰατρόν !

Ὁ Κ. Σπυράκης διέκοψε τὸν λόγον. Τὸ συνήθως φαιδρὸν

πρόσωπόν του συνωφρυώθη. Θλιβεραὶ ἀναμνήσεις ἐπίεζον τὸν νοῦν του, ἐφαίνετο δ' εὑρίσκων ἀνακούφισιν εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς διακοίνωσιν τῶν στοχασμῶν του. Ὡμίλει πρὸς ἡμᾶς ὡς πρὸς εἰδότας.

— Ἐδῶ, ἐξηκολούθησεν, ἐδῶ εἰς αὐτὸν τὸν κρημνὸν ἔγεινε ἡ φρικτὴ πάλη. «Οὔτ' ἐγὼ οὔτ' ἐκεῖνος», εἶπεν ὁ Νῖκος, ὅτε ἔμαθεν ἐξαίφνης τὴν ἀπόφασιν τοῦ πατρός του, ὀλίγας ἡμέρας ἀφοῦ ἐπανῆλθεν ὁ Μῖχος μὲ τὸ δίπλωμά του. Οἱ ἀρραβῶνες ἐπρόκειτο νὰ γείνουν ἐπισήμως τὴν ἑσπέραν. Ἔτρεξεν ὁ Νῖκος ἀπὸ τὸν πατέρα του εἰς τὸν Κύριον Μελέτην. Κύριος οἶδε πῶς ἠρέθισαν οἱ δύο γέροντες τὸν νέον μὲ τὰς δριμείας ἐπιπλήξεις των. Κύριος οἶδε τί λόγους ὀργίλους ἀντήλλαξαν! Ἦτο ἔξω φρενῶν ὁ δυστυχής! «Οὔτ' ἐγὼ οὔτ' ἐκεῖνος!» καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ Κάστρον... Ἀλλά, κύριοι, πρὸς τί σᾶς τὰ λέγω αὐτά; Τὸ τέλος τὸ γνωρίζετε.

—Δὲν τὸν ἠκολούθησε κανείς; ἠρώτησα.

—Ποῖος νὰ φαντασθῇ τί ἔμελλε νὰ συμβῇ! Καὶ οὔτε θὰ ἐγίνετο γνωστὸν τὸ τί συνέβη, ἐάν, κατὰ σύμπτωσιν, δὲν ἀνέβαινε τὴν ὥραν ἐκείνην ἐδῶ, κατόπιν τοῦ Νίκου, ὁ μόνος μάρτυς αὐτόπτης τοῦ δράματος, ὁ Παντελῆς αὐτὸς ἐδῶ.

Ἐστράφημεν καὶ οἱ τρεῖς πρὸς τὸν Παντελῆν. Ἐκάθητο καταγῆς, εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν, στρέφων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἐκράτει ἐκ τοῦ σχοινίου τὸ ζῷόν του, τὸ ὁποῖον ἔβοσκε μεταξὺ τῶν ἀκανθῶν ἐπὶ τῆς μικρᾶς τριγώνου ἐκτάσεως τῆς χωριζούσης τὸ παρεκκλήσιον ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ, τὸ ἐκράτει δὲ σφικτὰ προσέχων μὴ τὸ ζῷον πλησιάσῃ πέρα τοῦ δέοντος εἰς τὴν ἄκραν.

Ὁ Κ. Σπυράκης ἐπανέλαβε τὸν λόγον·

—Ὁ Μῖχος εἶχεν ἔλθει ἀπὸ πρωίας εἰς τὰ κτήματά των ἐδῶ πλησίον, ὄπισθεν τοῦ κρημνοῦ. Πρὸ ὀλίγου ἐπεράσαμεν ἀπ' ἐκεῖ μὲ τὸν Κύριον Μαιμᾶν. Ἐκεῖ ἐπήγαινεν ὁ Νῖκος πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀδελφοῦ του. Ποῖος ἠξεύρει τί εἶχε κατὰ νοῦν νὰ εἰπῇ, καὶ πῶς νὰ ὁμιλήσῃ! Δυστυχῶς συνηντήθησαν ἐδῶ! Ὁ Παντελῆς ἀναβαίνων κατόπιν τοῦ Νίκου δὲν ἔβλεπεν ἀκόμη τὸν Μῖχον. Εἶδε μόνον τὸν Νῖκον νὰ σταθῇ ἔξαφνα εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀνηφόρου, νὰ σύρῃ ἀπὸ τὴν ζώνην τὴν μάχαιράν του καὶ νὰ τὴν ρίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν! Ὅσον ἐπλησίαζεν ὁ Παντελῆς, ἤκουε τὰς φωνὰς τῶν δύο ἀδελφῶν, φωνὰς ἐξηγριωμένας. Ἔπειτα, διὰ μιᾶς, σιωπή! Ὅτε ἐπὶ τέλους ἀνέβη ἐδῶ ὁ Παντελῆς, δὲν ἦτο πλέον εἰς καιρὸν νὰ τοὺς χωρίσῃ. Ἐνηγκαλισμένοι, εἰς αὐτὴν τὴν στενὴν λωρίδα γῆς, ἐπάλαιον. Ἦσαν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κρημνοῦ.... Ἔπεσαν καὶ οἱ δύο ὁμοῦ, καὶ ἕνα μόνον κρότον ἤκουσεν ὁ Παντελῆς, ὅτε ἐβυθίσθησαν κάτω εἰς τὴν θάλασσαν...

—Κὺρ Σπυράκη, ἀνέκραξεν ὁ Παντελῆς χωρὶς νὰ ἐγερθῇ. Βλέπω τὸν καπνόν.

—Δὲν εἶναι ἀκόμη ὥρα νὰ φανῇ τὸ ἀτμόπλοιον!

—Τὸ βοηθεῖ ὁ ἄνεμος, ἐπρόσθεσεν ὁ Παντελῆς.

Ὁ Κ. Σπυράκης, περικλείων τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῶν χειρῶν, παρετήρησε τὸν ὁρίζοντα, ὅπου οἱ ἰδικοί μας ἀγύμναστοι ὀφθαλμοὶ δὲν διέκρινον οὔτε καπνόν, οὔτε τίποτε.

—Πραγματικῶς! ἀνέκραξε. Στρεφόμενος δὲ πρὸς ἡμᾶς, Κύριοι, εἶπε, θὰ τὰ φέρωμεν ἴσα ἴσα. Ἕως οὗ νὰ καταβῶμεν εἰς τὴν Σκάλαν καὶ νὰ δειπνήσετε, τὸ ἀτμόπλοιον θὰ εἶναι καὶ φθασμένον. Ἂν ἀγαπᾶτε, πηγαίνωμεν.

—Ἐμπρός, ἀνέκραξεν ὁ ἐξάδελφός μου, καὶ ἠκολούθησε

τὸν Παντελῆν, ὁ ὁποῖος προπορευόμενος ἔσυρε τὸ ζῷόν του.

Ἔστρεψα ἅπαξ ἔτι τὸ βλέμμα πρὸς τὴν πρόσοψιν τοῦ παρεκκλησίου καὶ ἐβάδισα μετὰ τοῦ Κ. Σπυράκη πρὸς τὸν κατήφορον.

—Κύριε Σπυράκη, ἠρώτησα, τί εἴδους νέος ἦτο ὁ δυστυχὴς αὐτὸς Νῖκος;

—Πῶς «τί εἴδους»;

—Ἦτο ξανθός, μαυρειδερός; . . . Ἐπὶ τέλους, ὡμοίαζε μὲ κανένα ἀπὸ ἡμᾶς ἐδῶ;

Ὁ Κ. Σπυράκης ἐσκέφθη ἐπ' ὀλίγον προτοῦ ἀποκριθῇ.

—Μᾶλλον μὲ τὸν Κύριον Μαιμᾶν παρὰ μὲ σᾶς ἢ ἐμέ.

Ἤμεθα ἤδη εἰς τὸ ἄκρον τῆς κορυφῆς.

—Προσοχὴ ἐδῶ, εἶπεν ὁ Κ. Σπυράκης. Ἡ ἀρχὴ τοῦ κατηφόρου εἶναι ἐπικίνδυνος. Παρακάτω δὲν ἔχει φόβον, διότι καὶ ἂν σκοντάψῃ κανεὶς δὲν θὰ κρημνισθῇ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἦτο ἀληθῶς ἐπικίνδυνον τὸ μέρος. Μοῦ ἐφάνη δὲ τότε πολὺ ἐπικινδυνωδέστερον ἢ ὅτε ἀνηρχόμην. Ἀλλ' οὐδὲν ἀπευκταῖον συνέβη καὶ κατέβημεν ταχέως καὶ σῶοι εἰς τὴν κοιλάδα.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Σκάλαν.

Θ'.

Ὁ Κ. Μελέτης μᾶς ἐπερίμενε. Κάτωθεν δὲν ἐφαίνετο ὁ καπνὸς τοῦ ἀτμοπλοίου, κρυπτομένου ἀπὸ τὸ προέχον ἀκρωτήριον, ὥστε δὲν ἐγνώριζον εἰσέτι ἐκεῖ ὅτι θὰ ἔλθῃ πρὸ τῆς

συνήθους ὥρας. Ἀλλὰ τὸ δεῖπνον ἦτο ἕτοιμον καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ στρωθῇ ἡ τράπεζα ἐντὸς τοῦ μικροῦ καφενείου.

Δὲν ἀντηλλάξαμεν πολλὰς λέξεις κατὰ τὸ δεῖπνον. Ἐτρώγαμεν ἐν βίᾳ, ἡ δὲ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ καφενείου κίνησις ἀπησχόλει καὶ τῶν τριῶν μας τὴν προσοχήν. Οἱ ἕτοιμοι πρὸς ἀπόπλουν νησιῶται, καὶ οἱ περιμένοντες ἐπιβάτας, ἐπήγαινον, ἤρχοντο, ὡμίλουν, ἐφώναζον, ἐχώριζον τὰ πράγματά των, τὰ ἐφόρτονον ἐντὸς τῶν ὀλίγων λέμβων τῆς Σκάλας·

ἐν συνόλῳ ἡ βοὴ καὶ ὁ θόρυβος δὲν μᾶς ἐπέτρεπον νὰ συνομιλήσωμεν ἡσύχως μετὰ τοῦ Κ. Μελέτη, καὶ ἂν ἔτι εἴχομεν πολλὴν πρὸς τοῦτο διάθεσιν.

Ἀφοῦ ἀπεγεύθημεν, ἐξήλθομεν τοῦ καφενείου. Ὁ ἐξάδελφός μου μετὰ τοῦ Κ. Σπυράκη διηυθύνθησαν πρὸς τὴν λέμβον διὰ νὰ ἴδουν ἂν ἦσαν ἐν τάξει τὰ φορτωθέντα ἤδη ἐντὸς αὐτῆς κιβώτιά μας. Ὁ Κ. Μελέτης καὶ ἐγὼ ἐπεριπατοῦμεν βραδέως ἐπὶ τῆς ἄμμου, ἀπομακρυνόμενοι τῆς παρὰ τὸ καφενεῖον τύρβης.

Ὁ γέρων ἐφαίνετο ὅτι ἐπεθύμει κἄτι νὰ εἴπῃ.

Πράγματι, μετά τινων λεπτῶν σιωπήν, διέκοψε τὸν περίπατον καὶ μετὰ τῆς μεμετρημένης φράσεώς του,

—Κύριέ μου, εἶπε, σᾶς χρεωστῶ μίαν ἐξήγησιν. Σᾶς τὴν χρεωστῶ τόσον μᾶλλον, καθόσον ἐννοῶ κάλλιστα ὅτι ἐπισπεύδετε τὴν ἀναχώρησίν σας ἐκ λεπτότητος, καὶ σᾶς ἐντρέπομαι διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον σᾶς ὑπεδέχθην εἰς τὴν οἰκίαν μου.

—Ὤ, Κύριε Μελέτη! ἀνέκραξα. Εἴμεθα εὐγνώμονες διὰ τὴν πρόθυμον καὶ φιλικὴν δεξίωσίν σας, ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡμεῖς χρεωστοῦμεν νὰ σᾶς ζητήσωμεν συγγνώμην δι' ὅσην ἐνόχλησιν καὶ ἀνησυχίαν σᾶς ἐπροξενήσαμεν. Ἀλ' οὔτε ὁ Μαιμᾶς οὔτ' ἐγὼ ἐγνωρίζαμεν ὅσα τώρα γνωρίζομεν.

Ὁ γέρων ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλ' ἐξηκολούθησα χωρὶς νὰ φανῶ ὅτι παρετήρησα τὴν ἀπορίαν του·

—Δὲν πταίομεν ἡμεῖς Κύριε Μελέτη. Ὁ Κύριος καθηγητὴς πταίει, διότι μᾶς ἐσύστησεν εἰς τὴν φιλοξενίαν σας, χωρὶς νὰ μᾶς εἴπῃ τίποτε.

— Δὲν πταίετε οὔτε σεῖς οὔτε ἐκεῖνος. Δὲν ἐπεσκέφθη πρὸ ἐτῶν τὴν πατρίδα καὶ ἀγνοεῖ τὰ καθέκαστα τῆς θλιβερᾶς μας ὑπάρξεως. Ἡ οἰκία μου δὲν εἶναι πλέον ἀνοικτὴ καθὼς ἄλλοτε. Ἀπέμαθα νὰ δέχωμαι φίλους. Ἀλλὰ τὴν ἑσπέραν ὅτε ἐκρούσατε τὴν θύραν μου, ἐχάρην. Ἡ πρώτη μου ἀμέσως σκέψις ἦτο ὅτι ἡ παρουσία σας ἴσως συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ φέρῃ τροπὴν εὐχάριστον εἰς τὴν κατάστασιν τῆς θυγατρός μου. Ἀτυχῶς ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν ἐπροξένησεν εἰς τὴν ἀδελφήν μου ἡ ὁμοιότης τοῦ Κυρίου Μαιμᾶ μὲ τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον νέον ...

Ὁ γέρων ἐσιώπησε.

—Λυποῦμαι κατάκαρδα, ὑπέλαβα διὰ τὴν ἀτυχῆ σύμπτωσιν.

—Καὶ οὔτε εἶναι ἡ ὁμοιότης τόσον καταπληκτικὴ ἐπὶ τέλους, ἐπανέλαβεν ὁ Κ. Μελέτης. Ἀλλ' ἡ σύμπτωσις τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, αἱ ἐξαίφνης ἀναζήσασαι ἀναμνήσεις ἐντὸς τοῦ δωματίου ἐκείνου, ἐξηγοῦν τῆς πτωχῆς ἀδελφῆς μου τὴν ἔκπληξιν. Ὁμολογῶ ὅτι τὴν συνεμερίσθην κ' ἐγὼ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν. Κατόπιν ἠθέλησα νὰ συζητήσω τὸ πρᾶγμα μαζῆ της. Ἀλλ' ἐπιδέχονται τὰ τοιαῦτα συζήτησιν; Ἠδυνάμεθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου Μαιμᾶ δὲν θὰ προξενήσῃ παρομοίαν ἐντύπωσιν καὶ εἰς τὴν θυγατέρα μου; Οἱ δὲ ἰατροὶ μᾶς προεῖπον ὅτι ὁ ἐλάχιστος τρέμος, ἡ μικροτέρα συγκίνησις ἠμποροῦν νὰ ἐπιφέρουν συνεπείας ὀλεθρίας! Τὴν εἴδατε σήμερον τόσον ἥσυχον. Ἀλλ' ἡ ἡσυχία αὕτη μόλις πρό τινων μηνῶν ἐπῆλθεν, ὕστερον ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν ψυχικὸν κλονισμόν . . . Ἐννοεῖτε, Κύριέ μου . . . Ἡ ἐλπίς μας τώρα εἶναι ὅτι τὴν παροῦσαν κατάστασιν θὰ διαδεχθῇ ἡ ὑγεία Μὲ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα ζῶμεν, ἡ ἀδελφή μου κ' ἐγώ, καὶ τρέμομεν μὴ μᾶς τὴν καταστρέψῃ ἀπρόβλεπτόν τι . . . Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις τὴν ὁποίαν ἐνόμισα ὅτι ἐχρεώστουν νὰ σᾶς δώσω.

Ἡ φωνὴ τοῦ γέροντος ἔτρεμεν. Ἔθλιψα ἐν σιωπῇ τὴν χεῖρά του.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀντήχησεν αἴφνης δριμὺς ὁ συριγμὸς τοῦ ἀτμοπλοίου καὶ ἐφάνησαν ἐν μέσῳ τοῦ προβαίνοντος σκότους, ὡς φάσμα, οἱ ἱστοὶ καὶ ἡ καπνοδόχος του ἐπὶ τῶν ἡσύχων ὑδάτων τοῦ κόλπου.

Ὁ Παντελῆς τρέχων πρὸς ἡμᾶς μᾶς προσεκάλει μακρόθεν.

—Καιρός, Κύριοι, ἐφώναζεν.

Ἐπεστρέψαμεν πρὸς τὴν λέμβον. Ὁ Κ. Σπυράκης ἦτο ἤδη ἐντὸς αὐτῆς διὰ νὰ μᾶς συνοδεύσῃ μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου.

Ἀπεχαιρετίσαμεν μετ' εἰλικρινοῦς συγκινήσεως τὸν ἀγαθὸν γέροντα.

—Μὴ λησμονήσητε, εἶπεν, ὅτι ὑπεσχέθητε νὰ ἐπισκεφθῆτε καὶ πάλιν τὴν νῆσόν μας.

—Σᾶς ὑπόσχομαι, ἀπεκρίθην, ὅτι μετὰ χαρᾶς θὰ ἐπανέλθω, ἅμα μὲ εἰδοποιήσητε ὅτι ἐπῆλθεν ἐντελῶς, καθὼς εὔχομαι, ἡ ὑγεία τῆς θυγατρός σας.

Δὲν ἔλαβα ἔκτοτε εἰδήσεις του, οὐδ' ἐπεσκέφθην πλέον τὴν νῆσόν του.

